

המחיר 3 ש"ח
פרטים בעמוד 3

גיליון 302 • פרשת וירא תשפ"ו

האוצר השבוע מוקדש לע"ג הרה"ג רבי מיכאל ארי' ב"ר יוסף שטיינל זצ"ל
נלב"ע כ' חשוון תשפ"ה - הונצה ע"י משפחתו

אוצר הפרשה

ממרנן ורבנן וראשי הישיבות זיע"א ושליט"א

'עוצו עצה ותופר'

כלל העדות והחוגים נענו לקריאת רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנרדו שליט"א
ובאו ליטול חלק בעצרת המיליון בשערי העיר וירושלום לעצרת תפילה
ומחאה בעקבות גזירת הגיוס ומעצרי בני הישיבות

זמני הדלקת נרות: פרשת וירא

זמן פרישה ממלאכה כהוראת
מרן רה"י הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל:

לאופק ב"ב: 4:16

ירושלים:

4:09

מודיעין עילית:

4:18

בני ברק:

4:24

בחסות - נקודתיים הוצאת קונטרסים וספרים הכל תחת קורת גג אחת!
התקשר עוד היום ובעוד שבוע יש לך ספר מהודר ביד! 053-3148497 ab0534142079@gmail.com

לקבלת הקובץ במייל: a169258235@gmail.com

להתבונן בלקח הטמון בפרשיות התורה
להאיר נתיבות העבודה ולהצית בלבבות אש קודש
אש של כמיהה והשתוקקות לדבקות
בקודשא בריך הוא ותורתו

אש

דרשות ושביבי מוסר
מאצורותיו של הגה"צ
רבי אשר דרוק
שליט"א
בראשית

ברכת מזל טוב לידידינו עוז החתן הרב אריה זילברשטיין שליט"א נכדו חביבו של מרן פוה"ד הגר"י זילברשטיין שליט"א דולה ומשקה מתורת מרן לקוראי האוצר, לרגל נישואיו בשעט"ו"מ, בורא עולם בקנין השלם זה הבנין!

ניתן להשיג את האוצר מידי שבוע במוקדים כדלהלן:

<div>אופקים</div> <div>ביהכ"נ קויתי</div> <div>ביה"כ שערי תפילה</div> <div>ביה"כ זכרון אליהו</div> <div>ביה"כ אילת השחר</div>	<div>אלעד</div> <div>ביהכ"נ מאור שרגא</div> <div>ביהכ"נ הר"ן</div> <div>ביהכ"נ דגל התורה</div> <div>ביהכ"נ אחיעזר</div> <div>ישיבת תורה בתפארתה</div> <div>ישיבת כנסת יחזקאל</div>	<div>אשדוד</div> <div>ביהכ"נ בית שמואל</div> <div>ביהכ"נ עטרת צבי</div>	<div>באר יעקב</div> <div>ישיבת גרודנא</div>	<div>בית חלקיה</div> <div>ישיבת שערי שמועות</div>	<div>בית שמש</div> <div>ביה"כ שערי תורה הקריה החרדית</div> <div>ישיבת אור לישירים</div> <div>ביהכ"נ אהבת תורה</div> <div>ביהכ"נ אור אליהו</div> <div>ביהכ"נ בית אביי</div> <div>ישיבת נתיבות חיים</div> <div>ביה"כ נתיבות ישראל-אשכנזי רמה ד</div> <div>ביה"כ חניכי הישיבות רמת אברהם</div>	<div>ביתר</div> <div>ביה"כ זכור לאברהם</div> <div>ישיבת הר"ן</div>	<div>בני ברק</div> <div>ביהכ"נ לדרמן</div> <div>ביהכ"נ המרכזי רמת אלחנן</div> <div>ביהכ"נ נחלת משה</div> <div>כולל חזון איש</div> <div>כולל בית הלל</div> <div>ביהכ"נ משכנות יעקב</div> <div>ביהכ"נ חניכי ארחות תורה</div> <div>ביהכ"נ דברי שיר</div> <div>ביהכ"נ בית השם</div> <div>ביה"כ הליגמן</div> <div>ביהכ"נ אהל יעקב ולאח</div> <div>ביהכ"נ נאות יוסף</div> <div>ביהכ"נ רמב"ם</div> <div>ביה"כ בית אריה</div>							
<div>רמת שלמה: ביהכ"נ חזו"א</div> <div>נוה יעקב מרכז: חניכי הישיבות</div> <div>רוממה: ביה"כ חניכי הישיבות</div> <div>רמות:</div> <div>ביהכ"נ משכן שרגא</div> <div>ביהכ"נ שערי תבונה</div> <div>ביה"כ אהל יוסף</div> <div>ביה"כ מרום הרים</div> <div>פסגת זאב: ביה"כ המרכזי</div>	<div>כרמיאל</div> <div>ישיבת רנה של תורה</div> <div>קהילת תורה ותפילה</div>	<div>לוד - גני איילון</div> <div>ביהכ"נ המרכזי</div> <div>ביהכ"נ אהבת תורה</div> <div>ביהכ"נ תורה ותפילה</div>	<div>מודיעין עילית</div> <div>ביהכ"נ חזון דוד</div> <div>ביהכ"נ משובב נתיבות</div> <div>ביהכ"נ בית תפילה</div> <div>ביה"כ שאגת אריה</div> <div>ביהכ"נ נאות השמחה</div> <div>ביהכ"נ קהילת מרומי שדה</div> <div>כולל בית אבא</div> <div>כולל עטרת שלמה</div> <div>ביהכ"נ תורה ותפילה</div> <div>ביהכ"נ שיש יצחק</div> <div>ביהכ"נ המרכזי</div> <div>ביהכ"נ זכרון משה</div> <div>ביה"כ היכל יצחק</div> <div>ביהכ"נ קהילת משך חכמה</div> <div>ביהכ"נ המרכזי נאות הפסגה</div> <div>ביהכ"נ קהילת יח"ל</div> <div>ביהכ"נ חניכי ארחות תורה</div> <div>ביהכ"נ אהל יוסף מאיר</div> <div>כולל לב אחד</div> <div>ביה"כ שירה חדשה</div> <div>קהילת קצות החושן</div> <div>קהילת אהל אברהם חפציבה</div> <div>נאות עילית ביה"כ רמב"ם</div> <div>נאות עילית מרכזי מהרי"ל</div> <div>המרכזי גן הדסים</div> <div>קהילת הרשב"א</div>	<div>ברכפלד:</div> <div>ביהכ"נ אהל תורה</div> <div>ביהכ"נ חניכי הישיבות רשב"י</div> <div>ביהכ"נ קהילת רבי עקיבא</div> <div>ביה"כ שערי תפילה</div> <div>ביה"כ בני הישיבות</div>	<div>ישיבת פוניבז' - אהל קדושים</div> <div>ישיבת ארחות תורה</div> <div>ישיבת בית מדרש עליון</div> <div>ישיבת סלבודקא</div> <div>ביה"כ הגדול</div> <div>ביהכ"נ הליכות חיים</div> <div>ביהכ"נ תפארת ציון</div> <div>ביה"כ שומרי שבת</div> <div>ביהכ"נ אהל תמר</div> <div>ביהכ"נ יד אהרן</div> <div>ביהכ"נ המרכזי שיכון ה'</div> <div>ביהכ"נ חניכי הישיבות שיכון ה'</div> <div>ביהכ"נ דרכי אי"ש</div> <div>ביהכ"נ חמדת צבי</div> <div>ביה"כ שונה הלכות</div> <div>ביה"כ שיש תפילה</div> <div>כולל ברסלב</div> <div>ביה"כ צעירים</div> <div>ביה"כ מוהליבר</div> <div>ביה"כ אהל יעקב</div> <div>ביהכ"נ המרכזי נחלת סירוקה קרית הרצוג</div> <div>ביה"כ חניכי הישיבות כרם ישראל קרית הרצוג</div> <div>ביהכ"נ אילת השחר פרדס כץ</div> <div>ביהכ"נ בית אהרן פרדס כץ</div> <div>ביהכ"נ המרכזי מנין אברכים פרדס כץ</div> <div>רש"י 14 ב"ב קומה ב'</div>	<div>גבעת זאב</div> <div>ביה"כ בית אליהו</div> <div>ישיבת מגדל עוז</div>	<div>זכרון יעקב</div> <div>ביהכ"נ מסילת ישרים</div>	<div>חיפה</div> <div>ביהכ"נ תפארת ישראל</div> <div>ביה"כ החדש רחוב הרצוג</div> <div>ישיבת נחלת הלויים</div>	<div>חריש</div> <div>אהבת תורה</div>	<div>טבריה - נוף פוריה</div> <div>ביהכ"נ המרכזי</div>	<div>ירוחם</div> <div>ביהכ"נ המרכזי</div> <div>הישיבה הגדולה ירוחם</div>	<div>ירושלים</div> <div>ישיבת מיר</div> <div>בית וגן: ישיבת קול תורה</div>		
<div>נוף הגליל</div> <div>ביהכ"נ המרכזי הר יונה</div> <div>ביהכ"נ המרכזי נוף הגליל</div>	<div>נתיבות</div> <div>ביה"כ בית יצחק</div> <div>ישיבת שכר שכיר</div>	<div>נתניה</div> <div>מנין אברכים</div>	<div>עוצם</div> <div>ישיבת נר זרח</div>	<div>עפולה עילית</div> <div>ביהכ"נ המרכזי</div>	<div>פתח תקוה</div> <div>ביהכ"נ שירת מרים</div>	<div>קרית אתא</div> <div>ביה"כ המרכזי שביט</div>	<div>קרית יערים - טלזסטון</div> <div>ביה"כ המרכזי בני הישיבות</div> <div>ישיבת כתר תורה</div>	<div>קרית מלאכי</div> <div>ישיבת קרית מלאכי</div>	<div>ראשון לציון</div> <div>ישיבת עטרת שלמה</div>	<div>רחובות</div> <div>ביהכ"נ היכל זרח</div> <div>ישיבת מאור התלמוד</div>	<div>רכסים</div> <div>ביהכ"נ בית יצחק</div> <div>ביהכ"נ שבטי ישראל</div> <div>ביהכ"נ בני הישיבות</div> <div>ביהכ"נ היכל משה</div> <div>ביהכ"נ מאורות</div> <div>ביה"כ אהל מלכה</div> <div>ביה"כ מנין אברכים</div>	<div>תל אביב</div> <div>כולל שירת דבורה</div>	<div>תל ציון</div> <div>ביה"כ המרכזי</div>	<div>תפרח</div> <div>ישיבת תושיה</div> <div>ביהכ"נ בית יוסף</div>

תשלום הקובץ בקופה או בעמדות נדרים פלוס (גם אחרי שב"ק)
בחשבון כולל דף היומי - אליבא דהלכתא - קטגוריית אוצר הפרשה
לתרומות והנצחות לזכות ולע"נ בסכום סימלי ולקבלת הקובץ במייל ניתן לפנות
במייל: a169258235@gmail.com ובטלפון: 055-760-0055

בסיעתא דשמיא

במה תורנית להפצת חידושי תורה לאברכים ולמרבצי התורה

לאחר ההצלחה בסיעתא דשמיא, של קובץ הכתר – ירח האיתנים.
ניתן לשלוח מאמרים וחידושי תורה לקובץ הבא.

הקובץ יכלול בעימוד מהודר:

- גנוזות מגדולי הדורות ומאורי האומה שטרם ראו אור.
- מאמרים וחידו"ת מטובי אברכי הכוללים, מראשי הישיבות וגדולי תורה שליט"א
- מדור קושיות, הערות ותגובות.

המאמרים יעברו ביקורת של תלמידי חכמים.

הקובץ יופץ בעז"ה כספר דיגיטלי בפורמט PDF (על מנת לחסוך בעלויות הדפוס), וייכנס למאגר 'אוצר החכמה'.

ניתן להשגה כקובץ גם ללא צורך במייל (לתיאום נא לפנות למערכת).

הנושא המרכזי לקובץ הקרוב: עניני קדשים.
ניתן לשלוח לחילופין, על שאר עניני הש"ס וההלכה.

כללי הגשה:

- א. אין לשלוח מאמר שפורסם בעבר, או שעתיד להתפרסם בחודשיים הקרובים.
- ב. יש להקפיד על הגהה מטעויות כתיב. מאמר לא מוגה - לא יתקבל.
- ג. ניתן לשלוח מאמרים בגודל של עד 9 עמודי וורד A4.
- ד. יש לשלוח את המאמר בקובץ וורד פתוח לעריכה **עד יום ד' כסלו תשפ"ו** בצירוף פרטים מזהים (שם מלא, ומקום לימוד).

המערכת שומרת לעצמה את הזכות לערוך, לדחות או שלא לפרסם את המאמר שישלח.

לשליחת מאמרים ותגובות: H61327625@gmail.com

כמו כן ניתן לקבל את הקובץ הקודם בפנייה למייל המערכת.

בתפילה שחפץ ה' בידינו יצלח, להגדיל תורה ולהאדירה

המערכת

עטרת תפארת

במחיצת רבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה
טור שביעי מהחברות הגרמ"י שניידר שליט"א

ספינת "עולם התורה"

אמופת...

בראשית, נעתיק בעז"ה מה שה' כתוב ב"פרי חיים" (ר"ם) בהודש אד"ב תשע"ד, אחרי עצרת ה"ענק" שהתקיימה בירושלים. זכינו... על אף ההסתער פנים הנורא שיש בדורות האחרונים, עיקבתא דמשיחא, בכל זאת זכינו הבורא ית"ש למעמד אדיר נורא ונשגב שאין לתארו במלים כלל וכלל!!! מעמד "קידוש השם", כלשונו הסהור של רבנו.

מעמד של אחדות מוחלטת בלי יוצא מן הכלל, כל אשר "בשם ישראל יברכה", אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו.

ולמחרת התבטא רבנו "נעכמן איז געווען אמופת..." אתמול היה מופת, וסתם ולא פירש, וכנראה שהרבה פרטים נכללים ב"מופת" הזה. אשר כל העם רואים ויודעים כמה דברים היו יכולים להיות אם לא הי' חז"ו "המופת" שריחם עלינו הבורא ית"ש, ושלח שפע סייטתא דשמיא "בכל" התחומים הקשורים לעצרת הענק הנשגבה הזאת. ע"כ.

שהעמיד לנו רבי וחכמי הדורות...

וכאן המקום "להודות" ולשבח לבורא ית"ש, אבינו אב הרחמן, שהטיב עמנו בחסדו הגדול, והעמיד לנו "בכל דור ודור", את ה"איש על העדף", אשר ינווט ויוליך את "ספינת עולם התורה", ברוב חכמת תורתו, ובמסירות עצומה ונוראה, וב"אחריות" מלאה, על כל דבר ודבר, בתוך "סערת ים התקופה".

ומהיל אף חיל – ירויג, לעורר את אחינו בני ישראל, שיפתחו את לבם היקר, למען "הצלת עולם התורה", במסירות עצומה שלא ניתן לתאר, ובעזרת לבבות אחים יקרים נפתחים, ונוכח להצלה ושגשוש עולם התורה "בכל עוז".

אין לנו אלא להודות "בפה מלא תהילה" לאבינו שבשמים, ולזעוק ולהתחנן, שנוכח לילך לאורו הגדול של רבנו רשכבה"ג מרן הגר"ד לנרו שליט"א, עד ביאת משיח צדקנו בב"א, בכריאות איתנה וכל הברכות שבתורה.

"אגודים" בצרה, לשפוך תחינה

והנה כנזכר, אנחנו בתקופה "סוערת" מאד, בנוגע ללימוד התורה, של בני הישיבות ואברכי הכוללים, המסולאים בפז.

ומתוך צרה, זכינו למעמד "אדיר ונורא" שעמדנו ב"מליון" איש, מ"כל סלתה ושמןה" של היהדות החרדית, על כל גווניה... וזעקנו "יהודי לאבינו שבשמים, שיחוס וירחם על פליטתנו, ולבטל מעלינו "כל גזירות קשות".

ובטוחנו שאבינו שבשמים קיבל תפילותינו, ובקרוב ממש ניוושע בישיעת ה', ויתקיים במהרה "עצו עצת ותופר" דברו דבר ולא יקום.

"כאיש אחד"

וברשות היקרים שליט"א, הנה התומר דבורה בתחילת הספר, על מדת "לשארית נחלתו", כותב וז': כך יתנהג האדם עם חבירו, כל ישראל הם "שאר בשר" אלו עם אלו, מפני שהנשמות כלולות יחד, יש בזה חלק מזה ובוזה חלק מזה. ולכן אינו דומה מרובים העושים את המצוה, וכל זה מפני כלולתם וכו'. וכן מטעם זה כל ישראל ערבים זה לזה, מפני שממוש יש בכל אחד חלק אחד מחבירו וכו' ע"ש. ודבר זה כמדומה שהרגיש "כל אחד" בעצרת הנשגבה.

ובפרט, ברגע שהתפשטה הידיעה הנוראה על הנשמה היקרה, שנלב"ע באופן "מזועזע" תוך כדי העצרת. ראינו האין ש"כולם" נסערו מאד! אף שלא ידעו ולא הכירוהו כלל, אלא ש"כל ישראל" שאר בשר אחד הם, יצער של אחד, הוא צער "כולם", ה' ירחם ולא ישמע עוד שוד ושבר בנבולנו.

מסור עצמם וממונם...

ויש לציין ולהעריך את כל אלו שעלה להם הדבר "בטורה וקושי גדול", מהם זקנים וחולים וכו', שמתרו ובאו להשתתף במעמד של "כלל ישראל", וכן הרבה שעלה להם בהוצאה כספית... הכל נחשב "מאד" לפני אבינו שבשמים, וכולם "שותפים גדולים" בכרכה ובנסים שנוכח לראות בקרוב, מכה האחדות והתפילות הקרועות שערי שמים.

"בשלי" הסער הזה...

והיות שאחז"ל "אין מזרזין אלא למזרזין", ראוי ל"כל בן תורה" בכל מקום שהוא, לשים לב, כי "בשלי" הסער הגדול הזה... ש"כל המלחמה הגדולה", היא בשבילי, בשביל "כל יחיד ויחיד" כפשוטו! שיוכה לשבת "ברוגע" בבית המדרש וללמוד, וללמוד, בלי הפסקה.

וכפי שאנו רואים, כשרח"ל הניפו הרשעים האדורים את ידם על כמה יחידים, לכלוא אותם בכלא, מיד "רעשה כל הארץ". ורבנו גאון ישראל רשכבה"ג הגר"ד לנרו שליט"א מיד רגש ורעש... על מה ולמה, לקחו "בן ישיבה" לכלא.

ומה הרעש הגדול, הרי יש ב"ה מאות אלפים בני תורה? התשובה היא – לא מותרים, על "אף אחד", כפי שזועק רבנו כל הזמן, ועמו גאוני וגדולי הדור שליט"א.

אפילו "אחד"

ומה שלא מותרים על "אף בן תורה", זה לא רק בגלל ש"כל אחד" ראוי להיות "גדול הדור", על אף שזה "אמת וברור", [והובא לא מכבר לשונו הטחור של רבנו זצוק"ל שזעק את זה], אלא גם בלי להתחשב "בעתיד", רק כל "רגע ורגע" שיושב אברך או בן ישיבה, וכל יחיד באשר הוא, ועוסק בתורה, זהו! "אשר הבריאח", ומה שייך לדון לוותר על זה, הרי דברי הכל הם.

לימוד "יחיד" מחזיק את "כל העולם"

וראי' ניצחת, שהרי ידוע מש"כ הנפש החיים, שכל קיום הבריאח כל רגע ורגע, הוא "רק" מחמת שבאותו רגע יש תורה בעולם, ובלי זה ח"ו, אין קיום לבריאח. וכי התנה רבי חיים וולוז'ינר זצ"ל שזה רק אם "גדול הדור" יושב ולומד? בודאי שלא! אלא "כל יחיד ויחיד" בכל מקום שהוא ובכל מצב שהוא, כאשר הונה בתורה, הרי הוא "מקיים את העולם".

וזאת אומרת בצורה "חכי ברורה" ששייך, שלימוד התורה של כולם, לא משנה מה יצא ממנו, עצם לימודו "בעת", בכוחו "לקיים" את כל העולם! מבהיל על הרעיון.

התורה "סם המות" לשטן

ואין פלא שהשטן מנסה "בכל הכח" להפריע ללימוד התורה, כי זה הדבר שמפריע לו "יותר מהכל". כפי שהביא רבנו, דבר נורא מהרמח"ל שמביא ב"דרך עץ חיים", שבזמן גזירות ת"ח ת"ט, השביעו את הס"מ ושאלו אותו למה אתה עושה גזירות, ואמר שאם יסכימו "לבטל תורה" הוא יתן מנוחה.

הדגיש רבנו, מה הוא רצה, "שלא יהי' לימוד התורה", כואב לו אם לימודים תורה, כי זה העיקר מה שמחמת זה השטן – הס"מ לא יכול להתקיים, וזה הסיבה שיש בכל הדורות גזירות נגד התורה. עכ"ד.

לנצל את הלילות הארוכים

וכעת שלפנינו "זמן נפלא", עם לילות ארוכים, בפרט בלילי שב"ק, ובמוצאי שב"ק, הבה נחטוף, ונשקוף בחשק ובמתיקות בתורה הקדושה, ונוכח לישועת השי"ת בכלל ובפרט, וכל אחד ואחד יזכה לעלות "מאד" בתורה ויר"ש.

וראוי להוסיף מה שסיפר לרבנו דו"ז הגאון הגדול רבי שמחה זליג רינר הי"ד, הדיין דבריסק. שהרב מכריס – מרן הגר"ז זצוק"ל, בבחרותו הי' יושב ולומד כל הלילה בליל שבת "לאור הנר", שלא הי' בו כמובן חשש שמא יטא.

ואמנם אביו מרן הגר"ח זצוק"ל הי' מחמיר לעצמו, משום לא פלוג, שלא לקרות גם לאור נר בזה. [וכמו שהחמיר מרן החזו"א זצוק"ל ועוד]. ואמר רבי חיים שמחה זליג, "איך בין צופרין אז מייז וועלוויל איז נישט קיין פרומקט...". פי' אני מרוצה שבני וועלויל – תרגום של זאב – הוא לא פרומר מדי.

ופי' דבריו, שבאמצע השבוע, הרבה פעמים היו הפרעות, שלא הי' יכול ללמוד ברציפות הרבה שעות, [שהי' שולחו ר' חיים לפעמים לדבר מצוה], ובלייל שבת הי' הזמן "היחיד" שהי' יכול לשבת וללמוד "שעות רבות" ברצף. ואם הי' מחמיר שלא ללמוד לאור הנר, הי' מפסיד לימוד נפלא זה, ועי' התבטא ר' חיים, שהוא נהנה מכך..

פרשת השבוע – כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו...

בפרשת השבוע כתוב "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט וגו'". פסוק זה זכינו לשמוע הרבה מאד מרבנו זצוק"ל, בפרט באסיפות וכנסים של חינוך. וראינו תמיד שנושא "חינוך" הי' אצלו מהנושאים הכי חשובים, בין בנוגע למלמדים ובין בנוגע לחורים. ובכל מקום שהגיע בארץ ובעולם, הי' רואה צורך גדול לדבר בעניני חינוך, והרבה פעמים היו שאלות ותשובות בנושאי חינוך, והי' מדריך מה לעשות בכל נושא ונושא. ובהיותו בארצה"ב פעם אחת הי' מאושפז יום א' בבית החולים, וכמה שעות אחרי שנשתחרר כבר יצא לכינוס מחנכים בישיבת תורה ודעת, ודיבר שם דברים נשגבים מאד.

"בחו של אברהם אבינו"

והנה הרבה מאד יש להביא מדברי רבנו בנושא "חינוך", ונביא אחת מהדרשות, שדיבר על הפרשה שלנו. [הדברים נאמרו בכנס חינוך למנהלי התתי"ם וראשי ישיבות קטנות בארץ ישראל, ליל י"ג באייר תשע"ג, באולמי ארמונות חן ב"ב]. מורי ורבותי, נראה קודם כל מה שכתוב בתורתנו הקדושה, בתורה הקדושה כתוב שהקב"ה פנה אל אברהם אבינו ואמר "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'". לעשות צדקה ומשפט, למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר אליו. אברהם אבינו הרי הלך בכל המקומות וצעק נגד האלילים, נגד העבודה זרה, בכל זאת זה לא מספיק, רק מה כתוב "למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'". הוא ציוה, הוא המשיך לחנך את הדורות הבאים, בזכות זה יזכה שיביא ה' את אשר דיבר אליו. ולמה דוק את ה', הרי בדור של אברהם אבינו כתוב שהיו עוד אנשים, אברהם גייר את האנשים, ושרה גיירה את הנשים, ואיפה הדורות שלהם? איפה הצאצאים של האנשים האלה? רק שהם לא ידעו את הענין של חינוך, ואפילו שאברהם גייר את האנשים, ושרה גיירה את הנשים, אבל מה יהיה הלאה, הם לא דאגו, כל אחד מהם לא עסק בחינוך. לכן אף אחד לא נשאר מהם! רק אברהם אבינו שידע את הענין של חינוך, הוא חנך את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה', לעשות צדקה ומשפט, אז זה נשאר, אברהם אבינו נשאר לדורי דורות. אברהם אבינו שהקב"ה עזר לו, ולמרות שכל העולם היו עובדי עבודה זרה, ונמרוד שהיה המלך של המדינה ההיא והיה עובד עבודה זרה, רצה לשרוף אותו, וזרק אותו לכבשן האש. והאש היה כל כך חם, שאי אפשר לתאר! ואפילו האנשים שבאו לזרוק אותו לאש – נשרפו! עד כדי כך היה האש חם, ובכל זאת לאברהם אבינו היה נם, הקב"ה הציל אותו. ועכ"פ מה רצה הקב"ה בעיקר, אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, למען הביא על אברהם וגו'.

כל האנשים הללו שאברהם גייר את האנשים, ושרה את הנשים, איפה הדורות שלהם? לא נשאר כלום! נשאר רק מאברהם אבינו. ואנחנו כבר יודעים את זה, וגם היום הסוד של חינוך יש רק אצל היראים לדבר ה', הם יודעים שצריך לחנך את הילדים בדרך ה', כמו שהם קבלו, אבל שאר האנשים לא יודעים מה זה חינוך, האם הם מחנכים? מה הם מחנכים? הם כעסנים, וכי מחנכים לכעס, יש להם גאווה, יחנכו את הילד לגאווה, על מה יחנכו אותו? יחנכו אותו להיות פראסקער מענטש – אדם מגושם, וכי על זה צריך לגדל אותו? ממילא צריך לדעת אנחנו ברוך השם קבלנו את זה כבר מאבות אבותינו, וכל הדורות זה ככה.

הכוס "המלאה"

והוסיף: כתוב שהדובנער מגיד שאל את הגאון מוילנא מה לעשות כדי להשפיע על הציבור. ואמר לו הגאון משל, לאדם שיש לו כוס גדול עם יין, ועל יד זה ישנם כוסיות קטנות, הרי כל זמן שהכוס הגדול לא יהיה מלא, לא יתמלאו ממנו הכוסיות הקטנות. ככה אם בן אדם רוצה להשפיע על אנשים אחרים, הוא צריך להיות מלא, ובזמן שהוא מלא! מלא עם מדות טובות, עם תורה, "מלא", אז הוא יכול להשפיע, ולולא זאת לא יכול להשפיע, כי אם הוא לא מלא, האיך הכוס שלא מלא ישפיע על הכוסיות הקטנות?! אם כן אנחנו יודעים שגם בדורנו זה ככה, אם רוצים שהדור הזה ילך בדרך התורה, צריך להשפיע ע"י זה שכל אחד יהיה "מלא", הוא מלא עם תורה, מלא עם שכל, עם דרך ארץ, אז הוא יכול להשפיע. ואנחנו ב"ה הולכים בדרך הזה, כלל ישראל בכל הדורות מאברהם אבינו עד היום, כל הדורות האלה יודעים את הסוד הזה שצריך להיות מלא, שצריך להיות רק מלא עם תורה, עם דרך ארץ, ועם שכל, אז יכול להשפיע. ונקוה בעז"ה שככה יהיה עד סוף כל הדורות, עד שהקב"ה יביא למצב של מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, אז נזכה לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה. ע"כ.

צריך את "שני הדברים"

ונשאל רבנו לאחר הדרשה, אם כל עבודת החינוך "להיות מלא", למה משבחת התורה את אברהם אבינו בלמען "אשר יצוה את בניו" וגו', הרי אין הדבר תלוי בציווי שציוה אותם, רק במה שעבד על עצמו להיות מלא? ואמר שכזה לחוד שהוא מלא, לא יועיל אם לא יצוה אותם ג"כ ללכת בדרך ה' וגו', רק שבלי שיחיה בעצמו מלא "אין בכחו" לצוות אחריו, דאין לזה השפעה, שלא יתכן שהוא יתנהג לא בסדר, וידרוש מבניו להתנהג בסדר. [ועל דרך זה, כשנשאל האיך הדרך להכניס אהבת תורה בתלמידים. השיב "אם אין למלמד אהבת תורה, האיך רוצים שיחדיר את זה לתלמידים..."]

והדרך להחדיר בעצמו אהבת תורה? על ידי שירבה בלימוד תורה, וכל מה שמרבה ללמוד יותר, יכנס בלבו יותר אהבת תורה, וכשיהי' "מלא" אז יעביר כבר לתלמידים ג"כ.]

בקשו "גשמים"

וכאן המקום "לעורר" על תפילה ותחנונים לאבינו שבשמים, שיפתח לנו את "ארוכות השמים", וירעיף עלינו "גשמי ברכה", אשר כולם צריכים להם, לכל חיי חיותנו, ובפרט "טהרת ישראל", שישנם מקוואות סגורים ה' ירחם, מתחילת הקיץ, וממתנים לגשמים... ולימדתנו התורה"ק בפר' בראשית, שכל זמן שאדם אין.. להתפלל על הגשמים, אין גשמים, אנא "תן טל ומטר לברכה".

"אוחבים דבריה" – סחיטת "נייר"

סחיטת שער אסור מדרבנן, והיינו משום מלבן, דהא אסור גם כשאינו צריך למים הנסחטים. ואם גזרו על סחיטת שער, כ"ש שאסור סחיטת "נייר" דשייך בו סחיטה יותר מבשער, ואולי אסור אף מודאורייתא וצ"ע. [מתוך שיעורי רבנן].

"שיחו בנפלאותיו" – הקב"ה "מטהר"

מעשה השגחה בכשרות מקוה. נתבקשתי לבוא למקוה א', לראות בעי' מסוימת בבור הטבילה. ובבואי לשם, תוך כדי בדיקת הדבר, פקח ה' את עיני להסתכל עם פנים לתוך חור ההשקה, וגיליתי שבתוכו ישנה הצטברות "אבנית" הממעטת את חור ההשקה, דבר שפוגם בכשרות המקוה. והיות ואינו ניכר כלל מבחוץ, הי' שייך שיעבור עוד הרבה זמן עד שהיו מגלים את הבעי', ובחסי אבינו שבשמים המטהר את ישראל, נתגלה הדבר, וסודר ב"ה מיד!

נא להרבות תחינה ובקשה לרפואת משה בן דינה בתושחי".
לע"נ גיסנו החשוב תרח"ג ר' מיכאל ארי' בן הגאון ר' יוסף צבי שטיגל וצ"ל. יא"צ ב' חשוון.

לתרומות להפצת הגליון השבועי ולקבלת הגליון ניתן לפנות למס' 055-7600953 וכן בקובץ השבועי "אוצר הפרשה" או למייל לאורו נלך s31626532@gmail.com וכן ניתן להשיג את הגליון מודפס ברש"י 14 קומה ב' ליד הדלת

לתועלת הרבים ניתן להאזין לדברים על פרשת השבוע מרבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה, ע"י יבדלה"ט החברותא שליט"א כמידי עש"ק בקו אילת השחר שמספרו 0799-555-555 שלוחה 6.

כתבי 'אור השחר'

מרבנו הגדול מרן ראש הישיבה בעל האילת השחר זצוק"ל הספדים על רבתינו מרנן ורבנן בעל החזון איש ובעל האבי עזרי זצוק"ל

מתוך דברי ההספד על מרן החזון"א זצוק"ל

והגאונים שהגרא"א האיר את דבריהם כל ימיו ירדו לקבל פני נשמתו של הגרא"א. כן גם באשכבתא של החזון איש הקדוש, ירדו נשמות כל חכמי ישראל, שהוא עמל ויגע להבין את דבריהם עד עמקם, לקבל את נשמתו הקדושה, והאור שלנו שהוא מעובה תמיד מחילוניות וטומאה, טוהר ונתקדש בשעות אלו, וממילא נתעלו כל אלה שהיו נוכחים בשעת האשכבתא, והרהורי תשובה מלאו את כל הלבבות, בגלל האור שנתטהר ונתקדש. ותשובה כזאת בהמון של רבבות יהודים בודאי זיכתה את כולם לחיי העולם הבא.

[אנא בשיבת "פני חיים" כפר סבא תש"ע -
נלקח מדפוס תש"ע, נכתב ע"י הסופר הדגול הרב
אהרן שפירא ז"ל]

הספד ככלות השבעה על מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

וזו בעצם נוגע לכל המצות, שכן אדם יכול לעשות מצות, ולעולם הבא יראו לו איזה צורה שיש למצוה, ויכול להיות שתהי' לזה צורה שיתבייש מאד בעשיית המצוה, איזה צורה שתהי' לה.

ואם שם בקרבנות הקב"ה מראה את זה, זה רק בתורת נס, שהרי כל ירידת האש מן השמים הוא בדרך נס, אבל בשאר הדברים הרי לא רואים נסים, וכאשר אדם עושה מצוה, האם אפשר להכיר אם עשה עם כל הלב, או שהי' חסר קצת בהלב, מי רואה! אבל בעולם האמת - יראו, ואיזה בושה, איזה כלימה יהי' לבן אדם, אם עושה את הדבר לא כמו שצריך.

א"כ אפשר להסביר גם את מה שחז"ל אומרים שמיתת צדיקים מכפרת, זה לא סתם שהיא מכפרת. אלא כאשר הצדיק מת, אם בן אדם הי' לו קשר עם הצדיק, הוא מרגיש את הכאב שחסר לו הצדיק, כי הלא באמת, בן אדם שיש לו כאבים, יש לו יסורין, זה מכפר, אבל יסורין כאלה שיש לו מחמת שחסר לו "רוחניות", חסר לו הצדיק, חסר לו התלמיד חכם! זה כזה דבר שמאד מאד יכול לכפר.

ולכן זה לא תימה מה שמיתת צדיקים מכפרת. אבל במה דברים אמורים, באמת רק באופן כזה, שהוא מרגיש את הצער שיש לשכינה. בזה שהקב"ה חסר לו עכשיו את העובד ה'. וגם הצדיק הזה בגלל שהוא כ"כ אהוב לו, אז הוא כ"כ חסר בעולם מי שיעבוד את עבודת ה'.

ועוד צריך לדעת מה שכתוב בספר שערי תשובה [שזה איסוף תשובות מהרבה גאונים] בסי' קע"ח, וידוע מסתמא להרבה. וז"ל דין עשרה מילי דחסידותא דהוה נהיג בהו רב, [שהי' רב נוהג בהן] ובתריה לא יכילו כולהו שמעיה לאחזוקי בהון [ז"א שכל התלמידים ששירתו אותו לא יכלו להחזיק בהן] וכל חד וחד מנהון אחזיקו בחדא מנהון [כל אחד ואחד מהם החזיק רק במדת חסידות אחת].

ומה הם, חד דלא הוה מסגי רב בקומה זקופה, [שלא היה הולך ארבע אמות בקומה זקופה] ומי נהג את זה אחריו, רב יהודה, ומי הוא רב יהודה, הרי כתוב בחז"ל ששמאל אמר עליו "לית דין בר נש", הוא כמו לא בן אדם. הוא מלאך! והוא, לא היה יכול לקבל את כל העשר מדות דחסידות מה שנהג רב, ולקח רק דבר אחד, רב יהודה האדם הגדול הזה!

והשנית דלא הוה מסגי ארבע אמות בגלוי הראש, ונהוג רב הונא אחריו, אנחנו לא יודעים מה כ"כ קשה בזה

מה טעם של "אחים בהספידא" ומה טעם גונז השי"ת את הדמעות שמורידים על אדם כשר? מה נשתנו דמעות אלו מאחרות? אלא בני אדם מבוגרים אינם מורידים דמעות על נקלה, אלא אם כן הצער נוגע להם באופן אישי, נזקי גוף או ממון, או אבדן קרוב משפחה ח"ו, אולם כאשר אדם מתעורר בהספדו של חכם ומוריד דמעות על העדרו, הרי אלו הן דמעות של צער רוחני טהור, והם תיקון לנפשו של הבוכה ומתאבל, ואגרא דהספידא דלויי, המצטערים מתעלים.

משום כך באשכבתיה דרבי, הכריזה בת קול שכולם מזומנים לחיי עולם הבא. רבי חיים מוולוז'ין סיפר, כי בשעת פטירתו של הגרא"א אמר ה"גלגול" שנמצא אז ביולנא, כי עליו לברוח מחמת הקדושה והטהרה שממלאה את האור כולו, כי נשמות כל התנאים והאמוראים

מורי ורבתי,

כתוב בגמ' שבת (ק"ט ב') שנפרעין מן הספדין, זאת אומרת שאמנם יש חיוב להספיד. אבל צריך לדעת בדיוק מה לומר, ומי יכול לדעת את זה, אבל מצד שני, בלי להספיד ג"כ אי אפשר, לכן נמלט בסתם תוארים שזה לא העיקר. אלא העיקר הוא מה שיצא מזה תועלת לרבים, לכבוד שמים, ועל זה אנחנו רוצים לומר כמה מלים.

ידוע מה שאמרו חז"ל במועד קטן (כ"ח א') "מיתת צדיקים מכפרת", ולכאור' תמוה מה פתאום שיכפר, וכי בגלל שהצדיק מת תהי' כפרה לאנשים אחרים, ואפי' קרבן שזה כבר כתוב מפורש בתורה שמכפר. רואים בספרים שמתקשים מאד מה הענין של קרבן, למה אם אחד מביא קרבן מתכפר לו, ומפרשים שכן אדם בזה שהוא מביא קרבן, כונתו לומר בזה שהיות והוא חטא להקב"ה, ולפי האמת היה ראוי שכל מה שעושים עם הבהמה, שוחטים, שורפים, מקטירים, הכל היה ראוי לבוא עליו, רק הקב"ה ברוב רחמיו, החליף, שבזה שהוא מביא קרבן, את הבהמה, נחשב להקב"ה כאילו הקריב את עצמו. כך יש הרבה מפרשים.

ובקרבנות יש חטאת שזה על עבירות יותר חמורות, ויש עולה שזה על עבירות יותר קלות, עשה, ולא הבא מכלל עשה, ולא הניתק לעשה. ואחרי הכל, כתוב בספר הזוהר הקדוש (פר' צו) שבזמן שכן אדם מביא את הקרבן, תלוי אם הוא הביא עם רצון גמור באמת, והיתה כונתו רצויה לפני הקב"ה, אז באה האש מן השמים [בזמן שהיתה יורדת אש מן השמים] בצורת "אריה" והיתה אוכלת את הקרבן, והי' הקב"ה מראה בזה שנתקבל לרצון לפניו.

אבל חס ושלום, אם לא היה כ"כ עם כל הלב, אפי' שהוא עשה את כל מה שעושים, התודה על הקרבן כמו שהדין שבכל קרבן שמביאים צריך להתודות, וגם הביא ממיטב הצאן, וכל מה שצריך, בכל זאת אם לא היה ברצון גמור, הי' נראה ח"ו בצורת "כלב", עד כדי כך! יכול בן אדם לעשות דבר גדול מאד. ובשמים מראים לו שלא מרוצים! ומראים לו את זה בצורת "כלב".

איזה בושה היה לבן אדם. כשראה את זה, והאיך שכל האנשים מסתכלים ורואים שלא הביא ברצון גמור. למרות שהקרבן כשר, שהרי אם עשו את הזריקה - הקרבן כשר, אבל זה לא לרצון! אז איזה טעם יש לו, בושה גדולה יש לו, שהקרבן שלו בצורת "כלב".

שהיה צריך אחד מיוחד שיקבל את זה. רב הונא! מגדולי האמוראים!

שלישית דקיים שלש סעודות כל ימיו בשבת, ונהג ר"נ אחריו.

רביעית וחמישית שלא היה מביט לצדדין ואפי' לפניו. דאמר שימי את וכו' [פי' שלא הי' מכיר את תלמידו רב שימי שעמד לפניו] אלמא עד דשמע קליה לא ידע, ונהגו רב יוסף ורב ששת אחריו [שרצו לקבל על עצמם את המדת חסידות הזו] ולא יכלו לעמוד בה עד דסימאו את עיניהם, שעשו עצמם לעורים, עד כדי כך זה הי', שזה לא הי' סתם משחק מקבלים קבלה, אלא אם מקבלים קבלה צריך לקבל עד הסוף, כל החיים! ואם אי אפשר, אז עד כדי כך שהיו שניהם עורים כל החיים.

ששית כד הוה עייל לבי מדרשא הוה מקיף ולא הוה פסע ועייל קמי רבנן דלא מטרח צבורא [שלא להטריח את הצבור לקום מפניהם הי' מקיף מהצד] ונהגו רבי זירא ואביי אחריו.

שביעית דלא הוה אכיל מסעודת הרשות משום חלב ודם וגיד הנשה, אלו דברים שלא מבואר כ"כ מה כ"כ קשה בזה, ואולי בימינו זה אחרת. עכ"פ כתוב שהיו כל אלה מהעשרה מילי דחסידות.

שמינית דכל דקפיד עליה אזל איהו לגביה מפייס ליה [מי שהי' מרוגז עליו. במקום שההוא יבוא אליו לפייסו, הי' הוא הולך ומפייס אותו] ונהיג רב זוטרא בריה דרב נחמן אחריו.

תשיעית שהיה רגיל תדיר בתפיליו ונהג רב ששת אחריו. עשירית שהיה קולו ערב והיה רגיל לירד לפני התיבה ולהיות מתורגמן לרבו ולכל מי שצריך ולקיים מה שנאמר כבד את ה' מהונך ונהג ר' חייא בר אדא אחריו וכו'.

עכ"פ אלו עשרה מילי דחסידות שנהג רב, ולכאור' למה הוצרכו דוקא לקבל את זה, מה חסר להם, תוס' בסוטה (דף כ"א א') כותבים כי "סתם תלמיד חכם אינו מהלך ד' אמות בלי תורה", אין תלמיד חכם אחר, תלמיד חכם לא הולך ד"א בלי תורה, א"כ מה חסר? בן אדם שכל כולו שקוע בתורה, אפי' ד' אמות לא הולך בלי תורה. אז מה

הוצרכו עכשיו, אחרי שרב נפטר, לקבל את כל אלו הקבלות.

משמע כך, א' היות רב נהג את אלו הדברים, הי' בזה עבודה קדושה שרב הנהיג בעולם, ועכשיו יחסר אלו המילי דחסידותא, שזה עושה כ"כ הרבה נחת רוח להקב"ה, ועכשיו יחסר, ועד עכשיו כשרב היה, היות וזה קשה, היו מסתפקים בזה, שלא הלכו ד"א בלי תורה, אבל עכשיו שחסר המילי דחסידותא שהתנא הקדוש רב נהג, יחסר להקב"ה הנאה בעולם, ולא יכלו לעבור על זה בשקט, מוכרחים לעשות נחת רוח להקב"ה, וגם שייה' נחת רוח לרב, שממשיכים את הנהגותיו, ודומה לדברי תורה ששפתותיו דובבות בקבר, כך כל המילי דחסידות שהי' נוהג, אם עושים אחריו, מושפעים ממנו, היות והוא הגורם לזה, יש לו נחת רוח שאין כמותו! ורצו לעשות לו נחת רוח.

אנחנו בימינו אין לנו רב, אנחנו צריכים לדעת, כי לגבינו כל צדיק בפרט צדיק כזה, שנפטר, שהי' כ"כ ידוע באהבת הבריות, שכל כך הי' ידוע, בכל העולם, חוץ ממה שהי' עובד הקב"ה גם זה הי' בעבודת הקב"ה שלו, אהבת הבריות ולעשות חסד עם כל מי שבא, והי' ידוע שהי' טוב ומטיב לעשות עם כל אחד טוב וכל אחד הרגיש שהוא ידיד שלו, וזה מה שחסר.

ולכן צריך כל אחד ואחד לקחת, לכל הפחות איזה מנהג טוב, איזה דבר טוב, שזה לא יהי' רק חד פעמי, אלא שדבר זה יתן לו על כל החיים, שיכול בזה לגדול! ולהיות אדם גדול! לפעמים ע"י דבר אחד שיעשה כל החיים עי"ז יהי' אדם גדול, שויתי ה' לנגדי "תמיד". כל אחד יעשה דברים, כל אחד כפי מה שהוא ראה, וממה שלמד, אם יקבל את זה לצמיתות על כל ימיו, אז יהי' מאושר, והקב"ה בודאי ישמח בזה שלא תיפסק המדות הטובות, וגם הנפטר ישמח עם זה, וככה כל כלל ישראל יזכו שע"י יגדלו להיות גדולים בתורה וביראה, כחפץ רצון השם יתברך.

[אמר אור ל"כ מרחשון תשס"ה בהיכל כולל חזו"א]

דברי חיזוק ליום השלושים של מרן הגרא"מ שך זצ"ל

ולכן גם אם בן אדם לא יקבל על עצמו להיות דובר אמת בלבבו, לכל הפחות, יקבל להיות מודה על האמת! ובן אדם שיקבל ממנו את המדה הזאת של "מודה על האמת", כל החיים שלו יהי' מאושר. ובודאי יהי' "גדול" בכל המובנים אם יהי' מודה על האמת.

וזה לא כ"כ פשוט, הרבה פעמים יש לבן אדם נסיון מאד קשה להודות על האמת. והוא חושב שבזה שיאמר שקר הוא יציל את עצמו, ובזה הוא מסלף לא רק את הדבר, אלא גם מסלף את "עצמו". וגורם שאח"כ תמיד יהי' צריך לשקר, כי אם תופסים אותו בשקר הוא ממציא שקר חדש, וכך שקרים על שקרים ועל ידי זה בן אדם עלול לרדת ולרדת!

ומאושר יהי' מי שיקח את המדה הזאת של מודה על האמת, והצדיק הזה בלי שום ספק, הרי ידוע שהיה מאד מודה על האמת. שזה מהדברים הכי גדולים! ואם בן אדם ילמד מזה, הוא יהי' מאושר, ויגדל כל החיים מזה, ובודאי יהי' אדם גדול ויזכה לכל מה שהתורה רוצה מבן אדם.

ולכן כל אחד יראה לרכוש לעצמו מדה זו, וזה יהי' זכות גדולה לצדיק, שיזכו ללכת בדרכיו ולהיות מודה על האמת.

לקבל על עצמו "לכל החיים" לעבוד בשביל "הנשמה"

[אמר פ"שית ארחות תורה אור ל"ב כ"ס תש"ס]

[הוספה בענין זה] אמרו לי שהחזו"א אמר פעם שהוא מכיר שלשה אנשים שהם מודים על האמת. א. הגאון ר' חיים עוזר זצ"ל. ב. הגאון ר' יחיאל ויינברג זצ"ל בעל השרידי אש, (והשלישי לא זוכרים). עכ"פ אם החזו"א הי' צריך לשבח את ר' חיים עוזר שיש לו מדרגה זו, רואים שזה לא דבר פשוט כלל...

כבר דברנו פעם שהעיקר הוא התועלת מה שיצא מהדברים, כי מה נאמר אם שהיה אדם "גדול" זה בודאי, אין שום ספק! רק צריך לדבר מה שאנחנו רוצים להתחזק, ובזה יש הרבה מה ללמוד ממנו. ובפרט דבר אחד מה שלפי דעתי זה דבר שכל אחד אם יקח את זה יהי' "מאושר".

כתוב בסידור [והוא מתנא דבי אליהו], לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר ובגלוי ומודה על האמת ודובר אמת בלבבו. ומהו דובר אמת בלבבו, אומרים חז"ל במכות (דף כ"ד א') שזו מדרגה כזאת נורא ואיום! כגון רב ספרא, שפעם אחת הי' קורא קריאת שמע ובא אחד ורצה לקנות ממנו איזה דבר, והיות ורב ספרא לא ענה לו חשב הלוקח שאינו מסכים למחיר והוסיף על המחיר עוד ועוד, ואחרי התפילה אמר לו רב ספרא שרציתי למכור לך במחיר הראשון, ומה שלא עניתי לך משום שזה הי' באמצע ק"ש ומכר לו במחיר הראשון. וזוהי מדרגה גדולה, שגם אחרי שהלוקח הזה הסכים כבר לתת הרבה יותר, בכל זאת אומר לו רב ספרא כבר הסכמתי כמו שאמרת בתחילה, זה נקרא דובר אמת "בלבבו". שמדגישים חז"ל שזוהי מדרגה משהו מיוחד. אבל מודה על האמת... משמע שזו מדרגה שכל אחד יכול לזכות.

וזה דבר שמצוי מאד שקשה לבן אדם להודות על האמת. אם תופסים אותו באיזה דבר, הוא אומר כל מיני תירוצים, כל מיני אמתלאות, ולא מודה על האמת, וכדי להיות מודה על האמת, זה לא פשוט.

והגברא רבה הזה, שאנחנו מדברים ממנו, ידוע שהי' מודה על האמת! ובשביל האמת הוא הלך במסירות!

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

יארצייט הע"ב לסילוקו של מרנא ורבנא החזון איש זיע"א – שו"ת מרבינו בתורת החזון איש והנהגותיו

לכוון שעת הנץ

שאלה: האם צריך לדקדק להתפלל נץ ממש כפי השעה שכתוב בלוח תשובת מרן זצ"ל: לא ושאלתי מאי טעמא תשובת מרן זצ"ל: החזו"א אמר שלחז"ל לא הי' שעון ושאלתי: איזה זמן יש להתפלל נץ מההר או הנראה תשובת מרן זצ"ל: שניהם טובים

בדברי החזון איש בגדר תפילה בציבור

השואל: מה הטעם של החזו"א שאם נשאר אדם אחד מן המניין שעדיין לא סיים שמונה עשרה אם יבוא אחר ויתפלל עתה שמונה עשרה נחשב תפילה בציבור תשובת מרן זצ"ל: התפילה מתקבלת כשכולם מסיימים התפילה ושאלתי: אבל זה לענין שיתקבל התפילה שיש לזה מעלת תפילה בציבור אבל עכ"פ דין תפילה בציבור הוא להתחיל עם הציבור תשובת מרן זצ"ל: נכון.

נפילת אפים במקום שיש ספרים

שאלה: במשנה ברורה סי' קלא סק"א הביא מח' אם נופלים על פניהם אם אין ס"ת במקום שמתפללין אלא ספרים, ורציתי לידע היאך לנהוג להלכה, (והוא נפק"מ גדולה בבחורים המתפללים בתלמוד תורה שאין שם ספר תורה).

תשובת מרן זצ"ל: החזו"א אמר אפילו ספר אחד

תנאי שלא להצטרף לזימון

שאלה: ידוע שאמר הרב שליט"א החזו"א שיכול להתנות בתחילת הסעודה שלא להצטרף בזימון, ורציתי לידע אם גם לזימון דשלשה כן הדין תשובת מרן זצ"ל: אפשר אבל לא כדאי לבטל.

[נערך ולוקט מספר שימוש חכמים]

הכנעת הקה"י להחזו"א

שאלה: נראה שהקה"י היה מכניע עצמו לחזו"א בהלכה ובשאר דברים. תשובה: הוא נהג כהחזו"א בכל הדברים. הוא החזיק אותו לרבו. הוא היה גיסו, אבל צעיר ממנו.

שאלה: בדבר שהיה חולק עליו בהלכה, האם בסוף נהג כהחזו"א? תשובה: הוא לא רצה לענות על טיפת דם בביצה כל זמן שהחזו"א היה חי.

מה הכוונה בדברי החזו"א שזכה למה שזכה בזכות כיבוד אב

שאלה: בענין מה שאומרים שהחזו"א זכה למה שזכה בזכות כיבוד אב ואם, והרי למד עד כלות הכוחות, כמו שהרב ואזנר סיפר שמצאו שוכב על הקרקע במיצוי הכוחות, ולא היה עוד זכות נצרך. תשובה: צריך זכות כדי לזכות.

הנהגת החזו"א בסידור קידושין ושבע ברכות

שאלה: בחתונה של הרב, האם החזו"א בירך את השבע ברכות? תשובה: לא. הוא מעולם לא עשה סידור קידושין או שבע ברכות, הוא לא רצה.

הרב כ"ץ הרב דפתח תקוה סידר קידושין. פעם אחת החזו"א התרצה לסדר קידושין, אצל ר' שמרי' גריינימן, לפי שהיה בתוך השנה על אמו, ולא יכל להיות בחתונה אא"כ יסדר קידושין.

סידור ספרו להדפסה

שאלה: אחד אמר לי שהחזו"א לא סידר כלל את ספרו להדפסה, הוא כתב חידו"ת לעצמו מה שיצא מהסוגיא, אח"כ בקשו ממנו להדפיס אז הוא הדפיס, אבל לא הכין את זה כספר לדפוס.

תשובה: הוא אמר איך להדפיס ומה להדפיס.

שאלה: דבר פלא שלא לקח הסכמה, אף שזה ספר הלכה הרי ידע שיפסקו ממנו.

תשובה: לא היה צריך הסכמה. [נערך ולוקט מספר שמענו כן ראינו]

נטילת ידיים בבית הכסא

השואל: האם אפשר ליטול נטילת ידיים לסעודה בתוך בית הכסא

תשובת מרן זצ"ל: החזו"א אוסר

אם החזו"א לא בירך ענט"י על נט"י לתפילה משום ספק ברכות או שחלק מדינא וכמה ענינים בזה

חשון תשעז לכבוד מו"ר מרן שליט"א

הנה החזו"א לא בירך על נטילת ידיים קודם מנחה ומעריב, ודלא כמעש"י אות סג שפסק כדעת הרמב"ם פ"ו מברכות ה"ב (והרא"ש פ"ט דברכות סכ"ד) שמברך קודם התפילה (ועי' בב"י סי' צב וכן מוכח ברא"ה בבדק הבית סוף בית שיש), אלא כהשו"ע סי' צג ס"ה, האם החזו"א חלק על דבריו מדינא או שהוא מטעם ספק ברכות להקל

תשובת מרן זצ"ל: מדינא

והוסיף מרן זצ"ל: הגאון אינו ספק

ושאלתי: כוונת הרב שמי שעושה כהגאון בכל דבר ודאי אינו חשוב אצלו כספק

תשובת מרן זצ"ל: ודאי

ושאלתי: וכן מה שהחזו"א לא בירך כשאכל ירק שטיבולו במשקה ושלא חתם במודים דרבנן ובברכת בורא נפשות בשם ברוך אתה ה' קל ההודאות הוא ג"כ כנ"ל.

תשובת מרן זצ"ל: נכון

ושאלתי: שמעתי שהחזו"א נהג ככל דברי הגר"א מלבד דברים מסוימים והרב אומר שבהם הוא חלק מדינא

תשובת מרן זצ"ל: נכון

טלית קטן לא מצמר

שאלה: נסתפקו הלומדים מהו טעמו של החזו"א לא לבש טלית קטן של צמר (כמובא בשוה"ל סי' ט דין א')

תשובת מרן זצ"ל: לפרסם ההלכה שלא צריך

ושבתי שאלתי האם זה גם כן טעמו של הגר"א (במעש"ר סי"ז).

תשובת מרן זצ"ל: נכון החזו"א כך אמר

עטיפת הטלית

שאלה: ראיתי שהרב לא מתעטף בטלית כעטיפת הישמעלים רק מכסה ראשו, ואבקש בהדרת כבוד לידע טעמו של דבר בקידה ובכבוד

תשובת מרן זצ"ל: הגר"א והחזו"א

הנחת תפילין מיושב או מעומד

שאלה: שמעתי שהחזו"א לפעמים הניח תפילין בישיבה, האם זה נכון, ואם הטעם משום שסבר כהגר"א

תשובת מרן זצ"ל: נכון אבל בצינעא

קדיש שנים יחד

שאלה: האם נכון שאמר החזו"א שאין לומר שנים קדיש ביחד

תשובת מרן זצ"ל: נכון

ושבתי ושאלתי מאי טעמא

תשובת מרן זצ"ל: תרי קלי לא משתמע

והוסיף מרן זצ"ל מיד אח"כ: לא לעשות מחלוקת

דאגות העצומה של מרנא הרב שך לבריאות עיני רבינו

לפני עשרות שנים סבל רבינו זצוק"ל מבעיה בעינו. בבית הבינו שהוא מתאמץ מאוד בקריאת הספרים ואינו רואה טוב. אחד מבני הבית שהיה מקורב גם למרנא זצ"ל ראש הישיבה הגר"מ שך זצוק"ל, הלך למרן הרב שך ואמר לו שרבינו לא רואה כל כך טוב ומתקשה בקריאת האותיות הקטנות בגיליון הש"ס של רבי עקיבא איגר.

אמר לו מרן הגר"מ שך, למה אתם מתמהמהים, אתם יודעים שאם זה יהיה תלוי בו הוא לא ילך לשום רופא, יש רופא בירושלים ד"ר זילברמן – הוא היה רופא שאף טיפל במרן הגר"מ שך – אני מכיר אותו, תלכו אליו ויטפל בו. הוסיף מרן הגר"מ שך זצוק"ל: **"תגידו לו שידע שזה העיניים של כלל ישראל ולכן שיטפל בו בכל הוצאות"**.

לקחו את רבינו לד"ר זילברמן, הוא אמר שלדעתו זו בעיה של קטרקט וצריך להזמין ניתוח. הוא היה רופא שומר תורה ומצוות וירא שמים ואמר: **"אם הרב שך אמר שזה עיניים של כלל ישראל, אני מפחד להתעסק עם העיניים האלה, אי לא רוצה לקחת סיכון. תלכו לד"ר בלומנטל בתל אביב, והוא יטפל ברב. תאמרו לו שאני חושב שזה ענין של ניתוח"**. נסעו לתל אביב, הגיעו אל הרופא ולאחר בדיקה אמר, גם לדעתי זה ענין של קטרקט וצריך לעשות ניתוח.

חזרו למרן הרב שך וסיפרו לו את הדברים. אמר מרן זצוק"ל, **"בסדר, אבל נתחיל עם עין אחת, לא לעשות ניתוח לשתי העיניים בבת אחת"**.

הוסיף מרן זצוק"ל וביקש: **"כשמתחיל הניתוח תתקשרו אליי שאני יוכל להתפלל, אגיד תהילים"**.

באותם זמנים לא היו טלפונים כמו היום, ועם תחילת הניתוח עדכנו את מרן דרך טלפון של הרופא ומרן אמר תהילים להצלחת הניתוח.

לאחר הניתוח אמר הרופא שצריך לחבוש את העין ושיבוא למחרת להוריד את התחבושת.

למחרת באו לקחת את רבינו לרופא, רבינו ישב כבר באוטו ופתאום אמר למי שהתלווה אליו: **"עלה למעלה להביא לי גמרא מהבית"**.

שאל המלווה, איזה גמרא?

אמר רבינו, **"שיהיה ברכות"**.

רצו למעלה במהירות, לא רצו להפסיד את התור לרופא והביאו לרבינו גמרא ברכות. כשהגיעו אל הרופא אמר הרופא לרבינו, עכשיו נוריד את התחבושת ונראה איך הרב רואה. מיד אמר רבינו, **"תביאו קודם את הגמרא"**, רבינו לקח את הגמרא, פתח את הגמרא ושם אותה גבוה מול עיניו. כשהוריד את התחבושת מהעין, מיד החל רבינו לקרוא את הגמרא.

לאחר מכן הסביר רבינו, **"אתם יודעים למה עשיתי את זה? רציתי שהדבר הראשון שהעיניים שלי ייראו זה גמרא. מיד כשיורידו לי את התחבושת, שהעיניים שלי יראו גמרא"**. רבינו למד עוד קצת מהגמרא ומאוד שמח שרואה טוב, ואמר לעשות ניתוח גם על העין השנייה.

כשיצאו מהרופא, שאל הרופא את בני המשפחה, **"אתם בטוחים שהרב הצליח לפני הניתוח ללמוד ולקרוא מתוך הספרים?"** אמרו, **"ודאי, כל היום הרב לומד מתוך הספרים"** אמר הרופא, **"לפי מה שאני רואה, הוא לא ראה כלל בעיניים, תדעו לכם שתקופה ארוכה הוא למד הכל בעל פה!"**

לאחר הניתוח ביקש רבינו לנסוע למרן הגר"מ שך זצוק"ל שקיבל את רבינו זצוק"ל בשמחה רבה, ורבינו אמר לו **"יש"כ על התפילות ועל הכל. למחרת ביקש רבינו לנסוע גם לחמיו, מרן הגר"מ אלישיב זצוק"ל שגם היה לחוץ מהניתוח. נכנסו לחדרו של מרן, ומיד כשנכנסו שאל ביידיש מרן הרב אלישיב, איך היה הניתוח על העיניים? רבינו אמר, **"ביה בסדר, ומיד התחילו לדבר בלימוד על שאלה שנשאלה על ידם וכך המשיכו חצי שעה לדבר בלימוד, לא על הניתוח ולא שום עניין אחר. רק לאחר עיון מעמיק וליבון העניין נפרדו גדולי עולם אלו, ורבינו חזר לבני ברק."****

מדוע ביקש הרב שך שיכניסו את הפשקווילים לקברו

במענה לשאלה הלכתית שנשאל רבינו ע"י הגר"א מן עברו אישה ניצולת שואה אשר אמרה לבנה כי הצליחה להשאר בחיים מבחינה נפשית וגופנית, לעבור כל התופת הנורא במחנות בשואה, בזכות תפילה אחת קצרה לקב"ה שהייתה שגורה על פיה – מה שאנו מתפללים בימי שני וחמישי: **"הַבֵּט מִשְׁמַיִם וְרֵא, פִּי הָיִינוּ לֵעַג וְקָלָס בְּגוֹיִם, נַחֲשָׁנוּ כְּצֶאֱן לְטָבַח יוֹבֵל לְהַרְג וּלְאַבֵּד וּלְמַכָּה וּלְחַרְפָּה וּבְכָל זֹאת שָׁמָּךְ לֹא שָׁכַחְנוּ, נָא אֵל תִּשְׁכַּחְנוּ"**. ואמרה להקב"ה: **"בכל זאת" אף על פי שאני רואה ים של מוות, ואני רואה כל מיני גיהנום אבל "שמך לא שכחנו". נא, בבקשה ממך אבא, אל תשכחנו** – גם אתה אל תשכח אותנו. מילים אלו להקב"ה היו שגורות על לשונה

והוסיפה אישה הצדיקה ואמרה לבנה: עם תפילה זו דיברתי עם אבינו שבשמים בהיותי בארץ, והיא הצילה אותי בגיהנום התחתון, עם תפילה זו רצוני לבוא לאבינו שבשמים – לפני כיסא הכבוד, ואולי בקשה ותפילה זו תצילני מגיהנום של מעלה. **"אבל אינני יודעת האם זה מותר? נו, שאל את רבי חיים קנייבסקי"**.

הרב מן ממשיד לספר: **"ניגשתי לבית רבינו והצגתי לפניו את הדברים. הרב שמע וזלגו עיניו דמעות, אמר: 'צריך לבדוק האם זה גם פסוק או תפילה'. הגשתי לפני ותנ"ך, הוא דפדף חצי דקה בכמה מקומות. ואמר: 'אינן זה פסוק'. והמשיך לומר: 'אם זה היה פסוק, היה בכך ביזיון דברי תורה – להניחו בקבר עם הנפטר, אבל זו תפילה. ואם כן, שינח – בכלי בתוך וייתן לה ביד'."**

ולאחר שפסק הרים הרב את עיניו ואמר לרבי אליהו מן: **"אבער דער ריבונן של עולם דארף ניט קיין צעטלאך"** (אבל ריבוננו של עולם אינו זקוק לפתקאות...). **"שאלתי: 'האם אכן לומר לה את היסוד החשוב הזה, שהקב"ה אינו צריך לפתקאות?' השיב הרב: 'לא להגיד לה את הדבר, כי מאחר ויש לה הרגשה טובה עם זה, שיתן לה את משאלת ליבה'"**.

הגר"א מן הוסיף ושאל, כי שמע שבהלווייתו של רבי יחזקאל אברמסקי, נשאו אחרי מיטתו את ספריו 'חזון יחזקאל', וע"כ אמר הרב שך: **"אני לא אבקש שישאו אחרי מיטתי את 'האבי עזרי', אלא אבקש שיניחו בקברי את כל 'הפשקווילים' שכתבו עליי, ואומר לריבוננו של עולם: תראה ריבוננו של עולם – כמה שהתבזיתי למענך" ו"לפי מה שאמר הרב שהקב"ה אינו צריך פתקאות, מדוע ביקש הרב שך שיכניסו בקברו? ומה יש צורך בפשקווילים הללו?"**

עוד הוסיף ושאל: **"כידוע, רבי יהודה סגל ממנצ'סטר עשה לוח שעל ידו ילמדו כל יום 2 הלכות לשון הרע בחפץ חיים, ורבי יהודה ביקשו שלאחר 120 שנותיו יניח בידו לוח אחד, וזה יהיה הויזה שלו לעולם האמת, ושוב הנני שואל כתלמיד: אם הקב"ה אינו צריך לפתקאות למה הרב סגל צריך לכל זה?"** **"היו גדולי עולם שביקשו שאת הארון שלהם יבנו מהשולחן שעליו עמלו בתורה"**, והרי אם ד' לא זקוק לפתקאות גם אינו זקוק לשולחנות. אז מה הטעם?!"

השיב לו רבינו: **"אכן, ד' יתברך אין לו צורך בפתקאות, בפשקווילים בלוחות ובשולחנות. והטעם שהם ציוו על כך לעשות כן כפי שסיפרת, כי על ידי כך אנשים ישאלו ויתעוררו גם כן להתבזות על כבוד שמים ויתעוררו ללמוד הלכות לשון הרע, ובעיקר – לעמוד בתורה הקדושה, וזו להם לזכות נוספת לעולם האמת"**.

הרב שך זה כלל ישראל

אמרתי להרב מה ששמעתי מהרב חנניה ציולק שליט"א, שפעם אחת עמד לנסוע לחו"ל למען אגודת "עזר מציון" שהנ"ל עומד בראשו, ובא לפני הרב להתברך מפיו לקראת הנסיעה, ושאלו הרב: **"איך אתה נוסע, מה יהיה עם הרב שך, הרב שך זה כלל ישראל ... (הנ"ל היה משמשו בימי חליו כל בוקר), וענה לו שאכן משתדלים אנו ודואגים לכל צרכיו, ונעמוד כל הזמן בקשר, אבל אני דואג ל"עזר מציון". אמר לו הרב: ההשתרלות שלך למען "עזר מציון" היא מהבית שלך אל הרב שך כל בוקר. בזה יצאת ידי חובת ההשתדלות!"**

לאחר כשבועיים הגיע מהבנק הודעה שנכנס בעילום שם סך 80 אלף דולר למען "עזר מציון", עד היום לא ידועה זהותו של התורם. ר' חנניה הגיע להרב לבשר על ה"מופת" הגדול, ואמר לו הרב: **"זהו מופת של הרב שך!"**

ואמר הרב: אבא זצ"ל היה צריך פעם אחת להדפיס ספר אחד מספריו והיה חסר לו 7,000 לירות, ובא אלי יהודי שאמסור לאבא את כל הסכום בעילום שם. באתי לאבא, נתתי לו ואמר לי שבי"עילום שם" אינו לוקח. רק יצאתי מן החדר והנה מגיע יהודי ונותן לאבא זצ"ל סך 7,000 לירות, ולא ידע הנ"ל מכל הסיפור. אמר לי אבא: **"אתה רואה, אם מן השמים הכסף צריך להגיע – הוא מגיע!"** [הדברים לוקטו ונערכו מדרך שיחה, במה, יתד השבוע]

לע"נ הרה"ג רבי שמעון בן אליקים געצל ברכר זצ"ל, והגר"א מן העיד ששמע רבינו עליו כי הוא היה מהאנשים הכי קרובים אליו נל"ע י"ב מרחשוון תשפ"א

יו"ל ע"י מכון "דרך אמונה" בקול ובכתב – קו דרך אמונה: 0799-211-666 לקבלת הגיליון במייל: a0799211666@gmail.com

הגיליון מובא מידי שבוע במסגרת חוברת אוצר הפרשה, גליונות מרבתינו זצוק"ל ושלטי"א ניתן לקבלו במייל – a169258235@gmail.com

נא טלו שותפות ביזכוי הרבים - לתרומות והנצחות לזכות ולע"נ ניתן לפנות למייל אוצר הפרשה, וכן במספר - 055-760-0055

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

737

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • וירא תשפ"ו

לומר העבודה זרה, 'ואכלו' רוצה לומר שרפו באש, כך הם שוחטים את האבות ואת הבנים לעבודה זרה.

ולחבדל זה כאילו דומה לניסיון העקידה, אבל האמת היא שאין זה דומה כלל, כי מה שהגויים מוסרים נפש על הבנים, זה בא אצלם מתוך אכזריות, שאין להם שום מצוה על זה, ורק מפני שהם רוצים לקבל איזה טובות הנאה מהעבודה זרה הם מתאכזרים אפילו על הבנים, ואילו אצל כלל ישראל, כל המצוות שעושים, אפילו מה שדומה לאכזריות אינו אכזריות אלא רחמים.

וכך כתוב בעיר הנידחת (דברים יג, טז-יח) "הכה תכה את יושבי העיר ההיא וגו' ושרפת באש את העיר וגו' ונתן לך רחמים ויריחמך", וביאר האור החיים שם: "כוונת מאמר זה, לפי שציווה על עיר הנידחת שיהרגו כל העיר לפי חרב ואפילו בהמתם, מעשה הזה יוליד טבע האכזריות בלב האדם, כמו שסיפרו לנו הישמעאלים כת הרוצחים במאמר המלך כי יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר, והבחינה עצמה תהיה נשרשת ברוצחי עיר הנידחת. לזה אמר להם הבטחה שייתן להם השם רחמים, הגם שהטבע יוליד בהם האכזריות, מקור הרחמים ישפיע בהם כוח הרחמים מחדש לבטל כוח האכזריות שנולד בהם מכוח המעשה", ע"כ.

וזהו ההבדל בין גויים לישראל, שהגויים יש בהם טבע של אכזריות, וכאותם ישמעאלים הרוצחים במצות המלך, שעל ידי זה מתחזקת בהם האכזריות ויש להם 'חשק גדול' בזה, והם נהנים מן הרציחה, אבל בהריגת יושבי עיר הנידחת, מאחר שזו מצוה, מבטיחה לנו התורה שזה לא גורם לאכזריות, וכפי שממשיך הפסוק שם "כי תשמע בקול השם אלוקיך", והיינו כשעושים את זה בתור מצוה, מפני שכך ציוונו השם – כי תשמע בקול השם, זה לא גורם אכזריות אלא להיפך זה מחזק עוד יותר את מידת הרחמים, 'ורחמך'!

יארצי"ט מרן הגרא"מ שך זללה"ה

השבוע ט"ז חשוון יארצי"ט רשכבה"ג מרן הגרא"מ שך זללה"ה, ונביא כאן מתוך דבריו שאמר רבינו בהספד במלאות השלושים לפטירתו בהיכל ישיבת 'בית מתתיהו', כסלו תשס"ב.

כשאנו מדברים על גדול הדור, הרב שך זכרנו לברכה, מה ראינו אצלו? שכל היום לא היה היסח הדעת מתורה! וכל הזמן ישב ליד השולחן עם גמרא ולמד, גם כשהיו באים לצרכי ציבור ולעניינים פרטיים, הייתה הגמרא פתוחה והמשיך בדבקות בתורה בלי הפסק, בלי היסח הדעת מן הדבקות בתורה.

וכן בענין התפילה, בקשת הרחמים הייתה אצלו תמידית, ובכל שיעור לפני שהוא אמר את השיעור היה ניגש למישהו לבקש ברכה שהשיעור יהיה טוב, אף על פי שכבר הכין את השיעור והכל היה מוכן ומסודר אצלו, עדיין צריך סייעתא דשמיא שהשיעור יהיה טוב ויהיה לאמתיה של תורה, ולא סמך על 'כוחי ועוצם ידי' ברוחניות – שזה גם כן טבע הקיים באדם, לסמוך על כוחו ועוצם ידו, אך צריכים לדעת כי לא משיגים רוחניות בכוח ועוצם ידי, אלא צריכים סייעתא דשמיא עם זכויות, ולזה צריכים תפילה ובקשת רחמים. והוא היה ניגש לבקש ברכות מצעירים, שהיו צעירים ממנו בהרבה שנים, ממי שיכול להיות נכד שלו ביקש ברכה לפני השיעור, וזוהי תפילה!

ועוד דבר שהוא גם כן מסדרי הישיבות אך לא כולם יודעים להחשיב את זה: לימוד המוסר, וכבר כתבו הפוסקים שזה חיוב גמור, כי האדם מצד טבעו בלי לימוד המוסר הוא לא בשלמות, ואינו יכול להיות בשלמות ולצאת ידי חובתו בכל העניינים אם אינו מתעורר על ידי חיזוק תמידי. ואצלו ראו את זה איך שגם בתקופה האחרונה הוא היה עולה לסדר המוסר שבישיבה, והייתה הדרך נמשכת הרבה זמן מביתו לישיבה, כחצי שעה, היה עולה עוד פסיעה ועוד פסיעה, להגיע לישוב ללמוד בסדר המוסר. וכן בצוואתו ביקש על מחשבה של מוסר.

החיוב להשתדל להגיע למעשי האבות

*אמרו חז"ל (תנא דבי אליהו רבה פרק כה) "חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב", חייב אדם, כל אדם, חייב לומר, והיינו להשתדל להגיע לזה, שהמעשים שלו יהיו כמו האבות, אברהם יצחק ויעקב. וכפשוטו זה מאד לא מובן, איך אפשר להגיע לדרגת האבות הקדושים.

אבל הענין בזה הוא, מפני שבאמת כל הניסיונות שנתנסה אברהם אבינו וכמו שאמרו (אבות ה, ג) עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם, גם כלל ישראל בכל הדורות יש לו אותם הכוחות של מסירות נפש לעמוד בכל הניסיונות האלו, כך כתוב בכמה ספרים, וכך כתב ברוח חיים על פרקי אבות שם.

ידוע שבאמת כך המציאות, שבכל הדורות עמדו כלל ישראל בניסיונות של גזירות על קידוש השם, ומסרו את נפשם ונפש הבנים והבנות על קידוש השם, ובשמחה! כי הכוחות של האבות הקדושים קיימים בכלל ישראל, וכל המעשים שעשו האבות, עם המסירות נפש לעבור את כל הקשיים ולעמוד בניסיונות, נתנו כוחות לכלל ישראל בכל הדורות לעמוד בניסיונות האלו.

ואמנם זהו בנוגע לכלל ישראל בכללותו, אבל כל יחיד בפני עצמו זה תלוי בו ובבחירה שלו. ועל זה אמרו חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, כי מעשי האבות שייכים לכל כלל ישראל בכל הדורות, ואמנם לא שייך להשיג את דרגת הקדושה וההשגות של האבות, אבל ה'מעשים' בפועל שייך שיהיו כמו מעשי האבות, וכל כלל ישראל בכל הדורות יש לו את הכוחות לעשות כמעשי האבות.

האהבה והרחמים – לעשות כציווי השם

ובמעשי האבות יש כמה עניינים, ואחד מהם הוא ניסיון העקידה, ושמעתי מאמרו"ר זללה"ה בשם בעל נחלת דוד שעמד על הפסוקים בעקידה, שכתוב (בראשית כב, ז) "ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני", וצריך ביאור אריכות הלשון, שהקדים יצחק ואמר 'אבי', והשיב לו אברהם 'הנני בני', ולכאורה אלו מילים מיותרות, שלא מצינו בשום מקום לשון כזו של קריאה לפני מה שמדברים.

וביאר, שיצחק נתכוון לשאול את אברהם, שהרי בטבע העולם לשחוט בן זו אכזריות גדולה מאד, והוא נגד טבע האב שמרחם על בנו כמו שכתוב (תהלים קג, יג) כרחם אב על בנים, וכיצד שייך שאב יעשה דבר כזה של אכזריות לבנו, אבל כאן היה ציווי מיוחד מפי הקב"ה שהיה אברהם חייב לעשותו, ושאל יצחק את אברהם: 'אבי', כלומר האם אתה עושה זאת עם כל רחמי האב על הבן, או שיש כאן מצוה של אכזריות.

והשיב לו אברהם 'הנני בני', כלומר, שההרגשה של רחמים ואהבת האב לבן קיימת כמו שהיא בשלמות, ואדרבה אני עושה זאת מצד הטבע של אהבת האב לבן, כי מאחר שזה דבר השם וכך המצוה, אם כן זוהי טובת הבן, ומצד הרחמים והאהבה אני חייב לעשות את זה, והאהבה מחייבת זאת, ואין זו אכזריות אלא אהבה!

זו הייתה דרגתו של אברהם אבינו, עם שלמות האמונה בהרגשה כזו, וכמו שהעיד עליו הכתוב (נחמיה ט, ח) "ומצאת את לבבו נאמן לפניך", האמונה השלמה, עם ההרגשה שכך האמת האמיתית, להרגיש ולחיות את האמת הזו, וכל כלל ישראל יש לו את הדרגה הזו מאברהם אבינו, אבל זה תלוי בבחירה של כל יחיד ויחיד, וכל אחד צריך לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, והיינו להשתדל לעשות את המעשים עם אותו ההרגש, עם ההרגשים של שלמות האמונה כמו האבות.

ההבדל בין ישראל לאומות העולם

והנה אצל גויים גם כן יש שמקריבים את בניהם לעבודה זרה, כמו שכתוב (דברים יב, לא) "כי גם את בניהם ואת בנותיהם ישרפו באש לאלוהיהם", ורש"י שם מביא מהספרי: אמר רבי עקיבא אני ראיתי נכרי שכפתו לאביו לפני כלבו ואכלו (ופירש בשפתי חכמים: 'כלבו' רוצה

* מתוך שיחה בישיבת פוניבז', כסלו תשס"ב.

מידות טובות – שינוי הטבע על ידי תורה

ובאור החיים שם כתב עוד, "ואומרו וריחמך, העיר בזה, שכל זמן שהאדם הוא בגדר טבע אכזרי, כמו כן יתנהג עמו השם, שאין השם מרחם אלא לרחמן", והיינו שאם האדם הוא אכזרי בטבע ואינו רחמן, גם השם מתנהג עמו כפי מידתו וכפי הטבע שלו, ואף שאינו עושה 'מעשים' של אכזריות, ויתכן שהוא אפילו עושה מעשים טובים, אבל אם בטבע הוא אכזרי, גם השם יתנהג עמו באותה המידה והוא לא יזכה למידת הרחמים, שאין השם מרחם אלא לרחמן.

ומבואר כי החיוב של מידות טובות הוא שינוי הטבע, ומי שבטבע הוא אכזרי, ולא דווקא מידת האכזריות אלא גם כל המידות הרעות, אם האדם לא עוקר אותם ויש בו מידות רעות, כבר אין לו זכות לסייעתא דשמיא בדברים שצריך את מידת הרחמים.

וזהו שאנו אומרים בברכת שים שלום: כי באור פניך נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד, והיינו שצריכים תורה ואהבת חסד, לא רק 'מעשי' חסד אלא 'אהבת' חסד, שהחסד יהיה בטבע! ועל ידי עסק התורה וקיום המצוות מקבלים את זה שמשנתה הטבע. וזהו שחייב אדם לומר מתי

יגיעו מעשי למעשי אבותי, שהמעשים יהיו כמו דרגת האבות, עם אותם ההרגשים של האבות, ושיידך להגיע לזה.

ואמנם זה לא כל כך פשוט כי צריכים שינוי הטבע, וידוע ששינוי הטבע שייך רק על ידי תורה, כי יש יצר הרע והתורה היא תבלין, אבל לפעמים גם קשה ללמוד, כי היצר הרע לא נותן ללמוד, ומושך להתבטל, ויש הנאה של בטלה, ומה העצה, איך אפשר להתגבר שלא יהיה קשה ללמוד? כמובן אם יודעים את החשיבות, עד כמה שעסק התורה הוא דבר חשוב, ויודעים כמה זה ההיפך, כמה החיסרון והגרועותא בלי תורה, ממילא זה נותן חיזוק. אבל עדיין סוף סוף יש יצר הרע.

אכן באמת זה לעומת זה עשה האלוקים, ויש מתיקות התורה, וכמו שיש יצר הרע נגד תורה כך יש 'יצר' של תורה, יש מתיקות בתורה, כפי שאנו אומרים בברכות התורה 'והערב נא' את דברי תורתך בפנינו, כי יש ערבות בתורה, ודבר שהוא ערב ומתוק ממילא זה מושך ונעים ולא קשה ללמוד, ואדרבה, עושים את זה בשמחה. ורק צריך ללמוד בצורה המתאימה לפי טבעו, שאז ירגיש את המתיקות, וילמד בהנאה ובשמחה, ועל ידי זה יזכה לכל המעלות והמידות הטובות.

קידוש השם אל מול חילול השם

ואם יש בעולם מי שמזלזל בכבוד שמים הרי זה איום ונורא, וכבר אמרו חז"ל (יומא פו, א) שחילול השם הוא העוון החמור ביותר, שתשובה אינה מכפרת על זה, וגם ייסורים אינם ממרקים, רק מיתה מכפרת עם התשובה.

אמנם רבינו יונה כותב בשערי תשובה (ש"א מז, וס"ד ה) שיש עצה לתיקון חילול השם, והיא "אם יעזרו השם יתברך לקדש תורתו נגד בני אדם ולהודיע לבני אדם גבורת השם וכבוד הדר מלכותו". היינו שקידוש השם הוא תיקון לחילול השם.

כשנסתים נגד התורה חובה להרבות כבוד שמים

והנה בזמן האחרון יש בציבור הרחוקים מאיתנו ורחוקים מאידישקייט שרוצים לזלזל ולהשפיל את כבודם של עוסקי התורה, ובכוונה מכוונת יש פעילות והסתה כנגד עוסקי התורה, ולא רק כנגד עוסקי התורה אלא גם כנגד גדולי התורה, מסתים במוצהר נגד דיני התורה, ומכריזים ברבים כאילו שדיני התורה אינם מחייבים אותם.

ודבר זה הוא חילול השם איום ונורא, שיהודי עומד ומכריז רח"ל שיש חוק העומד מעל חוקי התורה, ואינו מתחשב בדיני התורה.

ובתקופה כזו שמבקשים להסית את הציבור נגד התורה ולהדיח מן האמונה, ורוצים להשפיל את כבוד התורה, הרי זו המדרגה העשירית (בשערי תשובה שער ג') של אלו שאין להם חלק לעולם הבא, רח"ל, וחייבים אנו להרבות כבוד שמים כנגד חילול השם הנורא, ועלינו להראות שאנחנו מאמינים והולכים לפי דרך התורה, ורק חוקי התורה הם החוקים שלנו.

וסיפר לי מרן הגרא"מ שך זללה"ה, שפעם הלך ברחובות ירושלים עם מרן הגרי"ז זללה"ה, וניגש אדם אחד למרן הגרי"ז ושאל כי בעוד כמה ימים יתקיימו בחירות להנהלת 'העדה החרדית', והוא חבר בהעדה החרדית, ויש לו זכות בחירה, אבל לא אכפת לו מי ייבחר, ושאל האם יש ענין שיצביע, וביקש הרב שך מהגרי"ז רשות לענות, ואמר לשואל שילך להצביע, כי ככל שיהיו יותר קולות של בוחרים בעדה החרדית יש בזה קידוש השם, שיראו העולם שיש הרבה אנשים החרדים לדבר השם, ועל ידי זה יתרבה כבוד שמים שזה תכלית הבריאה.

וזהו הטעם שהורו גדולי הדור להשתתף בעצרת המחאה בפרהסיא, כי מאחר שהגיע לידי כך שיש חילול השם והסתה נגד האמונה, חובתנו לחזק האמונה ולהרבות כבוד שמים שזה התיקון לחילול השם, ועל ידי שמשתתפים בעצרת המחאה, מראים בזה שאנו מאמינים בהשם ובתורתו, ומכריזים בקול כי השם הוא האלוקים!

בשבוע שעבר יצאו רבבות אלפי ישראל לעצרת תפילה גדולה של קידוש השם בראשות רבותינו גדולי הדור שליט"א. ונביא כאן מתוך דברים שאמר רבינו זללה"ה בקידושא רבה לחתן מתלמידי הישיבה, בש"ק חקת תש"ע, לאחר עצרת תפילה שהתקיימה בתקופת עצורי עמנואל.

מן הראוי לעמוד על מה שזכינו עתה למעמד גדול של קידוש שם שמים, בעצרת המחאה בה נקהלו אלפים ורבבות להכריז כי השם הוא האלוקים, אך דומה כי באמת לא כולם מבינים את פשר הענין, לשם מה הורו לצאת לרחובה של עיר.

ובאמת סיבת הדבר היא מפני שקם שופט אחד והכריז, כי השופטים אינם משועבדים לדיני התורה והם הקובעים ולא הרבנים, וכיון שהיו כאלה שהסכימו לדבריו, הרי כתוצאה מכך היה חילול השם, ובפרט שאותו השופט לא יצא בוויכוח לגופו של ענין אם הרבנים צודקים או לא, אלא הכריז ואמר כי לא אכפת לו מה המציאות ומה יאמרו הרבנים והחוק הוא למעלה מן הרבנים.

ואמנם הוא עצמו אינו אלא מוסת מאחרים לכך, אך הרושם שנוצר מדבריו היה חילול השם איום ונורא, והתיקון לחילול השם הוא בחיזוק קידוש השם, כמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה.

לכן מסיבה זו הלכנו כולנו לעשות קידוש השם בהכרזה כי השם הוא האלוקים ובקריאת שמע ישראל, ולא כאותם עיתונים שהגדירו זאת למחרת כ'מפגן עוצמתי', שהרי מחשבה כזו היא מחשבת טעות של כוחי ועוצם ידי שאינה אלא כעבודה זרה ומוסיפים בכך חילול השם, אדרבה, בשעה כזו צריכים לחזק האמונה שהכל ביד הקב"ה, שעל ידי ריבוי כבוד שמים יתוקן החילול השם שהיה כאן.

~ ~ ~

ובשיעור היומי לפני היציאה לעצרת, הרחיב רבינו כדלהלן.

התיקון לחילול השם – קידוש השם

שינוי בסוף פרקי אבות, כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. כל תכלית הבריאה היא לכבוד שמים, ובלי כבוד שמים אין צורך בכל הבריאה. וכבוד שמים היינו לפרסם את האמונה שיש בורא עולם ואנחנו עבדיו, וכל העולמות, אצילות בריאה יצירה ועשייה, כולם נבראו לצורך התכלית הזאת – שיתרבה כבוד שמים. ואף על פי שהקב"ה הוא מלך הכבוד, ולא חסר לו כבוד, מכל מקום הכוונה בזה היא להיטיב עם הברואים, שעל ידי שאנו עוסקים בכבוד שמים, אנו זוכים לעולם הבא שהוא התענוג האמיתי.

לעילוי נשמת ר' **משה בצלאל** ב"ר **אשר מרגליות** ז"ל
נלב"ע ז' חשון תשס"ז - תנצב"ה
ורעייתו מרת **פייגה צפורה** ב"ר **מנחם מנדל שמעון** ז"ל
נלב"ע י"ח חשון תשנ"ג - תנצב"ה

לעילוי נשמת
רבי **זאב צענזאר** זצ"ל
ב"ר יהושע זצ"ל
נלב"ע כ"א חשון תשנ"א - תנצב"ה

לעילוי נשמת רבי **מרדכי דוד** ב"ר **זלמן לייב זייבלד** זצ"ל
נלב"ע ט"ז חשון תשפ"ב - תנצב"ה
נדבת בנו ידידינו **הרה"ג רבי שמואל יצחק זייבלד שליט"א**
תלמיד מרן רבינו ראש הישיבה זללה"ה

לעילוי נשמת ר' **יהודה** ב"ר **משה שמואל שנפלד** ז"ל נלב"ע כ"ב חשון תשע"ג - תנצב"ה

מנחת דבר פרשת וירא

מרבן של ישראל רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א

שנה ד' גיליון ה'

יעו"ש. וצ"ל, כיון דע"פ כוונת דתלי' מילתא באדם הממליך לית בזה ענין הכנעה דע"ז. ועי'. וכ"ז צ"ב היטב. ול"ע.

ויאמרו אליו איה שרה אשתך (י"ח ט')

° איתא ברש"י ששאלו המלאכים אי' שרה אשתך כדי לשגר לה כוס של ברכה. וקשה מהיכן הי' כוס של ברכה הרי העיסה נטמאה ולא הביא פת וממילא לא הי' שם כוס של ברכה.

ויקמו משם האנשים וישקפו על פני סדם ואברהם הלך עמם לשלחם (י"ח י"ז)

° כתב הרמב"ם בפרק י"ד מהלכות אבל ה"ב שכן הלוייה מרובה מן הכל והוא החק שחקקו אברהם אבינו ודרך החסד שנהג בה מאכיל עוברי דרכים ומשקה אותן ומלווה אותן וגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה שנאמר וירא והנה שלשה אנשים.

והנה כתב בספר עמק ברכה בשם החזו"א דאפשר דחיוב לוייה אינו אלא למי שהולך בדרך יחיד, אבל כהיום, שנוסעים הרבה אנשים יחד, נעשה כל אחד לוייה לחברו.

ויש מקשין לפי"ז היאך למדו מאברהם מצות לוי' כמש"כ הרמב"ם שהוא החק שחקקו אברהם אבינו, והרי אצל אברהם אבינו לכאן לא הי' מצוה בזה כלל שהרי היו שם ג' מלאכים שהלכו יחד ובכה"ג שהולכים יחד אין חיוב לוי'. וי"ל דבהולכים יחד מתקיים כבר מצות לוי' כל אחד לזולתו אבל בודאי יכול אדם אחר ללוות אותם ויש לו בזה מצוה שנעשה הוא המלווה.

ולוט ישב בשער סדם (י"ט א')

פירש רש"י ולוט ישב בשער סדם - ישב כתיב אותו היום מינוהו שופט עליהם (ב"ר).

בתוס' בע"ז כ' א' ביאר חיוב נתינת נבילה לגר, שכיון שלשני היא שוה הרבה ואצלו הוא דבר מועט מצוה ליתן לו חינם. (ועי' אהבת חסד ח"א סי' ה' דלאו דוקא שוה הרבה). ויש להקשות, אם דין נבילה לגר כלל הוא בכל כיוצא בזה כמבואר בתוס', וק"ו בישראל. מה הוצרכו לדין כופין על מידת סדום לחייב ליתן לדור בחצר דלא קיימא לאגרא ולא חסר (ובבבא בתרא י"ב ב' כתבו תוס' שאם עיכב מתחילה שלא ידור אצלו אין

וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה (י"ח א') כתב הרמב"ן (להלן פסוק ג') שאברהם הכיר בהם שהם מלאכי עליון כאשר יקרא אלוק' ולכן השתחוה להם ארצה.

ויעוי' בסנהדרין ס"א ב' דילפינן מקרא דלא תשתחוה להם דדוקא להם אי אתה משתחוה אבל אתה משתחוה לאדם כמוך, ומשמע דלהם דומיא דאדם אסור ועבודה זרה היא. [יל"ד מבחינת ענין קבל' עליו באל', ואולי סגי לזה משום ההכנעה למי שמשתחוים לו והוה דומי' דאדם. וצ"ב. כע"ר תבו"ש סי' צ' ס"ק כ"ד יעו"ש מאי דאיתי מהרמב"ם פ"ב מהע"ז, וצע"ש. ועי' במשתחוה להשגת תועלת, אך ל"ד לאדם ודו"ק]. וכן למלאך.

וא"כ צ"ב בהשתחואה זו של אברהם. [ויל"ע רמב"ן שמות כ' ג']. ועי' רמב"ם רפ"א מה' ע"ז. ויל"ע בס' דרש' הר"ן דרוש ד' [וע"ש ד"ה ובוה].

[כסבור אדם ונמצא מלאך ל"ש דליהוי שגגת מעשה, ופשוט. ועי' לענין מילתא דהשתחואה דלעיל למלאכים, את"ל דלא נודע לאאע"ה דמלאכים המה. ודו"ק].

ובענין דההיא דמלאך שהשתחוה לו יהושע ראיתי בשם ס' העיקרים דשלוחין שאני. ויל"ד לפי"ז בהשתחואה ברמב"ן הנ"ל. והכריעה לס"ת וכיוב"ז, אי"צ לזה, ועי' נחמי' ח' ו'. ועי' תוס' יבמות דף ו' ע"ב ד"ה יכול. ודו"ק שם. וי"ל. ויל"ע בס' נפה"ח ג' ט'. וצע"ש היטב. ויל"ע בריב"ש סי' ק"י בגדר ע"ז שכולם עובדים אותה מאהבת צורתה [ולכאן מאי ע"ז היא. וי"ל]. ודו"ק. [והנה מאהבה ויראה לאביי חשיב במהותה וענינה עבודה, שהרי מתכוון לעשות דבר שהנאהב או היראוי חפצים שיעשה, ודו"ק בגדר מהות ותוכן ענין העבודה דאיכא במתכוון לבזותה, יעוין תוס'. וי"ל].

ויל"ע בגדר מהות העבודה זרה בההיא דמקטר לשד לחבר השדים דס"ל לש"ך יו"ד קמ"ט כ"ד דהוה ע"ז. ולכאן יל"ד בזה להנ"ל אי אית בזה מתנאי הקבלה באל'. ועי' חי' הר"ן סנהדרין ס"ד ע"א (ד"ה כל) לענין מולך למ"ד דל"ח ע"ז אע"פ שהוא חושב שמועיל לו אם ימליכו עליו ויעבור בנו לפניו, דל"ה אלא כישוף.

כופין). תיפוק לן משום נבילה לגר. עוד הקשה כעין זה בב"י יו"ד סי' רט"ו במי שהדירו אביו מנכסיו וירשו שאסור בהנאה מהנכסים, ב"ד מגבין לבעלי חובותיו אף הוא רשאי לומר לאחרים שיטלו. ולכא' כה"ג חייב הוא לעשות כן משום נבילה לגר. (ואמנם באהבת חסד חידש שמה שאמרו נבילה לגר הוא בעני דוקא).

קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת וגו' והעלהו שם לעלה (כ"ב ב')

במסכת כלה פ"י איתא אהא דכל שיש בו שלש מדות הללו בידוע שהוא מזרעו של אברהם, ומקשי' שם אלא רחמן הא אברהם לא רחמים על בריו, ומשני היינו רבותי' דאברהם להודיעך חבתו בהקב"ה.

השתא (בשאלה) קסבר דכבישת הרחמים וביטולם ה' חלק מהציווי, ודו"ק. ותירץ דלא על זה נצטווה, דכבישת הרחמים היתה ע"ד הגברת חיבתו בהקב"ה עליהם ולא ע"י ביטולם. [וידועים דברי הגאון מוהר"א אחי הגר"א בביאור דברי המדרש שהיו עיניו זולגות דמעוות וליבו שמח וכו'].

ויקח את האיל ויעלהו לעלה תחת בנו (כ"ב י"ג)

יל"ע היאך הקדיש אברהם אבינו את האיל לעולה, דלכא' לא שייך הקדש לפני מתן תורה, [וכן יל"ע בפסח מצרים שה' קודם מתן תורה היאך הקדישהו. מיהו יל"ע בפסח מצרים דמקחו מבעשור אי ענינו הזמנה או הקדש, עחזו"א או"ח סי' קכ"ד לדף צ"ו שדן בזה]. ובתוס' נדרים י' ב' ד"ה כאימרא מבואר דשייך התפסה דנדר באילו של אברהם, והוא מירושלמי, ומשמע דשפיר ה' על האיל דין הקדש, ומיהו יש לדחות דאפשר שהתפיסו בקדושה הבאה ע"י הקרבה ואולי זו היא גם קודם מתן תורה, ומצינו הקרבה בלא הקדשה, כמש"כ החזו"א נגעים סי' י"א סק"ה ד"ה תוד"ה דקרבתו כשר גם כשלא הקדישהו קודם אלא אפי' הביא חולין ושחטו לקרבן שפיר דמי, וכ"נ דס"ל נמי לתבואות שור סי' ה' סק"ב.

[ובעיקר חידושו של החזו"א לכא' יל"ע מאי מקשינן בב"ק ס"ז ב' אילימא לפני יאוש פשיטא, ומאי פשיטותא לפמש"כ הרמב"ן במלחמות פ"י שם דיחוד עם מעשה מהני לדין שינוי השם דקני בגזילה גם לפני יאוש, וא"כ ה"נ בשחט בהמה דחברי' במקדש לשם קרבן ליהני, דאיכא יחוד עם מעשה לשם קרבן, מיהו ל"ד לנידון דשינוי דעוצבא בגמ' שם, דשייך בי' שינוי

השם, ומשא"כ בשחיטה עצמה אין בה שום שינוי מחולין (ויעוי' במליקה בעוף) ועויל"ד].

ובעיקר הדבר יל"ע עוד מל' סיפרי זוטא בילקוט נשא רמז תש"ט על קרא דזבח שלמים, שיקדים הקדשו לזבחו (וע"ש קודם לכן על קרא דוהביא את קורבנו, מגיד שהבעלים מקדשה לשם), ועי' תו"כ ויקרא פרשה ב', קרבן לד' כשיקדים הקדשו להקרבתו, וע"ש ר"ש (ואין כוונת ר"ש דיש כאן דין מיוחד בסמיכה, אלא תחילת ענין הקרבה נקט), ודו"ק.

ויקח את האיל ויעלהו לעלה תחת בנו (כ"ב י"ג)

° כתבו תוס' תמורה ג' שקרבן נכרי אין בו קדושה ולכך אין בו איסור הנאה מן התורה. וכע"ז כתבו תוס' זבחים דף מה. ד"ה והשוחטין שקרבנם מותר בהנאה מה"ת. (ואולי מ"מ יאסר לשימוש מפני שהוקצה למצוה).

ויש להקשות ממ"ש בירושלמי נדרים פ"א ה"א הביאו תוס' שם י' ב' שיש התפסה באילו של אברהם. והרי הוא קרבן בני נח. ולר' יוסי שאמר יש מעילה בקרבן בני נח אתי שפיר. אבל לר"ש קשה.

ועי' חזו"א (קדשים קמא סי' מ"א) שגם קרבן בני נח שאין בו איסור מחיים מ"מ אחר שחיטה יש בו איסור של כליל תהיה והוא איסור גם קודם זריקה. ויתכן שיש התפסה במצב זה (והוא נחשב כדבר הנדור). ואמנם הוא מחודש שיהיו איסורים בקרבן זה שלא היה לו שם קרבן וקדושה מחיים. (ויש באילו של אברהם חידוש אחר, אף שלא היה איסורי נדר והקדש בימים ההם. כיון שאם היה הקדש זה קיים היום היה אסור וגם בזה די להתפסה).

ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה וגו' (כ"ב ה')

צריך ביאור השתחוה' זו למה והא לעקוד את יצחק הלך ולא להשתחוות. ויעוי' בכתבי הגר"ז עה"ת בענין ביכורים דכתיב בי' בפר' כי תבוא והשתחוית לפני ה' וגו' וכתב שם בשם הגר"א דכל הנכנס לעזרה מחוייב להשתחוות. ובאמת דבר זה מבואר בחז"ל כמש"כ הרלב"ג שמואל א' פרק א' פסוק ג' ועלה האיש וגו' להשתחוות ולזבח וגו', וכתב עלה הרלב"ג שאפשר גם כן שהיתה ההשתחוואה ממש כי הנכנס שם ה' משתחוה כמו שאמרו ז"ל. ויל"ד דמצות השתחוואה זו קיים אף בזמן הזה שאין בית המקדש קיים דמ"מ קדושת המקדש נשארה ודין מורא מקדש נמי איכא וא"כ אף בזה"ז כל טהור שנכנס צריך להשתחוות.

אוצר דבר

מתורת רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדרו שליט"א – גיליון מס' 18
נידונים מרבינו שליט"א בעניני הפרשה – פרשת וירא תשפ"ו

דעת הסוברים עמונית ומואבית באזהרה אינה תורה

י"ט ל"ז ל"ח ותקרא שמו מואב וגו' ותקרא שמו בן עמי רבינו שליט"א הביא את דברי הנצי"ב שלא בכל דבר אומרים כמו במחלוקת ב"ש וב"ה, שב' הדעות הם תורה [אלו ואלו דברי אלוקים חיים], אלא יש מחלוקות שהצד שהוכרע לא כמוהו אינו תורה, והראה בפנים מה שכתב בזה הנצי"ב [קדמת העמק ויקרא או' י'] יש מהם שמיד שיצא מסלע המחלוקת אסף נוגהו והלך תמם ושוב אין בו אור תורה וכו', כמו שנחלקו בדורות הראשונים בפירוש הכתוב לא יבא עמוני ומואבי אם עמונית ומואבית בכלל, והנה בשעת מחלוקת היתה הדעה עמונית ומואבית בכלל בגדר כל דברי תורה עד שבא בועז וקבע הלכה כדאיתא בכתובות וכו', ושוב כבה אותו הניצוץ לגמרי, ומי שלומד דעה זו דואג אומר עמונית ומואבית באזהרה אינו ככל ד"ת. וכן הוראת דואג ואחיתפל שאשת דוד מותרת שאינה בכלל אשת איש, בשביל שהוא חייב מיתה והרי הוא כמת כדאיתא ברבה פרשת נח. והנה כבר נשתקע סברא זו ואין בה אור תורה כעת ... יעו"ש באריכות דברי הנצי"ב.

דברי השטן ליצחק בדרך לעקידה

כ"ב ג' וישכם אברהם בבקר וגו' ויקח וגו' ואת יצחק בנו וגו' וילך אל המקום וגו'

רבינו שליט"א אמר דבר אגדה שראה בספר לאחד מתלמידי הרמח"ל בשם הגר"י בריאל שהיה מגדולי איטליה לפני מאות שנים לבאר מה שאמרו חז"ל ביצחק שכשהלך עם אביו לעקידה בא אליו השטן בדמות זקן ואמר לו כל מה שהכינה לך אמך (בגדי רקמה) יהיו לישמעאל בן השנואה. ואינו מובן מה יש בדברים אלו לרפות ידו מלמסור נפשו לה'.

בדברי התוספות בנזיר באיסור עמונים ומואבים בקהל

י"ט ל"ז ל"ח ותלד הבכירה בן ותקרא שמו מואב וגו' והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי הוא אבי בני עמון וגו'

מבואר בגמ' בנזיר כ"ג ב' אח נפשע מקרית עז זה לוט שפירש מאברהם ומדינים כבריה ארמון שהטיל מדינים כבריה וארמון לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'.

והתוס' שם כתבו כבריחין שנועלין את הארמון שאין החיצונין יכולים להכנס לפנים כך נעשו עמונים ומואבים שאסורים לבוא בקהל, ובבראשית רבה דריש לפי שאסורין בקהל ובעזרה כטמאים. בפשוטו כתוב כאן שעמונים אסורים ליכנס בעזרה, וכמו שצינו בגמרא בצד לפסוק באיכה, ראתה גוים באו מקדשה אשר צוית לא יבואו בקהל, ופי' חז"ל שהם העמונים והמואבים.

ושאלו את רבינו שליט"א דלכא' מבואר כאן שיש איסור מיוחד לעמונים ומואבים להכנס לעזרה.

ואמר רבינו שליט"א שהגירסא המחזורת בתוס' בנזיר שם היא מה שכתב הגר"ר אלעזר משה הורוויץ שאסורים [בקהל] כטמאים בעזרה ואף שהוא עצמו צידד לגירסא שלפנינו, והוא מקור הציון לאיכה, הרי הגהתו הנ"ל היא המחזורת. דלא מסתבר שהתוס' חידשו כאן דין מעצמם, ועוד שלא הזכירו בכלל שיש כאן חידוש דין.

והראה רבינו שליט"א דכן מבואר במדרש וירא שדרשו את הפסוק ומדינים כבריה אדמון, מדינים כבריחי בית המקדש, מה להלן לא יבא טמא אף כאן לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' עד עולם. ומבואר כהגהה זו, והפסוק מדמה כשם שטמאים לא יבואו בקודש כך לא יבואו מדינים בעדת ישראל.

והביטול של ההשתחואה אדם בא להתודות, ואין ללמוד מכאן 'דין' וידוי בהשתחואה.

שיעור הקבלת פני רבו ברגל

הפטרת וירא

מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת וגו' ובגמ' בר"ה ט"ז ב' למדו מכאן דין הקבלת פני רבו ברגל.

שאלו את רבינו שליט"א האם אדם יוצא יד"ח הקבלת פני רבו ברגל שנכנס לרבו ויוצא מיד.

ואמר רבינו שליט"א דאין זו צורה להכנס ולצאת מיד, ואינו יוצא בזה, אלא א"כ הוא מחמת שאין מקום וכיו"ב, ולא שיוצא מיד בצורה שאינה מכבדת את הרב.

מכשולות המצויים בקידושים בשבת

רבינו שליט"א האריך במכשולות באכילת פת הבאה בכיסנין, ואמר שאנשים אוכלים בקידושים בשבת בלי סוף ועוברים על איסור דאו' שאוכלים פת בלא בהמ"ז, ועוד ב' איסורים דרבנן שמחסרים נט"י, וברכת המוציא. [א"ה ופעם אחרת אמר דאו' אחד ודרבנן אחד, בהמ"ז ונט"י ואח"כ הוסיף שמחסרים המוציא, ולכאו' הוא תלוי במח' האחרונים המבוארת בשו"ע ובנו"כ בסי' קס"ז אם יוצאים בברכת במ"מ על לחם].

ועוד שאוכלים הרבה ובאים לבית שבעים וממעטים באכילה ובעלת הבית מתעצבת.

והירושלמים אמרו שאם אוכלים את הפשטידה שלהם [קוגל ירושלמי] אפי' אם אוכלים כמות גדולה לא מתחייבים בבהמ"ז, והחזו"א אמר שלא ודאי שהם צודקים, שיתכן שלקוגל הירושלמי יש תוריתא דנהמא, לא שהכריע שאינם צודקים אלא שאמר שאינו ודאי שהם צודקים.

והמכשלה בזה מצויה מאד בפרט בימות החורף שהלילה ארוך ואנשים אוכלים הרבה מזונות, וכמות עצומה של קוגל ירושלמי, ונכשלים בעבירה דאו' ואיסורים דרבנן.

וביאר תוכן הדבר שהשטן אמר ליצחק, כפי הנראה נכנסה בליבו של אברהם דיבתם של ליצני הדור שהיו אומרים מאבימלך נפקדה שרה. שאילו אתה בנו לא היה עושה לך כך ומכרית זרעו. ומעשה העקידה הוא חילול כבודה של אמך שרה לקבוע שבנו של אברהם הוא מהגר ולא ממנה. (והוסיף סופר זה היה ברשותו של הג"ר אייזיק שר וכתב על הגליון ביקר דבר תורה זה).

דין השתחוויה במקום המקדש

כ"ב ה' ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם

רבינו שליט"א אמר דצריך ביאור השתחוויה זו למה, הרי אברהם אבינו הלך לעקוד את יצחק ולא להשתחוות. ואמר שידוע בעולם מש"כ בכתבי הגרי"ז עה"ת בענין ביכורים שכתוב בפרשת כי תבוא והשתחית לפני ה' וגו', וכתב שם בשם הגר"א [באדרת אליהו] דכל הנכנס לעזרה מחוייב להשתחוות. אמנם באמת כבר דבר זה מבואר בחז"ל כמש"כ הרלב"ג שמואל א' פרק א' פסוק ג' ועלה האיש וגו' להשתחוות ולזבח וגו', וכתב עלה הרלב"ג שאפשר גם כן שהיתה ההשתחואה ממש כי הנכנס שם היה משתחוה כמו שאמרו ז"ל. ולא ידענו היכן דברי חז"ל שהביא הרלב"ג, ומ"מ מפורש בדברי הרלב"ג [שהיה נכדו של הרמב"ן ונחשב לאחד מן הראשונים וכבר הביאו הר"ן בדרשות] שיש מצות להשתחוות במקום המקדש.

הזכירו שמבארים כן את נוסח התפילה במוסף לג' רגלים ושם נעלה ונראה ונשתחוה.

אמר רבינו שליט"א זה דרוש יפה ווארט טוב אבל דברי הרלב"ג הם בשם חז"ל, יש חז"ל שלנו לא ידוע והרלב"ג מביא.

והוסיף רבינו שליט"א שמוכח שהדין השתחואה אינו שייך לבית המקדש, אלא דין במקום המקדש.

אם יש דין וידוי בשעת השתחואה

רבינו שליט"א אמר שיש שלמדו מדברי רש"י יומא כ"א א' שכתב ומשתחוים רווחים שלא ישמע איש וידויו של חברו, והוכיחו מזה שיש דין וידוי בשעת השתחואה, אבל נכון יותר לפרש שע"י הדביקות

אמתחת בנימין

רשימות עובדות והנהגות כפי שנשמעו
מפיהם של גדולי ישראל שליט"א

שב"ק פרשת וילך שובה תשפ"ו במחיצת רשכבה"ג רבינו הגדול מרן הגר"ד לנדו שליט"א

גיליון מס' 48

שאלו: זה היה לפני ששמע את התקיעות ביום ב' או לאחמ"כ?

רבינו: זו בדיקת היתה השאלה. והקריאו קמיה רבינו, המובא בגליון אהלי מועד (יו"ל לרגל סוכות תשפ"ו) בו כתוב בזה"ל מאיזה שואל, השומע תקיעת שופר, ביום ב' דר"ה וכסבור דאורייתא הוא, לכאורה נראה דלא יצא כלל, דהוה כמתעסק לגבי החיוב דרבנן, [ולא נימא דבכלל מאתיים מנה], ולא הסכימו עימי בי מדרשא, והנני לשאול הנכון בזה. והשיב שם רבינו שליט"א בזה"ל, הנה ענין זה שייך במצוות רבות, שמצוי בהם טעות בבלתי ידועים, כגון נטל לולב בחול המועד סוכות, וכסבור דהוא דאורייתא גם בגבולין וכו', ולא הזהרנו להודיע כל זאת לבלתי יודעים. יעיי"ש ומבואר דדעת רבינו שיצא יד"ח. [והגם שבמשנ"ב מבואר דגוונא להיפך, דסבר שהחיוב מדרבנן, והיה חיוב תקיעת שופר מדאורייתא, דלא יצא ידי חובתו. חילק רבינו, דכל דברי המשנ"ב, הם מדאורייתא לדרבנן, אך בסבור שהוא דאורייתא, ובאמת החיוב מדרבנן, ה"ה יצא ידי חובתו]. רבינו: הסיפור עם הבחור מחברון דנתי על זה, עוד קודם שאותו שואל שאל את השאלה, ומסתמא עוד לפני שהוא נולד.

ג. הביאו: הבעה"מ סובר (ר"ה י, ב) שאומרים מלכויות זכרונות ושופרות, בכל התפילות של ר"ה, ולא רק במוסף כפי שאנו נוהגים.

רבינו: הראב"ד מביא את הבעה"מ, וכתב שאביו של הבעה"מ הנהיג כן. וכשהקריאו קמיה רבינו את לשון הראב"ד ואת השגותיו על הבעה"מ. אמר רבינו: זה שארף של הראב"ד, הראב"ד כדרכו משיג במילים מאוד חריפות.

שאלו: הראב"ד כותב כך רק בהשגותיו או גם בשאר מקומות.

רבינו: יל"ע. יש קונטרס דברי ריבות, בו מובא ויכוח בין הבעה"מ לראב"ד האם בהילך (ב"מ ד.) צריך שממש יהיו המעות לפניו, או שגם כשזה ברשותו וכד', זה נחשב להילך, וכתוב בראשונים שהלכה כהראב"ד, והרמב"ן כ' במקום אחר, שלום נחת מריב. הראב"ד כותב באיזו מסכת על עצמו, וניסה רבינו להיזכר היכן נמצא ראב"ד זה. העירו: אולי במסכת תמיד. רבינו: מסכת תמיד זה טעות שסבורים שזה הראב"ד, זה לא באמת הראב"ד. אח"כ מצאו שזה נמצא במסכת קינים. ובסוף הפירוש יש את ד' הרב אב"ד שהיה חמיו של הראב"ד, ובתחילתו כ' שיר, והראה דבריו.

הוסיף רבינו: הרמב"ן בהשגותיו בסגנון כתיבתו כותב, באופן שונה, לפי המקום והזמן בו נמצא, במלחמת ה', הוא דומה לסגנונו של הבעה"מ, ובהשגות על ספר המצוות, הוא

שאלו: יש מכתב של כת"ר שליט"א (הובא באהלי טהרות בגליון לפי נצבים, מכתב שכתב רבינו בשנת תשל"ה להגר"י הוכברגר שליט"א), בו מובא לענין דברי הרמב"ן בתורת האדם, דהגם שהצומות תמיד מתחילות מהיום, אך בזמן שאין שלום, הצום מתחיל מהלילה, ונמצא שהיו תקופות שעשו צום גדליה מהלילה, ואם כן לא היה שייך שיעשו הבדלה במוצאי ר"ה, דבשלמא בט' באב שחל במוצ"ש, שם עשו הבדלה במוצאי ת"ב, אך כל זה ניחא בשבת, אך הרי ביו"ט כתב המשנ"ב (ס' רצ"ט ס"ק ט"ז) בשם רעק"א, שהבדלה אפשר לעשות רק באותו היום, וא"כ שאל כת"ר, וכי ביטלו הבדלה במוצאי ר"ה עכ"ד הרב.

רבינו: זה היה מכתב ישן עוד קודם שראיתי את ד' הרמ"ה באגרות (סי' ע"ט) שכתב דלא כהמ"ב (ז"ל שם ומאי דדייק מר (עמ' קיד ד"ה עוד) מטעמא דידו דהבדלה דרבנן, לא ס"ד מעולם. ודקא אמרת דאי דאורייתא הוה מבדילין מיומא טבא לחבריה, לא קשיא מידי. דשאני הבדלה דשויא חולא בפירוש לא משוינן, ואפילו תימא כיון דאורייתא הוא נעביד, הני מילי היכא דבלאו הכי קא מידחי דאורייתא מקמי דרבנן אבל הכא דאפשר לקיומי תרוייהו דהא מבדילין ממוצאי יום טוב שני לחול וההיא הבדלה סלקא לתרוייהו שפיר דמי דהא מוצאי שבת נמי כי לא מבדיל במוצאי שבת מבדיל ואזיל למחר מקמי דליעביד מלאכה והכא לא עביד מלאכה האסורה ביום טוב עד מוצאי יום טוב שני, ותו לא מידי. אי נמי איכא לשנויי שאני ביטול הבדלה דשב ואל תעשה שאני כדקא משנינן ביבמות בפרק האשה רבה (צ א - ב) ואני זוכר שכתבתי על זה.

הנ"ל: אמנם יל"ע בזה, שהרי לשיטת בעה"מ (ביצה ב, ב), לעולם עשו בירושלים ר"ה רק ליום אחד, ואם כן נמצא שבירושלים לא בטלה התקנה, ואע"פ שמחוץ לירושלים עשו ר"ה ב' ימים, ושם לא שייך הבדלה וכנ"ל, אך מאי טעמא שיחשב שבטלה התקנה, אם יש כבר הכ"ת ששיך הבדלה, במוצאי ראש השנה.

רבינו: בעבר יצא לדון אם לשיטת בעה"מ שר"ה היה יום אחד, האם עשו צום גדליה בב' תשרי או בג', ואה"נ שאם היה הצום בג' וכבשאר המקומות והשנים, באמת לא קשה. המשיך רבינו: יש שרצו לומר, ששביעית בזה"ז לשיטת בעה"מ אינה נוהגת כלל (בתש"ו ה' בספר התרומות סי' מ"ה אות ד'), ובשעת הדחק ניתן לסמוך על שיטת הבעל המאור. למעשה החזו"א נוקט לא כדברי הבעל המאור. הוסיף רבינו בחריפות: אולי הם גם יאמרו שאפשר לעשות מלאכה, ביו"ט שני של ר"ה, לפי הבעה"מ הנ"ל.

ב. רבינו: היה מעשה כשהייתי בחור בישיבת חברון, על בחור שאת שמו אני לא יגיד, היות וזה יהיה לשה"ר, שהוא היה לומד הרבה מהר"ל לפני ראש השנה, אך פסוקי התורה הוא לא ידע, ואמרתי לו שמדאורייתא ר"ה זה רק יום אחד, והיום השני זה דרבנן, והוא לא האמין לזה.

דומה לתרגום של דברי הרמב"ם מערבית, ובפירושו על הש"ס זה שונה, ובפ' על התורה זה גם משהו אחר. הרמב"ן בסוף הדרשה בר"ה אומר דברים מאוד מופלאים מה שכתב על ארץ ישראל. שאלו: הוא מחז"ל? רבינו: הוא לשונו של הרמב"ן, וכך הוא מסר זאת בדרשה לציבור.

יש רמב"ן בסוכה (ט"ו, א מדפי הרי"ף) שדן לגבי, מהו כוונת הגמ', יו"ט שני, האם הכוונה ליו"ט שני דרבנן, או על יו"ט שני שבמקדש, והרב"ן נקט שם, שהכוונה על זמן המקדש, ויו"ט הוא דאורייתא, ודלא ככל הראשונים שם, ואולי יהיה נפק"מ לדינא בין השיטות בענין לכס, דיתכן ולפי הרמב"ן צריך לכס גם ביו"ט שני, שהרי לשיטתו זה דאורייתא.

ד. שאלו: בספר המנהיג (הל' סוכה עמ' תט"ז) כתוב ששלמה המלך אמר לעם את קהלת בזמן הקהל. ומאי טעמא אין בזה איסור בל תוסיף.

רבינו: יש צד שלא רק נכתב קהלת ברוה"ק אלא גם נאמר ברוה"ק, ולכן ממ"נ לא קשה, אם זה נאמר ברוה"ק לא קשה, שהרי לא שלמה אמר את זה, אך גם אם אמר זאת מעצמו, וכי אסור לו לומר לעם עוד ד"ת, למה שזה יהיה בל

תוסיף (א.ה. יש שהבינו דכוונת רבינו היא, שאין כאן בל תוסיף אף שמוסיף אמירות, כיון שאינו מוסיף אותם בתורת תורה והמשך המצוה, אלא אמירה בפני"ע. וכתב הרד"א, ילי"ע למי"ד דלא בעי כוונה אם יש כאן חסרון זה, ולכי ילי"ד דהוה בעידניה, ועיי' ריטב"א לגבי ישן בשמיני בסוכה דחשיב בעידניה כיון שהוא הוסיף על המצוה ממש. ואמר ריז"א שבעבר אמר רבינו, משום שקודם שנכתב ספר קהלת עוד לא היה תורה, וא"כ לא היה כאן בל תוסיף, והיינו שבל תוסיף הוא רק הוספת ד"ת, אבל דבר אחר אינו מענינא כלל).

ה. שאלו: ביראים [הגיב רבינו: מי שמחפש חידושים יש שם בשפע] כתוב, שמצוות הקהל התחלקה לשתיים. היה מצוה על המלך לקרוא ומצוה על העם להיות. רבינו: זה מחודש מאוד, הרמב"ם כותב, וכך היא הפשטות, שזו מצוה אחת על העם שיהיה קריאה של הקהל. העירו: באדר"ת [הגיב רבינו: גם הוא מחדש גדול], כתוב בשם הירושלמי, שרחבעם וירבעם כ"א מהם עשה הקהל, רבינו: לא יתכן, שהרי ירבעם לא היה בירושלים. ואמרו: האדר"ת מבאר שם שאם היה בירושלים היה צריך לקרוא הקהל, רבינו: זה דבר מחודש, שהרי בפשטות ירבעם רק מלך של בית דוד, שהרי מלך ישראל אף שהוא מלך ע"פ נביא, מ"מ אינו הצורה הרצויה שכן יהיה מלך, ורק מחמת העונש היה כן, ואם כן אין לו תורת מלך לזה, וצריך לראות את הירושלמי בפנים לידע מה מבואר שם. [והכוונה של השואל היתה, לבאר את דברי האדר"ת ע"פ היראים].

ו. שאלו: למי"ד שהיה הכהן גדול ביום הכיפורים, מזה על הפרוכת עצמה, בימי בית שני שהיו ב' פרוכות איך היה מזה על הפרוכת השניה, האם היזה פעמיים [א.ה. והיינו, דאי אפשר לומר שהסיטו קצת את הפרוכת הראשונה, באופן שההזאה של הדם, יגע גם בפרוכת הראשונה, וגם בפרוכת השניה, דאי אפשר לצמצם, ודחוק מאוד שכך יארע].

רבינו: הזו פעם אחת, מה פתאום לומר שהזו פעמיים, ויתכן שעל הפרוכת שהיה שייך להזות, היו מחוייבים להזות, ועל הפרוכת שלא היה אפשר שיזו, באמת ההזאה שם לא עיכבה, ולא היזו בפרוכת השניה.

השאלה היא מה עשו לגבי הכיבוס, שהרי זה חטאת אשר יוזה מדמה, האם כיבסו את הפרוכת, ואולי הפרוכת אין לה שם בגד רק שם אוהל, וכמו לענין טומאה שמקבלת טומאה מדין אוהל, אמנם על הפרוכת בפשטות לכא' אין דין כיבוס אחר ההזאות, אבל כאן הרי יש ספק מ"ע של כיבוס שמא אין זו הפרוכת, ולכאורה ודאי כיבסו אותה, ואף שלא כתוב כן בשום דוכתא, לכא' מוכח שכך עשו.

ואם היזו על הפרוכת אחת וניתז על הפרוכת השניה, אחרי שכיבסו פרוכת אחת, אין צריך לכבס את הפרוכת השניה, דממנ"פ, אם היא הפרוכת, אינה צריכה כיבוס, ואם אינה הפרוכת, הרי הוי לאחר הזאה, אלא שעדיין זה קודם הזאה דמזבח.

ז. שאלו: דעת רש"י היא (חולין ל, ב), דשהיה פוסלת במיעוט בתרא, ולפי זה ילי"ע דהנה מבואר בגמ', (יומא ל"ב, ב') לגבי פר יוה"כ, שהכה"ג שחט רוב הסימן וכהן אחר גמר את השחיטה, וקשה, איך מרק אחר ע"י הכהן גדול, והרי דעת רש"י, דשהיה פוסלת במיעוט בתרא. רבינו: שיטת המהרש"ל הידועה היא, שאם כיון להדיא שלא לשם שחיטה, אין זו שחיטה, ואם כן י"ל, דכיון שזה לא היה לשם שחיטה, ועדיין יש משמעות למרק, בכדי להוציא את כל הדם. ואמנם על עצם דברי המהרש"ל ילה"ק, מהא דמבואר דאמרו בגמ' (חולין פ"ו, ב') לר' חייא דבעי דמא ליאניבא זיל נחור, והרי יכול לכוון שלא לשם שחיטה, ואין כאן בל תשחית, כיון דבעי להאי דם לצורך זה.

ח. שאלו: רבינו הביא בעבר, לגבי התוס' בנדה שאין דין לכתחילה ודיעבד בטבילה, משום שעיקר טבילה אינה אלא להטהר. וקשה, מטבילת כה"ג ביו"כ שאין כאן כדי להטהר. רבינו: יש כאן את ענין הטהרה. השואל: האם בקרבנות יו"כ הבאים בטומאה יש טבילה. רבינו: בפשטות יש בזה טבילה. ושאלו: א"כ אין כאן טהרה, שהרי הוא בלא"ה טמא. רבינו: יש כאן ענין אחר של טהרה, שהיא טהרה ונקיות של הגברא, ואף שאין כאן טהרה מטומאה, ושפיר לא שייך לכתחילה ודיעבד.

ט. שאלו: התוס' בסוטה (כא), הביאו בשם הירושלמי דבמצוות הקהל שנשים באות לשמוע היינו המצוות שהן מצוות ומחוייבות בהן.

רבינו: איך הנשים ידעו באיזו מצוות הן מחוייבות, וכי היה כרוז שהכריז לנשים איזו מהמצוות הן מחוייבות? לא היה כרוז, ואולי אחרי הקהל לימדו אותן. שאלו: האם את שאר הקריאה של המצוות שהן לא מחוייבות, הם גם הוצרכו לשמוע. רבינו: רק המצוות שהיו מחוייבות הן היו צריכות לשמוע.

י. אמרו: במכילתא מבו' שמשוה רבינו נפטר באדר א'. רבינו: ראית את המכילתא בפנים? וכשענה שלא, הגיב רבינו: זה מאד מחודש לומר כן, וצריך לראות אם באמת כתוב כן במכילתא.

י"א. אחר שנשאל רבינו ע"י הרב... כמה שאלות, הגיב רבינו: שבת זו, היא שבת (ת)שובה ולא שבת שאלה, וא"כ בשבת זו, מתאים שיהיה תשובות ולא שאלות.

הדברים נכתבו כפי הבנת הכותב בלבד, ולא היה לעיני רבינו שליט"א

**גיליון זה נערך ע"י 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com
לקבלת גיליונות אמתחת בנימין: m0556788031@gmail.com**

בענינא דיזמא

המצב מאוד לא פשוט, השלטונות, ובתי המשפט - שמה הרשע, כולם עושים דברים רעים, הם לא רוצים שלומדי התורה ילמדו תורה!!!

מסע שלישי תוך זמן קצר! זעקת התורה מליבו הטהור של מנהיג הדור מרן הגר"ד לנדו שליט"א במסעו לשווייץ במסירות עצומה

שיחת טלפון שהביאה מליון איש לכניסה לירושלים

לאחר תום סדרת מעמדים רבי הוד, ובהם מעמד מרכזי לכלל יהודי ציריך בשווייץ בהשתתפות המוני יהודי ציריך וערים נוספות, וסדרת מפגשים עם הנדיבים בעם, הסתיים מסע ההצלה שנטל על עצמו מנהיג הדור רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, כהמשך למסעות ההצלה במדינות וערי אמריקה, ועמו משלחת גדולי התורה והחסידות שליט"א, למען ביסוס וחיזוק 'קרן עולם התורה' להצלת הישיבות הקדושות בארה"ק לאחר הגזירות התקציביות שהושתו עליהן על ידי השלטונות ובהוראת הגורמים המשפטיים במסגרת הרדיפה האכזרית הממושכת כנגד לומדי התורה.

עוד בימים שלפני עצרת 'זעקת התורה' הענקית, ובמהלך שהותו של רבינו מרן שליט"א בירושלים לפני העצרת, התעסק רבינו מרן שליט"א ביצירת הקשר עם הנדיבים בעם שבמדינת שווייץ, לזרזם ליטול חלק בהחזקת התורה לקראת מסע ההצלה.

במוצאי שבי"ק שעה שעלה הגאון הגדול רבי איתמר גרבוז שליט"א ר"י ארחות תורה לפקוד את מעונו של רבינו מרן שליט"א לשוחח עמו בדברי תורה ולהתברך מפיו לרגל שמחה במשפחתו.

הפטיר רבינו מרן שליט"א, כי "אין עצה, אני מוכרח ליסוע, בקושי, אבל מוכרח ליסוע", וביקש שהגאון שליט"א יברכו שצליח, ויברכו בברכת "וקוי ד' יחליפו כוח, שיהיה הרבה כוח למרן ראש הישיבה שליט"א".

היציאה לציריך

ביום ראשון עם שחר יצא רבינו מרן שליט"א ממעונו שבבני ברק, והתפלל תפילת שחרית עם מניין מצומצם בחדר המיוחד שהוקצה עבורו בשדה התעופה,

ולאחר מכן המריא במטוסו אל עבר שווייץ ונחתו בשעת צהריים מוקדמת, כשמרן שליט"א נסע לבית האכסניה בביתו של הנגיד הרב דוד באלאג הי"ו. במקביל יצאו יתר חברי המשלחת, הגאון הגדול רבי אברהם סאלים שליט"א

ר"י מאור התורה מראשי מועצת חכמי התורה, הגאון הצדיק ר"ש גלאי שליט"א, הגר"ב סולובייציק שליט"א ר"י תורת זאב, הגר"י חברוני שליט"א ר"י חברון וכ"ק האדמו"ר מראחמסטריווקא שליט"א בדרכם לציריך, כל אחד לבית אכסנייתו שהוכן מבעוד מועד.

את פני המשלחת קידם מזג אויר קריר וסגרירי השורר בימים אלו באירופה בכלל ובשווייץ בפרט, כאשר המעלות לא הרבו לטפס מעל 3 מעלות צלזיוס, וגשם רב ירד במהלך כל היום. כך בקור גדול ובמזג אויר קשה, התטלטלו חברי המשלחת הגאונים והצדיקים שליט"א ובראשם רבינו מרן שליט"א ממקום למקום למען החזקת התורה.

סדרת מפגשים ודינרים לנדיבי עם

מיד עם הגיע המשלחת לציריך, החלו סדרת המפגשים עם נדיבי עם תומכי תורה שהתנדבו ליטול חלק בנתינות הגונות למען קרן עולם התורה בארץ הקודש להצלת הישיבות והכוללים הכורעים תחת הנטל בעקבות הקיצוצים הדרסטיים בתקציביהם. בין המפגשים התבלט הדינר המיוחד שנערך בבית הנגידים למשפחת שטרנבוך הנוודת, שבעיקר זכורה לטובה בשל פעילות אס המשפחה הגדולה, המצילה הגדולה בשנותה הזעם בשואה האיומה ובפעילויותיה הנרחבות להרמת קרן התורה והיהדות הגב' רעכא שטרנבוך ע"ה, שם נשמעו דברים מכל חברי המשלחת למען קרן עולם התורה ובראשם רבינו מרן שליט"א שאף נשא דברים נרגשים לפני המתכנסים.

ובהם אמר כי "אין לי כוחות לבוא לפה, זה לא קל, אבל הערכאות רודפים את הישיבות והכוללים, ואני שליח של מוסדות התורה בארץ ישראל להציל אותם, ומי שיזכה להחזיק את התורה יזכה לשפע עצום".

לקראת ערב, לאחר סדרת המפגשים בקור הגדול ובמזג האוויר הסגרירי והגשום, תקף את רבינו מרן שליט"א צינון, שבשל כך לא יכול היה להמשיך לצאת ולבוא, והמשך תכנית המסע התקיים בלא נוכחותו האישית בכל מקום.

המעמד הגדול וההיסטורי

בשעה היעודה התאספו המוני יהודי העיר, לאירוע הגדול וההיסטורי שהתקיים באולם מיוחד רחב ידיים שהוכן מבעוד מועד, מעמד ששוויון היהודית טרם ראתה כמותה. למרות מזג האוויר החורפי, מקום הכינוס התמלא במאות רבות של יהודי ציריך ואף יהודים שבאו מחוץ לציריך, כאשר מחזות מרגשים נראו של יהודים עטופי בגדי שיראין ובגדי שבת, ואפילו עם שטריימל בראשם, לכבוד הזכות הנדירה שנפלה בחלקם, להקביל את פני גדולי ומאורי הדור ובראשם מרן רבינו הנושא את משא עולם התורה על שכמו.

במהלך המעמד זכו ההמונים גם לקבל את מכתבי הקודש של מרן ראש הישיבה הגרבי"ד פוברסקי שליט"א ומרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א, שכתבו במיוחד ליהודי שווייץ לרגל המגבית המיוחדת למען 'קרן עולם התורה'.

שערי שמים פתח

בהמשך נשא דברים הגר"ש גלאי שליט"א, שבדבריו המלהיבים אמר כי "התכנסו כאן לכבוד התורה הקדושה, קודשא בריך הוא ואורייתא חד הוא, ומי שמכבד את התורה מכבד את הקב"ה, אין לקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, לעומת הבזיון שיש לתורה, **אם אנחנו מתכנסים כולנו יחד למען לומדי התורה, אנחנו מקדשים את שמו של הקב"ה בעולם**".

בתום משאו, פתח הגר"ש גלאי שליט"א עם הנוכחים בשירה נרגשת של "שערי שמים פתח", לעורר את לב ההמונים לבקשת רחמים על כלל ישראל ועל עולם התורה בפרט.

בסיום המעמד אמר כ"ק האדמו"ר מראחסטריווקא שליט"א עם הקהל העצום פרקי תהלים לישועת הכלל והפרט, ובסיומם ערך מעמד קבלת עול מלכות שמים ברבים, שעוררו רגשות קודש עצומים בקרב הקהל השוויצרי שמעטים המעמדים מהסוג הזה שפקדו את המקום.

המסע לג'ינבה

מסע חברי המשלחת הגאונים שליט"א, המשיך עוד ביום שני בנסיעתם לג'ינבה, שם המשיכו סדרת מעמדים וכינוסים למען 'קרן עולם התורה' וכן מעמד גדול לכלל יהדות העיר והאיזור שנערך באולם של מלון אינטר קונטיננטל, אליו הגיעו אף מערי צרפת הסמוכים למקום, כמו יהודי אקס לה בן וליון בהם קהילות יהודיות נכבדות, שטרחו להגיע למעמד הכביר והנדיר לכבודה של תורה ולהרמת קרן התורה. בשל פגעי מזג האוויר והקור השורר במקום, ובהיוועצות עם רופא, בוטלה תכנית הגעתו של רבינו מרן שליט"א למקום בעקבות הצינון שפקד אותו בטלטולי הדרך בציריך, ורבינו מרן שליט"א מסר את דבריו בשידור חי למעמד הגדול ששיר משדה התעופה:

אחינו בני ישראל תושבי שווייץ בעיר ז'ינבה אני הייתי מאד רוצה להיות אצלכם, לומר לכם את השליחות שלנו למען הצלת עולם התורה בארץ ישראל לומדי התורה כידוע לכם הכל, ולהתרים אותכם כמו שהתרמנו אחרים, וגם אתם תשתתפו בזה, ויהיה לכם זכות גדולה בזה, הצלחה ונחת ואורך ימים וכל טוב, וה' יעזור, החזקת התורה בארץ ישראל תועיל לכם ולבניכם, לכל בני משפחתכם הצלחה מלאה, שפע וכל טוב ונחת מכל אשר לכם עד ביאת משיח צדקנו.

בשליחותו הגאונים הגדולים חברי המשלחת שליט"א כיבדו את המקום בהשתתפותם, ורבינו לפנות ערב יצא לדרכו בשבוע למעון קדשו בעיר התורה ב"ב מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, בתקווה איתנה כי 'קרן עולם התורה' אכן יוכל להגיע ליעדו להצלת עולם התורה והישיבות הקדושות בארץ הקודש.

- ניתן להאזין לדעת תורה מגדולי ישראל בראשם רשכבה"ג מרן הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החיורים: 03-313-3306
- צילומים: אליהו נפסי, מאיר זלזניק.

- כמו"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

הנגיד הרב ראובן וולף מראשי קרן עולם התורה אמר בדברים שנשא בפני הנדיבים בעם, כי יהודי שווייץ זוכים להקביל את משלחת גדולי התורה שליט"א ובראשם גדול הדור מרן רבי דוב שליט"א, וזו זכות נדירה שלא זכו בה מעולם, וכל זה בגלל שלפני 18 חודשים הבג"ץ השמיט את את התקציב של לומדי התורה, וקיצץ מתקציב הישיבות והכוללים סך של 120 מיליון דולר. הקב"ה הקדים רפואה למכה, ומרן ורבנן גדולי ישראל שליט"א מסתובבים בכל העולם לעורר את נדיבי הלב להושיט לגלגל הצלה לעולם התורה, ואלפים בכל רחבי תבל הגיעו באהבה ונתנו סכומים אדירים שמעולם לא שמענו על נתינות בסכומים שכאלה.

במהלך המעמד נשמעו נאומיהם של רבני הקהילות הקדושות בשווייץ, הגאון רבי חיים משה לוי שליט"א, רב קהל "עדת ישורון", והגאון רבי צבי אלימלך פאדווא שליט"א, רב קהל "אגודת אחים" וממלא מקום חותנו רב העיר הגאון רבי שאול ברייש זצוק"ל, בעל ה"שאיילת שאול", שבדבריהם הנרגשים שחו על אודות הזכייה הנדירה של יהדות שווייץ להקביל את פני גדולי הדור שליט"א ועל חובת יהדות הגולה לעמוד לימין תורת ארץ ישראל.

התורה זה החיים של העולם

לאחר מכן נשמעו משאות הגאונים חברי המשלחת שליט"א. הגאון הגדול רבי אברהם סלים שליט"א, פתח את משאו מענייני הפרשה בה רואים את אברהם אבינו שחידש בעולם את מידת החסד, והטעים כי העולם מסתכל על העניים והנוזקים לעזרה, כבעיה שצריך לפתור אותה, אך אצל אברהם החסד הוא מטרה בפני עצמה, כי עולם חסד יבנה, להידבק במידותיו של הקב"ה.

בהמשך הוסיף כי היום היארציית של רחל אמנו ע"ה שהיתה עיקרו של בית וכל מהותה היא לתת לאחרים בלי לקבל תמורה. וייחד דברים על 'קרן עולם התורה', ש"זה החסד הכי גדול בבריאה, לא רק להדבק במידותיו של הקב"ה אלא להתחבר לתורה של כל ארץ ישראל, **שהתורה זה החיים של העולם ואורייתא וקב"ה וישראל חד הוא**, וכך מקיימים את כל התכלית של העולם, ויבורכו כל העוזרים והמסייעים לכל מילי דמיטב".

כמו כן נשא דברים הגר"ב סולובייצ'יק שליט"א, ראש ישיבת תורת זאב, שהינו מגידולי המקום, כבנו של מרן הגאון רבי משה סולובייצ'יק זצוק"ל, שממקום מגוריו בציריך הנהיג את כלל יהדות הגולה באירופה והשפיע ממנה אורה של תורה, ובדבריו אמר כי "לא צריך להסביר את חשיבות העניין, כשרואים את הטירחן של גדולי ישראל וגדולי האדמו"רים שטרחו ולקחו את כל הכוחות שלהם, זה הרבה יותר ממה שאפשר להסביר על חשיבות העניין, אתם רואים את זה לבד.

אבא שלי זכרנו לברכה עשה בשביל צדקה, הוא תמיד נתן לכל דבר של צדקה, והרגיל את כולם לדברים מיוחדים בנושאי צדקה. כבר עבר 30 שנה מאז פטירת אבי זכרנו לברכה, ויתכן שהציבור לא זוכר, **ולכן הזמינו אותי כדי להזכיר את העניין שבעת המצב פוגע בכל עולם התורה**, וזה לא נוגע למשהו אחר, ובוודאי לא נוגע לקהילה זו או אחרת. אם אנחנו רואים את נדיבי עולם ר' ראובן וולף, ר' שמעון גליק והרב גרמיאס, שהם אנשי עסקים גדולים, הם יודעים איך לעשות עסקים, והם משקיעים הרבה בזה, אתם מבינים שזה ביוזנע טוב". כך גם השמיע דברים הגר"י חברוני שליט"א, ראש ישיבת חברון.

דבר מרנן ורבנן בראשם מנהיג הדור מרן שליט"א

במרנן המעמד הגדול נשמע בקשב רב ובהדרת הכבוד המשא המרכזי של מנהיג הדור שליט"א שהועבר בשידור, בשל העובדה שמחמת השפעת מזג האוויר נבצר ממנו לצאת ממעונו, להלן הדברים המלאים:

"יהודים שוויצרים יקרים, מחזיקי תורה, אוהבי תורה לומדי תורה, אתם יודעים טוב מאוד שהגעתי מארץ ישראל בגלל המצב הקשה שיש שם, רציתי לבוא אליכם אבל בגלל שאני לא מרגיש טוב אני מדבר מכאן.

"המצב מאוד לא פשוט, השלטונות, ובתי המשפט - שמה הרשע, כולם עושים דברים רעים, הם לא רוצים שלומדי התורה ילמדו תורה. את כל התקציבים חתכו, והכל בגלל השנאה הגדולה. הם רודפים את לומדי התורה רדיפה גדולה והמצב קשה.

היינו באמריקה, והיו יהודים טובים שנתנו סכומים גדולים טובים, וגם באנגליה נתנו סכומים גדולים אבל זה לא מספיק, אני מבקש ממכם, יהודים שוויצרים יקרים, **אוהבי התורה ולומדיה אנחנו מבקשים בואו ותשתתפו איתנו**. התורה של ארץ ישראל היא חשובה לכולם, חשובה גם לכם ולילדיכם. והקב"ה יעזור שיהיה להם הכל בשפע והצלחה, נחת, אריכות ימים, ושיהיה לכם הכל שפע גדול, והקב"ה יתן לכם כפליים וכפלי כפליים. וחיים ארוכים, בריאות, נחת מהילדים ואורך ימים אורכים עד ביאת המשיח במהרה בימינו אמן.

בענין דיזמא

מליון איש נקבצו ובאו לקריאת מנהיג הדור לעצרת "ועקת התורה"

רשמי הוד מעצרת המליון בראשות מנהיג הדור מרן הגר"ד לנדו שליט"א בשערי העיר ירושלים

שיחת טלפון שהביאה מליון איש לכניסה לירושלים

שיחת טלפון אחת של מנהיג הדור מרן רבי דוב לנדו שליט"א מלוס אנג'לס בו שהה באותו עת למען הצלת התורה, ועם התורה ללא הבדל חוגים ועדות התאמצו לבוא ביום חמישי בצהריים לשערי העיר ירושלים במסירות אדירה, ומתפרסמים מעשי הוד מרגשים על עמלי התורה שנסעו במסעות מרחקים מעל מאה קילומטר ועוד שילמו ממון רב על נסיעה שכזו, ורבות ששילמו ממון רב לכל נפש לנסיעות, הליכה רגלית של זקנים וטף מרחקים אדירים של קילומטרים כדי להגיע לעצרת, ועוד ועוד מעשים רבים של מסירות עצומה כדי לזעק השם הוא האלוקים, והראו קבל עם ועולם שאנו נאמנים לתורה הקדושה וחכמה.

מטרת העצרת – שו"ת הדרכה מיוחדת עם מנהיג הדור

שו"ת הדרכה מקיף ממנהיג הדור רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א שנערך ע"י תלמידו רבי משה חיים אולמן קודם העצרת, בו מתייחס לכל השאלות הבורעות העומדות על הפרק, להלן השו"ת המלא: שואלים מה המטרה של העצרת שטורחים ומתאספים כל כך? אם בשביל תפילה אז אפשר להתפלל בבית את הזמן הזה בפחות זמן וביטול תורה.

תשובה: השאלה הזו יש תשובה פשוטה, התפילה ברבים זה אחרת לגמרי, כשרבים מתפללים ביחד ידוע שזה דבר נשגב מאוד זה גם משפיע על אנשים יותר להתעורר ויותר להתעורר.

שאלה: דרך הטלפון זה לא ברבים?

תשובה: זה לא ברבים. ברבים יושבים אנשים ומתעוררים הרבה.

שאלה: האם יש כאן גם מטרה של מחאה חוץ מהתפילה?

תשובה: תפילה זה להשם שמתפללים להשם שיעזור לנו, לא מתפללים לשום דבר, וחוף מזה עושים גם משהו שאנו מחויבים בני אדם בו למחות. זה שני דברים יחד וכל אחד לחוד.

שאלה: אז אם חובת מחאה אז למה דווקא עכשיו הרי חטאו כבר קודם בנושא הזה?

תשובה: שאלה טובה, זה נכון, אבל זה לא סיבה שלא יעשו את זה כעת, זה לא הסתדר ועכשיו זה הסתדר.

שאלה: אומרים תהילים זה גם מחאה?

תשובה: תהילים זה בשביל תפילה, תהילים זה לא בשביל מחאה, אנחנו אומרים שאנחנו נמצאים כאן חוץ ממה שבאנו להתפלל להשם שיעזור לנו מכל הצרות הגדולות האלו אנחנו גם מוחים.

שאלה: בלי מילים?

תשובה: המילים נאמרים כעת, זה המילים.

שאלה: יש גם מסר לגבי השלטונות?

תשובה: בוודאי יש כאן מסר גדול בוודאי עם ישראל זה עם של תורה אי אפשר לשנות אותו. ולתבוע את התורה זה נגד המהות של עם ישראל והם נלחמים נגד המהות של עם ישראל העם היהודי.

ועוד דבר אנחנו נמצאים כאן בארץ שנים והם מורדים בהשם ובתורתו כסדר, ועושים את כל הדברים הלא טובים והבוזיים בעולם, והשם אמר לנו ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה, הם מטמאים את הארץ כסדר בכל הנבזיות שבעולם.

וההקאה הזו קלה מאד, הערבים יכולים בבת אחת לבוא לשטוף אותנו ולא יעזור שום צבא ושום דבר, הרי כתוב ולא תקיא הארץ אתכם, ולמה היא

לא מקיאה איפה ההקאה הזאת, והארץ רוצה להקיא מרגשים שהארץ רוצה להקיא, כמו שאדם מקיא יכולים ביום אחד הערבים להגיד אנחנו הולכים נגד כל היהודים והורגים את כל היהודים, מה יהיה, שהם הרוגים לא אכפת להם כל כך הרבה.

ומה הסיבה שהארץ לא מקיאה לא לימדו אותם, הם לא מאמינים, לא לימדו אותם מורה מורה הם פשעו בהם, אז מה יש, יש גלולה אחת שיוצרת וזה לימוד התורה שבני הישיבות לומדים, לומדי התורה כל בני התורה זו הגלולה, אם אתם רוצים להשליך את הגלולה הזאת לים אתם רוצים להשמיד את כל הישוב היהודי, באמריקה יודעים שיש בורא עולם כאן לא יודעים, באמריקה הגויים יודעים את זה וכאן לא יודעים. אוי ואבוי זה מדינת היהודים? לפחות בני הישיבות ולומדי התורה מצילים את המצב.

שאלה: מי שקשה לו ולא יכול לבוא שיתפלל מהבית ויצטרף יש לזה משמעות?

תשובה: צריכים לבוא חייבים לבוא אם היה לו הפסד ממוני הוא היה נשאר? חייבים לבוא!

שאלה: יש לי ילד בן 10 שאני יכול להביא אותו, והוא יכול קצת להתפלל יש תועלת שיבוא? הוא יבוא איתו.

תשובה: יש תועלת שהילד המבין יבוא, הילדים הקטנטנים הם לא שייך. כשילד מתפלל גם האבא מתפלל יחד עם הילד יותר טוב.

שאלה: מה יקרה אם יהיה חוק לסגור את כל הישיבות שאסור ללמוד, מה יעשו בני הישיבות?

תשובה: ילמדו ילמדו ולא יועילו שום דבר. רק יעשו דברים והם יזיקו לעצמם, וגם מבחינה מדינית הם יזיקו, לא ישקטו להם, הם לא יכולים לעשות מה שהם רוצים. הם פראי אדם אבל עדיין קצת שכל יש להם.

רגעים ממחיצת מנהיג הדור ודאגתו שיוכלו להגיע

בשעת צהרים מעט אחרי חצות היום עברה הרינה במחנה, כאשר לנגד עיני הרבבות שנהרו כבר בשעה זו, נראה רכב רבינו כשהוא פונה לבנין משרדי ועד הישיבות שבנשיאות, שפועל כבר שנות דור למען בני הישיבות הקדושות ומעמדם ועומד על המשמר לשחרורם מכל עול שמסמל יותר מכל את המאבק עצמו ושבשמו יצאו למערכה, כשהאלפים העומדים ברחוב נרגשים למחזה ופוצחים בשירה לכבוד התורה.

עם בוא רבינו למקום הוא ביקש להתפלל תפילת מנחה במנוחת הדעת, כשלמנין הצטרפו יו"ר ועד הישיבות הג"ר חיים אהרן קאופמן, הרב אליעזר עציוני מזכ"ל הועד, ועובדי הועד. ושלוחי דרבנן ח"כ הרב יעקב אשר והרב מנחם שפירא מראשי הועדה המארגנת של עצרת הזעקה.

בתפילת מנחה כבר נראה על רבינו כובד הראש המיוחד והאחריות על כלל עולם התורה השרוי בצרה, כרבע שעה מתוך השתפכות הנפש, כשלאחר התפילה נאמר לבקשתו פרק תהילים פסוק בפסוק, לאחמ"כ נכנס רבינו שליט"א לחדר המיוחד שהוקצה עבורו במשרדי ועד הישיבות שבנשיאותו לשם אם הובאו ספרי תלמודו בהם עסק עד תחילת העצרת.

לפני תחילת המעמד נכנס הרב מנחם שפירא מראשי הועדה המארגנת וביקש ברכה להצלחת המעמד, רבינו ברך אותו ושיהיה בהצלחה רבה במעמד ושיהיה לתועלת. רבינו התעניין באופן מיוחד במצב התחבורה והמשטרה אם הכל בסדר ושכל מי שרוצה להגיע מצליח להגיע, סיפרו לו שהרכבת עצרה את פעילותה למשך זמן מה עד שחזרה לפעילות, כדי להביא את ריבי רבבות האנשים שנוהרים לעצרת. וכששמע רבינו שהכל בסדר ושכולם נוהרים

לירושלים, הוא שמח מאד ואמר **שיהיה אכן קידוש ד' גדול וריבוי כבוד שמים**.

זה קיום התורה – שו"ת עם מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א
מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א נשאל בחשיבות העצרת ומטרתה בשו"ת מיוחד, להלן הדברים:
שואל: אנשים רוצים להבין ושואלים מה בעצם המטרה של העצרת הגדולה מחר בירושלים?
מרן שליט"א: **המטרה זה א: לבקש מהקב"ה. כל כלל ישראל ביחד מבקשים מהקב"ה דבר זה וודאי משהו שיכול להשפיע למעלה זה דבר ראשון.**
דבר שני שהממשלה יבינו שאנחנו ביחד אוחזים שבשום אופן זה לא יכול להמשיך ככה! אנחנו עכשיו עושים תפילה אבל יבינו שאם תפילה לא מועיל יש עוד דרכים. ויבינו את זה.

ולמעשה זה מוכרח וחשוב שכל אחד ואחד יבוא במסירות נפש אם חס ושלום זה לא יהיה במאה אחוז כל כל אחד ממש משהו מיוחד מיוחד מיוחד זה רח"ל יהיה חילול ה'.

שואל: וגם אם זה כרוך בביטול תורה?

מרן שליט"א: **הפוך! זה קיום התורה! וכל אחד ואחד כל אברך וכל בחור צריך לבוא מרחוק רחוק קשה קשה בדווקא לבוא במסירות נפש.**

שואל: ואפילו שאין תחבורה ציבורית מסודרת?

מרן שליט"א: **כן! אפילו במסירות נפש!**

ובציאתו לעצרת התבטא: **אנו זוכים לקיים מצות קידוש ד', כולם חייבים למסור נפש בשביל להשתתף בעצרת ולהשתדל לצאת כמה שיותר מוקדם.**

ראשי הישיבה מרן הגר"צ דרבקין שליט"א ומרן הגר"י הקר שליט"א כתבו מכתב מיוחד לבני ישיבתם גרודנא:

בס"ד
אל בני הישיבה היקרים שיחי!
הננו בזה בדבר ההתכנסות הרוחנית שנקבעה בהוראת מרן הגר"ד לנדו שליט"א להתקיים מחר בעת"ק ירושלים ת"ר.
ידוע לכולם הענין העומד מזה תקופה ממושכת על הפרק בהתכנסות הרשויות בארץ הקודש ללומדי התורה ובצירים את צעריהם של אברכי הכוללים ותלמידי הישיבות הקדושות בנדרות שנתנו ומשנות, והאחרון הכביר שבה כד' חודשים עוצרים שוב ושוב בני ישיבות, ואוסרים אותם למשך שבועות ממושכים ה"י.
וכפי שדברנו בעבר, הגזירה המרחפת על לומדי התורה בארץ ישראל, היא מלחמתו של השטן וחילולו לפני שיחללנו הרי, ופנסה בכל כוחו לפגוע בתורה ולומדיה, ותפקידנו בעת הזאת לשקוע עצמנו בכל כוחותינו בעמלה של תורה, שאת וביחד עז, וגזירה עבירה דבטלה.
ובזה נקראים כלל בני הישיבה שיחי' להשתתף בעצרת מרוממת זו, ובס"ד נצא ונשוב לחיים ולשלום.
בס"ד נתאסף בלנו, וחד עם כל עמי' לשפוך שיה וזהעמור, להרע ולזעזע אל ה' שסיר מעלינו את הגזירה הנוראה הזו, כסנכה המרחפת על כלל עולם הישיבות כ"י, ועל העם הירושלמי בעיניו אשר נשנים עלינו העוונות כחורה כבונה ופולמול.
ונזכה כולנו יחד עם כלל תלמידי הישיבות ובני התורה בארץ הקודש ללמוד וללמד בהשקט ובטה, בהרחבת הריע, ובא לציון גואל בי"ב אמן.

ג' אדר
תר"ץ

שיחה מהגאון הצדיק רבי שמעון גלאי שליט"א

רבבות רבבות מאות אלפי ישראל, כמו שבמתן תורה היו שם שישים ריבוא, והקב"ה אומר אם חסר אחד אני לא נותן תורה, כיוון שכל אחד ואחד יש לו חלק בתורה, כמו שכל אחד ואחד יש לו חלק בתורה, אז כל אחד ואחד צריך לדעת שהוא צריך להראות כמה תורה חשובה לנו, יש במעמד מחר כמה נקודות חשובות מאד.

א. כלל ישראל יודע שאנחנו לא מעניין אותנו תוצאות, אותנו מעניין מה אנחנו חייבים לעשות, את התוצאות עושה הקב"ה, בין כה וכה לב מלכים ושרים זה ביד ה', כל המצב שהיה עכשיו, אז הקב"ה הראה בחוש שאחד מנהיג את העולם, הן המלחמה שהתחיל לפני שנתיים, והן כל המצב שהיה עכשיו, לב מלכים ושרים ביד ה' שהקב"ה רואה שאנחנו עושים את שלנו, ואכפת לנו ומראים להקב"ה, כמו שהגמ' אומרת במגילה כבוד תורה עדיף, תלמוד תורה זה גדול, אבל כבוד תורה אומרים חז"ל הקדושים עדיף, **אין כבוד התורה יותר גדול מה שאנו מראים שלא ניתן שיבזו את התורה.**

חז"ל אומרים במדרש (פר' נשא) שלעתיד לבוא הקב"ה עושה סעודה לצדיקים, אז הצדיקים אומרים אנחנו רוצים שהקב"ה גם יהיה איתנו, אז הקב"ה אומר נכון אני יהיה איתכם, ואומרים חז"ל שיש כמה סיבות שהקב"ה אומר למה אני רוצה להיות איתכם, באתי לגני אחותי כלה, כיוון שהייתם בגלות ואף על פי כן הייתם איתי ועסקתם בתורה הקדושה, גיליתם את עצמכם, אחותי כלה אומר המדרש אחותי מלשון להתאחות התאחות אלי, למה? ואעפ"כ, אכלתי יערי עם דבשי, אומר המדרש שהכוונה שהראתם עצמכם למיתה ולמדתם תורה המתוקה כדבש.

אז אנחנו ב"ה עם כל מה שמנסים להצר את צעדינו ב"ה התורה מתרבה, אבל אנחנו צריכים להראות בריש גם כלפי העולם, וגם כלפי שהקב"ה יראה שאנחנו אכפת לנו, וכל אחד ואחד כמו שבמתן תורה היה בשביל כל אחד ואחד, אז כל אחד יש לו תפקיד כמו שחז"ל אומרים שלא יאמר אדם לא נברא העולם אלא בשבילי, התפקיד שלי אני חייב לעשות אותו, התוצאות כמו שאמרנו זה ביד

הקב"ה, הקב"ה רואה שאנחנו אכפת לנו, אז הקב"ה עושה מה שיכול לעשות, אבל אנחנו את שלנו צריכים לעשות.

עוד אומר שם המדרש כיוון שקידשתם את שמי בגלות, אני חושב שאין קידוש ה' יותר גדול שמראים כלפי קבל עם ועולם, שאנחנו איש אחד בלב אחד כולנו במטרה אחת לקדש שמו של הקב"ה בעולם.

וחוץ מזה גם אם אנחנו **אבל כל כלל ישראל עומד על זה שנשמעים לגדולי ישראל**, וגדולי ישראל יודעים מה זה אומר, כמה זמן צריכים לקחת וכל מה שכלול האם כן לעשות או לא לעשות, ואם הם החליטו שצריך לעשות, אז זה חוץ מכל מה שדברנו קודם, אז זה **אנחנו חייבים להראות שאנחנו והיו עניין רואות את מוריד, מה שהם עושים אנחנו עושים אחריהם בלי לחשוב בלי להבין**, וק"ו שזה קידוש ה' שאין כמותו, הקב"ה יעזור לכולם שנוכח בעזר ה', לב מלכים ושרים ביד ה' הקב"ה יעשה שנוכל להמשיך ללמוד תורה הקדושה בשקט בשלווה, ונוכח בעזר ה' לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

החלטות עצרת המליון בהוראת מנהיג הדור מרן הגר"ד לנדו שליט"א:

קודם שנביא את החלטות שעברו את ניסוחו ואישור מנהיג הדור שתיקנו עוד בשעת הבוקד קודם העצרת, נציין כי בעת שהקריאו את החלטות העצרת ראו לעין כל כמה הדברים הם מליבו הטהור וראו את ההתרגשות, וכאשר הגיעו לסעיף ג' - "העצרת מוחה כנגד מערכות המשפט והפקידות המשפטיות, שבעזות מצח לוחמים נגד התורה ונגד לומדיה". הרגשות הקדושים גאו, ומנהיג הדור הניף ידו בכאב איום להראות לעין כל הרבבות שצפו בו את הכאב האדיר:

עצרת התפילה המתכנסת היום ברחובה של עיר הקודש ירושלים, במעמד רבבות אלפי עמך בית ישראל מכל העדות והחוגים, בראשות מרן ורבנן רועי ישראל גדולי התורה וחכמיה וצדיקי הדור שליט"א, ובהשתתפות ראשי ישיבות, יושבי על מדין, מרביצי תורה ולומדיה השקועים בלימודה, שפכה שיה בפני אבינו שבשמים שיצילנו ויפדנו מכל רע שזוממים על עמלי התורה, והיא מביעה עם זאת את זעקתה, כאבה, ומחאתה נגד הפגיעות הקשות והחמורות בלומדי התורה אשר בארץ הקודש. על דעת גדולי וחכמי הדור קיבלה העצרת את ההחלטות כדלהלן:

א. העצרת מצהירה קבל עם ועדה כי התורה היא חיינו, התורה היא משוש לבנו, התורה היא אשר מסרו אבותינו את נפשם על לימודה ועל קיומה זה אלפי שנים. אין לנו שיעור אלא התורה הזאת, ואין אומתנו אומה אלא בתורתה, כנודע.

התורה היא זו שעמדה לנו בכל הזמנים להגן ולהושיע, וגם בימים אלו התורה הקדושה היא זו שמגנה על הישוב באר"ק ועל עם ישראל, ובזכותה בלבד אנו קיימים, ולא יעלה על הדעת למעט מלומדיה ולהצר את צעדיהם, ועל כן העצרת מביעה את דרישתה הנחרצת מהשלטונות כי יש לשמור מכל משמר על ההסדר שהיה קיים במשך כל השנים לגבי לומדי התורה, שכל החפץ ללמוד תורה יוכל לעשות זאת ללא מגבלה וללא הפרעה, כפי שנפסק להלכה שכל המקדיש חייו לתורה אסור להטיל עליו עול אחר, כי הם תקוות עמנו.

ב. העצרת מביעה בזאת מחאה כואבת נגד חילול ה' הנורא הנגרם מכך שתלמידי הישיבות הקדושות, העוסקים בתורה ובעבודת ה', נעצרו באופן מחפיר ונכלאו בתנאים קשים בין חומות הכלא. מעשה זה מהווה פגיעה חמורה בזכות הבחירה של בני תורה אלו להקדיש את חייהם ללימוד התורה ולהגות בה, ואף פגיעה בחופש הדת כפי שהתחייבו בחוקי המדינה. היהדות החרדית לא תשלים עם המצב הנורא הזה! כמו כן מביעה העצרת מחאה על הניסיון הנואל להצר את רגלי עולם התורה בארץ ישראל ולמנוע את פריחתו.

ג. **העצרת מוחה כנגד מערכות המשפט והפקידות המשפטיות, שבעזות מצח לוחמים נגד התורה ונגד לומדיה. כל החלטותיהם והכרעותיהם, לרבות המלצותיהם ועצותיהם, נובעות אך ורק מרצון להתנכל ללומדי התורה ולהצר את צעדיהם.**

ולדאבוננו נתקיים בנו, מקום המשפט שמה הרשע. העצרת קוראת לאותן מערכות לחזור בהם מדרכם הנלוזה, ומזימתם לא תצלח! וכמו כן העצרת מביעה את כאבה נגד ממשלת ישראל אשר לא פעלה כדי למנוע מצב מחפיר זה. אנו נמשיך בלימוד התורה בכל תנאי ובכל מצב!

ד. העצרת פונה בלב כואב לאחינו בית ישראל, ולאותם התועים שטרם זכו לאור התורה, בקריאה נרגשת, אחינו! בכל העיתים והזמנים אבותינו מסרו את נפשם למען לימוד התורה הקדושה, היתכן שדווקא כאשר זכינו להיות באר"ק תהיה פגיעה בלומדי התורה?! לא יעלה על הדעת שבכל העולם מתאפשר לכל אדם ללמוד תורה כרצונו ודווקא באר"ק ירדפו את בני התורה.

ה. העצרת מייקרת ומרוממת את תלמידי הישיבות הקדושות ואברכי הכוללים שיחיו, השקועים בתורה ולנים בארבע אמותיה, המקדישים את כל ימיהם ללימוד התורה הק' **חזקו ואמצו! אל תערצו ואל תחתו מפני החורשים עליכם רע**, המשיכו לשקוד בתורת ה', וברכת כל עם ישראל מלווה אתכם בכבוד ובהערכה: שאו ברכה ועשו חיל בתלמודכם, לתפארת עם התורה, לשם ולתהילה.

- ניתן להאזין לדעת תורה מגדלי" בראשם רשכבה"ג מרן הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום: 03-313-3306

- כמח"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות באר"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

בענינא דיומא

תלמד תורה ולא תשים לב לכל הרשעים האלה שלוקחים ומאלצים אותך ללכת למקום הרע הזה בצבא

גדולי הדור בראשם מנהיג הדור מרן הגר"ד לנדו שליט"א מחזקים את אסירי עולם התורה

דברים חדים ובהירים בחובת השעה מהגאון הגדול רבי בצלאל פנחסי שליט"א ר"י ברכת אפרים

- לאחר מכן יצא רבינו מחוץ לחדרו, לתפילת מנחה יחד עם מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א והגר"ש שטינמן שליט"א, יחד עם כל קהל המלווים. מיד לאחר תפילת מנחה, הורה רבינו לשייץ לומר כמה פרקי תהילים, לישועת הכלל והפרט, כאשר לאחר מכן שוחח עם מרן הגרמ"ה שליט"א על הקידוש שם שמים הגדול שיש בעצרת מיוחדת זו.

[לרבים השואלים, מדוע התפלל רבינו תפילת מנחה לפני העצרת, והרי בגליון 'דברי חמד' (פי' לך תשפ"ו) הובא מה שפסק כי מעלת 'ברוך עם הדרת מלך' עדיף מזריזין מקדימין, באופן שבלאו הכי מתעתד לילך למקום ריבוי העם. ביאר רבינו את טעם הנהגתו, היות וחשש שמא בעת העצרת עצמה יהיו טירדות ומניעות (ובפרט ע"ג במת הרבנים) שלא יוכל לכוין כדבעי בשמו"ע, על כן באופן זה בודאי עדיף להתפלל לפני כן ברוגע ובשלווה, באופן שיוכל לכוין כדבעי, כי עיקר התפילה היא הכוונה, כידוע].

- בשעה 14:30 ירד רבינו במלוא הדרו לבימת העצרת, שם ישבו מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א, ביניהם: מרן ראש הישיבה הגרמ"ה פוברסקי שליט"א, מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א, מרן ראש הישיבה הגר"צ דרבקין שליט"א, מרן הגר"י אזרחי שליט"א, מרן הגר"ד כהן שליט"א, והגאונים הגדולים: רבי איתמר גרבוז שליט"א רבי חיים פיינשטיין שליט"א, רבי ישראל בונים שרייבר שליט"א, רבי יהושע איכנשטיין שליט"א, רבי חיים פרץ ברמן שליט"א, רבי יוסף אפרתי שליט"א, כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א, כ"ק האדמו"ר ממודיץ שליט"א, ועוד...

- במהלך עצרת התפילה עצמה, היה ניכר על רבינו ההתרגשות הגדולה, ופעמים רבות הוזל דמעות מליבו הטהור בעת ששפך צקון ליבו לאבינו שבשמים, שיחוס וירחם על בני התורה, שיוכלו להמשיך לשקוד בתורה הקדושה, ללא שום הפרעות ח"ו.

לאחר מכן כשיצא רבינו מהעצרת, ניגש שלוחא דרבנן יו"ר דגל התורה ח"כ הרב משה גפני להתברך מרבינו, שאמר לו 'שתמשיכו, וויטער, להגדיל תורה ולהאדירה'.

כששמע רבינו על הטררגדיה בפטירת הבחור בסוף העצרת, הצטער רבינו צער רב, ובהגיעו לחדר לאחר סיום העצרת, פרץ בבכי מר. וגם לאחר ששמע כי הבחור שלח יד בפנשו, הצטער רבינו צער רב, ובפרט כששמע כי חבריו כתבו מכתב נורא מתוך שברון לב בו כתבו כי הם פגעו בו והעליבוהו לפני ימים ספורים, רבינו הגיב בצער ואמר 'חיים ומוות ביד הלשון!'

לאחר מכן פנה רבינו לחדרו והמשיך בלימודו, ולאחר מכן בהגיע זמן מעריב התפלל מעריב בביהכ"נ של המלון, ומיד לאחר מכן נכנס לרכבו, כאשר בדרך חזור התבטא באזני מקורביו 'היה בירושלים מעמד קידוש שם שמים נפלא מאד', ולאחר מכן במשך דקות ארוכות שר רבינו לעצמו ברכב את הניגון על הפסוק 'עוצו עיצה ותופר, דברו דבר ולא יקום, כי עמנו א-ל', כאשר ביקש ממלווי להצטרף לשירת-התפילה שבקעה מעומקא דליבא, ופתחה שערי שמים. מיד לאחר מכן שב למעונו להמשיך הרצאת התורה וקבלת הקהל, ועניית התשובות בהלכה לרבבות אלפי ישראל.

מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שיגר חיזוק לאסיר עולם התורה

דברים ששיגר מרן שליט"א עבור אסיר עולם התורה הבה"ח אריאל שמאי נ"יו תלמיד ישיבת 'עטרת שלמה' היושב בכלא ע"י רשויות המשפט החפצים לנתקנו מבית חיינו רח"ל, להלן הדברים:

"לאריאל שמאי המתוק, דע לך, אתה יושב כעת בכלא, כמו יוסף הצדיק, וכמו שהגמרא מספרת במסכת גיטין (דף נח ע"א), שאחד האמוראים [רבי יהושע בן חנניה] עבר וראה שם ילד בכלא, יפה ענינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו לתללים, תואר, ואמר לו מובטחני בו שמורה הוראה בישראל.

כך גם אתה, אם אתה תהיה כעת במצב רוח טוב ותלמד שם, אז אותו אמורא יגיד עליך מובטחני שתהיה מורה הוראה בישראל! כיון שאם אתה נמצא

מנהיג הדור מחזק את אסיר עולם התורה שנעצר בתוך ימי השבעה

מנהיג הדור מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א לאסיר עולם התורה הבה"ח אריאל רוזנצוויג שנעצר ע"י רשויות המשפט באטימות ובאכזריות נוראה במהלך 'השבעה' על אביו בניסיון לנתקו רח"ל מלימוד התורה הקדושה. ולאחר סערה ציבורית שוחרר עד סוף ימי השבעה, אך הרשויות ממשיכים להתנכל אליו ורוצים שיבוא אליהם היום יום ראשון:

אסיר עולם התורה עלה להתברך ממנהיג הדור שפרץ בבכי וברכו: "ה' יעזור שכל אלה שרודפים אותך לא יצלחו, **תלמד תורה ולא תשים לב לכל הרשעים האלה שלוקחים ומאלצים אותך ללכת למקום הרע הזה בצבא**". מרן בירכו שיקבל פטור וכל העלילות כחלום יעוף, וניחם אותו על פטירת אביו.

במחיצת מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א ביום העצרת

להלן תיאור מרטיט מסדר יומו והנהגות קדשו של מרן רבינו פוסק הדור הגר"י זילברשטיין ביום העצרת המליון, התיאור הוא חלקי, התיאור המלא יובא בעז"ה בגליון אוצר חמד.

מרן רבינו שליט"א יצא בשעות הבוקר המוקדמות מביתו ברמת אלחנן, בכדי להשתתף בעצרת הרבבות נגד גזירת הגיוס.

בדרך הלך דיבר רבינו עם מקורביו במהלך הנסיעה, אודות הטענות שעולות שוב ושוב מדוע בני התורה והישיבות לא מתגייסים לצבא, והקריא רבינו את לשון הרמב"ם (פ"ג מה'ל' שמיטה ויובל ה"ב): 'ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו, מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר וכו'...', לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל וכו', אלא הם חיל השם וכו'.

ושוב כתב הרמב"ם (ה"ג): 'ולא שבת לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם, אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלוקים, ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים וכו'.

וסיים רבינו ואמר: '**הרי מפורש ברמב"ם תשובה לכל הטענות, כי אנחנו, בני התורה, האברכים ובני הישיבות, כמו שבת לוי, שאינו יוצא ואינו עורך מלחמה כשאר ישראל, ואנחנו המגיינים האמיתיים!'**

- סמוך לשעה 10:00 בבוקר הגיע רבינו למלון המפואר 'ירמיהו 33', שם שהו מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א עד תחילת העצרת,

רבינו נכנס לחדר שהוקצה עבורו בקומה השלישית, ומיד בכניסתו אמר בכאב לב לחתנו הגאון רבי אליעזר רוט שליט"א שהתלווה עמו למסע: '**איני יודע איך בכלל מותר לי להיות בכזה מלון מפואר, בשעה שבני ישיבות עצורים בבית הכלא כאחרוני הפושעים!'**

רק לאחר דקות ארוכות התרצה רבינו להישאר בחדרו, לאחר שהודגש בפניו את גודל התועלת בשחיה מוקדמת באיזור העצרת, בכדי למנוע פקקים ועיכובים שונים ומשונים – 'טובת הבחורים היא שהרב ישעה כאן, ויצבור כח לקראת עצרת הענק, ושהרב יוכל להתפלל ולזעוק להשי"ת שתבטל רוע הגזירה', שכנעוהו מקורביו.

- לאחר מנוחה קצרה מיד שקע בתלמודו בעומק העיון, כאשר במשך הבוקר מצטרפים נכדיו ותלמידיו לסדר לימוד סוער במיוחד. לקראת הצהריים, נכנסו ובאו לחדרו של רבינו רבנים וראשי ישיבות רבים, שהתארחו אף הם במלון, וניצלו את ההזדמנות להיכנס לעצה וברכה מרבינו הגדול שליט"א. כאשר בין לבין השיב רבינו על שאלות רבות שהופנו אליו מרחבי העולם, וכן על סדרת שאלות שהגיעה מלונדון הרחוקה, מהגרא"י הלוי דונר שליט"א, ועוד.

בין הנכנסים, היה אחיינו של רבינו, הגאון הגדול רבי שרגא שטינמן שליט"א, אשר שוחח והתייץ עם רבינו דקות ארוכות בענייני השעה, ולאחר מכן אף התברך מרבינו בחמימות.

בכלא, ואין מצב רוח, ואתה מתחזק בתורה, אז אתה תהיה כמו אתה אמורא, שראה אותו ואמר לו מובטחני וכו'. גם אתה תהיה מורה הוראה בעזרת ה', שיהיה לך כל טוב יקירי!!!.

מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א בשיחה עם אסיר עולם התורה

לאחר שהשופט הצבאי סירב להמתיק את עונשו של אסיר עולם התורה הבה"ח אריאל שמאי משיבת עטרת שלמה, זכה האסיר לשוחח עם מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א ולשאוב ממנו עידוד ונחמה.

ראש הישיבה קיבל את השיחה תוך כדי נסיעה. ומיד ביקש לחזק את הבחור. לאחר שאוריאל סיפר לו על הצער שעובר בכלא, ועל החשש שיירד הרוחניות, ראש הישיבה חיזק אותו: "שמעתי את הבשורה הלא טובה" פתח מרן שליט"א בשיחה אל תוך הכלא. "כנראה שאתה בחור חזק מאוד מאוד שתוכל לעמוד בזה. אבל זה קשה מאוד מאוד, אבל זה יעבור גם כן אם ירצה השם".

"זה מאוד קשה, אני מבין, זה נסיון מאוד מאוד מאוד קשה, אבל למעשה זה יעבור אם ירצה השם, בינתיים תנסה כמה שאפשר להתחזק, לחשוב על הקדוש ברוך הוא שזה הכל מהקדוש ברוך הוא וזה ודאי ייתן לך כוח להצליח בלימודים פי כמה ממה שהיה לך קודם".

לאחר מכן הבטיח מרן שליט"א: "בגלל שעברת כל זה, מכיון שאתה סובל עבור התורה, אז התורה עצמה תבוא ותגיד להקב"ה תן לו כל סודות של תורה, מכיון שהוא סבל בשבילך, זה מה שיהיה, בשביל זה אתה תקבל כל המדרגות של תורה. כך תחשוב על עצמך".

לאחר שהבחור המשיך לשפוך את ליבו, נאנח ראש הישיבה ואמר: "הבנתי הבנתי את הצער, אני מבין מאוד מאוד. רק צריך להתחזק בידיעה הזאת. התורה באה אל הקדוש ברוך הוא, ואומר שמכיון שהוא עמל בד' אז אתה תעמול בשבילו, אז ממילא זה מה שיהיה גם עכשיו, התורה יבוא אל הקב"ה יגיד הוא עמל בשבילך, הוא מוסר נפש בשבילך, אז תן לו סודות התורה, זה מה שיהיה לך, זה מה שאתה עובר פה עכשיו זה יגרום לך לעלות ולעלות ולעלות, זה יגרום לך עליה, אז כל הזמן תחשוב על הקדוש ברוך הוא ואז לא יהיה שום השפעה מהחברה, אז תלמד בלי ריכוז, תלמד מלמעלה, רק להגיד את המילים זה גם כן טוב, בלי ריכוז, רק ללמוד מלמעלה, השם יעזור לך, כל טוב, כל טוב".

ראש הישיבה הגאון הגדול רבי בצלאל פנחסי שליט"א בדברי הדרכה לבני הישיבה, בת"ד אמר: בצד הנגדי הם היום במצב של כמעט אובדי עצות, עולם התורה היום הוא ידו על העליונה.

נאמר כמה דברים ידועים, על מה המערכה בוודאי יודעים. אבל מסתמא לא כל אחד יודע מה העניין בעצרת שאמורים לקיים בעזרת ד' מחר, יכול להיות שבחור יכול לראות את הדברים בצורה שטחית מה ייתן שנתאסף כולנו יחד, אולי יכלנו להתפלל כל אחד מהישיבה שלו, יעשו יום תפילה, ואז לא יהיה ביטול תורה, מה נותן עצרת כשמתאספים יחד, וגם שאין פה שום צעד, לא קוראים לזה הפגנה, אלא עושים עצרת תפילה, מה זה נותן שנתפלל ביחד סתם מרוכז. עד כדי כך שהגדולים מדברים את זה שלקחת בחשבון לבטל את עולם הישיבות בשביל עצרת, זה יכול לבטל, אמנם עושים את זה בין שתיים וחצי לארבע וחצי, אבל אנשים כולם מבינים ויודעים שההלוך והחזון זה טרחה גדולה, מה העניין עד כדי כך, בשביל תפילה? יכול להיות שאם היינו מתפללים ולומדים כאן עם תענית דיבור לא היה פחות משפיע בשמים.

אני רוצה שתדעו את עומק הדברים, אני לא יודע אם אני יכול להגיד את כל עומק הדברים, אך לפחות את פני הדברים. האמת שהם בצד הנגדי הם היום במצב של כמעט אובדי עצות, עולם התורה היום הוא ידו על העליונה, הם אובדי עצות, כשהם התחילו הם העריכו את הציבור של בני הישיבות שאפשר לפורר אותו, כמו מגדל שלם של ארגונים וקופסאות, אם אתה מוציא מלמטה שתיים, שלוש ארגונים, הכול קורס. הם היו בטוחים, שעולם הישיבות זה מגדל של קופסאות, כל זמן שיש להם מקום ויש להם תקציבים הם מחזיקים. הם לא ישמעו לנו נשמוט מהם את התקציב. כאילו עולם התורה עומד על הכסף שלהם, והכול יקרוס, הכול יתפורר. גם אלה שהיו חזקים לא יעמדו בזה.

הם לא חלמו לרגע שעולם הישיבות שגדולי הדור שעומדים בראשם, הם כל כך עוצמתיים שיכולים להחזיק את עולם הישיבות. זה לא כסף קטן, זה מיליוני דולרים בשנה. הם לא האמינו שיש כזה גב חזק, שבציבור החרדי יש את העיקרון הזה שבין ישיבה הוא בן ישיבה שתורתו אומנותו, וזה לא ניתן לתזוזה.

אני הייתי בשנה שעברה בחוץ לארץ ונפגשתי עם אלה שהיו מהמייסדים של קרן עולם התורה, והם אמרו לי, תדע לך, לא רק שאנחנו עושים את זה בשמחה, בתרומות לא קטנות, אלא אנחנו אפילו יוזמים, אנחנו בעלי הרעיון, אנחנו נחזיק את עולם הישיבות. ובאמת, מתגלה פה עוצמה אדירה. ועד היום זה נמשך, אפילו שזה כבר יותר משנה, שכך חשבו בהתחלה.

אף אחד מהם לא חלם שעולם הישיבות יכול להחזיק אפילו כמה חודשים. אבל הם ראו שלא, זה חזק, אפילו אם היה חלק מתנגד או חלק מהציבור החרדי מציע איזה פשרות, היה מתפורר המגדל הזה. הם ראו שיש חוזק ועוצמה, כולם כאיש אחד בלב אחד, ד' הוא האלוקים. התורה היא חיינו. הלכו צעד קדימה, למנוע מאברכים מעונות, לפגוע בכיס הפרטי, לא בכיס הכללי של הישיבות.

עכשיו, הביטוח לאומי, כל הזמן הם מחפשים איך לשמוט את אותם החוליות החלשות, שהכל יתפורר. והם רואים שאין דבר כזה. אין אפילו אחוז של בני ישיבה, שיש להם מחשבה של ספק בדבר. הם לא האמינו שזה המציאות.

נראה עוד נקודה. היה אפילו בתוך הציבור החרדי, כאלה שסברו, שהספרדים חלשים ויפחדו, לא להתייצב זה פלילי. חשבו שהבחורים לא חזקים, ההורים שלהם לא חזקים. ואנחנו אמרנו, אתם לא מכירים את עולם הישיבות הספרדי. היום בחורי הישיבות הספרדים חזקים, הם מצייתים למה שאומרים להם, אף אחד מהם לא יפול. אבל הם קראו את המפה לפי מה שמשתפי הפעולה שלהם אמרו, שהספרדים הם ציבור חלש. והם רואים שזה לא ככה.

אנחנו אמרנו בשנה שעברה, גם ברבים, היום בני התורה הספרדים, הם מבינים עניין, הם בנויים חזק. אין צד כזה שבחור ייפול לצבא. ברוך השם, זה מוכיח את עצמו. התחילו צעד נוסף, עכשיו מעצרים, דווקא את הציבור שלנו, דווקא את הפריפריה, הבתים האלה החלשים, עושים את זה כי ברגע שזה יקרוס, כל המגדל יקרוס. הם ממש המומים לראות את התוצאות.

זה קידוש ד' שהם רואים שציבור בני התורה הוא כאיש אחד בלב אחד, כמו העת של נתינת התורה. אין אפילו אחוז שהלך. האחוז שכן הלך, זה אחוז של עובדים שהיו רשומים כביכול כלומדים. הם הבינו שאין להם סיכוי. עולם הישיבות הוא חזק. אפילו שמכים אותו בכיס שלו הפרטי, הכללי, הוא חזק, יש גב חזק.

אתמול ראיתי ב'יתד' שאותו אחד שהוא בעל הרעיון הזה של גיוס בחורי ישיבות, במפלגה הזאת שקוראים לה 'אין עתיד', אמר, אנחנו נלך בבחירות הבאות ונעשה חוק שמי שלא מתגייס, אין לו זכות בחירה. ואחריו דיבר את זה גם זה מהמפלגה של הרוסים. כשאני שמעתי את זה, שמחתי. שמחתי שזה מה שהם אומרים. כי אם הם משתמשים בזה סימן שאין להם עוד פצצות במגירה. וזה ודאי לא יצליח. למה זה לא יצליח? כי אין דבר כזה במדינה דמוקרטית שלוקחים זכות בחירה מאיזה מגזר בגלל שהוא לא התגייס. פעם היה כזה דבר ואפילו אומות הגויים, שהם כביכול הולכים בדמוקרטיה, אם איזה מדינה לא נותנים זכות לבחור, כל המדינות שהם דמוקרטיות, יפסיקו איתם בקשר כלכלי. את זה לא יכולים לעשות פה. ואם הוא, שהוא פוליטיקאי, אמר את זה, הוא חושב שאנחנו קטנים, הוא חושב שאנחנו פחדנים, אנחנו בננועה פוליטית. שהחברי כנסת שלנו כביכול יפחדו מהדבר הזה. הפוך, זה מראה שאנחנו חזקים ואין להם יותר נשק. מה יכולים לעשות איתנו? לקחו את הביטוח הלאומי, לקחו את המעונות. תיקחו, תיקחו.

העצרת היא מייצרת מציאות עולמית שעולם הישיבות הוא מאוחד, על כל גוונים, חסידים, ליטאים, ספרדים, וגם הבד"ץ, שבדרך כלל היה חילוקי דעות. כולם שאיש אחד בלב אחד, התורה היא חיינו, היא ציפור נפשה של עם ישראל, זה לא שאלה פוליטית, זה לא שאלה כלכלית, זה לא ייפול לא בכלכלה ולא בשום דבר אחר, גם לא במעצרים. עצרו כמה אחדים, דווקא משולי המחנה כביכול, וכל העולם עכשיו נזעק, היו לא תהיה. בזה, איך אנחנו עושים את השופר הזה, שידעו שבאמת כולנו כאיש אחד.

אנחנו צריכים ללכת ביחד, להראות שכולנו בלב אחד זועקים ד' האלוקים, ולא רק שד' הוא האלוקים אלא גם שגדולי הדור, שהם משה רבינו של הדור, כולנו אחריהם, אמרו לא להתייצב, לא מתייצבים. הם לא חלמו את זה. הם לא חלמו שיכול להיות דבר כזה. לכן זה קידוש ד'. זה קידוש ד', שכולם באים יחד, ואין חילוקי דעות, אין נגד ובעד, שכולם מראים את הדבר הזה, זה מראה עוצמה של אחדות. זה שופר, שכל העולם יראה את זה. זה גם מחזק את הנדיבים מחוץ לארץ. ואני אומר לכם שלגדולי הדור יש עוד תוכניות, שבוה צריך שכל העולם יראה שעולם הישיבות הוא חזק, אי אפשר לנגוע בו, בכל מחיר. אז בוודאי שכל מי שנמנה בתוך עולם הישיבות, חייב לרוץ ראשון לזה, בשביל להיות חלק מקידוש ד'.

בסופו של דבר וודאי שהעולם התורה ינצח כי אין דבר שיוציא אותנו מהלימוד. אז מי שבאמת רץ לקדש את ד' להתחבר לגוש הזה, הוא באמת יש לו את הזכות. לא זכות לו, זכות לבנים שלו יהיו לומדי תורה. זה זכות עצומה, יותר מזכות שיש למחזיקי תורה. לכם אני אומר, בחורים יקרים, ברוך ד', אנחנו היום יותר חזקים מאשר היינו לפני כמה חודשים. לפני כמה חודשים אני אמרתי ברבים שהציבור הספרדי הוא חזק. זה לא כמו שהיה שהיינו במעברות. היום רואים את זה. יש פלג, מה שנקרא הפלג הירושלמי, שהוא אמר שאת המכסה יקחו מהספרדים. לא יקחו שום מכסה משום ספרדים. הספרדים, ברוך ד', הם חזקים. הם בנויים הם ממושמעים. אין מה לפחד.

- הדברים ממרן פוה"ד הגר"י זילברשטיין שליט"א המובאים בגליון באדיבות מערכת דברי חמד. ניתן להצטרף לקבלת דברים מהקודש פנימה במחיצת מרן שליט"א במייל דברי חמד - a0527642209@gmail.com וכן ניתן להאזין לדברים ממרן בקו שיח יצחק: 03-313-0582

- קרדיט תיעודים: מנחת דבר. דברי חמד. שמוליק קורלנסקי. שוקי לרר.

- ניתן להאזין לדעת תורה מגד"י בראשם רשכבה"ג מרן הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום: 03-313-3306

- כמ"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

אוצר חמד

גליון מיוחד מתורתו ומשנתו של
רבינו מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א
יו"ל ע"י מערכת 'דברי חמד' עבור קובץ 'אוצר הפרשה' – פרשת וירא תשפ"ו

תורת חמד – מענייני הפרשה

וְאָקְחָה פֶּת לֶחֶם וְסֻעָדוֹ לִבְכֶּם אַחֵר תֵּעָבְרוּ כִּי עַל כֵּן עָבַרְתֶּם עַל עֲבֹדְכֶם וַיֹּאמְרוּ בֵּן תַּעֲשֶׂה פֶּאֶשֶׁר דְּבָרְךָ (יח, ה). נשאלתי באדם המזמין את קרוביו לאכול אצלו בשבת קודש, והם אינם עניים ואינם נזקקים לזה באמת, האם מקיים בזה מצוות הכנסת אורחים, וכמו כן המזמין בחורי ישיבה שיש להם מקום לאכול בישיבה, אולם הם מעדיפים להתארח, האם מקיימים בזה מצוות הכנסת אורחים.

והשבנו בקובץ 'ווי העמודים וחשוקיהם' (גליון כג עמוד פב), שהרי מצאנו במסכת בבא מציעא (דף פו ע"ב), אמר רבי תנחום בר חנילאי, לעולם אל ישנה אדם מן המנהג, שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם, מלאכי השרת ירדו למטה ואכלו לחם. כלומר שלא ישנה אדם מהמנהג הנהוג במקום שבו הוא נמצא, שהרי כשעלה משה לקבל את התורה, לא אכל שם לחם, כמנהג המלאכים. ואילו מלאכי השרת כשירדו לביתו של אברהם, אכלו לחם כמנהג בני אדם. ומקשה הגמ', ואכלו סלקא דעתך [הרי אין שייכת כלל אכילה אצל מלאכים], אלא אימא נראו כמי שאכלו ושתו.

ומבואר שלאברהם אבינו הגיעו מלאכים שאינם צריכים לאכול כלל, ורק היו נראים כמי שאכלו ושתו, ואע"פ כן חזינו שקיים מצוות הכנסת אורחים, ועל כל פעולה ופעולה שעשה עבורם קיבל שכר רב, ומשם למדו חז"ל (שבת דף קכז ע"א) שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה, ודוחק לומר שלא קיים אברהם מצות 'הכנסת אורחים' כהלכתה, מאחר ולא היו זקוקים באמת לאכול אצלו.

[והנה בתוס' (ב"מ שם, ד"ה נראין כאוכלין ושותין) כתבו: 'ובסדר אליהו רבה קתני, לא כאותו שאומר נראין כאוכלין ושותין, אלא אוכלין ושותין ממש, מפני כבודו של אברהם, ופליגא אדהכא', עכ"ל. ומבואר שלפי התנודב"א המלאכים אכלו ושתו ממש, ולא רק שהיו נראים כאילו אכלו ושתו. ולפי"ז אתי שפיר שקיים אברהם מצוות הכנסת אורחים אמיתית, שהרי הם אכלו ושתו ממש.]

אמנם נראה שאי"ז שייך לענייננו, שכן גם לפי התנודב"א הרי על פי האמת אין המלאכים צריכים לאכילה ושתיה, ורק עשו כן בפועל משום כבודו של אברהם, ושוב יש ראייה שקיים אברהם מצוות הכנסת אורחים, אע"פ שמעיקרא המלאכים אינם צריכים מצד עצם בריאתם לאכול, ודו"ק].

והיה מקום לחלק ולומר, שהתם אברהם אבינו לא ידע שהם מלאכים, ולכן קיים המצוה. משא"כ באדם המכניס אורחים יודע שבאמת אינם נזקקים לאכול אצלו, אולי אינו מקיים מצוה כ"כ.

אך אי אפשר לומר כן, דאם באמת אין מקיימים בזה מצוה רק כשאין יודעים, הרו זוהי בקשת ירמיה במסכת בבא בתרא (דף ט ע"ב) 'רבש"ע, אפילו בשעה שכופין את יצרון, ומבקשין לעשות צדקה לפניך, הכשילם בבני אדם שאינם מהוגנין, כדי שלא יקבלו עליהן שכר'. וא"כ קשה לומר שהקב"ה הכשיל את אברהם במלאכים, שלגבי מצוות הכנסת אורחים, הם נחשבים 'אינם מהוגנים' לפי שאינם צריכים לאכול, ומשמע שגם כהאי גוונא נחשב כמצוות הכנסת אורחים.

אלא שאין ראייה אלא במקום שהמארח מתכוון למצוה, אבל במקום שלאורחים יש מקום לאכול, והמארח אינו מזמין אלא בשביל שנהנה לסעוד עם עוד אנשים, כגון קרובים שרוצים לעשות 'שבת אחים' גם יחד', מסתבר שאינם מקיימים בזה מצוות הכנסת אורחים.

וראה מה שהרחבנו בזה בקובץ 'ווי העמודים וחשוקיהם' (שם), ולמעשה סיימנו שיש אנשים שיש להם אפשרות לאכול בביתם, אך כשמזמינים אותם הרי שעושים עמם חסד אמיתי שמרגישים מכובדים ומרגישים רצויים, ואם יאכלו לבדם בבית ירגישו צער וכיו"ב, ובזה ודאי שמקיימים בהם מצוות הכנסת אורחים [ואם אין לו כלל מה לאכול, מקיים בזה מצוות צדקה לעניים, יעו"י בגליוני הש"ס עמ"ס שבת (דף קכז ע"א) מש"כ בשם מנהגי מהרי"ל].

וַתֵּבֶט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וַתִּהְיֶי נָצִיב מֶלֶח (יט, כו). ופירש רש"י, במלח חטאה, ובמלח לקתה, אמר לה תני מעט מלח לאורחים הללו, אמרה לו אף המנהג הרע הזה אתה בא להנהיג במקום הזה, עכ"ל. וצ"ב הרי האורחים קיבלו מצות וכו', ורק למלח היא התנגדה, וכי בגלל כך מגיע לה עונש מוות.

ואמנם מצינו במסכת קידושין (דף לא ע"א), תני אבימי בריה דרבי אבהו: יש מאכיל לאביו פסיוני וטורדו מן העולם, ופרש"י שנענש עליו שמראה לו צרות עין על סעודתו. הרי שהנותן לאביו בצרות עין רואים שנענש על זה. אולם כאן, לא מצינו שאשת לוט נתנה מאכל 'טפל' ובצרות עין.

והנה בפסיקתא זוטרתא (פ' וירא, יט ג) איתא: 'ומצות אפה, באברהם כתיב ועשי עוגות, וכאן ומצות אפה, אשתו של לוט אפילו מלח לא הביאה לפניהם, ולפיכך נהיית נציב מלח', יעו"ש. ומשמע שאשתו של לוט לא היתה שותפה לסעודה כלל, ואפילו את המלח שביקש ממנה להביא לא הסכימה, ולכן היה מגיע לה עונש, וכן מבואר בכלי יקר (לעיל יח, ו) שאשת לוט לא היתה שלימה במידת הצדקה שנמשלה למלח, יעו"ש.

ובחשוקי חמד עמ"ס מנחות (דף יח ע"א) הוספנו בזה, על פי מה שנאמר בספר החינוך (מצוה קיט) לגבי מצות מליחת הקרבן, שהמלח מקיים כל דבר, ומציל על ההפסד והריקבון, ובמעשה הקרבן ינצל האדם מההפסד ותשמר נפשו ותשאר קיימת לעד, ע"ש.

והנה נאמר בחגיגה (דף כז ע"א) בזמן שביהמ"ק קיים מזבח מכפר, עכשיו שולחנו של אדם מכפר, וכתבו שם התוס' משום שגדול כח הלגימה. נמצא שאשת לוט שלא נתנה מלח על הקרבן שלה, שהוא הלגימה, היה חסר לה מה שישמור על נפשה שתישאר קיימת, ומידת הדין שלטה אז, ולא היה לה מה שיגן בעדה, ולכן נהפכה לנציב מלח.

וַיֹּאמֶר קָח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אֶהְבֶּתָּ אֶת יִצְחָק וְלֶךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמִּרְיָה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים (כב, ב). הנה כתב רבינו הרדב"ז (סימן תרנב), שאדם המוחזק בנבואה ונודע לנו בבירור שהוא נביא, וצווה לעבור על אחת מכל מצוות האמורות בתורה, חוץ מעבודה זרה, שומעים לו. וכמעשה דאליהו בהר הכרמל, שעבר על 'השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה', ועשה כן לפי שעה כדי להכחיש את נביאי הבעל.

ובהמשך דבריו כתב הרדב"ז, שעלה בדעתו לומר שאין הדברים אמורים אלא במצוות **שבין אדם למקום**, אבל במצוות **שבין אדם לחבירו**, וכגון אם אמר הנביא להרוג את פלוני או עיר פלונית, או לעלות על עיר פלונית ולשלוט שלל ולבוז בז ולגזול ולחמוס אותם כדי לעשות גדר וסייג לתורה (אפילו שאין ב"ד נראה להם לעשות כן אפי' להוראת שעה) – אין שומעין לו.

אך סיים הרדב"ז שחילוק זה אינו נכון, שהרי במסכת סנהדרין (דף צ ע"א) איתא, בכל אם יאמר לך נביא – עבור על דברי תורה, שמע לו, חוץ מלעבודת כוכבים, שאפשר מעמיד לך חמה באמצע הרקיע, אל תשמע לו. ומפורש שבכל המצוות כולם צריכים לשמוע בקול הנביא, ורק בע"ז לא. והטעם הוא, שמי שצווה על המצוות כולם, הוא שצווה ואמר 'אליו תשמעו', וכיון שהוא מצוה לעבור, ויש לו טעם לקיים התורה ושאר מצוותיה, לכן צריכים לשמוע בקולו, יעו"ש.

ובספרנו 'נס להתנוסס' (סימן ו, עמ' 92) כתבנו להעיר, דלכאוף'הו"א של הרדב"ז שרק בדברים שבין אדם למקום שומעים לנביא, אבל לא בדברים שבין אדם לחבירו, ולכן אין שומעים לנביא הבא בדבר ה' לומר להרוג את פלוני, צ"ע על זה מהמבואר בפרשתנו כאן לגבי עקידת יצחק.

דהנה במסכת סנהדרין (דף פט ע"א) תנן, דנביא השקר שנידון בחנק, זהו המתנבא מה שלא שמע, והמתנבא מה שלא נאמר לו (אע"פ שנאמר לנביא אחר), ומיתתו בידי אדם ע"י בית דין. אבל נביא הכובש את נבואתו ונמנע מלאומרה, **והמוותר על דברי נביא** – כלומר, שמזלזל בדברי הנביא ואינו חושש לקיים מה שאמר לו, וכן נביא שעבר על דברי עצמו (שלא קיים מה שנאמר לו בנבואה) – מיתתו בידי שמים.

והגמ' שם (דף פט ע"ב) מביאה דוגמאות מן המקרא למוותר על דברי נביא, כגון חבירו של מיכה הנביא, שנאמר (מלכים א, כ לה) 'ואיש אחד מבני הנביאים אמר אל רעהו בדבר ה': הכיני נא, וימאן האיש להכותו' וכו'. ולאחר מכן מקשה הגמרא, לגבי המוותר על דברי נביא שחייב מיתה ביד"ש, מנא ידע דאיכענש – כלומר, מנין יודע אדם זה שהנביא שציווה אותו הוא נביא אמת, שיענש מן השמים כשעובר על דבריו, והרי יתכן שעושה כן מפני שסבור שנביא שקר הוא. ומשיבה הגמ', שנתן לו הנביא אות, והראה לו בכך שנביא אמת הוא.

ושוב מקשה הגמ', והרי מיכה דלא יהיב ליה לרעהו אות כשצווה אותו להכותו, ואעפ"כ נענש אותו אדם כשעבר על דברי מיכה. ומשיבה הגמ', היכא דמוחזק לנו שהוא אדם צדיק ונביא אמת, שאני, שאז חייבים לשמוע בקולו גם מבלי שיתן אות, ולכן היה רעהו של מיכה חייב לשמוע בקולו. **דאי לא תימא הכי, אברהם בהר המוריה היכי שמע ליה יצחק**, אליהו בהר הכרמל היכי סמכי עליה ועבדי שחוטי חוץ, **אלא היכא דמוחזק שאני**. כלומר, שאברהם רצה להקריב את יצחק בנו בהר המוריה, איך שמע לו יצחק והאמין לדבריו, וכדפירש רש"י 'היכי שמע ליה יצחק. שהוא דבר אמת מה שלא נאמר לשום אדם להקריב את בנו'. אלא ע"כ שאדם המוחזק כנביא אמת, אין הוא צריך ליתן אות כדי לאמת את דבריו.

הרי דגם כשמצוה הנביא בדבר ה' לרצוח חייב לשמוע לו, אע"פ שהוא במצוות שבין אדם לחבירו, דומיא דאליהו בהר הכרמל, והגמרא עצמה מדמי לה להדדי, ומאי מספקא ליה לרדב"ז.

ושמעתי ממו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לתרץ, דעקידה של יצחק לא נחשבת להריגה כי אם קרבן, ואין זה בגדר שפיכות דמים, ודברי הרדב"ז אמורים כשהנביא אומר להרוג את פלוני או עיר פלונית כדי לעשות גדר וסייג לתורה, דזה נחשב שפיכות דמים ורציחה לתועלת, אבל בהקרבנו של יצחק אבינו לקרבן, אמר אברהם אבינו שנתחדש לו קרבן חדש להעלות את בנו לקרבן לה', בבחינת 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך', ודבר זה לא נחשב כעבירה על מצוות בין אדם לחבירו, דמאחר ונאמר לו בנבואה שקיימת מצוה כזו, שוב ההקרה דומה להנחת תפילין.

[והבנתי מתוך דברי מו"ח צוק"ל, שהמלך מישע ששחט את בנו לשם השי"ת לשיטה אחת, יעויין ברד"ק (מלכים ב, ג כז), והדבר גרם קטרוג על עם ישראל, סיבת הקטרוג נבעה מכך שהוא לפי טעותו לא הרג ושפך דם אלא הקריב קרבן, והשי"ת השיב שלא עלה כלל על דעתו מין קרבן כזה].

מעשה חמד – מהנעשה והנשמע בבית מרן שליט"א

עוצו עצה ותופר: עצרת 'זעקת התורה' נגד גזירת הגיוס, במחיצת מרן רבינו שליט"א
מדוע לא רצה רבינו בתחילה להיכנס לחדר המפואר בבית המלון? | מדוע התפלל רבינו תפילת מנחה קודם העצרת, ולא בעצרת עצמה 'ברוב עם'? | האם בפועל בירך רבינו ברכת 'חכם הרזים'? | ומה שורר רבינו ברכב בחזור מהעצרת הגדולה? | כל סדר יומו המלא של רבינו במלון 'ירמיהו 33', והנהגות קדשו ביום העצרת הגדולה, לפניכם:

מרן רבינו שליט"א יצא בשעות הבוקר המוקדמות מביתו ברמת אלחנן, בכדי להשתתף בעצרת הרבבות נגד גזירת הגיוס.

בדרך הלוך, סיפר רבינו למקורביו, כי יום קודם לכן חתם על 'קול קורא' בו כתבו מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א כי על כל אחד ואחד לזעוק ולהתפלל ולבקש על הגאולה השלימה, במעמד הנשגב הזה שבו יתקבצו מאות אלפי בנ"י בשערי עיה"ק ירושלים

תובב"א, שהרי עי"ו יפתרו בעז"ה כל הצרות כולם, ולא יצטרכו לערוך עוד עצרות תפילה וזעקה נגד כל מיני גזירות שונות ומשונות, שהם חלק מחבלי משיח.

- בין הדברים העיר רבינו בנוסח התפילה, בקדושה דתפילת שחרית בשב"ק, שאומרים 'ממקומך מלכינו תופיע ותמלוך עלינו, כי **מחכים אנחנו לך**', איך תקנו חז"ל נוסח זה לכל ישראל, הרי ישנם עשירים מופלגים ששקועים בתאוות והבלי העוה"ז, והם אינם מחכים לביאת המשיח, שהרי מדמים בעצמם כי טוב להם מצבם הנוכחי, ומעדיפים להרוויח עוד עסקה גדולה ועוד אלפי זהב וכסף, ולכאן' כשהם אומרים כן, הרי הם דוברי שקרים.

וביאר רבינו עפ"ד הרמב"ם (פ"ב מהל' גירושין ה"כ) דמי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו, ולא רצה לגרש, ב"ד מכין אותו עד שיאמר 'רוצה אני' ויכתוב גט והגט כשר, ולכאורה הרי אונסין אותו לומר 'רוצה אני', וביאר הרמב"ם: 'אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה, והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו... אין זה אנוס ממנו, אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה, לפיכך זה שאינו רוצה לגרש, מאחר והוא רוצה להיות מישראל, ורוצה לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני, כבר גרש לרצונו, עכ"ל קדשו של הרמב"ם.

והכ"נ כל איש ישראל בתוך שורש נשמתו רוצה וחושק בביאת משיח צדקנו ולגאולה השלימה, ורק היצה"ר משכיח ממנו רצון זה ע"י תאוות שונות, אבל באמת בתוך תוכו שפיר קאמר 'כי מחכים אנחנו לך'.

- עוד דיבר רבינו עם מקורביו במהלך הנסיעה הלך, אודות הטענות שעולות שוב ושוב מדוע בני התורה והישיבות לא מתגיסים לצבא, והקריא רבינו את לשון הרמב"ם (פי"ג מהל' שמיטה ויובל ה"ב): 'ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו, מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר וכו'... לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל וכו', אלא הם חיל השם וכו'.

ושוב כתב הרמב"ם (הי"ג): 'ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם, אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבודו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלוקים, ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים וכו'.

וסיים רבינו ואמר: 'הרי מפורש ברמב"ם תשובה לכל הטענות, כי אנחנו, בני התורה, האברכים ובני הישיבות, כמו שבט לוי, שאינו יוצא ואינו עורך מלחמה כשאר ישראל, ואנחנו המגינים האמיתיים!'.

- סמוך לשעה 10:00 בבוקר הגיע רבינו למלון המפואר 'ירמיהו 33', שם שהו מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א עד תחילת העצרת, ועד בכלל. מיד בכניסתו למלון, פגש את הרב לופליאנסקי שליט"א, בנו של איש החסד הרב אורי לופליאנסקי שליט"א, יו"ר ארגון יד שרה (שהמלון עומד תחת בעלותם), ובירכו בחום על הכנסת האורחים האדיבה.

רבינו נכנס לחדר שהוקצה עבורו בקומה השלישית, ומיד בכניסתו אמר בכאב לב לחתנו הגאון רבי אליעזר רוט שליט"א שהתלווה עמו למסע: 'איני יודע איך בכלל מותר לי להיות בכזה מלון מפואר, בשעה שבני ישיבות עצורים בבית הכלא כאחרוני הפושעים!?!...'

רק לאחר דקות ארוכות התרצה רבינו להישאר בחדרו, לאחר שהודגש בפניו את גודל התועלת בשהיה מוקדמת באיזור העצרת, בכדי למנוע פקקים ועיכובים שונים ומשונים - 'טובת הבחורים היא שהרב ישהה כאן, ויצבור כח לקראת עצרת הענק, ושהרב יוכל להתפלל ולזעוק להשי"ת שתבטל רוע הגזירה', שכנעוהו מקורביו.

- לאחר מנוחה קצרה מיד שקע בתלמודו בעומק העיון, כאשר במשך הבוקר מצטרפים נכדיו ותלמידיו לסדר לימוד סוער במיוחד. לקראת הצהריים, נכנסו ובאו לחדרו של רבינו רבנים וראשי ישיבות רבים, שהתארחו אף הם במלון, וניצלו את ההזדמנות להיכנס לעצה וברכה מרבינו הגדול שליט"א. כאשר בין לבין השיב רבינו על שאלות רבות שהופנו אליו מרחבי העולם, וכן על סדרת שאלות שהגיעה מלונדון הרחוקה, מהגרא"ד הלוי דונר שליט"א, ועוד.

בין הנכנסים, היה אחיינו של רבינו, הגאון הגדול רבי שרגא שטינמן שליט"א, אשר שוחח והתייעץ עם רבינו דקות ארוכות בענייני השעה, ולאחר מכן אף התברך מרבינו בחמימות.

- לאחר מכן יצא רבינו מחוץ לחדרו, לתפילת מנחה יחד עם מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א והגאון הגדול ר"ש שטינמן שליט"א, יחד עם כל קהל המלווים. מיד לאחר תפילת מנחה, הורה רבינו לש"ץ לומר כמה פרקי תהילים, לישועת הכלל והפרט, כאשר לאחר מכן שוחח עם מרן הגרמ"ה שליט"א על הקידוש שם שמים הגדול שיש בעצרת מיוחדת זו.

[לרבים השואלים, מדוע התפלל רבינו תפילת מנחה לפני העצרת, והרי בגליון 'דברי חמד' (פ' לך לך תשפ"ו) הובא מה שפסק כי מעלת 'ברוב עם הדרת מלך' עדיף מזריזין מקדימין, באופן שבלאו הכי מתעתד לילך למקום ריבוי העם. ביאר רבינו את טעם הנהגתו, היות וחשש שמא בעת העצרת עצמה יהיו טירדות ומניעות (ובפרט ע"ג במת הרבנים) שלא יוכל לכוין כדבעי בשמו"ע, על כן

באופן זה בודאי עדיף להתפלל לפני כן ברוגע ובשלווה, באופן שיוכל לכוין כדבעי, כי עיקר התפילה היא הכוונה, כידוע].

בשעה 14:30 ירד רבינו במלוא הדרו לבימת העצרת, שם ישבו מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א, ביניהם: רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ב פוברסקי שליט"א, מרן ראש הישיבה הגר"מ הירש שליט"א, מרן ראש הישיבה הגר"צ דרבקין שליט"א, מרן הגר"י אזרחי שליט"א, והגאונים הגדולים: רבי יהושע אייכשנטיין שליט"א, רבי דוד כהן שליט"א, רבי שרגא שטיינמן שליט"א, רבי חיים פיינשטיין שליט"א, רבי איתמר גרבוז שליט"א, רבי ישראל בונים שרייבר שליט"א, רבי חיים פרץ ברמן שליט"א, רבי יוסף אפרתי שליט"א, כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף שליט"א, כ"ק האדמו"ר ממורז'ין שליט"א, ועוד...

מיד בתחילת העצרת, כשישב רבינו על בימת הכבוד מול המוני בית ישראל, פנה הגאון הגדול

רבי שרגא שטיינמן שליט"א לרבינו ושאלו האם ניתן לברך ברכת 'חכם הרזים', רבינו השיב לו כי יש להמתין לשמוע את הנתונים ממארגני העצרת, כמה משתתפים בעצרת ע"פ ההערכות.

למעשה לקראת סוף העצרת, אמר רבינו כי חושש הוא לברך, מאחר והנתונים לא היו ברורים דיו כמה משתתפים יש בעצרת (גם ע"פ אומדנא הדבר לא היה ברור), ובפרט כששמע שדעתו של רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א היתה שלא לברך מספק, לכן לא בירך רבינו בפועל.

במהלך עצרת התפילה עצמה, היה ניכר על רבינו ההתרגשות הגדולה, ופעמים רבות הוזיל דמעות מליבו הטהור בעת ששפך צקון ליבו לאבינו שבשמים, שיחוס וירחם על בני התורה, שיוכלו להמשיך לשקוד בתורה הקדושה, ללא שום הפרעות ח"ו.

לאחר מכן כשיצא רבינו מהעצרת, ניגש שלוחא דרבנן חה"כ הרב משה גפני להתברך מרבינו, שאמר לו 'שתמשיכו, וויטער, להגדיל תורה ולהאדירה'.

כששמע רבינו על הטרגדיה בפטירת הבחור בסוף העצרת, הצטער רבינו צער רב, ובהגיעו לחדר לאחר סיום העצרת, פרץ בבכי מר. וגם לאחר ששמע כי הבחור שלח יד בנפשו, הצטער רבינו צער רב, ובפרט כששמע כי חבריו כתבו מכתב נורא מתוך שברון לב בו כתבו כי הם פגעו בו והעליבוהו לפני ימים ספורים, רבינו הגיב בצער ואמר 'חיים ומוות ביד הלשון'!

לאחר מכן פנה רבינו לחדרו והמשיך בלימודו, ולאחר מכן בהגיע זמן מעריב התפלל מעריב בביהכ"נ של המלון, ומיד לאחר מכן נכנס לרכבו, כאשר בדרך חזור התבטא באזני מקורביו 'היה בירושלים מעמד קידוש שם שמים נפלא מאד', ולאחר מכן במשך דקות ארוכות שר רבינו לעצמו ברכה את הניגון על הפסוק 'עוצו עיצה ותופר, דברו דבר ולא יקום, כי עמנו א-ל', כאשר ביקש ממלווי להצטרף לשירת-התפילה שבקעה מעומקא דליבא, ופתחה שערי שמים. מיד לאחר מכן שב למעונו להמשך הרבצת התורה וקבלת הקהל, ועניית התשובות בהלכה לרבבות אלפי ישראל.

אחודה נא חידה:

איך יתכן שיש בביהכ"נ כהן ולוי, ומ"מ אדם אחד עולה לכל העליות?

(התשובה לחידה אי"ה בגליון הבא, החידה באדיבות ידידינו הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה מגליון קודם: איך יתכן שגדול העושה מעשה – פסול, ואילו קטן העושהו – כשר?

תשובה. נכרי גדול הכותב גט – פסול, גם כשישראל גדול עומד על גביו, ואילו נכרי קטן הכותב גט, וגדול עומד על גביו, הגט כשר, וכמבואר ברש"י במסכת גיטין (דף כג ע"א), דעכו"ם לדעתיה דנפשיה עבד, ופירש"י דהא גדול הוא ויש בו דעת, ואע"פ שזה אמר לו כן [שיכתוב לשמו], שמא הוא גמר בלבו לשם אחר, אבל קטן אין בו דעת אלא למה שזה מצווה. ובמהר"ם שיי"ק שם דייק דבנכרי קטן וישראל עומד ע"ג הגט כשר, דלא שייך לומר בו דעביד אדעתיה דנפשיה. ועפ"י תירץ את קושיית התוס' שם דלר"י דבעי מילה לשמה, איך מתיר לעכו"ם למול, ולהנ"ל אינו קשה, דמיירי בעכו"ם קטן, שישראל עומד ע"ג, ועביד לדעתיה דישאל. [אמנם במאירי מבואר דאף נכרי קטן, שישראל עומד ע"ג, פסול לכתוב גט, משום שלא חילקו חכמים, וראה בשו"ת אגרות משה (אה"ע ח"ב סימן כ) מה שביאר דלא לייתי לאיחלופי בגוי גדול, וראה מש"כ בזה בחשוקי חמד עמ"ס גיטין (שם, עמ' קסט)].

מערכת דברי חמד: a0527642209@gmail.com - ניתן להאזין לפסקי הלכה המתערכנים ממרן שליט"א בקו שיח יצחק: 03-3130582

לקבלת הקובץ השבועי המלא 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com

כארי יתנשא

נידונים בהלכה מתורת רבינו מרן פוה"ד הגר"י זילברשטין שליט"א

נערך ע"י נכדו חביבו החתן ר' אריה זילברשטיין שיחי' עבור 'אוצר הפרשה' – פר' וירא תשפ"ו

בעניני שמירת הדרכים

שאלה:

ישנם ד' סוגי חוקי תנועה: א. חוקים שיש בקיומם משום מצות 'ונשמרתם' ובאי קיומם משום פיקוח נפש ממשי, כגון: נסיעה במהירות גבוהה שעל פי דעת מומחים מסכנת מאד את הנהג ואת הולכי הרגל, חוקים אלו ודאי הוא שחובה לקיימם, ומבואר בפוסקים שנהג זה הוא רודף (עיי' שו"ת מנחת יצחק ח, קמח).

ב. חוקים שאין באי קיומם משום פיקוח נפש ממשי אלא הם נועדו להזהיר או למנוע מהנהג וממשתמשי הדרך, נזיקין או סכנות העלולות לפעמים לקרות, כגון חיוב הצבת שלט 'נהג חדש' בתקופת הנהיגה הראשונית, כדי שהנהגים הנוסעים לצד הנהג החדש ישימו את ליבם להשמר ולהיזהר, וכיוצא בזה.

ג. חוקים שאין להם שייכות ישירה למניעת נזיקין אלא אפשרות רחוקה ועקיפה, והם נתקנו למען הסדר הטוב שבכבישים. כגון איסור חצייה או נסיעה ברמזור אדום גם כשאין שום תנועת רכבים על הכביש, או איסור נהיגה לאדם שלא הוציא רישיון נהיגה גם אם הוא מומחה בנהיגה והוא נוהג בזהירות ראויה לשמה, וכיוצא בזה.

ד. חוקים שאין להם קשר ישיר למניעת נזיקין או פיקוח נפש, כגון החזקת רישיון נהיגה בעת נהיגה ברכב וכיוצא בזה. שאלתי מכת"ר היא, האם חובה מדין תורה לקיים את חוקי התנועה שבסוג המובא בשאלות ב' ג' ד', ומה טעמו של הדבר?

תשובת מו"ז שליט"א

פסח שני תש"ע

כבוד הרב המצוין ממערכת "שמירת הנפש", הרה"ג אשר זעליג מורסקי שליט"א.

שלומכון יסגא לחדא.

בדבר שאלותיכם ב' ג' ד'. ברצוני להקדים, ששמעתי ממו"ח מרן הגר"ש אלישיב [שליט"א] זצ"ל, שהכביש הוא רכוש הציבור, וכדי לנסוע עליו צריך לקבל את רשותו, ובפרט שכל מכונית נחשבת לרבר מסוכן ויש בה חשש פיקוח נפש ורציחה, ולכן אסור מן הדין לנסוע בכביש באופן שהשלטונות לא מרשים, מאחר והציבור סומך עליהם, ואין מי שישגיח על תקנת הציבור חוץ מהם, ולכן אפילו בשאלה ד' שהיא הקלה ביותר, בכל זאת הציבור רואה צורך הזה (אולי כדי למנוע ממי שבאמת אין לו רישיון שלא ינהג, ויאמר השארתי את הרישיון בביתי או מסיבות דומות) ובלי רשות הציבור הנסיעה אסורה. א. משום שהכביש רכוש ציבורי, ב. מפני שכל נסיעה מסכנת את הציבור. ומעתה נבוא לדון עוד בפרטי הדברים.

שאלה ב' נראית לנו כפיקוח נפש, כי כל בר דעת מבין שהנסיעה בכביש היא "מלחמה", ומי שלא מלומד מלחמה יש להיזהר ממנו ביותר, ולכן אם הנהג רוצה להיכנס לרכב כדי להגיע לתפילה בציבור ואין לו את השלט הנדרש, קשה להתיר לו, א. משום שאין לו את רשות הציבור, ב. יש בזה מקצת סכנה.

שאלה ג': נאמר במסכת יומא (דף נג ע"ב), שלפי רבי יהודה לא היה בבית המקדש כי אם כן אחד, ועליו היו מניחים את דם הפר, וכששחטו את דם השעיר, נטל דם הפר והניח עליו דם השעיר. ולא היו שם שני כנים מפני חולשא דכהן גדול שלא יבחין ויטעה במה שכתוב, כך גם בנהג. לפעמים הוא לא ערני דיו וגם ממחר, ולא יבחין ברכב שבא מולו או בהולך רגל, ולכן נלענ"ד שיש בזה חשש של פיקוח נפש ממשי, ועכ"פ בלי רשות מהציבור אינו רשאי לנסוע אפילו למצווה.

בדבר נהג שלא הוציא רישיון נהיגה אבל חושב שהוא מומחה בנהיגה ונוהג בזהירות ראויה לשמה, נלענ"ד דאין לו רשות מהציבור, כי לא סומכים על שיקול דעתו, ואי אפשר לתת תורת כל אחד בידו, ובפרט בדברים הנוגעים לפיקוח נפשות, [ויתכן עוד שמאחר ונוסע בכביש בלי רשות, אין לו סיעתא דשמיא], ועכ"פ בלי רשות מהציבור אי אפשר לנסוע.

להעביר כביש במקום שיתבטל ממצוה

שאלה:

אברך הממהר לתפילה או לכולל, ובדרך מרוצתו מבחין בילד הממתין שיעבירוהו את הכביש, האם יניחהו לאחרים שיעבירוהו כדי לא לאחר, או שמא יש מקום לחשוש שאחרים לא יעבירוהו ויחצה לבר ויסתכן?

תשובה:

יש לשקול לפי הענין, אם הוא רואה שנמצאים שם אנשים שהם יעבירוהו וגם הילד ממושמע, נחשב הדבר למצוה שאפשר לקיימה ע"י אחר, ולא מבטלים תורה בשבילה. אך אם הילד נראה לא ממושמע, וגם אין שם אנשים שיעבירוהו, ונראה כחשש סכנה, יאחר את הכולל ויעבירוהו, והשי"ת ישלם לו שכר הרבה.

הלכות שונות בעניני תפילת הדרך ממו"ז שליט"א,

כפי שהודפסו ע"י בנו חביבו הרה"ג אברהם יעקב זילברשטיין שליט"א בספרו אבני חן (ועיין שם בהוספות שהוסיף מו"ז).

א. יש להסמיק תפילת הדרך ל"הגומל חסדים טובים לעמו ישראל" או לברכה אחרונה על שתיית מים או אכילה, או לאשר יצר.

ב. כשאנו צריך לנקביו וגם אין לו פירות ומים כשיעור אלא רק סוכריה, יתכן דמהני שיכול לברך עליה וימצוץ לרגע קט ויסמיק הברכה.

ג. אם שכח לומר תפילת הדרך, יאמר אותה כל זמן שהוא בדרך, ובלבד שלא הגיע תוך פרס הסמוכה לעיר שרוצה ללון בה.

ד. אך הטס במטוס, נראה לי שאפילו בתוך פרסה סמוך לקרקע הוי סכנה, ויתפלל תפילת הדרך אם שכח.

ה. לכתחילה רצוי לרדת מהמכונית ולומר תפילת הדרך בעמידה. ואם הדבר לטורח לבקש מהנהג, אין צריך לרדת מהמכונית, וי"א שעדיף שירד, פרט לנהג שלגביו ודאי קיים דין שצריך לומר בעמידה, או בשעה שעוצר את המכונית, כגון ליד רמזור [בשעת חנייה].

ו. אף שאונן פטור מכל המצוות, יש מי שאומר שאונן הנוסע עם מתו לקברו או כשנוסע למקום שהמת נמצא שם כדי ללוותו, יתפלל תפילת הדרך. ולכתחילה יבקש מאחר שיוציאו בתפילת הדרך.

ז. אך אסור לומר תפילת הדרך תוך ד' אמות של מת.

ח. אם עומד לטוס עם המת במטוס קטן או בספינה קטנה כך שאין לו אפשרות אלא לומר תפילת הדרך תוך ד' אמותיו של המת, יאמר תפילת הדרך טרם עלותו למטוס או הספינה, כשהוא עדיין חוץ לד' אמות של מת.

ט. אם כבר עלה למטוס לאוניה או למכונית, ואין לו אפשרות לומר תפילת הדרך כי אם בתוך ד' אמות של מת, יאמרנה שם, ויש מי שכתב שלא יאמרה.

י. רופא או חולה הנוסעים בשבת דרך של פרסה מחוץ לעיר, אם הדרך מסוכנת יאמרו תפילת הדרך. אך אם אין הדרך מסוכנת או שהים רגוע או שטס במטוס, יתכן שאין לומר תפילה זו.

יא. כמו כן, אם נוסע ברכב להצלה במהירות רבה ומסוכנת, יאמר תפילת הדרך.

ברכת מזל טוב וגדיא יאה קמיה החתן החשוב המופלג

הרב אריה זילברשטיין שליט"א

נכדו נאמן ביתו של מרן רבינו שליט"א דולה ומשקה מאוצרו הטוב של רבינו ומזכה את הרבים שי"ף עי"ל ושי"ף נפיק גריסא באורייתא תדירא לרגל יום שמחת לבו שמחת הנישואין עב"ג תחי' שתערך ביום שלישי כ' חשון באולמי אספקלריא (היכל הנגינה לשעבר) בברכפלד מודיעין עילית בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

להערות ולהארות ניתן לפנות 0527642209 או בכתובת המייל: A0527642209@GMAIL.COM

נערך ע"י 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com

פרשת וירא

שיעשה חפץ ה'

אהבת ה'

לבבו לעקדו כדי שיעשה חפץ ה' יתברך לבד, ואע"פ שאילו לא עשאו לא היה משיגו עונש כלל, וזהו ענין העקדה וסודו" ע"כ.

אברהם אבינו היה חפצו ורצונו לקיים את רצון ה', אף שלא נצטווה על כך, דמה שנאמר לו 'קח נא את בנך' זה אינו ציווי (שכן נאמר 'קח נא' ואין נא) אלא לשון בקשה, לדברי הר"ן סוד ויסוד מעלת העקדה הוא מחמת שלא נצטווה אברהם בזה, ואם היה שואל היאך יעלה לעולה את יצחק הרי הובטח 'ביצחק יקרא לך זרע', לא היה בזה כלל טענה על אברהם, כי במת לא נצטווה על כך. אלא שקיים אברהם בעצמו את דברי הרא"ש (ארחות חיים ס"ט) 'רצה באשר ירצה יוצרך', כל רצונו וחפצו היה לעשות רצון קונו, אף בדבר שאין הוא מחויב בו, וזו מעלה גבוהה יותר מהנסיון של 'לך לך' ששם היה זה ציווי וגזרה שיקיים, משא"כ עתה הנסיון היה שיהיה עושה מה שהוא רצון ה' אף כשאין ציווי על הדבר.

כתיב (בראשית כ"ב) "ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המריה והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אמר אליך". פרש"י "את בנך, אמר לו שני בנים יש לי, אמר לו את יחידך, אמר לו זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו, אמר לו אשר אהבת אמר לו שניהם אני אוהב אמר לו את יצחק".

כדי להתבונן בעניין העקדה יש להקדים מש"כ בזה הר"ן (דרוש ו') וז"ל "ויותר רחוק הוא מעשה אברהם אבינו ע"ה בעקידת יצחק, כי לא היה נמשך לו עונש כלל אם לא עקדו כי לא ציווהו ה' יתברך בזה והוא הבטיחו כי ביצחק יקרא לך זרע, וזהו לשון הכתוב קח נא את בנך וגו' וכבר נודע שזה המאמר אינו לשון ציווי אלא לשון בקשה, שהראה לו שייטב בעיניו אם ימחול אברהם על הבטחתו ויעקוד בנו".

"ולו היה אברהם משיבו הן לי לא נתת זרע כי אם זה והבטחתי בו ואיך אעשה זה, לא נחשב לו עוון ולא תשיגהו עונש מזה, ואעפ"כ לגודל אהבתו את ה' מצא את

שענה לאברהם בהר המוריה

להוכיח את מיעוט ערכם. תוכן רב ועמוק יש בשאלה זו אם מבחינים הם בהשראת השכינה אם לאו. ומה ראה אברהם לעסוק בשאלת דרגתם של ישמעאל ואליעזר ברגע זה דווקא.

הביאור הוא כי אברהם אבינו כל עניינו וחפצו הוא 'קיום' רצון ה' אין לו מלבד זאת מאומה, ומפני שרצון ה' שיהיה ממשיך ומקדש שמו ומפרסם אלקותו בעולם, כדלק' (כ"ד ז') "ה' אלקי השמים אשר לקחני מבית אבי" ופרש"י "ולא אמר ואלקי הארץ וכו' אמר לו עכשיו הוא אלקי השמים ואלקי הארץ שהרגלתי בפי הבריות, אבל כשלקחני מבית אבי היה אלקי השמים ולא אלקי הארץ, שלא היו באי העולם מכירים בו ושמו לא היה רגיל בארץ".

אברהם אבינו היה עסוק בשאלה מי ימשיך עבודתו זו לפרסם אלקות ה' בעולם, והיה מקום לחשוב אולי יהיה מתקיים עניין זה של פרסום כבוד שמים בעולם על ידי ישמעאל, על כן דווקא עתה בירר אברהם מה רואים הם, וכאשר נוכח כי אין מבחינים הם כלל בהשראת השכינה כי 'עם הדומה לחמור' הם, הרי שפרסום כבוד ה' אין יכול להתקיים על ידם כלל, וא"כ בהכרח הממשיך בעבודה זו הוא יצחק, א"כ אברהם ברצונו לקיים רצון ה' הקריב את יצחק, ותפילתו שיחיה יצחק לא מחמת שחפץ והעדיף חיי בנו על פני רצון ה', אלא התפלל שיחיה יצחק כי הוא אשר יהיה ממשיך מקיים פרסום כבוד ה' בעולם דדבר זה רצונו יתברך הוא, א"כ תפילתו אף היא הייתה על קיום רצון ה'.

הרי רצונו היה שיקריבהו וחפץ אברהם לעשות רצונו, והרי רצונו הוא שיהיה נמשך כבוד שמים, וזה אין שייך אלא

בסליחות אנו מבקשים "מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו" מקור התפילה הזו במתני (תענית ט"ו ע"א) בהר המוריה אברהם היה הולך להעלות בנו לעולה, מה בקשה ביקש שם ומה נענה, שעל זה אנו אומרים מי שענה הוא יעננו.

אכן התו"ט (פ"ב מ"ד) ציין בזה לדברי הירושלמי (פ"ב ה"ד) דהק' שעל תפילה זו דמי שענה לאברהם אבינו חותמים גואל ישראל, והרי שם לא נגאל אלא יצחק, וביארו דכיון שנגאל יצחק כמו שנגאלו כל ישראל. א"כ אנו רואים שתפילתו זו של אברהם הייתה שיהיה יצחק בנו נשאר בחיים ונענה בבקשתו זו.

זו סתירה עצומה, שכן ביארנו כי חפצו ורצונו של אברהם אבינו היה לעשות רצון בוראו אף בלא שנצטווה, א"כ היאך ביקש הוא שיחיה יצחק, ובאמת המהרש"א (שם ט"ו ע"א) נתק' בזה דאין לומר שנענה אברהם במה שלא נשחט יצחק. ע"ש מה שבי' בזה. מ"מ מדברי הירושלמי הני"ל משמע שכך הייתה בקשו של אברהם וצ"ב איך יתכן שבקש זאת אם היה חפצו לקיים רצון ה'.

אומנם המתבונן היטב אין לו בזה סתירה כלל, ובהקדם יש לבאר את שאמר אברהם (בראשית כ"ב ה') "ישבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם" האם רגע זה שלפני העקדה הוא הזמן שיש לומר בו לאליעזר "ישבו לכם פה עם החמור".

ובדחז"ל (ב"ר) ששאלם אברהם מה הם רואים, והשיבו כי הם רואים, היינו שלא הבחינו כלל בגילוי והשראת השכינה. שאלתו של אברהם מה רואים הם אינה כדי

ע"י יצחק, (שהרי ישמעאל כחמור), אצל אברהם אבינו
לנגד עיניו לא היה כלל שום דבר מלבד רצון הבורא, אז
התחנן שיהיה יצחק נשאר בחיים, ועקדו כרצון הבורא
ואין כלל סתירה בדבר.

זאת מחמת שאין לפניו דבר מלבד לעשות רצונו,

רצונו לעשות רצונך

וכדפרש"י (כ"ב י"ב) ששאל אברהם אבינו להקב"ה מדוע
לא יקריבהו הא קודם לכן נאמר לו ואעלהו שם לעולה,
ועתה אמר לו הקב"ה שלא יעלהו, והשיבו הקב"ה מוצא
שפתי לא אשנה, לא אמרתי לך שחטוהו אלא העלהו, אכן
כשהעלהו קיים את רצונו יתברך.

דאמר בזה אימתי היא חפצה ולמי, ואף כשניתנה למשה
היה זה אחר מלחמה גדולה עם המלאכים שאמרו תנה
הודך לשמים.

א"כ עניינו הרואות ואוזנינו השומעות דבר פלא שנתחדשה
גזרה כבדורות עברו, וודאי אין כלל בכוחו של איש
ערכאות להיות מחליט גזרה כזאת, ובעל כרחינו להתבונן
בזה כי אוי לנו על שהתורה אינה חפצה בנו.

וכאשר היה נסיון וגזרה על השחיטה אמר על זה רבינו
ירוחם "ומה לנו ראייה יותר גדולה מהוכחת הנסיון עצמו,
הרי הנסיון מורה לנו שאבדה וניטלה מאיתנו התורה,
האם אין מצבנו הנוכחי מצב של נטילת ושכחת התורה
ח"ו, אין לנו על זה ביאור אחר זולת ענין זה שתורה חוזרת
לסיני". ועתה אשר הניפו ברזל עלי סופרים וספרים
הדברים זועקים מאליהם שבעתים.

בהגלות נגלות לפנינו נוכל לחפש ולמצוא את הדרך לתקן
ולחסיר החרפה מעלינו, דבאמת מצינו בדחז"ל שיש מי
שהתורה מבקשת וחפצה להימסר אליו, דאי בגמי'
(סנהדרין צ"ט ע"ב) "נפש עמל עמלה לו" ופרש"י "תורה
עומלת לו שמחזרת עליו ומבקשת מאת קונה למסור לו
טעמי תורה וסדריה, וכל כך למה מפני שאכף שכפף פיהו
על דברי תורה". הרי שמי שהוא נפש עמל התורה עומלת
ומבקשת להימסר לו.

עמל בתורה אינו די ב'הרבה' תורה, אנו צריכים להרבות
בעמלה של תורה, כפי שמצינו בדחז"ל (תנחומא פ' נח)
דמה שאמרו 'בתורה אתה עמל' הוא על עמל תשבע"פ
"שהיא קשה ללמוד ויש בה צער גדול שהוא משולה לחשך
שנאמר העם ההולכים בחשך ראו אור גדול, אלו בעלי
תלמוד שהקב"ה מאיר עיניהם באיסור והתר בטמא
ובטהור, ולעת"ל ואוהביו כצאת השמש בגבורתו".

רצון ה' שנעסוק בתורה, לא די בקביעת עתים ובלימוד
סדריה, חפץ ה' בעמלה ויגיעתה, עיונה וחקר דקדוקיה, עד
שמשלו לימוד זה ל'הולכים בחושך' מתוך קושי ועמל,
דווקא זה הוא שיהיה מביא לכך שתהא התורה חוזרת
אצל הקב"ה ומבקשת להימסר לנו. אנו מוכרחים לילך
בדרך זו אם חפצי חיים אנו.

דברים אלו צורך השעה הם, החיזוק בהם קודם לכל כיון
שחיינו תלויים בזה, ומאידך הרפיון בזה הוא אשר מביא
לכך שהתורה קובלת "עשאוני ככלי אין בו חפץ", והיא
אינה חפצה להימסר אלא אצל מי שעמל ויגע בה בכל כחו,
העושה כן זוכה לאור הגדול.

כאשר מדברים על רצון ה', אין לך דבר שהוא רצון ה' יותר
מעסק התורה, ככתוב (ישעיה מ"ב כ"א) "ה' חפץ למען
צדקו יגדיל תורה ויאדיר" זה חפץ ה' ורצונו 'יגדיל תורה
ויאדיר', הזכרנו כמה פעמים בעת האחרונה, ובאמת אין
לחדול מכך, לחזור על הדברים שיגיעו אל כל עוסקי
התורה.

דעתה בעווה"ר אנו בתקופה שיש ניסיון גדול בעניין זה של
קיום רצון ה', בן תורה הוא מי שעוסק רק בתורה אין שייך
לו עניינים אחרים, [אכן מי שלא זכה להיות בן תורה,
וקובע עתים לתורו כדרגתו, ישלם ה' שכרו] אך בן תורה
הוא מי שעוסק רק בתורה והיא לו כאב וכאם והוא לה
כבן, אך המצב היום שיש גזירה על בני התורה, ותופסים
בבית האסורים בני תורה על 'פשעם' וחפצם לעסוק אך
ורק בתורה.

וביארנו דכלל אין שייך שיהיה מישוהו גוזר גזרות כאלו נגד
התורה הקדושה, דהרי איתא בדחז"ל (זוה"ק) דקוב"ה
ואורייתא חד הוא, וכי יעלה על הדעת בכלל שתהא גזרה
לנגדה של תורה, הרי לא יתכן לחשוב כך שיהיה מישוהו
גוזר גזרות כנגד הקב"ה ואורייתא דיליה. וביותר ע"פ מה
שאנו מובטחים כי 'לא תשכח מפי זרעו' א"כ איך שייך
הדבר הזה.

דרך אחת יחידה היא שיכולה לגרום לגזרה כזו שתבוא,
ביאר זאת מרנא המשגיח רבי ירוחם בספרו 'דעת חכמה
ומוסרי' (ח"ב סי' ע') הוא הקדים לכך שמי שיודע את
היסוד הזה יש לו לחזור עליו ולשנון כל ימי חייו. וכה
דבריו, דכמו שאנו יודעים המושג 'קבלת התורה' יש ח"ו
רח"ל מושג לאידך גיסא, שהתורה חוזרת לסיני. יסוד
הדבר שבן אדם לא יחשוב כי קניית עסק התורה תלוי הוא
בלבד במידת רצונו וחפצו, ואם יחפוץ ללמוד ולעסוק בה
אין מי שיפריע לו, ואין 'בעלים' שיכול למנוע ממנו, כי
התורה היא בעלים על עצמה, ולא בנקל יוכל אדם לפייסה
שתתרצה ללכת אליו.

ומוכיח מדחז"ל כי התורה הקדושה אינה נמסרת לכל
אחד, בתחילה בבריאת העולם רצה הקב"ה ליתן התורה
לאדם הראשון, ומצאו מוכשר לקבל את התורה, אלא
שהתורה לא רצתה לילך אצלו ואמרה 'אדם ביכר ולא
יבין'. אף לנח לא הייתה התורה חפצה להימסר, אצל
אברהם אבינו כבר הסכימה אלא שהיה העיכוב כשאמר
'במה אדע'. ורק אצל משה הייתה חפצה ולא היה עיכוב
בדבר. רואים בזה שקבלת התורה ומעלותיה אין תלוי רק
בבחירתו של אדם ורצונו, כי אם התורה היא גם כן מאן

לעילוי נשמת מרן ראש הישיבה הגאון הגדול
רבי נחום ב"ר אריה צבי זצלה"ה פרצוביץ
נלב"ע י"ח מרחשון תשס"ז ת.ג.צ.ב.ח.

שיחה ממורינו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי יצחק שורין שליט"א

שנאמרה בהיכל הישיבה הקד' סלבודקא

מוצש"ק פרישת לך לך – מרחשון תשפ"ו

בענין נסיון "לך לך מארצך"

- נאמר בתחילת הפר': "ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה. ואברכה מברכך ומקללך אאר ונברכו בך כל משפחות האדמה".

מבואר בחז"ל שענין זה של "לך לך מארצך" וכו' הוא אחד מ' נסיונות בהם נתנסה אברהם אבינו ע"ה. [והרמב"ם בפיה"מ (אבות פ"ה מ"ג) מונה נסיון זה כנסיון הראשון של י' הנסיונות. וזה ע"פ המבואר במדרש תנחומא כאן].

- והנה בענין הנסיון של "לך לך מארצך" הדבר צ"ב. דאמנם גלות היא דבר קשה, והיא גזירה רעה לאדם. שכן צער גדול לאדם להתנתק ממקומו הקבוע שהורגל בו, ולעקור משם ולגלות לארץ נכריה ובלתי נודעת לו.

ועי' ברמב"ן שביאר ענין הפירוט "מארצך" "וממולדתך" "ומבית אביך". וז"ל: וטעם להזכיר ארצך ומולדתך ובית אביך, כי יקשה על האדם לעזוב "ארצו" אשר הוא יושב בה ושם אוהביו ורעיו, וכש"כ כשהיא 'ארץ מולדתו' ששם נולד, וכש"כ כשיש שם כל 'בית אביו', לכך הוצרך לומר לו שיעזוב הכל לאהבתו של הקב"ה.

[וכע"ז אי' באוה"ח, וע"ש שמבאר שהפירוט נכתב לפי סדר צער הפרידה, שצער פרידה מארצו קטן מצער הפרידה ממולדתו, וצער הפרידה ממולדתו קטן מצער הפרידה מבית אביו].

וקושי נוסף יש בגלות זו, במה שנאמר לו "אל הארץ אשר אראך" – והיינו שנצטוו לגלות אל מקום בלתי נודע לו עתה, ורק אח"כ יתודע לו מקומו ע"י הקב"ה.

אלא שלכא' גלות זו היא ברכה לאברהם ולא קללה. שכן הקב"ה מבטיחו ומברכו בברכות מופלגות לטובתו. וכמש"כ רש"י (עפ"י המדרש): "לך לך" – להנאתך ולטובתך, שם אעשך לגוי גדול, כאן אי אתה זוכה לבנים, ועוד שאודיע טבעך בעולם. וכפי שנאמר לו:

"ואעשך לגוי גדול" – שיזכה לבנים.

"ואברכך" – שיזכה לממון.

"ואגדלה שמך" – שיזכה לשם טוב בעולם.

וא"כ לאחר כל ההבטחות הללו לא מובן מה כאן הנסיון של אאע"ה, הרי כל אדם במצב כזה היה שמח לקיים את צווי ה' לגלות ממקומו ולזכות עי"כ בכל הברכות המובטחות לו.

- ולצורך ביאור הענין יש להקדים ולבאר, שהנסיונות בהם נתנסה אאע"ה ושאר האבות הקדושים, אינן סתם נסיונות בהם מתנסה כאר"א בעוה"ז, וגם לא כנסיונות המיוחדים לצדיקים כנאמר "ה' צדיק יבחן". אלא יש כאן מיוחדות בנסיונות של האבות הקדושים שהם אבות האומה – אבות של עם ישראל. ו"מעשה אבות סימן לבנים".

ויש בזה ב' בחינות:

א – "זכות אבות" – שעם ישראל לדורותיו יונק ומקבל זכויות וחסדים מאת ה"ת מכוח צדקותם ומעשיהם הטובים של האבות הקדושים ועמידתם בהצלחה בכל הנסיונות בהן נתנסו. כנאמר בפיוט: "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם". ובתפילה אומרים בברכת אבות "וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם".

ב – "לח אבות" – אותם כוחות עילאיים אליהם הגיעו האבות הקד' לאחר עמל ויגיעה, ועמידתם בכל הנסיונות להוציאם מן הכח אל הפועל, עוברים בירושה לצאצאיהם לכל הדורות. וכפי שראינו בכל הדורות בזמן גזירות שמד על עם ישראל, אפי' פשוטי העם עמדו בנסיונות קשים ומסרו נפשם על קידוש ה'. וזה מכוח תכונה זו של מסי"נ שירשו מהאבות הקד'.

ובמשנה באבות (פ"ה מ"ג) שנינו: "ב' נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם" וכו'. וביאר התו"ט שם: אברהם אבינו – שאנו זוכים ומקבלים טובה בזכותו בזה שעמד בכל נסיונותיו, לפיכך קראו התנא בכאן "אבינו" – וזו הבחינה של "זכות אבות".

והגר"ח מוולוז'ין (בס' 'רוח חיים') ביאר הל' "אבינו" ע"פ הפסוק במשלי (כ', ז'): "מתהלך בתומו צדיק, אשרי בניו אחריו". שכמה מידות שהצדיק טרח ויגע להשיגם, לבניו אחריו הן כטבע מוטבע. שמקבלים בירושה אותם כוחות רוחניים שהשיגו האבות הקד' ע"י עמידה בנסיונותיהם – וזו הבחינה של "לח אבות".

ועפ"י הנ"ל נבוא בע"ה לבאר ענין הנסיון של "לך לך מארצך", שנתנסה בו אאע"ה. ואפשר לבאר הענין בכמה דרכים: דרך א' – הנסיון היה באמונה.

שכן בדרך הטבע לא היתה אפשרות שיהיו בנים לאברהם ושרה. שכן הם היו עקורים – וכדאי' ביבמות ס"ה א'.

וגם ממון לא היה לאברהם – וכמובא ברש"י לקמן (י"ג, ג') שבהליכתו לקח הכל בהקפה.

ושם טוב ג"כ לא היה לו – שכן במקומו הוא נרדף ע"י העובדי ע"ז שהיו מבזים ומקללים אותו ושומוהו בבור ובכבשן האש – וכמש"כ הרמב"ן כאן.

ובמיוחד עכשיו שיוצא לדרך - לגלות, בדרך הטבע הדבר גורם למיעוט פו"ר ולמיעוט הממון ולמיעוט השם - כמש"כ רש"י מהמדרש.

נמצא שהבטחות ה' שיזכה לבנים, לממון ולשם, הן בניגוד גמור לדרך הטבע. וזה היה כאן הנסיון, שיאמין אברהם באמונה שלימה ביכולת ה' לפעול נגד הטבע. ויבטח בבטחון מוחלט בקיום ההבטחות בלא שום פקפוק והרהורי דברים.

ואברהם עמד בנסיון זה בשלימות. וכנאמר מיד לאחר הצווי: "וילך אברהם כאשר דבר אליו ה'" וגו'.

- והנה באמונה בה' יש בזה מדרגות שונות אצל בני האדם. **ודרגת האמונה** באה לידי ביטוי והוכחה בהנהגות בני האדם בחיים המעשיים. מי שאמונתו חלושה, שאין האמונה שולטת בו באופן מוחשי, אמונתו תועיל באופן המעשי רק להמנע מעבירות חמורות ומפורסמות. ומי שאמונתו חזקה יותר, אמונתו תועיל להמנע אף מעבירות קלות יותר. והצדיקים שאמונתם מוחשית וחייהם מושתתים ע"פ האמונה, כל מעשיהם הם בדקדוק גדול לעשות את רצון ה'. וכא"ל לפי מדרגתו.

כמו"כ דרגת האמונה באה לידי ביטוי והוכחה במידת הבטחון של המאמין. שכן האמונה היא בבחינת 'הלכה' ובטחון הוא בבחינת 'מעשה' - וכמש"כ החזו"א באמ"ב פ"ב.

שכן ככל שהאמונה של אדם בה' חזקה ומושרשת בו יותר, כן בטחונו בה' גדול יותר. והדבר מתבטא בהנהגות המעשיות ובהחלטות של האדם בחיי המעשה.

וז"ל החזו"א שם:

"ואמנם בזאת יבחן אם פיו ולבו שוין, האם בוטח הוא באמת או אך לימד לשונו לצפצף 'בטחון בטחון', ובלבו ללא קוֹנֵה. כאשר נפגש במקרה הדורש בטחון, ואשר בשעה זו תפקידו של הבטחון לנהלהו, להחלימו ולרפאותו, האם בשעה הקשה הלזו פנה אל הבטחון ויבטח בו, או דוקא בשעה זו לא פנה אליו, ופנה אל רהבים ושטי כזב, אל אמצעים מגונים ותחבולות שוא." עכ"ל.

וחכמי המוסר המשילו הדבר, שאדם מוכן להפקיד ממונו אצל חבירו בהתאם לאמון שיש לו בו ובהתאם לבטחון שיש לו על ישירותו. שסכום כסף קטן יהיה מוכן להפקיד גם אצל אדם שאין לו אמון גמור בו. וסכום כסף גדול יהיה מוכן להפקיד רק אצל אדם שיש לו יותר אמון בו. וסכום כסף עתק לא יהיה מוכן להפקיד אלא רק אצל אדם שיש לו אמון מוחלט בו, והוא בוטח על יושרו בלב שלם.

והנה אאע"ה עלה ונתעלה בדרגות האמונה והבטחון בה' מנסיון לנסיון, והגיע לשיא האמונה והבטחון בה' בנסיון של עקידת יצחק. שם כבש את רחמיו על בנו יחידו ואהובו, ובלב שלם חפץ היה לעשות רצון ה' ולהעלותו לעולה לה'. [אע"פ שעפ"י שכלו לא היה הדבר מובן לו].

ועמידת אאע"ה בנסיון גדול זה יצרה 'זכות אבות' לכל הדורות. וכמו שאומרים בתפילת 'זכרונות' בר"ה: "ותראה לפניך עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח, וכבש רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם. כן יכבשו רחמך את כעסך מעלינו, בטובך הגדול ישוב חרון אפך מעמך ומעירך ומנחלתך". ומסיימים: "ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור, בא"י זוכר הברית".

כמו"כ עמידת אאע"ה בנסיון העקידה שהיה בבחינת מסירות נפש לזבוח את בנו אהובו כנפשו, יצרה 'כוח אבות' לכל הדורות. שהאמונה השלימה בה"ת נטבעה ונחקקה בנפש האומה, ואפי' אותם שסרו מן הדרך עדיין יוקדת בפנימיותם לח האמונה שירשו מהאבות הקד', וזה עד כדי מסי"נ.

וכמו שמצינו באבותינו בהיותם בגלות בארץ מצרים, רובם נתערבו בגויים ונטמעו בהם, והגיעו עד למ"ט שערי טומאה. וע"כ כאשר הקב"ה מצוה את משה רבינו ושולחו להוציא את בני"י מארץ מצרים, אמר משה רבינו: "והן לא יאמינו לי", וע"ז לקה בגופו על שחשד בכשרים. וא"ל הקב"ה שבנ"י הם 'מאמינים בני מאמינים' (שבת צ"א א') – והיינו שכח האמונה טבוע בנפשם פנימה בירושה מאבותם. ואף במצב הרוחני הירוד בו היו שרויים עתידה אמונה זו לצאת מן הכח לפועל. וכמו שהיה אח"כ: "וילך משה ואהרן ויאספו את כל זקני בני"י, וידבר אהרן את כל הדברים אשר דבר ה' אל משה ויעש האתת לפני העם, ויאמן העם, וישמעו כי פקד ה' את בני"י וכי ראה את עניי ויקדו העם וישתחו".

ואמנם היתה זו אמונה קלושה בפועל, וע"כ אח"כ לא שמעו אל משה מקוצר רוח ועבודה קשה, אבל בהמשך כשראו את 'ה' המכות שהביא ה' על מצרים, והכירו בחוש את מציאות ה' ואת השגחת ה' ואת יחוד ה' השולט בכל כוחות הטבע, נתחזקה אמונתם בה'. ואח"כ בראותם את נסי קריעת ים סוף וזכו למראות נבואה, הוסיפה ונתחזקה יותר אמונתם.

אלא שכל עוד לא התנתקו ממצרים לגמרי והיו בגדר של עבדים רדופים, לא הגיעו לאמונה שלימה בה'. ורק לאחר יציאתם מים סוף כאשר ראו את מעבידיהם המצרים מתים על שפת הים והרגישו משוחררים, הגיעו לאמונה שלימה בקב"ה. וכמו שנא': "ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים, וירא ישראל את משה על שפת הים" וכו' "ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו". ואז קבלו עליהם ברצון את מלכות ה"ת ואמרו "ה' ימלוך לעולם ועד".

וכן מצינו במדרש (מ"ר פר' תולדות פר' ס"ה) ביוסף משיתא שהיה רשע גדול, ובזמן שבקשו האויבים להכנס לביהמ"ק היו יראים להכנס אל הקודש, ושלחו את יוסף משיתא להכנס תחילה והבטיחוהו שמה שיוציא משם יהיה שלו.

והוא נכנס והוציא את המנורה של זהב. ואמרו לו אין דרכו של הדיוט להשתמש בזו, אלא תכנס שוב ותיטול משם דבר אחר. ואז נכנסה בו חרטה ולא הסכים לחלל שוב את הקודש ואמר 'לא די שהכעסתי לאלקי פעם אחת אלא שאכעיסנו פעם שניה'. והאויבים המיתוהו ביסורים קשים. הרי שאפי' אדם רשע הנמצא בשאול תחתית עד כדי חילול ביהמ"ק, ברגע מסוים ניצוץ של אמונה החבוי בעומק נפשו נדלק עד כדי שמסר נפשו שלא להכעיס שוב את בוראו.

וכן רואים לאורך כל הדורות בעבר, בזמן שנגזרו גזירות שמד על עם ישראל, שאפי' פשוטי העם מסרו נפשם על קידוש ה' ולא השתמדו. והיו שאף טבחו את ילדיהם למנוע השתמדות.

וכן בדור הקודם בזמן השואה, הרבה אנשים ואפי' אנשים פשוטים מסרו נפשם לקיים מצוות ה' ולהמנע מלעבור איסורים.

ואף בזמננו בעת המלחמה האחרונה, אנשים שהיו רחוקים מאד מהדת שלא ידעו מהי תפילה ומה היא ק"ש, בעת צרה ובעת הסכנה פרצה מליבם קריאת '**שמע ישראל**' לאביהם שבשמים ונתקיים בהם "**ממעמקים קראתיך ה'**" ובזכות זה נושעו בדרך נס.

וכן השבויים, שהרבה מהם היו רחוקים מקיום מצוות ומהכרה בה'. בתוך התופת והעינויים נדלקה בהם האמונה בבורא עולם, והרגישו קשר רוחני נסתר לאביהם שבשמים. ואמונה זו חזקה את לבם ונתנה להם כח רוחני לעמוד ולהתקיים במצבים הקשים בהם היו נתונים. ובזכות אמונה זו גאלם הקב"ה והוציאם מאפילה לאורה.

וכאמור כח אמונה זה הטבוע והחקוק בנפשו של כאו"א מישראל באשר הוא, קבל עם ישראל בירושה מהאבות הקד' שעמדו בנסיגות האמונה.

והאמונה הזו היא יסוד ושורש לקיום כל התורה והמצוות, וכמו שאמרו חז"ל (מכות כ"ד א'), בא חבקוק והעמידן על אחת "**וצדיק באמונתו יחיה**".

שכן גם אדם הנמצא בשפל המדרגה והוא רחוק מקיום התורה והמצוות, יש תקוה לאחריתו. שהאמונה הטבועה בנפשו גם כאשר היא טמונה וחבויה עמוק עמוק בתוכו, מ"מ היא קיימת ובשעת רצון יכול אדם להתעורר ולזעוק מקירות לבו "**אנא ה' הושיע נא**". והקב"ה ברב רחמיו נותן יד אפי' לפושעים. ויקוים בו "**מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים**".

דרך ב' - [בביאור הנסיון של "לך לך מארצך"] **הנסיון היה ב'שלימות הכונה**.

שכן ודאי הדבר שכל אדם היה שמח לקיים את צווי ה' לצאת לגלות ביודעו שע"כ יזכה בכל הברכות המובטחות לו. אלא שזה גופא היה הנסיון לאאע"ה, האם יקיים את צווי ה' מתוך כוונה שלימה ונקיה לעשות רצונו ית', או שמא תהיה לו נטית לב לקבלת טובות ההנאה לעצמו. ואדרבה, גודל וריבוי הברכות המובטחות לו, הגדילו את הנסיון שלא תהיה לו שום פניה וכוונה להנאתו אלא כוונה נקיה וטהורה לשם שמים.

ואברהם עמד בנסיון בשלימות, וכפי שנאמר: "**וילך אברהם כאשר דבר ה'**" – והיינו בכוונה שלימה לקיים דבר ה'.

דרך ג' - **הנסיון היה ב'שלימות העבודה**.

וזה עפ"י מש"כ רש"י: "לך לך" – להנאתך ולטובתך. שם אעשך לגוי גדול וכו' ועוד שאודיע טבעך בעולם. ואפשר לבאר, שהנסיון היה שאברהם יעשה את צווי ה' כדי לקבל הטובה מאת ה', אלא שהמטרה שלו בקבלת הטובה לא תהיה להנאת עצמו, אלא כדי לעשות רצון ה' להראות לכל שהוא מיטיב עם עושי רצונו, וע"כ יתקדש שמו בעולם.

ועפ"ז אפשר לבאר את דברי רש"י בפר' וירא על הפסוק (י"ח, ט'): "**כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עלי**". ופי' ע"ז רש"י: "**למען הביא**" – כך הוא מצוה לבניו, שמרו דרך ה' כדי שיביא ה' על אברהם וגו' – ובודאי אין הכונה שיעשו צדקה ומשפט ע"מ לקבל שכר [וע' בשפ"ח שם], אלא יש לפרש שמטרת קבלת ברכות ה' היא כדי לעשות את רצון ה' להראות לכל שהוא טוב ומטיב לעושי רצונו ובכך יתקדש שם שמים בעולם, וכנ"ל.

וזו דרגה גבוהה בעבודת ה', שמבטל האדם את רצונותיו העצמיים וכל כוונתו ותכלית מעשיו היא לעשות את רצון ה' ולעשות נחת רוח ליוצרו.

דרך ד' - **הנסיון היה בהתנתקות הרוחנית**.

בדרך נוספת אפשר לבאר ענין הנסיון של "**לך לך מארצך**", עפ"י מה שיש לדקדק בסדר הדברים בצווי ה' אל אברהם: "**לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך**" – ולכא' סדר היציאה הוא תחילה מ"בית אביך" – מבית המשפחה ואח"כ מ"מולדתך" – מהשכונה והעיר, ולבסוף "מארצך" – יציאה מן הארץ.

ואפשר לבאר, שעיקר הנסיון של אברהם לא היה ביציאה הגשמית ממקומו [שהיא כסדר הנ"ל], אלא ביציאה הרוחנית – והיינו להתנתק מהשפעת הסביבה הקלוקלת [שהיו עובדי ע"ז ומעשיהם מקולקלים]. ובזה, הסדר הוא תחילה יציאה מ"מארצך" – והיינו מהשפעת הארץ, שהיא השפעה פחותה וקל יותר להתנתק ממנה. ואח"כ מ"מולדתך" – והיינו ניתוק מהשפעת הסביבה הקרובה, שהיא השפעה גדולה יותר וגם קשה יותר להתנתק ממנה. ולבסוף מ"מבית אביך" – והיינו ניתוק מהשפעת המשפחה הקרובה, שהיא ההשפעה הגדולה ביותר וקשה ביותר להתנתק ממנה.

ונראה שהדברים מרומזים בדברי התרגום יונתן ב"ע. דהנה ל' הת"א הוא: "**איזל לך מארעך ומילדותך ומבית אבוק**" ואילו ל' התיב"ע הוא: "**איזל לך מארעך, איתפרש מן ילדותך, פוק מבית אבוק**". והיינו שיש כאן ג' לשונות חלוקים בהתאם לאופן ההתנתקות מההשפעה הרוחנית, ולדרגת הקושי בהתנתקות זו.

"איזל לך מארעך" – זו השפעה קלושה וקל להתנתק ממנה ע"י הליכה בעלמא.

"איתפרש מן ילדותך" – זו השפעה חזקה יותר ולכך צריך פרישה ממנה.

"פוק מבית אבובך" – זו השפעה חזקה ביותר וע"כ צריך יציאה ממנה.

נמצא לפ"ז שהדברים נאמרו לאברהם כפי סדר תהליך ההתנתקות הרוחנית, ולפי סדר הקושי בהתנתקות זו. וזה עיקר הנסיון של אאע"ה שעמד בו בשלימות.

ואפשר לומר שענין זה [באופן הנסיון של אברהם] בא להורות לנו וללמדנו את אופן דרך העליה בעבודת ה', שאדם צריך לילך בעבודת ה' מדרגא לדרגא, כעולה בסולם שלב אחרי שלב ולא לקפוץ ולדלג למדרגה גבוהה מידי לפי מצבו, כי אז עלול ליפול לגמרי מדרגתו.

וכמש"כ הגר"א על הפסוק במשלי (כ', ב')

"ואץ ברגלים חוטא". וז"ל: "רגלים – הם המידות. שכשירגיל האדם במידותיו הטובים נעשו לו כטבע,

אך שצריך לילך במידות מדרגא לדרגא כמו הולך בסולם ולא יקפוץ למדרגה שאינו ראוי לה. וזהו

"אץ ברגלים" – שקופץ למידה גבוהה אשר לא יגיע לו, הוא חוטא וחסר מכל כי יפול ממנה".

אלא הדרך הראויה היא ללכת ולהתקדם שלב אחרי שלב במסילה העולה בדרך ה', כדרך שהלך בה אברהם אבינו מהדבר הקל עד לדבר הקשה.

ובזה יש לבאר הכתוב הנאמר בפר' ואתחנן (דברים ה', י"ח): "ולא תחמד אשת רעך ולא תתאוה בית רעך שדהו ועבדו ואמתו ושורו וחמרו וכל אשר לרעך". – ולכא' הסדר היה ראוי להיות קודם "לא תתאוה" ואח"כ "לא תחמד". שכן "לא תתאוה" זו אזהרה על חימוד הלב, ו"לא תחמד" היא אזהרה על עשית מעשה לקיים חמדת לבו [כמבואר ברמב"ם פ"א מהל' גזילה ואבידה הל' ט"ו-י"ב].

אלא י"ל שסדר העבודה של האדם הוא, שבתחילה מקבל על עצמו לקיים הלאו ד"לא תחמד", שיותר קל לאדם להשמר ולהמנע מעשית מעשה ליטול דבר מחבירו. וכאשר הדבר יתקיים בידו יקבל על עצמו להשמר ולקיים הלאו של "לא תתאוה", שקיומו קשה יותר - להמנע מחמדת הלב.

- אנחנו נמצאים כעת בתחילת זמן חורף, שזהו זמן ארוך ואפשר לנצלו להתקדמות ולעליה הן בלימוד התורה, והן בעבודת התפילה ובעבודת המידות ובשאר עניני עבודת ה'.

וזמן זה שלאחר הימים הנוראים וירח האיתנים, הוא זמן הפירעון לכל הקבלות שכאז"ל קבל על עצמו כחלק מדרך התשובה שלו. אם זו קבלה בענין השכמה לתפילה בזמנה, אם זו קבלה בענין הגעה לסדר בזמן ואם זו קבלה בלימוד ברציפות בעמל וביגיעה ללא היסח הדעת. כאז"ל כפי קבלותיו הפרטיות.

אלא שכאן צריך זהירות יתירה שלא להיות פזיזים ונמהרים בביצוע הקבלות. שכן ביצוע הקבלות באופן מידי אין לו קיום [וזו עצת היצה"ר]. אלא הדבר צריך להעשות במתינות, שלב אחרי שלב. וכאשר מתבססים בשלב מסוים ממשיכים הלאה לשלב הבא עד לקיום המושלם של הקבלה. ואין בזה קפידא של איחור קיום הקבלה, שכן זו הדרך הנכונה לביצוע הקבלה ולקיומה, והכל נעשה כחלק מתהליך ביצוע הקבלה.

ואמנם אין ביצוע הקבלות דבר קל הוא, ויצה"ר עומד כנגד האדם להפריעו ולמונעו מכך. מ"מ יש בכח האדם להתגבר ולעמוד בנסיונות, וזה מ"כח האבות" שקיים אצלנו בירושה מאבותינו הקד'.

וכמו"כ 'זכות האבות' עומדת לכאז"ל מישראל. אלא שלזכות ב'זכות אבות' יש תנאי, והוא אם הולכים בדרך האבות – באמונה ובטחון בה"ת ובביטול העצמיות והרצונות החמריים, כדי לעשות רצונו ית'.

- מובא בפר', שא"א יצא להלחם לבדו ושמונה עשר ושלוש מאות איש עמו. שחז"ל אומרים (רש"י מהג' נדרים ל"ב א') שהיה זה אליעזר. וזה כנגד ארבעת המלכים וצבאם שהיו גבורים וחזקים ביותר. וגבר עליהם והכם.

ואומרים חז"ל (תענית כ"א ב' ומ"ר כאן) על הפסוק הנקרא בהפטרה (ישעיהו מ"א ב'): "מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו, יתן לפניו גויים ומלכים ירד, יתן כעפר חרבו קש נדף קשתו" – שהכונה לא"א שנעשה לו נס ועפר שזרק נהפך לחרבות והקש נהפך לחיצים. ועי"כ גבר על כל אויביו.

ואפשר לומר שאברהם זכה לנס זה מידה כנגד מידה. שביטל עצמו לקב"ה כעפר – וכמו שאמר "ואנכי עפר ואפר" (י"ח כ"ז) והחשיב עצמו כקש נידף.

וזכות זו של א"א עמדה לדורות לנחום 'איש גם זו' שהלך בדרך א"א באמונה ובטחון בה' וביטול עצמיותו, באומרו על כל דבר שאירע לו, אפי' שנראה לרעתו – 'גם זו לטובה'. וגם אצלו אירע הנס שעפרו הרג וגבר על אויביו. [וכדאי' בגמ' שם.

וגם אנו בדורנו, אם נלך בדרך האבות הקד' באמונה ובטחון בקב"ה, ובביטול רצוננו לעשות רצון הי"ת, נזכה ב'זכות האבות', ונוכל לעמוד בנסיונות ולבצע כל הקבלות שקבלנו על עצמנו.

ובזכות זו שנקבל על עצמנו עול תורה ומצוות במס"נ להמית עצמנו באהלה של תורה, נזכה בס"ד לגבור על כל אויביו העומדים עלינו לכלותינו. - הן האויבים מבחוץ העומדים עלינו לכלותינו בגוף, והן האויבים מבפנים העומדים עלינו לכלותינו ברוח. שכן "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ד" (זכריה ד', ו').

ובע"ה נעשה ונצליח!

סודר ע"י מאסף הגיליונות 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com

דעת אמת

שיחת מרן הג"ר שלמה אנגלנדר שליט"א
ראש ישיבת בית שמעיה

לוחות שניות

"מועדים לשמחה"

בתפילת המועדים תיקנו חז"ל לומר בנוסח התפילה **"ותתן לנו ה' אלוהינו מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון"**, שואל השפת אמת מדוע תיקנו חז"ל לומר "מועדים לשמחה", לכאורה היה יותר ראוי לומר "ותתן לנו ה' אמת שמחת מועד", וביאר, שכל חיוב שיש במועד הוא חיוב לשענו וגם לכל השנה כולה, ולכן אומרים בתפילה "מועדים לשמחה", כי המועד צריך להשפיע לשמחה לא רק למועד עצמו אלא לכל השנה, ואילו היו אומרים "שמחת מועד" היה משמע שזה הולך רק על השמחה של המועד.

וכיון שכן, כך הוא הגדר בכל מועדי חודש תשרי שיש בהם הרבה הלכות והרבה קניינים, שיסודם הוא לא רק לשעת החיוב שלהם בלבד אלא יש בהם כח שמועיל לכל השנה כולה.

"לא היו ימים טובים לישראל וכו' כיוה"כ"

איתא במס' ב"ב (קכא ע"א) **"אמר רשב"ג לא היו ימים טובים לישראל, כט"ו באב, וכיום הכפורים"**, ומבאר הגמ' שיהיה"כ הוא יו"ט לישראל כיון שהוא יום סליחה ומחילה ויום שנתנו בו לוחות אחרונות, לוחות אחרונות – אחרי ארבעים יום שעלה משה רבנו ללמוד את התורה שבע"פ מפי הקב"ה, ירד מן ההר "וירא את העגל ואת המחולות", וכשראה כך שבר את הלוחות, והסכימה דעתו של הקב"ה לדעתו של משה שנא' אשר שברת יישר כחך ששברת (רש"י סוף חומש דברים), ואח"כ ביה"כ ניתנו הלוחות השניות שעשאן משה.

והקשה ר' שמעון שקאפ בהקדמה לשערי יושר (ד"ה "ולראשית") מדוע משה רבנו שבר את הלוחות ועוד שהסכימה דעתו של הקב"ה לדעתו, לכאורה היה צריך להשאיר את הלוחות שלמים כדי שעמ"י לא ישארו בלא תורה, לפי"ר, אדרבה לימוד התורה יביא לתיקון המעשים.

שירת הלוחות

ויש לבאר, דמשה רבנו ראה שעם הלוחות הראשונות שקבלו יכולים להגיע לעשיית עגל, וכדי למנוע את זה אמר שצריכים לקבל סוג אחר של לוחות, והביאור בזה, כי הלוחות הראשונות נאמר עליהם "והלוחות מעשה אלוקים המה והמכתב מכתב אלוקים הוא חרות על הלוחות" (שמות לב, טז), ופירשו חז"ל (עירובין נד ע"א) שאלמלי לא נשתברו הלוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל, וכל אדם שהיה לומד את התורה היה לומדה ולא שוכח, ועל זה בא משה רבנו וראה שעם הלוחות האלו יכולים לעשות עגל, ולכן שבר את הלוחות והסכימה דעתו של הקב"ה לדעתו ואמר לו ישר כחך ששברת.

אבל הלוחות השניות שניתנו ביום הכיפורים נאמר עליהם "פסל לך" (שמות לד, א), פירוש, שהמהות שלהם היא **שזוכה להשיגם רק לאחר עמל ויגיעה רבה**, ואיתא בילקוט (פ' כי תשא, ובילקוט שמעוני יהושע אות לו) "באותה שעה (שהשליך משה רבנו את הלוחות) נגזירה גזירה על ישראל שילמדו תורה מתוך הצער, ומתוך השעבוד, ומתוך הטלטול, ומתוך הטרור, ומתוך הדחק ומתוך שאין להם מזונות, ומתוך אותו צער שהם מצטערים עתיד הקב"ה לשלם שכרם לימות המשיח כפול ומכופל", עכ"ל הילקוט, מבואר שכשמשמש שבר את הלוחות נגזר על עמ"י שילמדו את התורה בצורה אחרת מהלוחות הראשונות, כי בלוחות הראשונות הדבר שבזכותו יכלו לקנות את התורה היה רק שילכו לביהמ"ד ללמוד, ולא היה להם שום קשיים וניסיונות שיפריעו להם ללמוד, **משא"כ המתן תורה של הלוחות השניות - זהו מתן תורה שיש בלימוד התורה הרבה ניסיונות וקשיים, עם הרבה עמל ויגיעה בשביל להבין כל שורה ושורה וכל מחלוקת רש"י ותוס', ולכן משה רבנו שבר את הלוחות כדי שיוכלו ללמוד את התורה בדרך זו, וכשילמדו בדרך זו וודאי שלא יגרם מצב שיעשו שוב את העגל.**

ועל לימוד התורה של לוחות השניות אמר החזו"א (בקובץ אגרות אגרת ב') **"כל סגולות התורה נאמר על עמלה"**, פירוש, **"כל סגולות התורה" - כל**

הדברים שנאמרו על התורה כג' "מחכימת פתי", "משמחי לב", "מאירת עניים", זה רק כאשר **עומל ומתייגע בה**, ורק אז יזכה להשיגה, אבל אם לומד את התורה בדרך של שטחיות ומחפש רק אחר נוחות בלימודו, אינו יכול להשיג את הסגולות שנאמרו בה, כיון שאינו לומדה בדרך של "פסל לך" כנתינתה בלוחות השניות.

קבלת התורה מחדש בכל רגע שעמל בה

הנה, אף שהילקוט אמר שלימוד התורה של הלוחות השניות זהו רק בעמל, בצער וביגיעה רבה, מ"מ יש מעלה בלוחות אלו יותר מן הראשונות, כי קבלת התורה שקיבלנו בחג השבועות בלוחות הראשונות הקבלת התורה היא רק פעם אחת בחג השבועות ולא בכל פעם שלומדים אותה, **משא"כ כיום שאנו לומדים את התורה שקיבלנו בלוחות השניות, בכל פעם שאנו טורחים ועמלים להבין אותה זה נחשב כקבלת התורה מחדש**, דכיון שלומדה כדרך נתינתה – עם עמל ויגיעה, ממילא בכל פעם ופעם שלומדה בדרך זו נחשב כמקבלה מחדש.

מספרים על הח"ח, שבדרך כלל בישיבת ראדין בשמחת תורה היו נותנים לו את עליית "חתן תורה", ובשנה אחת כאשר כיבדוהו הגבאים בעליה זו שאל אותם מדוע גם השנה מכבדים אותו בעליית חתן תורה הרי כבר בשנה שעברה נתנו לו עלייה זו, ובוודאי שלא ניתק בינתיים את הקשר שלו עם התורה וא"כ מדוע גם השנה מעלים אותו, ענה והסביר להם החפץ חיים, שיכולים לתת לו גם השנה עלייה זו, **כיון שבמשך השנה האדם עולה ומתעלה בלימוד התורה, ובכל פעם שעמל בה זוכה ללמוד את התורה כדרך נתינתה, ולקבל אותה מחדש**, לכן יכולים לתת לו עליית חתן תורה גם בשנה זו כי ברכה זו תשתייך ותתייחס על מה שזכה במשך השנה לקבלת את התורה בכל רגע ורגע שעמל בה, ועל מה שזכה להתעלות בשנה זו יותר מבשנה שעברה.

"בסיני לא באש ניתנה"

איתא במדרש שיר השירים רבה (פ"א פס' י) **"בן עזאי היה יושב דורש והאש סביבותיו, אזלון ואמרון לר"ע רבי, בן עזאי יושב דורש ואש מלהטת סביבותיו, הלך אצלו, ואמר לו שמעתי שהיית דורש והאש מלהטת סביבך, אמר לו הן, א"ל שמא בחדרי מרכבה היית עסוק, א"ל לאו, אלא הייתי יושב וחורז בדברי תורה ומתורה לנביאים ומנביאים לכתובים, והיו הדברים שמחים כנתינתם מסיני, והיו ערבים כעיקר נתינתן, וכן עיקר נתינתן מסיני לא באש היו ניתנים, הדא הוא דכתיב וההר בער באש"**.

וממשיך המדרש ואומר שדרגה זו של לימוד התורה, היתה גם אצל ר' אבהו, וז"ל המדרש **"ר' אבהו היה יושב דורש ואש מלהטת סביבותיו, אמר שמא איני חורז בדברי תורה כתקנן דאמר ר' לוי אית דידע למחרוז ולא ידע למקדח"** – פירוש שיש אדם שיודע למחרוז – שיודע הרבה סוגיות ומביא ראייה מכאן ומכאן, אבל לא יודע למקדח – שאינו יודע להעמיק ולהבין בעמקות הדברים, **"ואית דידע למקדח ולא ידע למחרוז"** – שיודע לקדוח ולהבין את עמקות הענין, אבל אין לו ידיעה בהרבה סוגיות, אבל ר' אבהו אמר ע"ע שיודע את שתייהם – **"אנא הוינא חרוזא ואנא הוינא קדוחא"** – פירוש, שאמר שיודע לקדוח ולרדת לעומק של כל דבר ודבר ולפרשו בביאור נוקב וישר, מבואר בדברי המדרש שלימוד התורה זה רק בצורה כזאת כר' אבהו שיודע למקדח ולמחרוז, וכשלומדים את התורה בצורה כזאת וודאי שיהיה אש כדרך נתינתם מסיני.

כעין דברים אלו הביא תוס' במס' חגיגה (טו. ד"ה שובו) אבויא היה מגדולי ירושלים, ובעת מילתו של בנו – אלישע, באו לברית כל גדולי ירושלים לכבדו, והושיבן במקום אחד, ואת ר"א ור' יהושע במקום אחר, אמרו עד שהם עוסקים בדידהו – שהיו אוכלים ושותים שרים ומטפחים, נעסוק אגן בדין (לומדים מכאן שלא הסתפקו ללמוד תורה במקום שהיו שכולם, אלא הלכו ולמדו בחדר בפני"ע), והיו מתעסקים בדברי תורה וירדה אש מן השמים, והקיפה אותם, אמר להם אבויא לשרוף ביתי באתם, אמרו לו ח"ו,

אלא יושבים היינו וחורזים בד"ת, ומתורה לנביאים, ומנביאים לכתובים והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני, וכי בסיני לא באש ניתנו.

ולכאוי צריך להבין מדוע בן עזאי ור' אבהו, וכן ר"א ור' יהושע אמרו שהיתה אש סביבם כעת נתינת התורה, והרי כל מה שהתורה ניתנה באש זה היה רק בלוחות הראשונות, וסוג לימוד תורה של הלוחות הראשונות כבר אינו בידנו מזמן ששבר משה את הלוחות, וכעת אין לנו אלא את הלוחות השניות שלא ניתנו באש, וא"כ איך האש ליהטה סביבם בעת שעסקו בתורה.

לוחות שניות - למקדח ולמחרז

אלא על כרחך שלא איבדנו לגמרי את המתן תורה שהיו בלוחות הראשונות, ולכן גם כיום אפשר להגיע לדרגת האש שהיתה בסיני, וכל ההבדל הוא שבלמוד התורה של הלוחות הראשונות שהיו "מעשה אלוקים" היה אפשר ללמוד פעם אחת ולא לשכוח כלל ממה שלמד, וכך בדרך זו היו מגיעים בקלות לדרגה שהאש תהלך סביבם, אבל כיום שיש לנו את המתן תורה של הלוחות השניות, אפשר להגיע לאש של מתן תורה רק אחרי עמל ויגיעה רבה בדרך של למקדח ולמחרז, ובכל פעם שלומד בצורה כזאת הרי הוא מקבל את המתן תורה של הלוחות השניות מחדש, וכמו שאמר הח"ח לגבאים, שיכולים לתת לו גם השנה עליית חתן תורה על אף שנתנו לו כבר בשנה הקודמת, כיון שעלייתו לחתן תורה תתייחס על מה שזכה להתעלות יותר בשנה זו, ולקבל את התורה מחדש בכל רגע ורגע שעמל בה.

אין לנו כיום מתן תורה אחר מאשר לימוד התורה של הלוחות השניות, והדרך ללומדה רק בדרך של למקדח ולמחרז, ולא בלימוד כזה של למגרס – ללומדה בצורה שטחית וקלה.

בבין הזמנים ראיתי על הסטנדרים כל מיני עלונים שמדריכים איך ללמוד ומה ללמוד, יש מדרבינים ללמוד חומש רש"י, ויש ללמוד פרשת שבוע, ויש ללמוד אור החיים, ויש ללמוד קבלה, ויש ללמוד זוהר, ויש ללמוד הלכה, ולא ראיתי אף פרוספקט או עלון שכתוב בו שצריך ללמוד גמרא, וברור שאם כל היום תפוס ללמודים אלו ממילא לא נשאר זמן ללמוד גמרא...

הדבר שמוטל עלינו הוא, שאנו צריכים להשתדל שכל עסקנו יהיה רק בעמל הסוגיא, ונהיה שקועים בה בכל כוחנו ולא בשום דבר אחר, ואם אומר איזו סברא, צריך לחשוב עליה ולהתייגע בה, ולא רק להגיד אותה במהירות ובפזיזות, אלא ישקול ויחשוב על מה שאמר, ורק כך נוכל לקיים את לימוד התורה שקבלנו ביו"כ שהוא לימוד בדרך של למקדח ולמחרז.

מדוע לא רואים את השמחה מעל הפנים שלך

בנוסף לקושי שצריך ללמוד את התורה ולהתייגע בה בכל מצב, יש עוד קושי גדול וזהו ענין השמחה, וכמו שאומר הרמב"ם בסוף הל' לולב "השמחה שישמח האדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנא' 'תחת אשר לא עבדת את ה' א"ש בשמחה ובטוב לבב", מצוה זו נאמרה על כל אחד ואחד מאתנו, ולימוד התורה עם שמחה וסיפוק זה יותר קשה מללמוד בצורה של למקדח ולמחרז.

כת"י נביא מלאכי (ג, יג - יד) "חזקו עלי דבריהם אמר ה', ואמרתם מה נדברו עליך, אמרתם שוא עבוד אלוקים ומה בצע כי שמרנו משמרתו", פירוש, שהתנבא הנביא שכשיגיע ימות המשיח יעבדו את הקב"ה, אבל לא יעריכו את הלימוד ואת המצוות שיעשו, וביאר הסבא מסלבודקא שכשלא שמחים בלימוד התורה זה נחשב כאומרים "שוא עבוד אלוקים".

מסופר על הסבא מסלבודקא, שראה בחור מוסר יחבורה טובה לפני בחורים ולא ראה את השמחה מעל פניו על שזכה למסור חבורה טובה, למחרת נגש אליו הסבא ואמר לו "רוצח"! הבחור תמה ולא הבין, ושאל את הסבא על מה ולמה, אמר לו הסבא "אמרת חבורה כל כך טובה, א"כ מדוע לא רואים את השמחה מעל הפנים שלך", ומאותו זמן אותו תלמיד היה תמיד שמח בחלקו, ופגשתי אותו אחרי שישים שנה מאז שהסבא הוכיח אותו ותמיד הייתי רואה אותו עם שמחה ואור על פניו, על אף שהיו לו צרות וקשיים.

שמעתי סיפור על יהודי אחד שהיה גר בבית וגן, ותמיד השמחה הייתה ניכרת מעל פניו בצורה בולטת, אותו יהודי עבר שואה, ואיבד בשואה אשה, כמה ילדים, ומשפחה שלימה, ופעם פגש אותו משהו ושאלו איך אתה יכול להיות שמח אחרי כל הצרות שעברו עליך, ענה לו וכי אתה חושב ששכחתי מהצרות שעברו עלי, תמיד הם היו בראשי, רק החלטתי שפעם בשבוע אני נכנס לחדר סגור ומסוגר ושם אני מתאבל ומצטער במשך כשעה שלימה על

כל הצרות שהיו לי, אבל חוץ מאותה שעה, בכל השעות של השבוע אני מודה לקב"ה ושמח על שאני יכול ללמוד את התורה.

שמחה אמיתית

והנה צריך להבין איך אפשר להגיע לדרגה כזאת של שמחה אמיתית.

המגיד משנה (שם) כת' וז"ל "ועיקר הדבר הוא שאין ראוי לו לאדם לעשות המצוה מצד שהם חובה עליו וכי", אלא חייב לעשותה והוא שמח בעשייתו וכי', ויקל בעיניו טרחו ויבין כי לכך נוצר לשמש את קונו, וכשעושה מה שנברא בשבילו ישמח ויגיל, לפי ששמחת שאר הדברים תלויה בדברים בטלים שאינם קיימים אבל השמחה בעשיית המצוות ובלמידת התורה והחכמה – היא השמחה האמיתית", מבואר מדברי המ"מ שהדרך להגיע לשמחה בלימוד התורה זה רק על ידי שיידע ויפנים שלכך נוצר, וממילא עיניו ירגיש שמחה וסיפוק בעת לימוד התורה.

החזו"א אמר את יסוד המ"מ בנוסח קצת אחר, כאשר בא אליו אחד ואמר לו שיש לו הנאה גדולה מתאוות האכילה ואיך יכול לגרום ששמחתו והנאתו לא תהיה באכילה, ענה החזו"א "אני חושב שהקצות החושן לא הייתה לו תאוות האכילה", הפירוש בדברי החזו"א הוא, שא"א גם להנות מלימוד התורה וגם מהאכילה, ואין השמחה יכולה להתקיים בשניהם אלא רק באחת מהם, והקצות החושן השאיר את כל שמחתו והנאתו אך ורק בלימוד התורה, ולכן זכה להגיע למה שהגיע.

עליית הערך בשעת מלחמה

החפץ חיים תמיד היה חוזר ואומר לתלמידים שלו, שבשנת תרע"ד בא אליו יהודי שהיה סוחר גדול משווק תבואה לכל רוסיה, וביקש ממנו ברכה שיצליח למכור את כל סחורתו, סיפר הח"ח שפגש את אותו יהודי אחרי כשנה והתעניין אצלו מה עם הסחורה שלו, אמר הסוחר לח"ח, רבי, ברוך ה' יש לי פרנסה טובה, ואפילו שהייתה לי תבואה מוכה וחבולה עם עפר, אבל כיון שהתחילה המלחמה כל אחד היה מוכן לשלם לי כפליים אפילו על תבואה זולה, כי בעת מלחמה יש חוסר של תבואה בשוק וכל תבואה שמוצאים כולם מוכנים לקנותה אפילו במחיר עתק, אמר הח"ח לתלמידיו, אנו בדור שלנו, דור שיש בו כ"כ הרבה מלחמות נגד התורה, ויש כ"כ הרבה אנשים שלא זוכים ללמוד את התורה, ולא לכל אחד יש את ההזדמנות והזכות ללמוד ולעמול בסוגיא, ואם עושה כך וודאי שערכו גדול מאוד, והקב"ה דואג לאותו אחד שמתאמץ להבין את התורה בדרגה יתירה וגדולה מאוד.

מרן הגרא"מ שך זצ"ל סיפר שהוא בא מעיירה שהיו בה שש מאות משפחות, והיו שם רק ששה בחורים שהלכו לשיבות, ארבעה מתוכם הלכו לשיבה שלא למדו שם רק תורה, ולבסוף ירדו מרוחם עד אשר אפילו לא הניחו תפילין, ורק שני בחורים יצאו משם בחורי ישיבות אמתיים, וא"כ כמה ערך יש לאותם בחורים, על מה שהיה להם את הכח להתמסר אף שכל הבחורים שבעירם לא עשו כן.

כל אחד ואחד מאתנו צריך להתמודד נגד כל הניסיונות שיש מסביב, ולהחליט לעצמו שיצליח להתמודד בכל מצב ומצב, ולעמול במסכת גיטין סוגיא אחר סוגיא בדרך של למקדח ולמחרז, ובנוסף לזה ילמד עם שמחה וכמו שכתב הרמב"ם הנזכר לעיל.

"נעשה ונשמע"

הנה יש להבין כיון שהסברנו שבכל פעם כשעמל בתורה נחשב כמקבלה מחדש, א"כ בכל פעם שעמל בה צריך שיהיה גם קבלת "נעשה ונשמע" מחדש.

ונראה, שה"נעשה ונשמע" מתקיים כמו שאומר רבנו יונה בשערי תשובה (ש"ב אות י) "האיש אשר קיבל על נפשו בלב נאמן לשמור ולעשות ע"פ התורה אשר יורוהו וע"פ המשפט אשר יאמרו לו היושבים על המשפט, יש בידו מן היום הזה שכן על כל המצוות, על אשר שמעה אוזנו מדברי התורה ותבן להם, ועל הדברים אשר לא גלו אוזנו עליהם עדנה", מעלה זו גם כאשר באים בתחילת זמן ומקבלים על עצמנו ללמוד את מסכת גיטין, ובצורה של למקדח ולמחרז עם שמחה, לדעת אותה עם כל הסוגיות שנלמד בה, שבוע אחר שבוע, סוגיא אחר סוגיא, ובעת שמקבל זאת נחשב לו כאמירת נעשה ונשמע בתמידות, וכמו שמסיים ר' יונה וז"ל "והנה שכרו איתו, וכענין מה שאמרו ישראל בסיני נעשה ונשמע שהקדימו קבלת המעשה לפני השמיעה".

ואם נקבל על עצמנו זאת, הקב"ה יתן לנו ס"ד שהיצר הרע לא יפריע לנו מלקיים את תפקידנו, הלוואי שנוכח.

הגליזין נכתב ע"י אחד השומעים

השיחה נמסרה ביום ד' ל' תשרי ה'תשפ"ו

ניתן להאזין לשיחה בקו בוגרי הישיבה 079-5382147 שלוחה 1-3

לקבלת הגליזין במייל, לתרומות והנצחות, וכן לתגובות, ניתן לפנות לפלא' 055-7608129 או לכתובת מייל B035779900@gmail.com

פרורים משולחן גבוה

משולחנו של רבנו ראש הישיבה הגאון רבי זאב ברלין זצללה"ה

וְלִלְהֻגוֹת בְּאַמְרֵי שֹׁפָר בְּכָל פְּנוֹת וּמַחְנוֹת¹

גליון ל"ה – פרשת וירא תשפ"ו

~~~

א. דין לוויה לאורח בזמן הזה כשיוצאים בצוותא

וביאור הצדדים בזה, דיש לפרש הא דכשהולכים ב' ליכא דין לוויה בב' אנפי, או דההולך עמו פוטר את כולם דנמצא דיש לו מלווה, או דכשהולכים בצוותא אין סכנה ואין סיבה לחייב ללוות, והנפ"מ אם יתפרדו זה מזה דאם מטעם דנתקיים דין לוויה לא אכפ"ל, אבל אם מטעם דאין כאן הליכה ויציאה לדרך המחייבת דכשהולכים בצוותא אין סכנה ואין חיוב ללוות א"כ כשיודעים שיתפרדו זה מזה צריך ללוות.

ולכאנ"י דאי נימא כסברא זו דכשהולכים בצוותא אין חיוב ללוות ולא דנתקיים דין לוויה, א"כ שפיר אצל אברהם המלאך שהלך להציל את לוט הולך אצלו והוא יושב בשער העיר והשני הולך למקום סכנה והוא בתוך העיר וא"כ יש כאן חיוב לוויה אף שיוצאים מלפניו שניהם כאחד.

ועוד יש לתרץ דגם אי נימא כסברא ראשונה דמתקיים לוויה ע"י חברו ההולך עמו י"ל דמ"מ קיום של לוויה יש בזה דגם שנים שמלוים כל א' מקיים ואברהם הקפיד לקיים בעצמו דמצוה בו יותר מבשלוחו ולכך הלך עמם ללוותם.

הערת מרן הגאון רבי חיים קניבסקי זללה"ה הרי תמיד מלוים השיעור ואח"כ נפרדין ונשאר לבד.

"ואברהם הולך עמם לשלחם" (י"ח, ט"ז)

ברמב"ם (פי"ד מהל' אבל ה"א) כתב, מצות עשה של דבריהם לבקר חולים וכו' וללוות האורחים וכו', ובהמשך דבריו (ה"ב) כתב, שכר הלוויה מרובה מן הכל, והוא החוק שחקקו אברהם אבינו ודרך החסד שנהג בה מאכיל עובדי דרכים ומשקה אותן ומלוה אותן וכו', אפי' המלוה את חברו ד' אמות בעיר יש לו שכר מרובה, וכמה הוא שיעור הלוויה שחייב אדם בה הרב לתלמיד עד עיבורה של עיר והאיש לחברו עד תחום שבת וכו'.

ובס' עמק ברכה כתב דשאל לרבנו החזו"א למה אין נוהגים כן בזמננו והשיבו דבזמננו שאין יוצאים לדרך אלא בצוותא נעשה כל א' מלוה לחברו.

ויש לעיין דהא מקור דין לוויה למדנו מאברהם אבינו דכתיב ביה ואברהם הולך עמם לשלחם והיו שני מלאכים שהלכו יחדיו ומבואר דגם בהולכים שניים בצוותא צריך ללוות?

ויש לתרץ דהנה יל"ד לפי"ד החזו"א דכשהולכים שניים כאחד א"צ ללוותו כיון דכל א' מלוה לחברו, מה הדין כשיוצאים שניים מלפניו אבל יודע דבדרכם יתפרדו להם זה לימין וזה לשמאל וכעת כשהולכים מלפניו הולכים יחדיו אם צריך ללוות או לא, די"ל דכיון דכעת כשהולכים בדרך הם יחדיו א"צ ללוות דיש לו מלוה ומה שיפרדו אח"כ אינו מחייב לוויה, או דיש לכל א' כעת דין יוצא יחיד.

¹ מתוך כותרת שכתב רבנו רח"י זצללה"ה לעצמו בכת"י בראשית אחד מספרי הפרורים שבביתו, וכאמור זו עיקר כונת הספר, להגדיל תורה ולהאדירה, לעורר לב המעיינים ולחדד התלמידים, להוסיף לקח ופלפול בכל פינות ומחנות.

והננו בזה להודות לכל הרבנים שליט"א ששולחים את הערותיהם החשובות, והננו בבקשה נחוצה מכל הרבנים הקוראים שיאירו עינינו בכל דבר הטעון תיקון או הוספה או מראה מקום נחוץ, הן על גליונות הבאים והן על גליונות קודמים, [ועדיף בכתב], בכדי שבס"ד נזכה להוציא המהדורה החדשה מוגהת ומתוקנת כאשר איוותה נפשו של רבנו רח"י זצללה"ה.

י"ל ע"י "אוצר הפרשה" לקבלת הגליון המלא ניתן לפנות למס' 0556727302 [או למס' 0504167978], או למייל d0737961820@gmail.com. כמור"ב ניתן להשיג את הגליון במייל זה מידי שבוע [ע"י שליחת כתובת עם בקשה להצטרף].

[ויש לחלק דכל החיוב ללות ליוצא יחידי והנידון מהו דין יחידי אם בשעת יציאה או כל הדרך, אבל החיוב בודאי רק בשעת יציאה].

ובעיקר הקו' מ"ט אין מקיימין לויה בזמן הזה, כבר עמד בדרכי משה (סי' תכ"ו) והו"ד בסמ"ע (סי' תכ"ז) למה אין מלוים בזה"ז וכתב דמוחלים זה לזה על כבודם.

ויש לדון דהנה נראה דתרי דינים של לויה נאמרו, חדא מפני הסכנה ובזה אפי' ד' אמות בתוך העיר סגי, ונאמר דין נוסף דין

ב. החלוק בין ערבות לבין הצלה של סדום אם היו בה צדיקים

דאין כח היחיד להציל כלל וגם לוט לא היה בכחו להציל את סדום רק עשרה צדיקים כחם שונה מן היחיד, וכן דאין כח העשרה רק לעירם ולא לכל סדום, ועי' בפרש"י עה"פ אולי יש חמשה צדיקים עשרה צדיקים לכל כרך וכרך.

ויעוי' במדרש תנחומא (בפרשתינו ס"ח) ויאמר ה' אם אמצא בסדום וכו' 'שעשרה יש כח בהן לכלות את הפורענות' כיון שלא מצא וילך ה' וגו', ועי' ברבנו בחיי שם מש"כ בכח העשרה לקיום העולם, ולמדנו דהוי כח מיוחד של "עשרה צדיקים", ומבואר דיש ענין של עשרה מלבד ענין של ציבור דרק בישראל נאמר דאין ציבור לב"נ אבל כח דעשרה כח מיוחד הוא.

ואכן בישראל נאמר דאף בכח צדיק אחד להציל בזכותו כולו, וזה נתחדש רק מכח דין ערבות, ואף דחזינן התם דצדיק אחד הרי הוא יסוד והצלה לכל העולם מ"מ זה מכח הערבות, ואף דבעולם יש גוים דאינם בכלל ערבות צ"ל דכל קיומם עבור ישראל.

ואכן חכם אחד העיר מד' רש"י (פ' שלח) עה"פ היש בה עץ אם אין זה איוב שהיה מגין עליהם משמע דגם א' יכול להגן, וצ"ע.

ג. מדוע מברכין דין האמת על אשת לוט

(שעה"צ סי' רי"ח ס"ק כ"ב)

ויש לתרץ דלכאור' הברכה על ראיית אשת לוט אינה ברכה על ראיית אדם שנענש ונשתנה דהא אין כאן אלא נציב מלח רק דהוי כרואה מקום שנעשה בו דין, ולכן מברך שם גם על הצלת לוט אעפ"י שאינו רואה אותו כיון דהברכה היא על הדין שנעשה במקום זה ולא על האדם, וא"כ לא איכפ"ל דאשת לוט היא גויה כיון דהדין היה על העולם בשעה זו ורק כשרואה הנציב מלח רואה את הדין ורואה את החסד שהקב"ה עשה באותה שעה להציל את לוט.

"ונשאתי לכל המקום בעבורם" (י"ח, כ"ו)

ומבואר דכך מדתו של הקב"ה דכשהצדיק בעיר מציל על כל העיר, ומבואר הכא דדבר זה נאמר אף לכל באי עולם ואף בצדיקי סדום ולא לישראל בלבד.

ויש לעיין דהנה במדרש תנחומא (דברים פ' נצבים ב') איתא, כלכם ערבים זה לזה אפי' צדיק אחד ביניכם כלכם עומדים בזכותו ולא אתם בלבד אלא אפי' צדיק אחד ביניכם כל העולם כולו בזכותו עומד שנאמר (משלי י') וצדיק יסוד עולם, ומבואר דכל זה מכח הערבות דכל ישראל ערבים זה לזה, ונתחדש גם לזכות ולא רק לחובה [ועי' בכלי יקר מש"כ לבאר בזה דע"י ערבות הוי כל א' כאבר שהנשמה תלויה בו לגבי חברו].

וצ"ע דמשמע דכל זה נתחדש מכח הערבות, והא מצאנו דגם אצל בני נח דאין להם ערבות ואף קודם מתן תורה היה הנגהה זו ונשאתי לכל המקום בעבורם?

ויש לתרץ דבסדום מצאנו דתפילתו של אברהם היתה דאם יש עשרה צדיקים בעיר שיצילו כל בני העיר וחזינן תרתי, חדא

"ותבט אשתו מאחרי ויתהי נציב מלח" (י"ט, כ"ו)

עי' בשו"ע (סי' רי"ח ס"ח) הרואה אשתו של לוט [כשהיא נציב מלח] מברך שתים עליה אומר בא"י אמ"ה דיין האמת, ועל לוט אומר בא"י אמ"ה זוכר הצדיקים [שזכר הקב"ה את אברהם דכתיב ויזכור אלו' את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפיכה].

ויש לעיין דהנה בשו"ע (סי' רכ"ה ס"ט) כתב דהרואה בריה שנשתנית מברך דיין האמת, וי"מ שאומר דוקא על מי שמצטער עליו אבל על עובד כוכבים אינו מברך.

וצ"ע דהא אשת לוט נמי עובדת כוכבים היא ואינו מצטער עליה?

שיעור חומש

על פרשת השבוע

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עטרת שלמה

פרשת וירא תשפ"ו

ושייכותו לאברהם אבינו, כך תגדל זכותו לינצל מכח זכותו של אברהם אבינו, ולכן אמר לו המלאך 'ההרה המלט', שע"י שיבא אל אברהם, יותר הוא ראוי וכדאי שתעמוד לו זכותו.

ותרא שרה את בן חגר המצרית. (כ"א, ט'). צריך ביאור למה קראו בסתם בן חגר ולא קראו בשמו ישמעאל. עוד צ"ב למה הזכיר הכתוב שהגר היא מצרית, ומאי נפק"מ בזה שהיא מצרית.

והנה אמרה לאברהם שיגרש גם את חגר, וצ"ב למה אמרה לגרשה, והרי כל הטעם לגירוש ישמעאל היה מפני שמצחק, וזה טעם לגרש את ישמעאל, ומה זה נוגע לאמו, ואם ישמעאל חטא אמו מה חטאה.

ויש לבאר דמעשיו הרעים של ישמעאל שהיה מצחק באו לו מרוח אמו, והשורש לכל דרכו הרעה הוא מחמת היותו בן מצרית שהם שטופי זימה ועליהם הכתוב אומר 'בשר חמורים בשרם וגו', ולא היה זה הנהגה שהידש מעצמו אלא היה זה הליכה בדרכי מצרים, שבאו לו מכח אמו שהיתה מצרית, ולכן אמרה שרה שיגרש גם חגר, שהיא הייתה שורש דרכו הרעה. ולפי זה יש לבאר דלכן קראו הכתוב 'בן חגר המצרית', ולא הזכיר את שמו, שבא לומר שראתה שישמעאל בהנהגתו מתייחס אחר אמו, ולומר שהוא מושפע מאמו. וכן מבואר למה הזכיר הכתוב שהגר היא מצרית, דהו עיקר ושורש כל ההנהגה הרעה, וראתה שרה שישמעאל נוהג במנהגי מצרים הבאים לו דרך אמו, ועל כן אמרה לגרש אותם, אע"פ שרק את ישמעאל ראתה מצחק.

ויעקד את יצחק בנו. (כ"ב, ט'). חכם אחד שליט"א שאל למה בכל מקום נקרא מעשה העקידה ע"ש העקידה, וגם הזכות נקראת על שם העקידה, ומבקשים שיוכר זכות עקידת יצחק, וכמו שאומרים במוסף של ר"ה 'ותראה לפניך עקידה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו על גבי המזבח', ולא נקרא על שם עיקר הדבר שזהו הקרבתו של יצחק, וזהו עיקר הזכות שמכוחו אנו מבקשים, והרי לכאורה העקידה לא הייתה אלא מכשירי קרבן גרידא, ולא זהו עיקר התכלית, וא"כ למה נקרא כל הענין על שם מעשה העקידה.

ויש לבאר דאמנם עיקר התכלית היתה בהקרבתו לעולה, אבל המסירה של יצחק שמסר עצמו להעלותו לקרבן, זה נשלם ונגמר בעת שנעקד, דמשנעקד הרי הוא כבר מסור ביד אחרים לעשות בו כרצונם, ונימלה ממנו הבחירה, ונמצא דעיקר המסירות נפש של יצחק היתה במה ובשעה שהסכים להעקד, ובזה להמסר ליד אברהם להעלותו לעולה, ואם כן זהו המעשה שמכוחו יש את זכות העקידה, ועל כן נקרא כל המעשה ע"ש מעשה העקידה, ומכח מעשה זה הוא עיקר הזכות.

והנה בכתוב מבואר שאברהם עקד את יצחק קודם שהעלהו על המזבח, וככתוב 'ויעקד את יצחק בנו וישם אותו על המזבח', הרי דקודם עקד

לושי ועשי ענות. (י"ח, ו'). וצריך ביאור למה צריך לומר לה ללוש העיסה, הרי כן לעולם דרך האפית. ויש לבאר דהנה רש"י להלן פסוק 'הביא מסדר עולם דהיה זה בליל פסח, ובפירוש הרוקח כתב דלכן אמר לה מהרי, כדי שלא תחמיץ העיסה ופסח היה. ולפי זה יש לומר דלכן אמר לה ללוש, דהא ההלכה היא ד'כל זמן שעוסק בבצק אינו מחמיץ', ולכן אמר לה כן למנוע את חימוץ הבצק.

בתם לבבי ובנקיון כפי עשיתי זאת. ויאמר אליו האלוקים בחלום גם אנכי ידעתי כי בתם לבבך עשית זאת וגו'. (כ', ה'-ו'). וכתב רש"י אמת שלא דימת מתחילה לחטוא, אבל נקיון כפים אין כאן. נראה לבאר בזה דהנה בחידושי מרן רי"ז הלוי ביאר דבזה שלקח אבימלך את שרה, יש בזה ב' עבירות, האחת עבירה דעריות, שהרי היא הייתה בעולת בעל, והעבירה השנית, משום איסור גזל, כמבואר ברמב"ם לגבי שכס דנתחייב מיתה על שלקח את דינה בחזקה ובכבוש, ודבר זה נחשב אצל בני נח לגזל, וכן אצל אבימלך כיון שלקח את שרה בכח, עובר בזה באיסור גזל.

ולפי זה יש לבאר דזהו שאמר לו הקב"ה, דבתם לבבי יש כאן, אבל נקיון כפים אין כאן, ר"ל דאמנם לגבי איסור עריות דבעולת בעל, הרי שעשה כן בתם לבבו, כיון שהוא אמר לו שאחותי היא, וגם היא אמרה לו שאחי הוא, אבל כל זה מועיל רק לגבי איסור דעריות, אבל נקיון כפים, שזה מכוון לגבי ענין איסור גזל, דנקיון כפים, היינו כלפי דבר התלוי בנטילה ולקחה, והיינו לקיחת דבר שאינו שלו, וזהו איסור גזל, ועל זה אמר לו דלגבי איסור גזל אינך נקי, דגם אם היא אינה אשתו ורק אחותו, מ"מ יש כאן איסור גזל, ואין כאן נקיון כפים.

ואנכי לא אוכל להמלט מהרה פן תדבקני הרעה ומתי. (י"ט, י"ט). וברש"י כתב כשהייתי אצל אנשי סדום, היה הקב"ה רואה מעשי ומעשה בני העיר, והייתי נראה צדיק וכדאי להנצל, וכשאבא אצל צדיק אני כרשע. ולכאורה צדקו דבריו של לוט, ולמה באמת ציווהו המלאך להמלט מהרה, והרי אדרבה שם הוא מפסיד את זכותו להנצל. אמנם נראה לבאר דכל חשבון זה הוא נכון אם באנו לדון שלוט ינצל מחמת זכות עצמו, ועל זכות עצמו יש טענה זו, דהוא רק כשהוא אצל אנשי סדום, ולא אצל אברהם, אבל האמת שזכותו להנצל אינה מחמת עצמו כלל, ואדרבה כל זכותו היא מחמת אברהם אבינו, וכמבואר בפשטות הכתובים וכמו שכתוב 'ויזכור אלוקים את אברהם וישלח את לוט', ובברכות דף נ"ד איתא דעל לוט מברך ברוך זוכר הצדיקים, וברש"י שם כתב, שזכר את אברהם, ונמצא דאדרבה כל זכותו של לוט לינצל הוא רק מחמת זכותו של אברהם, וא"כ אדרבה כל שהוא מופל אל אברהם, יותר הוא ראוי וכדאי לינצל, וככל שתגדל דבקותו

ידיהם אח"כ שמו על המזבח, וצ"ב למה היה צריך לעקדו קודם שהעלהו, ולמה לא סגי במה שיעקדו אחר שיהא על המזבח.

ואא"ז מרן הגרי"ז וצ"ל אמר בזה בשם המהרי"ל דיסקין זיע"א דכיון שאברהם נצטוו להעלותו על גבי המזבח, וכמו שכתוב 'והעלהו לעולה', ובשבת דף צ"ד איתא דחי נושא את עצמו, ובכפות אינו נושא את עצמו, וע"כ אם היה מעלהו קודם שעקדו, לא היה נחשב שאברהם העלהו, אלא שיצחק עלה מעצמו, ולכן עקדו ובוה כבר אינו נושא את עצמו, ובוה מתקיים ההעלאה על ידי אברהם אבינו.

ונמצא דבזה שמסר עצמו לעקידה, מסר עצמו לקיום עצם העלאה, דהמעשה שבו נמסר יצחק להיות נתון ומסור לאברהם היה במה שנעקד, שע"י שנכפת שוב אינו ברשות עצמו, ומבואר היטב שעיקר הזכות הוא מה שיצחק נעקד, ועי"ז היה מסור ונתון ליעשות בו ההעלאה וההקרבה לעולה, ולכן גם נקרא שם המעשה ע"ש העקידה.

אכילת המלאכים אצל אברהם – יתרון האדם על המלאכים

במדרש פר' יתרו איתא בשעה שעלה משה למרום לקבל התורה בקשו מלאכי השרת לפגוע בו, עשה בו הקב"ה קלסטרין פניו דומה לאברהם, א"ל הקב"ה אי אתם מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם ואכלתם בתוך ביתו. ומבואר דמפני שאכלו אצלו צריכין ליתן למשה לקבל התורה. ובפשטות היינו משום הכרת הטוב, שהיו צריכין להכיר טובה לאברהם אבינו על ההכנסת אורחים שהכניסם לתוך ביתו.

ונראה לבאר הענין דבוה שהמלאכים נתארחו ואכלו אצל אברהם, בזה נעשה אברהם אבינו המשפיע על המלאכים, דזהו עצמו של הכנסת אורחים שבעל הבית משפיע מטובו על האורח, ובוה שנתארחו ואכלו אצל אברהם נעשה אברהם המשפיע על המלאכים, והם המקבלים ממנו, ולא רק שהם מקבלים מהמשפיע, אלא שהם גם תלויים באברהם, שצריכים וזקוקים הם לו שיתן להם ממאכלו.

עמלי התורה הם המה ליבן של ישראל

מתוך דברי ברכה לאלפי נבחנוי 'דרשו' לאחר מעמד גורא הוד של ריתחא בעומקא דשמעתתא

כבוד מרנן ורבנן ראשי הישיבות, אברכים חשובים עמלי התורה הרבנים הגאונים שליט"א. למדנו בראשית, ורש"י מביא דברי חז"ל בשביל ראשית, בשביל התורה וישראל שנקראו ראשית, לא נברא העולם אלא בשביל ישראל שיעסקו בתורה. בתיבה הראשונה התורה אומרת את תכלית בריאת העולם, שזה בשביל ישראל שיעסקו בתורה. אפשר לומר שבזה יש תשובה לקהלת, שלמה המלך אומר הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל

הבל, אומר רש"י 'קהלת קורא תגר ואומר על כל יצירת שבעת ימי בראשית שהכל הבל של הבלים הוא'. ואם כן צריך ביאור מה התשובה על זה. התשובה לזה כתובה כאן בתיבה הראשונה בתורה, במילה הראשונה, מיד כשהתורה אומרת את סדר מעשה בראשית, התורה אומרת את התכלית של בריאת העולם, שזה בשביל ישראל שיעסקו בתורה. כל העולמות, כל היצורים, כל הגלגלים, כל הכוכבים, הכל נברא בשביל ישראל שיעסקו בתורה, בשביל עסק התורה שיהא לברא את כל

הבריאה. וזקני מרן הרב זצ"ל אמר בשם רבנו הגר"ח זיע"א שלא רק בשעת הבריאה הייתה כל הבריאה בשביל ישראל שיעסקו בתורה, אלא לעולם כל פעולה ופעולה הנעשית בעולם אינה אלא בשביל תכלית זו שישקו בתורה, ואם יש איזה גוי במזרח הרחוק שתוקע מסמר, אין זה אלא כדי שישקו בתורה. אברכים עמלי תורה בזמן הקשה הזה שיש רדיפה על התורה ועל לומדי התורה ה' ירחם, צריכים לדעת שהם המה גור הבריאה, הם הלב של כלל ישראל, הם התכלית של כל הבריאה כולה, כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל אברכים שילמדו, קנין ש"ס, קנין הלכה, שיעמלו בתוס' ברשב"א בקושיא של רעק"א, צריך שתהיה לכם הידיעה הזו, ויגבה לבו בדרכי השם, לא גאווה פסולה אלא גאווה בדרכי ה', אין שום תכלית בעולם, אין צריך לומר על העולם הזה, אלא אפילו בכל העולמות כולם וכל קיום הכלל ישראל אין בהכל תכלית זולת התכלית שתשבו ותעמלו בתורה באופן כזה ובאופנים אחרים. הקב"ה יעזור שיבזכות ריבוי התורה נצצל מעול המלכות וכמו שאמרנו בימים גוראים שתבטל מעלינו גזרות המלכות ותגזור עלינו גזרות מוהבית. הקב"ה יתן כח לרב הגאון רבי דוד שליט"א להמשיך הלאה להחזיק במעוז התורה, ולכל האברכים להמשיך ללמוד בבריאות להבין ולהשכיל.

רבד הזהב

מתורת רבינו ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א

מתוך שיעורו השבועי בישיבת ארחות תורה • פרשת וירא תשפ"ו

וירא אליו (י"ח: א')

פירש רש"י לבקר את החולה. הרמב"ן הביא מהמורה נבוכים שנראה אליו השם במראות הנבואה, ופסוק ב' הוא פירוש איך היה המראה, שנשא עיניו וראה ג' אנשים וכו', אולם הרמב"ן דוחה את פירושו, ולכן פירש הרמב"ן שהסיבה שנגלה אליו הקב"ה באלוני ממרא, להודיע שרצה הקב"ה במצות המילה, וכמו שמצינו במשכן (ויקרא ט'. כ"ג) וירא כבוד ד' אל כל העם, ולא היה שם שום ציווי, אלא להודיע שרצה הקב"ה מעשיהם, ובספורנו פירש שהגילוי שכינה היה בשביל כריתת הברית, [והיינו ככל ברית שצריך שיהיה במעמד שני הצדדים], וכתב "דאולי בשביל זה נהגו להכין כסא בעת המילה ובמקומה", דהיינו מחמת השכינה.

ויש לעיין מהיכן פשיטא להו לראשונים ש"וירא אליו" זה גילוי שכינה ולא נבואה, והביאור דאם היה נבואה היה כתוב סמוך לה דיבור, וכאן שלא כתוב דיבור ע"כ שהיה גילוי שכינה.

והגר"ז ביאר בזה שכתוב וירא אליו ד' באלוני ממרא, והרי נבואה לא שייך לכתוב מקום כלפי הקב"ה, דהנבואה אינה במקום מסוים, ועל כרחך שהיה גילוי שכינה ששייך במקום מסוים, וע"פ זה ביאר מש"כ ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה, והיינו שהיה גילוי שכינה דאל"כ לא שייך מקום כלפי הקב"ה, ועיין עוד בשפתי חכמים, [וא' אמר להגר"ז בן הגר"ז שאביו בא אליו בחלום, ואמר לו שהוא לא בא אליך בחלום, אלא חלמת שהוא בא אליך].

והנה שלשה אנשים (י"ח: ב')

פירש רש"י אחד לבשר את שרה, ואחד להפוך את סדום, ואחד לרפאות את אברהם, שאין מלאך אחד עושה ב' שליחויות וכו', ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט.

בב"מ (דף פו:) איתא דהני ג' אנשים היו מיכאל גבריאל ורפאל, מיכאל בא לבשר את שרה, גבריאל להפוך את סדום, ורפאל לרפא את אברהם, ומה שכתוב ויבואו שני המלאכים סדומה, היינו גבריאל ומיכאל, שמיכאל בא להציל את לוט, [וזה דלא כמדרש שהביא רש"י], ובתוס' שם (ד"ה ההוא) הקשו דאין מלאך אחד עושה ב' שליחויות, ותיצרו דדוקא במקום אחד אין עושה ב' שליחויות, אבל בב' מקומות עושה ב' שליחויות.

והקשה המהרש"א בשם הרא"ם, דכיון דבב' מקומות מלאך עושה ב' שליחויות, א"כ לא היה צריך ג' מלאכים, דסגי בב' מלאכים, דאחד ירפא את אברהם, ואחד יבשר לשרה, ואח"כ שניהם ילכו לסדום להופכה ולהציל את לוט, ואפשר לומר שאת השליחות להפוך את סדום התחילו כבר אצל אברהם, דכתיב וישקיפו [ופירש רש"י לרעה], אבל להציל את לוט תחילת השליחות היא רק כשמגיע זמן הפיכת סדום, וכשהיו אצל אברהם עדיין לא הגיע זמן הפיכת סדום, ובמהרש"א ציין לרבינו בחיי, ושם כתב בתוך דבריו דכל מלאך יש לו את התפקיד שלו, ואם עושה תפקיד של חבירו הרי זה מסיג גבול, ולפי זה לא קשה מידי.

ובתוס' (שם) הביאו מהמדרש כמו שכתב רש"י, שרפאל הלך להציל את לוט, וא"כ אי"ז ב' שליחויות דרפואה והצלה ענין אחד הוא.

יקח נא מעט מים (י"ח: ד')

פירש רש"י ע"י שליח, והקב"ה שילם לבניו ע"י שליח, שנאמר וירם משה את ידו ויך את הסלע. שמעתי מרבינו מרן ראש הישיבה הגרא"ל זצוק"ל [אמר כן בשי"ק פוניבז' ביאצייט של החזו"א] שרואים מכאן מהו דקדוק הדין, דהנה אם אברהם היה לוקח בעצמו ולא ע"י שליח, הרי המים במדבר היו יוצאים מאליהם, ולא היה מי מריבה, ומשה היה נכנס לארץ ישראל, וכתוב שאם משה

היה נכנס לארץ ישראל לא היה גלות, ויוצא שכל הגלות וכל הסבל הבא ממנה, זה ממה שלקח אברהם ע"י שליח.

ומה שעשה כן ע"י שליח, ביאר הגר"ז שמה ששייך להכנסת אורחים עשה אברהם לבדו, ורחיצת רגליהם היתה כדי שלא יכניסו ע"ז לביתו, וא"ז שייך להכנסת אורחים, ולכן עשה ע"י שליח, דאין בזה מצוה בו יותר מבשלוחו.

ובעיקר הדבר משמע שהיתה תביעה על אברהם שלא עשה בעצמו, וקשה מה התביעה על אברהם, הא מובא שישמעאל היה השליח, וא"כ שלחו כדי לחנכו, ומבארים בזה דהחינוך הכי גדול זה כשהאב עושה בעצמו.

שלש סאין קמת סלת (י"ח: ו')

פירש בטעמא דקרא על פי הגמ' במנחות (דף עו:) דבחיטים עשרון מובחר אתי מסאה, ומבואר היטב דהיו ג' אנשים ומאכל אדם הוא עשרון, ומשום הכי היה ג' סאין, דהוא עשרון לכל אחד.

ויקה חמאה וחלב וכן הבקר (י"ח: ח')

פירש רש"י ולחם לא הביא לפי שפירסה שרה נדה, שחזר לה אורח כנשים אותו היום, ונטמאת העיסה. המהרש"א בנדה (דף ו:) הקשה דאם פירסה נדה מ"ט צחקה אח"כ, ואמרה חדל להיות לשרה אורח כנשים ואחרי בלותי וגו', ותיירץ שהמלאכים ידעו שתפרוס נדה והם אמרו לאברהם, ולא אכל מהלחם כיון שנטמא למפרע מעת לעת, ודברי המהרש"א צ"ע רב, דכל מה דבעינן מעת לעת היינו משום דחוששין שהראיה התחילה קודם לכן, אבל הכא הרי שרה היתה זקנה, ורק לאחר שבישר המלאך חזרה לנערותה, ואינה מטמאה מעת לעת.

ויקה חמאה וחלב (שם)

איתא בבכורות (דף ו:) חלב בהמה טהורה מנלן דשרי, והיינו דיש לאסור חלב בהמה טהורה משום אבר מן החי, או משום דם, [שהדם נעכר ונעשה חלב], והקשה השיטמ"ק (שם) דנילף מאברהם שהאכיל למלאכים חמאה וחלב, ובודאי לא האכילם איסור, חזינן דחלב מותר, ותיירץ בשם ר"י שהיה סבור שהם בני נח ומותר להם שאינו מז' מצוות שנצטוו, וכן הביא השיטמ"ק דאיתא בירושלמי (כ"ה במדרש שוחר טוב ח') שהאכילם בשר בחלב, [ובמתן תורה הקב"ה אמר למלאכים שאינם ראויים לקבל את התורה, שתינוק כשחוזר מבית הספר נותנים לו חלב ואוכל נותנים לו בשר ואינו אוכל לפני שרוחץ את ידיו, ואילו אתם אכלתם אצל אברהם בשר בחלב שנאמר ויקח חמאה וחלב וכן הבקר וכו'].

אולם תירוצו השיטמ"ק צ"ע, דהתינוק להטעם שאסור משום דם, אבל להטעם בגמ' לאסור חלב משום אבר מן החי, א"כ אכתי יקשה היאך האכילם אברהם חלב, הא אבר מן החי אסור לבן נח.

ובפלתי (סי' פ"א) ועוד אחרונים תירצו דאין כוונת הגמ' שחלב אסור מדין אבר מן החי ממש, אלא שהוא יוצא מן החי, ויוצא אינו אסור לבן נח.

עוד קשה על מה שכתב בירושלמי שאכלו בשר בחלב, הא איסור בשר בחלב הוא רק במבושל, וכאן לא היה מבושל, ואי נימא דאברהם בישל להם, א"כ קשה הרי אסור לבשל בשר בחלב, [ובברכת פרץ תירץ שמלאכים זה אש, וכשאכלו זה התבשל].

עוד מקשים איך הותר לאברהם ליתן להם בשר בחלב, והרי בשר בחלב אסור גם בהנאה, ונהי דבפסוק משמע דאכלו חלב ואח"כ בשר מ"מ בירושלמי משמע שאכלו בשר בחלב כאחד, ועיין בתורת משה להחת"ס שכתב דבאמת אכלו חלב ואח"כ בשר, ומאי דקרי ליה בשר בחלב היינו משום דבעינן קינוח בפת.

ועיין מדרש שוחר טוב (תהלים ח') שאמר הקב"ה למלאכים אין אתם ראויין לקבלה שמיד שתנוק בא מבית הספר מביאין לו

מיושב היטב מדוע היה מותר לאברהם ליתן להם, והוסיף שהטענה על המלאכים במתן תורה היתה שדוקא אברהם הותר לו בן פקועה כיון שיצא מדיון בן נח, אבל הם היה להם דין בני נח והיו אסורים לאכול חלב בן פקועה בבשר.

חלב ואכל, מביאין לו בשר ונוטל ידיו, ואתם אכלתם בשר, ומבואר כנ"ל דאכלו חלב ואח"כ בשר. ועיין במשך חכמה שכתב שהחלב שנתן להם היה חלב של בן פקועה, ומכיון שחשיב שחוט מותר באכילה עם בשר, ולפי זה

דברי חיזוק מרבינו ראש הישיבה שליט"א

בישיבה הקד' - ס"ג פר' לך לך פ"ו

ענין ההתחלה ושהכל תלוי בה

ויאמר ה' אל אברם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך (יב, א). ומבואר בחז"ל שזה א' מעשרה נסיונות של אאע"ה, וצ"ב למה זה נחשב נסיון אחרי הנסיון של אור כשדים שקפץ לאש, זה הרבה פחות נסיון מאור כשדים. אלא אומרים בעלי המוסר שלשנות את ההרגל ולהתחיל הרגל חדש זה ק' מאוד מבחינה מסויימת אפי' יותר מאור כשדים, שהאדם צריך לגלות מהארצך, שדורשים מהאדם לצאת מהמסגרת שלו, זה יותר מסירות נפש, לשנות את ההרגל ולהתחיל משהו חדש. בנח כתוב שהוא איש האדמה, ולמה הוא נקרא איש האדמה, כתוב בתורה שנטע כרם, וזה היה אחרי מאה עשרים שנה של בניית תיבה במסירות נפש והוא נקרא איש האדמה, מחמת שנטע כרם, ומה קרה, וכי בגלל זה הוא איש האדמה.

אומר המשגיח ר' ירוחם זצוק"ל שכיון שהתחלה היה כרם ממילא זה איש האדמה, דעכשיו בונים עולם חדש ולפי מה שמשרשים בהתחלה כך אח"ז גדל, ולכן כיון שהתעסק בכרם תחילה נקרא איש האדמה דכך בנה את הבריאה, ויתכן דהביאור כנ"ל דאחר שהושרש הכרם והאדמה הרי אח"כ קשה לשנות ולכן נקרא איש האדמה.

והגאון ר' משה שמואל שפירא זצ"ל (היה תלמיד של ר' ירוחם) הוסיף שבחומש דברים (יא, יט) כתוב ולמדתם אותם את בניכם שצריך ללמד את הבן תורה, ופרש"י שכשמתחיל לדבר אביו מלמדו תורה צווה לנו משה וכו' ואם לא עשה כן הרי הוא כאילו קוברו וכו', דאם לא מלמד אותו תורה צווה לנו משה בילדותו כאילו קבר אותו לכל חייו, ילד קטן בן שנתיים אם לא מחנכים אותו בקטנותו לתורה, כל החיים הוא ישאר כך, והיינו כי מה שהושרש בתחילה ממשיך אח"כ.

נמצאים כיום בתחילת זמן, בחור צריך לחזק את עצמו, אם לא ישריש לעצמו הרגלים טובים ויחשוב היום כך מחר יהיה כך, אח"כ כבר ה"לך לך מארצך" קשה יותר, דכבר התרגל וכבר יהיה ק' לשנות דברים.

הגרי"ד פוברסקי זצוק"ל סיפר שבמיר לא היה מה לאכול בישיבה וחילקו לחם ושמן וכל הבחורים לקחו לחם וטבלו בשמן ואכלו, והיו בחורים שהלכו והחליפו אצל הבעה"ב את השמן בדברים אחרים והיו מביאים לישיבה, וסיפר שאלו שהחליפו בסוף יצאו סוחרים, זה התחיל עם שמן, אבל אם לא משנה את עצמו נשאר כך לכל החיים.

אם לא יתרגל לקום בזמן כל החיים ישאר כך, ואם לא יתבונן על עצמו הוא משריש לעצמו דברים לא טובים, אם מתחיל את היום טוב כל היום נראה אחרת ואם לא... וזה נצרך בכל דבר להשריש לעצמו הרגל, בין במידות, בין בהנהגה, בכל דבר לקנות מעלה זה לכל החיים, וצריך להזהר לא להשריש לעצמו דברים לא טובים.

[והעירו דיש בישיבה סעודות שבת ויש שעושים קידוש לעצמם או זימון לבד, אבל האמת היא שזה מרגיל את האדם להרגלים לא טובים, כל בחור קשה לו להשאר ולחכות הרבה זמן, אבל צריך להתרגל להמתין בישוב הדעת עד בהמ"ז, מי שלא מתרגל לזה זה לא רק שחסר בעוה"ב אלא חסר לו גם בעוה"ז, אין לו ישוב הדעת, הוא מתרגל לרוץ מדבר לדבר ואף פעם לא מתיישב על דבר בישוב הדעת].

מי שלא מתרגל עכשיו זה לכל החיים, זה לא נגמר בזה, אדם צריך שיהיה לו ישוב הדעת, אדם לא משתנה בגיל חמישים, זה עבודה שמתחילה מגיל צעיר, זה קשה אבל זה שווה, אם יודע שזה העתיד שלו, יש לו שורשים טובים לכל החיים, אם חסר לו את הבסיס חסר לו את היסוד. זה תורה צווה לנו משה. זה היה הבחינה של אברם, "לך לך מארצך וממולדתך", להתנתק מכל מה שהיה.

ונסיים במה שכתוב בפסוק "וד' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו", למה אחרי הפרד לוט, ועי' פרש"י אנחנו אמרנו פעם עפ"י שכתוב בגמ' בב"ב (ק) שאברהם אבינו קנה את הארץ בחזקה שנא' "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה", וכדי שלוט לא יטען שגם הוא הלך והחזיק לכן זה היה רק אחרי הפרד לוט מעמו, וזה פשט פשוט.

ואפשר לומר עוד בזה [ואולי זה הכוונה של האוה"ח] דכל זמן שלוט היה עמו עדיין לא היה לך לך מארצך ומבית אביך, דעדיין לא התנתק, היה מחובר ללוט, אם אדם רוצה להגיע לארץ אשר אראך צריך להתנתק לגמרי לא להשאיר איזה שהוא פתח בעבר, שיהיה משהו חדש, ואז יש הבטחה של ואברכך.

נמצאים בתחילת הזמן, לומדים לא יחפור, יש סוגיות חמורות עד חזה"ב הרחקת נזיקין רוב וקרוב ועוד, וצריך להיות רואה את הנולד, להשקיע מההתחלה, ובעוה"י יהיה זמן טוב.

לע"נ מרנא רבינו אברהם ישעיהו ב"ר שמריהו יוסף זיע"א בעל החזון איש נלב"ע ט"ו חשון תשי"ד, ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ מרנא רבינו אלעזר מנחם מן ב"ר עזריאל זיע"א בעל האבי עזרי נלב"ע ט"ז חשון תשס"ב, ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ הרבנית הצדקנית מרת עטל הניה ברוורמן ע"ה ב"ר שמעון בן ציון הי"ד

נלב"ע י"ב חשון תשס"ג, ת.נ.צ.ב.ה.

לתרומות להפצת הגליון ולהערות ולקבלת הגליון 055-7609999 ובמייל RS244244@gmail.com
הגליון מופיע בקובץ השבועי "אוצר הפרשה" ניתן לקבלו במייל a169258235@gmail.com

שיעורים על סדר פרשיות התורה

מרבנו ראש הישיבה

הגאון רבי איתמר גרבוז שליט"א

פרשת וירא תשפ"ו

בהא דהר המוריה הוא מקום המקדש

ובפירוש הרמב"ן עה"ת כאן הביא שבאמת כך דרשו חז"ל במדרש (בראשית רבה פנ"ה ז') רבנן אמרין, למקום שהקטורת קרבה, כמה דתימר 'אלך לי אל הר המור' (שיר השירים פ"ד פס' ו') אמנם כתב הרמב"ן דבתרגום אונקלוס אין נראה שנתכוון לזה, דאם כוונתו לקטורת, לא היה לו לתרגם פולחנא על שם אחד מהסמנים שבאחד העבודות, אלא היה לו לומר 'לארעא דקטורת בוסמין'.

ולכך פליג הרמב"ן ע"ד רש"י וביאר דכוונת התרגום לומר שהארץ אשר יעבדו שם את האלוקים, היא הנקראת הר המוריה, ובהא דנקרא לשון 'מוריה' ביאר הרמב"ן ע"פ מה שדרשו חז"ל בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"א) 'אמר רבי ישמעאל כיון שהגיעו לאותו מקום, הראהו הקדוש ברוך הוא באצבע לאברהם ואמר לו זה הוא המזבח הוא המזבח שהיה אדם הראשון מקריב בו מקדש, הוא המזבח שהקריבו בו קין והבל, הוא המזבח שהקריבו בו נח ובניו שנאמר ויבן נח מזבח לה' (לעיל פ"ח פס' כ'), מזבח אין כתוב כאן אלא ויבן את "המזבח" (פכ"ב פס' ט'), הוא המזבח שהקריבו בו הראשונים, ולפ"ז כ' הרמב"ן דשם 'מוריה' הוא מלשון 'מורא', והיינו דבמקום זה עבדו את האלוקים ויראו מלפניו.

והנה ארץ המוריה נקראת כן על שם הר המוריה שבתוכה [וכמו שכתב הרמב"ן בהמשך דבריו יעו"ש], ובפשוטו צ"ב, דהרי בית המקדש לא היה בנוי על כל ההר אלא רק על מקצתו וא"כ מאי טעמא נקרא כל ההר על שם העבודה שעבדו עליו האבות ושיעבדו עליו עם ישראל בבית המקדש, ומדנקרא כולו הר המוריה משמע דההר כולו עומד לעבודה, וצ"ב דהיאך יעבדו שם כיון דאין ביהמ"ק בנוי בכל ההר.

ונראה לבאר בזה, דהנה כתב הרמב"ם (פ"ו מבית הבחירה ה"י) 'בית דין שרצו להוסיף על ירושלים או להוסיף על העזרות, מוסיפין, ויש להם למשוך העזרה עד מקום שירצו מהר הבית, ומבואר דנקט הרמב"ם דהא דקיי"ל (סנהדרין דף ב' ע"א) דמוסיפין על העזרות הוא רק בהר הבית, ואם ירצו להוסיף חוץ להר הבית אינן רשאין, וצ"ב מקורו של הרמב"ם לזה [ובכס"מ שם לא ציין מקור לזה].

ובאור שמח (שם) עמד על מקור הרמב"ם לזה, ובתח"י דבריו הביא סמך לזה ממש"ב בריש חגיגה יעו"ש, ולאחמ"כ כתב 'ורמז גדול לזה,

ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק ולך לך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אמר אליך (כב, ב).

ופרש"י, 'ארץ המוריה, ירושלים, וכן בדברי הימים (ב' פ"ג פס' א') 'לבנות את בית ה' בירושלים בהר המוריה', ורבותינו ז"ל פירשו על שם שמשם יוצאה הוראה לישראל, ואונקלוס תרגמו על שם עבודת הקטרת שיש בו מור נרד ושאר בשמים'.

ומבואר בדברי רש"י ב' ביאורים בהא דנקרא הר המוריה, דבתח"י פרש"י שהוא מלשון הוראה דמשם יוצאה הוראה לישראל, ומקורו מדברי המדרש (רבה פנ"ה ז'), וכע"ז איתא בגמ' (תענית דף ט"ז א') 'מאי הר המוריה, פליגי בה ר' לוי בר חמא ור' חנינא, חד אמר הר שיצא ממנו הוראה לישראל, וחד אמר הר שיצא ממנו מורא לעובדי כוכבים'.

ובפשוטו כוונת הגמ' דמשם יוצאת הוראה לישראל היינו דשם יהא לשכת הגזית וישבו שם הסנהדרין ומהם תצא ההוראה לעמ"י, [ונקרא כן כבר בזמן אברהם על שם העתיד, וכמו שכתב הרמב"ן עה"ת כאן], אמנם ברש"י על הגמ' שם מב' חידוש בזה, דכתב 'חד אמר הר שיצא הוראה, תורה לישראל, כי מציון תצא תורה' (ישעיה פ"ב פס' ג'), 'ורו משפטין ליעקב' (דברים פל"ג פס' י'), ולשכת הגזית שבה עמדו הנביאים המוכיחים לישראל, ומבואר דנקט רש"י דהוראה לישראל היינו להורות להם ע"י הנביאים את הדרך אשר ילכו בה, דשם בלשכת הגזית היו עומדים הנביאים ומוכיחים את ישראל, ושמעתי פעם מהגאון רבי חיים קרייזוירט זצ"ל שסיפר, שפעם שאל אותו חמיו הגאון רבי אברהם גרוז'ינסקי זצ"ל האם ידוע לו היכן עמדו הנביאים בשעה שהתנבאו לעם ישראל, ומיד ענה לו ר' חיים, שזהו רש"י מפורש בתענית שעמדו בלשכת הגזית בשעת הנבואה.

ועוד פירש רש"י כאן, דאונקלוס תרגם להר המוריה על שם עבודת הקטורת שיש בה מור, והנה בתרגום אונקלוס שלפנינו כתב 'ואיזל לך לארעא פולחנא' והיינו לארץ העבודה, וכפי הנראה הוקשה לרש"י איך נרמז מילת 'עבודה' במילת 'המוריה', ולזה פירש דכוונת האונקלוס לעבודת הקטורת שיש בה מור שהוא כלשון מוריה, ונכלל בזה גם כל שאר העבודות שהיו במקדש.

מקרא מלא 'בהר ה' יראה' (להלן פס' י"ד), זהו 'בהר ה' דלבד ההר אין רשות להוסיף, ומבואר דלמד האו"ש מהך קרא דאף שמוסיפין על העזרות, מ"מ אי אפשר להוסיף יותר ממקום הר הבית, ולפ"ז יש לבאר גם הא דנקרא הר המוריה, דבאמת ההר ראוי ועומד להקרבה אם ירחיבו עליו את מקום המקדש, ומשא"כ מחוץ להר המוריה דא"א להרחיב שם את בית המקדש.

ובאור שמח שם הביא עוד סמך לזה, מהא דכתיב בשירת הים 'תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידך', ובתרגום אונקלוס שם תרגם, 'תעלנון ותשביון בטורא דאחסנתך, אתר לבית שכינתך אתקינתא ה' מקדשא ה' אתקנהי ידך', ומבואר דהר הבית הוא המקום המתוקן לבית המקדש.

והנה בהפטר פרשת תצוה (יחזקאל פמ"ג פס' י"ב) כתיב, 'זאת תורת הבית על ראש ההר כל גבולו סביב סביב קדש הקדשים הנה זאת תורת הבית', ובמשך חכמה שם [בסוף פרשת תצוה ע"ד ההפטר] כתב להוכיח מהאי קרא כדברי הרמב"ם הנ"ל דהא דרשות ביד ב"ד להוסיף על העזרה כל מה שירצו הוא רק כשמוסיפים בהר הבית, ולהכי כתיב 'כל גבולו קדש קדשים הנה זאת תורת הבית' דהיינו שאין להוסיף על הבית רק במקום ההר בלבד, וזהו גבולו של בית המקדש, דכל ההר מוכן לבנות עליו בית אם ירצו בית דין ויהא צריך להוסיף, אבל יותר מההר לא, ויעו"ש שציין למש"כ בספרו אור שמח (שם).

והוסיף המשך חכמה, דדבר זה נרמז גם במקרא בישעיה (פ"י פס' ל"ב) דכתיב שם 'עוד היום בנוב לעמוד ינופף ידו הר בת ציון גבעת ירושלים', וכתיב 'בית' [וקרינן בת], והיינו דכל ההר ראוי להיות בית ודו"ק.

והא דבקרא כאן כתיב 'לך לך אל ארץ המוריה' ולא כתיב 'אל הר המוריה', יש לבאר ע"פ מש"כ הילקוט שמעוני כאן (אות ק) 'וירא את המקום מרחוק, מתחלה היה המקום עמוק אמר הקדוש ברוך הוא אין דרך המלך לשכון בעמק אלא במקום גבוה מעולה ויפה, והגביהו הקב"ה לך נקרא הר המוריה שמיראתו נעשה הר', ומבואר דבתחילה היה הר המוריה נמוך, ורק לאחר מ"כ הגביהו הקב"ה ועשאו להר, וא"כ א"ש הא דאמר לו הקב"ה שילך אל ארץ המוריה, משום שבשעה זו עדין לא היה שם הר.

ויש להוסיף בזה מה ששמעתי כמה פעמים מאמור"ר זצ"ל ששמע ממרן הגרי"ז זצ"ל, דהנה איתא בתוספתא בברכות (פ"א הט"ז) לגבי הר הבית, 'שאינן השכינה חוזרת לשם עד שתעשה הר, שנאמר (דברים פ"ג פס' כ"ה) ההר הטוב הזה והלבנון' ומבואר דהא דבית המקדש נבנה ע"ג הר אי"ז משום שבמקרה כך יצא שבמקום שבו נקבע שיהא את ביהמ"ק היה הר, אלא הוא מתנאי מקום המקדש שיהא בנוי על הר דוקא, וכדכתי' בכמה וכמה מקראות [וכגון 'בהר ה' יראה', 'ההר חמד אלוקים לשבתו' (תהילים פס"ח פס' י"ז)], 'תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידך', וכמשנ"ת לעיל מדברי התרגום אונקלוס שם].

ובזה ביאר הגרי"ז הא דתנן (תענית כ"ו ב') דחמשה צרות ארעו לאבותינו בתשעה באב, ומנו שם שנחרב הבית הראשון והשני וכן שנחרשה בו העיר [ע"י טורנוסרופוס הרשע וכמב' שם כ"ט א'], וכ"כ הרמב"ם (פ"ה מתענית ה"ג) 'ותשעה באב ה' דברים ארעו בו וכו'.

וחרב הבית בראשונה ובשניה וכו' ובו ביום המוכן לפורענות חרש טורנוסרופוס הרשע את ההיכל ואת סביביו לקיים מה שנאמר ציון שדה תחרש (מיכה פ"ג פס' י"ב), ולכא"ו קשה דמה בכך שחרש את ההיכל וסביביו, והלא המקדש כבר היה חרב, והוכיח מזה הגרי"ז דע"י שנחרש מקום ההיכל וסביבותיו, בטל ממקום זה שם "הר", ומעתה כבר אינו ראוי לבנות עליו את בית המקדש, וכמשנ"ת דמתנאי מקום המקדש הוא שיהא בנוי על הר, ולהכי שפיר נכלל זה בצרת חורבן הבית, וע"ז קאי התוספתא הנ"ל דלעתיד לבא יחזור להיות הר, ואין השכינה חוזרת לשם עד שתעשה הר.

ועפ"ז ביאר הגרי"ז מה שבזמירות ליום השבת בפיוט 'דרור יקרא' אומרים 'אלוקים תן במדבר הר', דהנה ירושלים בחורבנה נקראת 'מדבר', וכדכתי' (ישעיה פס"ד פס' ט') 'ערי קדשך היו מדבר ציון מדבר היתה ירושלים שממה', וזהו שמבקשים 'אלקים תן במדבר הר' דהיינו שמקום המקדש יעשה הר כבתחילה, ועי"ז יהא ראוי לבנין בית המקדש ולהחזרת השכינה במהרה.

והנה לעיל נתבאר דברי הרמב"ם דאם רצו ב"ד להרחיב את ביהמ"ק רשאים להרחיבו רק על הר הבית, ולפי דברי הגרי"ז מבואר היטב הא דאי אפשר להרחיבו יותר, והיינו משום דיש דין לבנות את בית המקדש דוקא ע"ג הר, ומחוץ להר הבית אי"ז הר ולכן א"א לבנות שם את ביהמ"ק.

אמנם בפשוטו היה אפשר לבאר בזה באופן אחר, דהנה קי"ל (יעו"י פסחים ס"ז א') דיש ג' מחנות, מחנה שכינה, מחנה לויה, ומחנה ישראל, והר הבית נתקדש להיות מחנה לויה ומקום העזרה היה מחנה שכינה, וא"כ י"ל דאף כשמרחיבים את העזרה א"א להרחיב למקום שלא נתיחד לקדושה יתירה, ולכן אפשר להרחיב רק להר הבית שנבחר להיות מחנה לויה, ולא לכל ירושלים שהיא רק מחנה ישראל.

[והנה שיטת הרמב"ם (פ"ו מבית הבחירה הט"ז) ועוד ראשונים דקדושה ראשונה דארץ ישראל לענין תרומות ומעשרות בטלה, וקדושת הבית לא בטלה, ומכיון שבית המקדש צריך להיות בתוך ירושלים, משו"ה אף קדושת ירושלים לא בטלה ובמנ"ח (מצוה רפ"ד אות כ"ב) הקשה דא"כ הזורע בירושלים בין חורבן בית ראשון לחורבן בית שני יתחייב בתרומות ומעשרות כיון דקדושת ירושלים לא בטלה, ויעו"ש מש"כ בזה.

אמנם נראה דלא קשה מידי, דהנה נתבאר בארוכה במקו"א דיש ב' קדושות בארץ ישראל, א' קדושת כיבוש, והיא המחייבת בתרומות ומעשרות וכה"ג, ב' קדושת ומעלת ארץ ישראל, וכדמצינו לענין סמיכת זקנים שכתב הרמב"ם (פ"ד מסנהדרין ה"ו) דלא בטלה קדושת הארץ לענין זה ואפשר לסמוך בכל מקום שכבשו עולי מצרים, ובי' בזה הכפתור ופרח [והובא ברדב"ז שם] דמה שנתבטל קדושת א"י הוא רק לענין תרו"מ ולא לגבי מעלת ארץ ישראל, ומשו"ה גם בזמן הזה יש מצוות יישוב ארץ ישראל כיון שאף לאחר שבטלה קדושתה מ"מ נשארה הארץ הנבחרת, וכ"כ הרמב"ן בריש גיטין (דף ב' א') יעו"ש, וא"כ י"ל דאף לגבי קדושת ירושלים, הא דנשארה בקדושתה היינו לענין מעלתה שע"ז ראויה שבית המקדש ישכון בתוכה, אבל לא נשאר בה קדושת הכיבוש ולהכי אין מפרישין בה תרו"מ, ואכהמ"ל].

שיחת הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א

אז נדברו יראי ה' – לקראת עצרת התפילה

נאמר כמה דברים בענינא דיומא על העצרת העומדת להיות. הכל הולך אחר הכוונה; במסילת ישרים (פ"ד) כתוב בענין של קניית הזהירות, שיש ג' דרגות של אנשים: א', לשלימי הדעת, ב', לפחותים מהן, ג', לכל ההמון כולו. ועל דרך זה בעניננו, יש ג' דרגות של אנשים, יש בחורים צעירים שהולכים עם הרגש של תינוק הבורח מבית הספר, – צעירים בכלל אוהבים ככה 'מצב' וכו', 'רבבות אלפי ישראל'... זה הדרגה הנמוכה.

יש עוד דרגה, – יש איזה מין יצר הרע, כל אחד צריך לבדוק את זה בעצמו, – יש אנשים ברחוב, – שהוא אוהד מושבע של הפועל ת"א, ושל מכבי וכדו', הוא 'אוהד' והוא בשביל זה, – מה זה אוהב?! כמו כן יש אנשים שמוכנים בשביל המפלגה שלהם להפוך את העולם, – וכן יש אנשים שמוכנים למות בשביל המדינה שלהם, – מה, אתה משוגע? על מה אתה הולך למות?! מה זה הטמטום הזה.

"אֶכֶן רוּחַ הַיָּא בְּאַנְשׁ" (איוב לב, ח). הדבר שהכי תופס את האדם זה "כבוד"; כבוד, אני ואפסי עוד, – אבל לא כל אחד יכול להיות ראש הממשלה, – אז יש "גאווה קבוצתית", במקום אני ואפסי עוד, 'אנחנו', הוא מחבר את עצמו לאיזה קבוצה, – אם זה נבחרת של ספורט, אם זה מפלגה, אם זה לאומנות של מדינה, והכבוד שלו זה 'אנחנו', הוא נלחם בשביל ה'אנחנו', זה כבוד קבוצתי. זה יכול להיות גם אצילנו, יש את זה. היה פעם שבחורים משיבת פוניבז' יצאו להפגנה ברמת גן, על חילולי שבת. המשגיח ר' חצק'ל לוינסטיין, שהיה כולו איש אמת, והיה עם תביעות, אמר שיחה בישיבה, והוא שאל בשיחה, – אחרי ההפגנה הזאת, כשישבתם לאכול את הצ'ולנט, – היה לכם כאב על הכבוד שמים, ועל השבת, או שאכלת את הצ'ולנט באותו גישמאק כרגיל?!... אז בשביל מה כן באים להפגנה? 'אנחנו', הם הולכים נגדינו, אנחנו החרדים והם החילונים, אז עכשיו אנחנו נלחמים בהם... "אנחנו" נראה "להם" את ה"כח שלנו"... אז זה אותו יצר הרע, שעליו דיברנו, כמו ב'לאומנות', למות בשביל המדינה, למות בשביל המפלגה, למות בשביל הנבחרת.

רק מה? ברוך ה' אנחנו מהציבור שלנו, אנחנו לא הפועל ת"א, ולא אוקראינה ולא רוסיה, אנחנו משלנו, מהיראים לדבר ה'. זה גם מעלה, אבל לא כך אמורה להיות הגישה. 'אז הולכים לעצרת, עכשיו אנחנו נראה להם שאנחנו נגדם', זה הדרך של המון העם. אבל צריך לדעת באמת, – הכל הולך אחרי המחשבה, לחשוב שאנחנו נלחמים פה על כבוד שמים, וזה לא פשוט. בעצם יש בעצרת שני חלקים; חלק של תפילה וחלק של מה שנקרא עמדו והפגינו בלילה (תענית יח, א). אסור לערבב זאת. אמרנו בדרך צחות, – כתוב בגמ' במגילה (טז, א), שכאשר "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶחָשֵׁרוּשׁ, וַיֹּאמֶר לְאַסְתֵּר הַמֶּלֶכָה, מִי הוּא זֶה וְאֵי זֶה הוּא אֲשֶׁר מְלָא לְבוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן? וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִישׁ צַר וְאוֹיֵב הֵמֶן הָרַע הַזֶּה" (אסתר ז, ה–ו), אומרים חז"ל הקד', שאסתר התכוונה להצביע על אחשוורוש, ולומר עליו 'איש צר ואויב' ובא מלאך והסיט את ידה לכיוון המן. – כל מי שרואה את הגמ' משתומם, – אסתר אמרה למרדכי "לֹךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן וְצוּמוּ עָלַי, וְאַל תֹּאכְלוּ וְאַל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לֵילָה וַיּוֹם, גַּם אֲנִי וְנַעֲרָתִי אֲצוּם כֵּן וְכָן אֲבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כָדַת" (אסתר ד, טז), – וזה ההשתדלות שהיא עושה, – אומרת לאחשוורוש אתה איש צר ואויב, זה התאבדות, מה זה, איך עושים כזה דבר? זה מסירה של כלל ישראל למיתה. אומר הגר"א; אסתר דיברה עם אחשוורוש, והלב שלה היה כל הזמן דבוק בתפילה לבורא עולם. היא אומרת "כי נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד" (אסתר ז, ד), ומדברת בלב שלה עם בורא עולם, – וכל כך היא היתה דבוקה בתפילה לבורא עולם, שפתאום כשהיא שומעת שאומרים לה 'מי הוא זה ואי זה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן' היא אומרת לרבש"ע זה אחשוורוש!... כל כך היא היתה דבוקה בבורא עולם.

זה היה אסתר; היא עסוקה בהשתדלות לדבר עם אחשוורוש והלב שלה דבוק בשכינה, אצילנו המצב הוא אולי קצת הפוך... מגיעים לעצרת, 'אבינו מלכינו', 'משכיל לדוד', אנחנו מתפללים אבל בלב חושבים, שהבג"ץ, היועמשי"ת, שכל מרשיעי הברית האלו יראו כמה אנשים צועקים.

צריך לדעת, אמנם יש גמ' בתענית דף י"ח שאומרת שיש מהלך של 'הלכו והפגינו בלילה', אבל רש"י ותוס' מבארים שההפגנה כללה שני דברים; – כללה תפילה לקב"ה והפגנה על הרומאים, ואסור לערבב זאת. כשצועקים לקב"ה אז צועקים לקב"ה. עוד צריך לדעת, שבנידון דידן באמת ההפגנה לא הרבה יכולה לעזור, – אחת הסיבות שעד היום הצבא לא גייסו את בני הישיבות, זה לא בגלל שהיה להם ערך ללומדי תורה, – הצבא, מי שחושב ריאלי, לא מעוניינים בבחורי הישיבות, – אני אומר לכם פשוט, אחד ועוד אחד שתיים. – כשפוטין יצא לפני ארבע שנים למלחמה באוקראינה, היו בטוחים שתוך יום יומיים נגמר הסיפור, מה זה אוקראינה מול רוסיה, כמות ואיכות, מה קרה בסוף?...

מה הסיבה, אתם יודעים? ההסבר פשוט, בצבא אוקראינה החיילים פטריסטיים, אבל החיילים של רוסיה אוהבים את רוסיה כמו שהחיילים של אוקראינה אוהבים את רוסיה... צבא שבנוי על כפייה לא שווה כלום! אי אפשר לבנות צבא עם חיילים שבאים בכפייה, – זה סרטן, זה הורס את כל הצבא! ולכן עד היום, הצבא וכל המדינה לא היו מעוניינים שיבואו בני הישיבות להתגייס. אבל עכשיו אנחנו בגלות של הקליפה הגדולה הזאת שקוראים לזה בג"ץ והיועמשי"ת, אותם לא מעניין לא המדינה ולא הצבא, – שתישרף כל המדינה, שישרף כל הצבא. אותם מעניין רק שתהיה פה מדינה חילונית, 'על ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ' (תהלים ב, ב), ולכן לא מעניין אותם כל ההפגנות האלה, – זה בכלל לא מעניין אותם.

אז מה כן, בשביל מה אנחנו באים להפגין. הראש ישיבה ר' גרשון אדלשטיין אמר על כל ההפגנות האלה, אנו צריכים זכויות, – אנחנו צריכים זכויות.

צריך לדעת, כשבאים להפגנה הזאת, כתוב בנבואה האחרונה של מלאכי, "חֲזְקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם אֲמַר ה' וְאַמְרָתֶם מִה נִדְּבַרְנוּ עֲלֵי. אֲמַרְתֶּם שְׁוֹא עֶבֶד אֱלֹהִים וְמִה בָּצַע כִּי שִׁמְרָנוּ מִשְׁמֶרֶתוֹ וְכִי הִלָּכְנוּ קִדְרָנִית מִפְּנֵי ה' צָבָאוֹת. וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מְאַשְׁרִים יָדִים גַּם

נִבְנוּ עֲשֵׂי רִשְׁעָה גַם בָּחֲנוּ אֱלֹהִים וַיִּמְלְטוּ" (מלאכי ג, יג-טו). יש מצב של כלל ישראל של 'אמרתם שוא עבוד אלוקים, ומה בצע כי שמרנו משמרתו', אצל רובם יש התעוררות גדולה מאז שמחת תורה, כזה התעוררות. – אבל אותו קומץ, שהם היום בהנהגה, – זה גם סיפור בפני עצמו, – דרך אגב: יש כאן דבר מאד מעניין: במדינה פה היום יש שליש דתיים וחרדים, שליש מסורתיים, ושליש חילונים, – והשליש החילוני מתוכם השונאי דת זה קומץ ממש, אבל הם אלה שנמצאים במערכת השלטון, – היום השלטון זה יותר התקשורת, מערכת המשפט, הבג"ץ, והם מאה אחוז מהם. איך זה קורה, בלי שום יחס? בשום מדינה זה לא קורה ככה. מה התשובה; "יָבֹשׁ חֲצִיר נָכַל צִיץ וְדָבַר אֱלֹהֵינוּ יָקָם לְעוֹלָם" (ישעיהו מ, ח), הגר"א על תיקוני זוהר מביא, כתוב בזוהר על הפסוק 'ותיגשנה השפחות המה וילדיה' (בראשית לג, ו), שלעתיד לבוא השפחות, ערב רב, הם יהיו הראשונים, ואחריהם המון העם, והבני תורה יהיו בסוף. זאת אומרת, המהלך הזה, שהשלטון יהיה לערב רב. הגר"א אומר, נג"ע ר"ע, נפילים, גיבורים, עמלקים, רפאים, ערב רב – הם יהיו בשלטון.

אז זה לא יעזור אם יעשו בחירות בכל ארבע שנים או ארבע חודשים, בחירות כאלו בחירות כאלו, – בכל מדינה כשיש בחירות פחות או יותר השלטון מייצג את העם, פה אלה ששולטים הם מיעוט שבמיעוט, בתוך העם אין להם חמש אחוז, והם בשלטון. זה הגזירה, שהקליפה הזאת באחרית הימים תשלוט, אין מה לעשות.

אז מה עלינו לעשות, – אין פה עם מי לדבר בכלל, הם אטומים. – ההפגנה הזאת כהפגנה איני חושב שזה שווה קליפת השום, מה שזה שווה, כמו שהראש ישיבה רבי גרשון אמר, זכויות. זכויות זכויות זכויות... זה מה שצריך פה, זכויות.

זה מה שקורה כשיש מצב של "אמרתם שוא עבוד אלוקים". אז מה העבודה שלנו? "אֲזַנְדְּבֵרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו לִירְאֵי ה' וְלַחֲשָׁבֵי שְׁמוֹ" (מלאכי שם, טז), – "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו", – כשהולכים מליון יהודים, ומתאספים וטורחים להגיע, עצם הכינוס הזה, זה כינוס עצום של כבוד שמים. תפילת רבים, תפילת ציבור, כזה ציבור רב, כח כזה של ציבור, עם שכר פסיעות, שבאים מכל הארץ, בחום, בשמש, – יש לזה את הכח של 'ויקשב ה' וישמע'.

ניגש אלי בחור בישיבה קטנה, מתמיד גדול, הוא אומר לי, אני אוהב ללמוד, אני חייב להיות שם? אמרתי לו; מצד התועלת של ההפגנה שיש פה, אינך חייב להיות, יותר חשוב שתלמד. אבל מצד שיש פה 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו', – אתה לא רוצה להיות כתוב בספר זכרון של הקב"ה, אתה רוצה להיות פורש מדרכי ציבור?!

באמת בכל פעם שיש רבים, בכלל כשיש שני אלפים ושני רבבות מישראל יש השראת שכינה, אבל כשיש ששים ריבוא זה דרגה גבוהה ביותר של השראת שכינה. – ברור שכשיש כינוס לצדיקים של רבבות אלפי ישראל שמכריזים "אין אומתינו אומה אלא בתורתיה", ודאי זה זכות גדול מאד לכל מי שנוטל חלק בזה.

איני מדבר על החלק של ההפגנה, ואיני יודע כמה זה שווה; אבל בחלק של התפילה וההכרזה, שמתאספים פה, "מִי לֵה' אֱלִי וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי לֵוִי" (שמות לב, כו), ומכריזים קבל עולם, שיש פה ציבור ענק, מליון, – למעלה ממליון יהיו בעזר ה', – שלא מוכנים בכלל לגזירה הזאת, לא כרעו לבעל, – לא מעניין אותם לא תקציבים, ולא כלא, לא שום דבר, – מעניין אותם רק דבר ה', רק להיות עבדי ה', 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו', כשיש מצב של 'אמרתם שוא עבוד אלוקים ומה בצע כי נעבדנו', החיזוק הזה של 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו', כמו שבחטא העגל, 'ויאספו אליו כל בני לוי' ובזכות זה הם זכו לדורות, – קיבלו לוייה כהונה, – וכעת אני נזכר, – אמרתי לאותו בחור, אתה לא רוצה להיות משבט לוי, אתה רוצה להיות בחוץ? – אז זה הכוונה בעיקר שצריך להיות פה.

צריך לדעת, החלק של ה"הפגנה" פה זה לא העיקר בכלל, אלא החלק של התפילת רבים וההכרזה 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו'. והמבחן הגדול של כל אחד מאיתנו מה כונתו בביאתו לעצרת זו, – אם מיד בגמר העצרת הוא יקיים דברי הרמב"ם ש"יחזור לתלמודו" או שהוא מבזבז את הזמן ל'נייעס' על העצרת.

הראש ישיבה ר' גרשון תמיד היה אומר, שצריך להתפלל בהשיבנו שילמדו תועים בינה, על אותם רחוקים שהתרחקו, – אז גם להתפלל הרבה על אותם רחוקים שהתרחקו, שהקב"ה באמת יהפוך ליבם לטובה, – שיטהר את ליבם לשוב בתשובה שלימה. כמה ראינו בשנתיים האחרונות בעקבות המאורעות, שיש כל כך הרבה שהתקרבו, אז באמת, שכולם, זרע יצחק ויעקב, ישובו בתשובה שלימה, ויגדל כבוד שמים, ובאמת נזכה ש'יתגדל ויתקדש שמייה רבא' על ידי העצרת הזאת.

וכל אחד שיש לו זכות בזה הוא חלק, צריך לדעת יסוד גדול, כתוב במשנה במכות (ה, ב), "על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת, אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט הכתוב בשלשה, אלא להקיש שלשה לשנים, מה שלשה מזמין את השנים אף השנים יזמו את השלשה, ומנין אפילו מאה, תלמוד לומר עדים. ר' שמעון אומר, מה שנים אינן נהרגין עד שיהיו שניהם זוממין, אף שלשה אינן נהרגין עד שיהיו שלשתן זוממין, ומנין אפי' מאה, ת"ל עדים. רבי עקיבא אומר, לא בא השלישי להקל אלא להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו, ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה. ומה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה, אף שלשה נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה, מנין אפי' מאה ת"ל עדים".

מה רבי עקיבא אומר, – על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת, אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט הכתוב בשלשה, לומר לך מה שנים זוממין אף מאה זוממין, ואם הוזמו כולם מתים, 'ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה'. מה כתוב כאן, – העד המאה מיותר, הוא לא זמם, עדים זוממין זה רק אם הם זממו לקחת אדם שאינו חייב מיתה והפכו אותו לחייב מיתה, כתוב מפורש במסכת מכות (דף ה, א) שאם נגמר דינו בבי"ד אחר אינם נחשבים לעדים זוממין. – אז העד המאה הוא מיותר, הוא לא זמם, ומדוע הוא נענש ופוסל אותם.

התשובה היא; אמנם הוא מיותר, אבל אחר שהבית דין פסקו הם פסקו את הדין גם אתו, ולכן דנים אותו כאילו בלעדו לא היה נגמר הדין. זה נטפל לעושי עבירה. אומר רבי עקיבא, 'אם כן על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה'. אז ההכרזה גדולה הזאת שתהיה בעז"ה ביום חמישי, כל אחד מהמליון שיהיה שם, יקבל דין של נטפל לעושי מצוה, כאילו הוא לבד עשה את הכל, 'נטפל לעושי מצוה', – כאילו בלעדו זה לא היה קורה. הקב"ה בגן עדן יש לו מקום לכולם... 'נטפל לעושי מצוה'. אז שבאמת יצא מזה כבוד שמים, ושלא יהיה שום תקלה, ושילמדו תועים בינה, – שכולם יחזרו בתשובה שלימה, ונזכה לגאולה שלימה בב"א.

שיחת הכנה לפני היציאה לעצרת הגדולה

שיחה לבני הישיבה ממורנו רה"י הגר"ח א' חדש שליט"א (ישיבת אור אלחנן)

כל מצוה צריכה הכנה. כשעושים מצוה עם הכנה זו מצוה אחרת לגמרי. אנחנו גם צריכים לדעת איזה מצוות נזכה לקיים בעז"ה.

לפני כן, יש רבים ששואלים מהי בכלל המטרה של העצרת, הרבה שאלו בימים האחרונים מדוע דוקא עכשיו, למה עד עכשיו לא עשו. האמת היא שלא רק שאנחנו לא מחפשים לענות תשובות, אנחנו אפילו לא רוצים לשאול שאלות. אנחנו יודעים דבר אחד: יש לנו גדולי ישראל שהורו לנו ללכת ואנחנו עושים מה שהם אומרים. כל הכח שלנו כציבור הוא שאנחנו עושים מה שגדולי ישראל אומרים. ב"ה שאנחנו זוכים שיש מי שמנהיג את הדור, ואנחנו עושים מה שאומרים לנו, לא שואלים שאלות. את כל מה שאנחנו יודעים - גם הם יודעים, והם יודעים הרבה יותר מאיתנו, ויש להם גם סיעתא דשמיא מיוחדת השמורה לגדולי הדור. אנחנו הולכים בעיקר בגלל שגדולי ישראל אמרו ללכת, ואנחנו לא שואלים שום שאלות. זו המצוה הראשונה: לשמוע בקול חכמי ישראל.

יש בעצרת הזו כמה עניינים, ונדבר עליהם לפי סדר החשיבות: הדבר הראשון זה ענין התפילה. זו בעיקר עצרת תפילה. 'תפילת רבים' של רבבות אלפי ישראל זהו כח עצום של תפילה שאין כמותו שיכול לבטל גזירות קשות וגדולות. כזה מעמד היסטורי של 'תפילת רבים' שמסתבר שלא היה מעמד גדול כזה בתולדות ארץ ישראל מאז שנחרב בית המקדש, ריבוי גדול כל כך של ציבור! זו זכות עצומה, ודאי שהתפילה מתקבלת אחרת. כתוב בחז"ל שתפילת רבים זו תפילה אחרת לגמרי. זה דבר מרגש מאד. [שמעתי על יהודי ת"ח שבפעם הקודמת לפני אחת עשרה שנים הגיע לעצרת אחרי שהתפלל מנחה, וכשראה את הציבור הגדול מתפלל מנחה אמר לעצמו: כל כך הרבה יהודים מתפללים מנחה ואני לא אתפלל איתם? הוא נעמד להתפלל 'תפילת נדבה'. אינני אומר הלכה למעשה, אלא רק הרגשה של יהודי שרוצה להתפלל מנחה בכזה 'רוב עם']. אני חושב שזה גם שעת רצון שכל אחד יכול לנצל אותה להתפלל על דברים אחרים חוץ מהענין שלשמו אנחנו מתאספים למען כבוד התורה וקיום התורה בארץ, אפשר להתפלל גם תפילות פרטיות, ודאי זו 'שעת רצון' שאין כדוגמתה כאשר רבבות ומאות אלפים עומדים ומתפללים למען כבוד שמים. זו גם מצוה להתפלל בשעת צרה, כפי שכותב הרמב"ן שזו מצוה דאורייתא להתפלל בשעת צרה. אנחנו מרגישים שזו שעת צרה ונעמדים להתפלל.

עוד מצוה שנזכה בעז"ה לקיים, זו המצוה הגדולה ביותר שיש לנו - מצות קידוש השם. בפעם הקודמת כשמרן הרב שטיינמן זצ"ל החליט לעשות עצרת, שאלו אותו מהי התועלת, הוא אמר: המטרה העיקרית היא קידוש השם. עצם הדבר שעשו חוק שבן תורה שלומד הוא עבריין זה חילול השם. עדיין לא היה אז הענין של מעצרים, אבל עצם הדבר שיש חוק במדינה שאסור ללמוד ובן תורה הוא עבריין זהו חילול השם, וכנגד זה צריך לעשות קידוש השם. הוא אמר שזו המטרה בעצרת שעשו. ריבוי גדול של רבבות יהודים שעומדים ומכריזים 'משה אמת ותורתו אמת', שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד, קבלת עול מלכות שמים. קידוש השם שאין כדוגמתו, בכזה ריבוי עצום של ציבור. נזכור לכוון לקיים מצות קידוש שם שמים בדרגה הגבוהה ביותר. נדיר למצוא הזדמנויות של מעמד גדול כ"כ של קידוש השם.

זה גם מעמד גדול של השראת השכינה. 'ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל'. מתי 'ויהיו בישורון מלך', מתי יש השראת השכינה בישראל - בהתאסף ראשי עם. רש"י מסביר שעצם הדבר שרבבות אלפי ישראל מתאספים, ורש"י מוסיף שמתאספים באחדות. 'יחד שבטי ישראל'. ב"ה יש אחדות נפלאה שכל הציבור החרדי ללא יוצא מן הכלל מניחים בצד את חילוקי הדעות ומתאספים למעמד של קידוש השם, איזו השראת השכינה! איזו זכות להיות שותף במעמד גדול כזה של השראת השכינה!

ענין נוסף הוא חיזוק כלפי פנים. מתאספים יחד מאות אלפי אנשים חרדים לדבר השם שבאים לחזק את עצמנו ולהכריז לעצמנו: אנחנו דבקים בהקב"ה, לא מעניין אותנו שום דבר אחר. אין שום כח אחר, התורה מעל הכל. אין שום חוק או משהו שיכול להיזן אותנו מהקב"ה ומהתורה. לא נתחשב בשום דבר. עצם המעמד והכינוס הוא הכרזה שאנחנו אין לנו אלא 'משה אמת ותורתו אמת', אין לנו כלום חוץ מרבונו של עולם.

ומי יודע לקראת מה אנחנו צריכים לחזק את עצמנו. אנחנו מקוים ומתפללים שהגזירה תתבטל, אבל מי יודע. שמענו כבר מגדולי ישראל שליט"א שמי יודע להיכן נצטרך להגיע. יכול להיות שיהיו זמנים קשים, שיהיה צריך מסירות נפש להמשיך להיות בן תורה, מסירות נפש להיות יהודי חרדי. אנחנו צריכים להתאסף ולחזק את עצמנו לקראת נסיונות שאולי יבואו חלילה. כבר עכשיו יש נסיונות אבל יתכן שיהיו יותר קשים.

יש עוד חלק שלישי - מחאה כלפי חוץ. באמת החלק הזה לא נוגע אלינו בכלל. אנחנו לא צריכים לחשוב את מי אנחנו באים לשכנע, האם אנחנו באים לאיים או להזהיר. ודאי שאנחנו לא מדברים אל המערכת המשפטית, זה הסטרא אחרא בכבודו ובעצמו, אבל למי אנחנו כן מדברים? בכל זאת הרי מדברים למישהו. אבל החלק הזה לא נוגע אלינו. אנחנו הולכים כמו חיילים אחרי גדולי ישראל. לא נוגע אלינו לחשוב מהי הכוונה שלהם. החלק שכן נוגע אלינו הוא החלק של תפילה להקב"ה, והחלק השני - לחזק את עצמנו.

מרן רבינו הגדול רבי דב שליט"א, לא יאומן איזו זכות יש לדורנו. רואים אדם בכזה גיל, שזה לא לפי טבעו, כל השנים הוא לא התעסק בענייני ציבור, אבל כשהגיע השעה קשה להאמין איך הוא מפקד על המערכה כמו אריה. מי שרואה את הזעקה ואת התקיפות שלו, אנחנו מודים להקב"ה שלא השאיר אותנו יתומים ויש לנו מי שמנהיג אותנו, וזה הכח שלנו שאנחנו הולכים באחדות אחרי גדולי ישראל ועושים מה שהם אומרים.

הוא עומד וצועק: זו סכנה לשוב. כל כך הרבה דברים גרועים עושים בארץ ישראל, לצערנו עושים את כל העבירות שבעולם, וכתוב 'לא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה'. אומר רבי דב שליט"א: רואים שבאמת הארץ רוצה להקיא! כל המצב שלנו בארץ במשך עשרות שנים, אין מצב של שלום מאז שחזרנו לארץ, מצב של סכנה תמידית, רואים שהארץ כביכול רוצה להקיא בגלל שיש כל כך הרבה טומאה, ולמה היא לא מקיאה אותנו, כי יש גוללות נגד ההקאה. מהי התרופה נגד ההקאה - בני התורה. הוא אמר אתמול שכל כך בקלות הארץ יכולה להקיא אותנו רחמנא ליצלן, אם רק יחליטו למעלה ממיליארד ערבים להגיע לכאן ולהרוג אותנו - אין שום כח בעולם שיכול לעצור אותם. מה מחזיק אותנו פה - רק בני התורה. ואם חס וחלילה תהיה פגיעה בבני התורה, אמר רבי דב שליט"א בתקיפות שזו סכנה לכל הישוב היהודי בארץ. מי שמשחק בבני התורה מסכן את הישוב כולו! אם חס וחלילה לא תהיה תורה לא יהיה קיום בארץ ישראל. ואפילו אם יהיה בן תורה אחד פחות גם זה מסכן, כל אחד שחלילה יפול וילך - זה גם מסכן קצת את הישוב. זאת אנו צריכים לדעת - על מה אנחנו נלחמים. אנחנו לא נלחמים רק על בני התורה אלא המאבק על עצם החיים שלנו בארץ ישראל, הגשמיים והרוחניים.

אני שומע כאלה ששואלים מה בכלל הסיכוי, האם יש בכלל דרך לפתור את הבעיה? הרי גם אם יהיה חוק - בג"צ יפסול אותו. דבר ראשון, זה לא עסק שלנו. זה לא התפקיד שלנו לחשוב מה יהיה. אנחנו עושים מה שגדולי ישראל אומרים. ולמעשה אם חושבים מה יהיה - הקב"ה יכול הכל ויש לו הרבה דרכים לפתור. ראינו כל כך הרבה ניסים עצומים בשנתיים האחרונות בקשר לחיזבאללה ואיראן וכדומה שלא עלה בדעתנו שיכולים לקרות כאלו דברים. אם הקב"ה עשה כל כך הרבה ניסים לעם ישראל בזכות לומדי התורה, אז בשביל התורה עצמה הקב"ה לא יכול לעשות ניסים?

איך זה יפתר? אני לא יודע, הקב"ה יש לו את הדרכים ואנחנו לא צריכים לתת עצות ורעיונות. העיקר הוא שזה לא התפקיד שלנו לחשוב על זה. התפקיד שלנו ללכת כמו חיילים ממושמעים, גדולי ישראל אמרו ללכת ואנחנו הולכים. מכוונים להתפלל ולקדש שם שמים, וכל החלק שנוגע לפוליטיקה ולעסקנות אנחנו לא צריכים להתעניין בו. זה רק מבלבל ושומעים כל מיני השקפות ודעות, צריך לעשות כך או כך, זה לא עסק שלנו! מה שנוגע אלינו למעשה זה רק פרק 'חזקת הבתים'. זה הדבר היחידי שנוגע אלינו למעשה. העסק שלנו הוא רק לשבת וללמוד.

ישנה עוד שאלה אחת: למה זה קרה? נחזור על מה שדיבר רבי משה הלל שליט"א בכנס הגדול לבני תורה בסוף בין הזמנים, התכנסו עשרת אלפים בחורי ישיבות ושמעו דברי אלוקים חיים מרבתינו שליט"א. אמר שם רבי משה הלל: בעצם שונאי התורה רצו לעשות את זה כל השנים. מדוע עד עכשיו זה לא קרה? כי הקב"ה לא נתן להם. מה קרה כעת? עכשיו הקב"ה כן נתן להם. ומדוע הוא נתן להם? זה עונש בשבילנו. לא לחשוב שזה קרה בגלל שופט פלוני או יועצת פלונית או חבר כנסת וכדומה. הוא אמר דברים חריפים מאד. מי שאומר שזה מקרה שקרה בגלל פלוני או אלמוני, זו ממש העבירה שכתובה בתוכחה 'והלכתם עמי בקרי'. מי שאומר שזה מקרה זו עבירה גדולה מאד. זה קרה בגלל שהקב"ה גזר שזה יקרה! הקב"ה העניש אותנו שנהיה מצב חמור שיש איסור ללמוד בארץ ישראל.

למה נתן לנו הקב"ה את העונש, אמר רבי משה הלל שליט"א שאנחנו לא יודעים להגיד חשבונות שמים אבל ננסה לחשוב. אשרינו שזכינו שיש מי שנותן לנו כיוון למחשבה. פעם היה לעם ישראל נביאים, היום אין נבואה אבל יש גדולי ישראל. אמר רבי משה הלל שאפשר להגיד סברות, ואי אפשר לדעת אם זה נכון אבל ממנ"פ יהיה תועלת. מבחינתנו אם הוא אמר מסתבר שזו הסיבה האמיתית.

הוא אמר כך: ב"ה יש היום ריבוי גדול של תורה בארץ ישראל, ריבוי עצום של בחורי ישיבות ואברכים שלומדים וגדלים, וכמו שאמר רבי דב באותו כנס שיש היום אברכים מופלגים שגם בדורות הקודמים היו נחשבים לאות ולמופת. מה בכל זאת חסר? אמר רבי משה הלל: יש 'יודעי שמך' ויש 'לומדי תורתך'. יש חסרון בחיבור להקב"ה. הוא דיבר על הפסוק 'תופסי תורה לא ידעוני'. יש חסרון במדרגה מסויימת בקשר עם הקב"ה. יש בחורים שלומדים ושקועים בלימוד ומחדשים אבל לא מספיק זוכרים את הקב"ה.

הוא ביקש והתחנן ונתן עצות למעשה להרגיש יותר חיבור להקב"ה, קשר בתפילה, ללמוד מוסר על זה. כולנו מרגישים קשר, אבל צריך לחזק יותר ויותר את הקשר, כשלומדים תורה לזכור שאנחנו עוסקים בתורתו של הקב"ה, עושים נחת רוח להקב"ה, מתפללים לפני בורא עולם. בעיקר לזכור שאנחנו עוסקים בתורתו יתברך.

אני חושב שחובה שכל אחד יקבל על עצמו להתפלל תפילה פרטית על הענין הזה של הגיוס, לפחות פעם אחת ביום להתפלל על זה. דיברנו בשנתיים האחרונות שאנחנו רואים שגדולי ישראל מוטרדים מהענין של הגיוס יותר מענין המלחמה. הציבור הרחב היה מוטרד בעיקר מהמלחמה, ובאמת זה היה סכנה, אבל גדולי ישראל פחדו מהגיוס יותר מהמלחמה, כי כל הכח שלנו לעמוד מול האויבים הוא מכח התורה, ואם חס וחלילה לא יהיה את הכוח הרוחני, לא יהיה גם כח גשמי. ואם רחמנא ליצלן תהיה ירידה בלימוד התורה, אפילו ירידה של בחור אחד, זה אסון גדול. גדולי ישראל מוטרדים מאד, זה מדיר שינה מעיניהם ממש. רבי דב שליט"א חותם במכתבים 'הכותב בכאב וחרדה ודאגה'. אנחנו לא מספיק מוטרדים. אנחנו סומכים על גדולי ישראל. כשזה נוגע לעצות מה כדאי לעשות אנחנו לא מספיק סומכים עליהם, אנחנו מביעים דעה מה צריך לעשות, וכשזה מגיע לתפילה אנחנו סומכים עליהם, אבל הם מבקשים מאיתנו להתפלל. כל אחד יקבל על עצמו להתפלל לפחות פעם אחת ביום, ודאי שצריך להתפלל הרבה יותר.

נתפלל להשי"ת שיסיר מאיתנו את הגזירה, שיהיה אפשר ללמוד תורה בארץ ישראל בלי שום הפרעה, לא רוחנית, לא גשמית, שיהיה ריבוי גדול של עוד ועוד לומדי תורה, וזה יהיה זכות הקיום שלנו.

"החטאים" הקטנים

והנה בואו נראה כבר היינו בסליחה השמיענו סלחתי, נתנו לנו גם את הכתב, איך כעת מתקדמים הלאה:

לדרך אגב, אכן כבר עברנו את היום כיפור. אמנם סיפר לי הבן שלי סיפור מעניין: הרב של רמות ב' הגי'ר משה דרוק, הוא יהודי ת"ח גדול ודרשן גדול. והוא מספר, בגיל עשרים וכמה הוא חיבר ספר על האור החיים. הוא שלח את זה לכמה רבנים כמקובל. בערב יום כיפור הוא מקבל טלפון מהגי'ר יהושע נויבירט זצ"ל בעל השמירת שבת כהלכתה' והוא אומר לו, ישבתי לפני יום הדין ועשיתי חשבון הנפש ומצאתי דבר לא ישר שנהגתי, קיבלתי ממך ספר ונהייתי ממנו, ולא אמרתי לך "תודה רבה". ברצוני לתקן את זה. אני רוצה לספר לך שמאד נהניתי ואף ציטט לו כמה פנינים שהוא ראה בספר, זה דברים יפים, תסלח לי ושנה טובה. אלו היו ה"חטאים" של הרב נויבירט...

מותר לנו גם אחרי יום כיפור לחשוב על הדברים האלו...

להיות קרובים לאבא

כעת נראה מה השלב הבא: שני דברים. דבר ראשון אומר הגי'ר אליה לאפייאן זצ"ל אנו אומרים כל יום בתפילה "השיבנו אבינו לתורתך וקרבתו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה שלימה לפניך". וכעת בתעניות בה"ב אומרים "אבינו מלכנו החזירנו בתשובה שלימה לפניך". והשאלה מה זה לפניך, נגיד החזירנו בתשובה שלימה!

אומר רבי אליהו לופייאן ונקדים לפירושו, כתוב בשערי תשובה (ש"א אות מ"ב) "כי ייתכן להיות העוון נסלח ונפדה מן הייסורים ומכל גזירה ואין לה' חפץ בו ומנחה לא ירצה מידו. ותאות הצדיקים מן ההצלחות להפיק רצון מה' ושיחפץ בהם". אמנם חזרת בתשובה. בסדר, הכל נמחק. אתה לא חייב לי כלום, אין ייסורים. אין צרות. אין חטאים. אבל לארמון שלי אתה לא נכנס. אני לא רוצה אותך... ועיין בסידורו שמפרש שהוא כשמדותיו לא מתקנים ומתאוה לרע ואינו נוהג כבן מלך. אבל אנחנו רוצים לחזור בחזרה כמו בן לאבא. להיות קרוב אליו תמיד.

לחותנו של הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל - רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל היה מכניס אורחים גדול בצורה לא רגילה. בכל שבת הסבו על שולחנו כל המשולחים, והעניים לבושי הסחבות. ויש על כך הרבה סיפורים יפים. (בספר 'הכל לאדון הכל') ומסופר שפעם דפק אצלו מישהו בשתיים בלילה, ואמר - 'עוד לא אכלתי ארוחת ערב'... אמר הרב הרמן אני רק מחליף את בגדי השינה ואני נותן לך ארוחה טובה. התנצל אותו יהודי, הרב עם פיגמה?! לא ידעתי... סליחה... אני הולך... הרב הרמן התחנן אליו בדמעות - תישאר כאן! אל תאמלל אותי, תישאר! הוא נשאר. והרב הרמן יצא מיד והכין לו מעדנים לנפשו בשתיים בלילה. והאורח שאל

"השמיעני סלחתי"

שמעתי סיפור על מרן רה"י הגי'ר ברוך דב פוברסקי שליט"א שמאד נגע לליבי. וכך סיפר לי בעל העובדא, אחד מעסקני הציבור ששוהה הרבה בביתו של מרן הגר"ד: לפני יום כיפור פונה אליו מרן הרה"י הגר"ד ואומר לו אתה הרי יש לך קשר עם ציבור, האם במשך השנה היה לך איזו קפידא על מישהו?... והוא השיב לו, שהשנה היה אדם אחד שעשה לי עוולה גדולה והיתה לי קפידא עליו, אבל מעצמו הוא התחרט ובא לבקש סליחה וסלחתי לו.

שאל אותו הגר"ד, והודעת לו שאתה סולח לו?... אמר לו, לא, הוא ביקש סליחה ועבדתי על עצמי לסלוח, אבל מה אני צריך להודיע לו... הרי בשמים יודעים שסלחתי. אמר לו רבי בערל, אנו מבקשים בנעילה "ישמיענו סלחתי יושב בסתר עליון". יש ענין לשמוע את הסליחה. אתה מתאמץ וסולח לו, אבל ההוא עוד הולך בלב כבד, הוא עוד לא יודע שסלחת לו... אם עושים דבר צריך שיהיה בשלימות. תודיע לו שסלחת לו בלב שלם והכל נמחל.

וכך סיפר לי בעל העובדא זה שביקש את הסליחה, שהוא קיבל מייל: 'בפקודת מרן ראש הישיבה הנני להודיע לך שסלחתי לך בלב שלם'...

עכ"פ אנחנו כולנו מקוים שהקדוש ברוך הוא סלח לנו. והוא וודאי סולח בשלימות שאין למעלה ממנה, וכיצד הוא משמיע לנו את הסליחה שלו? את ה"ישמיענו סלחתי"... וכמו שמצאנו אצל משה רבינו שכתוב "ויאמר ה' סלחתי כדברך".

אומר המדרש ילקוט שמעוני (פרשת אמור אות תרנ"א) א"ר אבין משל למה הדבר דומה, לשני בני אדם שבאו למשפט לפני הדיין והדיין פסק זה זכאי וזה חייב. וכשיצאו החוצה מנין ידעו מי הזכאי ומי החייב... פעם היו לוקחים דקל דק וכותבים עליו וממילא מי שיצא עם הדקל בידו, סימן שהוא הזכאי. כך ישראל ושרי אומות העולם נכנסין לפני הקב"ה בראש השנה ולית אן ידעין מאן נצוחיא. (מי נצח בדין) אלא ממה שישאל יוצאין מלפני הקב"ה ולולביהן בידיהן ואתרוגיהן בידיהן, אנו יודעים שישאל הם אלו שנצחו. "דידן נצחו".

ידוע שהבית יוסף מביא שכל הד' מינים הם רומזים יחד לארבע אותיות השם, ולכן מחברים אותם יחד כדי שהשם יהיה שלם. וזה הקב"ה משמיענו סלחתי. הקב"ה מודיע לנו - סלחתי לכם, ושמנו חתום על זה.

השנה, הקב"ה הראה לנו את זה בחוש, איך בהושענא רבה שנתיים בדיוק מיום שנחטפו, חזרו עשרים שבויים חיים אחרי שנתיים של יסורי איוב, וברוך ה' הפסיקה המלחמה, לא עוד יתומים ואלמנות... איזה עוד השמיעני סלחתי יש יותר מזה... הקב"ה שומר עלינו!

מה התכוונת שאני לא יאמלל אותך... אמר הרב הרמן, אחרי המאה ועשרים אני אגיע לב"ד של מעלה ואני ארצה להיכנס לשערי גן עדן ויגידו לו "זה השער לה' צדיקים יבואו בו" ואתה מה לך פה?... למה להכניס אותך?... ואז אני אומר להם בחיים שלי לא סגרתי דלת בפני יהודי! אבל אם יהיה אחד שסגרתי לו את הדלת אז כבר איבדתי את הכל... לא קיימתי את זה בשלימות. אבל כעת אני שמח שנשאת והדלת נפתחה גם לך.]

אנחנו רוצים שהדלת לא תסגר לנו... והחזירנו בתשובה שלימה "לפניך", אני בן של הקב"ה ואני רוצה לחזור אליו הביתה. לא יוציא אותי משם, לא סוגרים לי את הדלת. ואני אתנהג כמו שראוי לבן המלך בבית המלוכה. וזה הלפניך שאמר רבי אליה לופייאן זצ"ל. וכשקרובים לקב"ה ונמצאים לידו הקב"ה אומר "הרחב פך ואמלאהו". כשאני בבית של אבא אני יכול לבקש ממנו הכל. עם אבא מדברים על הכל.

דרך אגב, היום דברתי עם הגר"ר אליהו דיסקין שליט"א ואמר לי יש מימרא כמדומה בשם הגר"א שאסתר אמרה לאחשוורוש "איש צר ואויב המן הרע הזה!" איך היא לא פחדה, הרי המלך אהב את המן והוא היה ראש השרים, איך את מדברת?... אומר הגר"א אסתר דברה כל הזמן עם המלך וחשבה על הקב"ה. אמנם אחשוורוש עמד מולה אבל היא היתה דבוקה במחשבתה עם ה'. ולקב"ה היא אמרה "המן הרע הזה".

כעת ביום חמישי עושים עצרת תפילה. אצלנו יכול חלילה להיות מצב הפוך, שמדברים אל הקב"ה אבל חושבים על הממשלה... כשמדברים עם הקב"ה צריכים לחשוב על הקב"ה! זו עצרת תפילה, תדבר עם ה', אל תחשוב על הממשלה. לא הם יבטלו את הגזירה, כי הם גם לא גזרו אותה, הם צעצועים, הם בובות. זו גזירה משמים עלינו. והם - שלא זכו - הם השליחים לדברים האלו.

התשובה מעוררת את זכות המצוות

בתשובה בית הלוי (בדרשות שבסוף הספר) מביא שראש השנה ויום כיפור זה ימים מיוחדים שכן אדם יכול לזכות לשנות את הטבעים שלו. וכבר הזכרנו את הילקוט עה"פ "ועם נברא יהלל קה" (תהילים קב, יט) אלו בני אדם שבאים לפני בר"ה ויו"כ כמתים ואני בורא אותם 'בריה חדשה'.

זה מושגים, אבל בואו נראה את הדברים היותר פשוטים:

בשערי תשובה (שער ראשון אות מ"א) "אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב" זה ענין התפילה. ופירוש "וקח טוב" - מעשה הטוב שעשינו. כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה כא, א) עברה מכבה מצוה. ובעל התשובה יתכפרו העוונות ותתעורר זכות המצוה ויאיר נרה אחרי אשר לא הָיָה אורו לפני התשובה". וכן כתוב (איוב ח, ו) "אם זך וישר אתה כי עתה יעיר עליך ושילם נות צדקך". אמרו רז"ל אם זך וישר היית - לא נאמר, אלא אם זך וישר אתה שעשית תשובה. כי עתה יעיר עליך, אחרי התשובה שעשית, יעיר עליך כל הצדקות שעשית מלפנים ואשר היה ביתך פתוח לרוחה ונטעת אשל אכסניה. וקודם התשובה לא היו צדקותיך מגינות עליך, ואחרי שובך וסר עונך - יעיר זכותך ושילם נות צדקך.

ויתכן בביאור הענין איתא באבות (ד, ב) עבירה גוררת עבירה ומצוה גוררת מצוה, ומפרש ה'רוח חיים' (בסוף פירושו בתחילת מסכת אבות ליכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב), דבר מאד פשוט: כל יהודי שעושה מצוה, מתלווה אתו רוח קדושה. אנו מתפללים

קדשנו במצוותיך. כל מצוה מביאה קדושה. אצלנו קדושה זה נראה לנו משהו רחוק... גבוה... אבל האמת שכל מצוה מביאה קדושה. יהודי עושה מצוה - באה אליו רוח טהרה, רוח קדושה. וכשבן אדם נהיה יותר קדוש ויותר טהור - זה מביא אותו לעוד מצוה. וכשהוא מתרומם זה מביא אותו לעוד מצוה ולעוד מצוה. וח"ו להיפך בעבירה. אדם שעושה עבירה מתלווה אליו רוח טומאה וזה גורם לו לנסיון נוסף לעבור עוד ועוד.

ונשאל לרגע את עצמינו: האדם נברא עם תחושות של הגוף, שצריך לאכול ואם הוא לא אוכל הוא רעב. אם הוא לא ישן - הוא עייף. האם בן אדם נברא בצורה שיש לו חשק ללמוד או לא?... **אומר השי"ת יצחק (פירוש על סידור הגר"א) על בקשת היצחק"ר שתרגילנו בתורתך אחרי ברכת המעביר שינה בשם הגר"א: כל יהודי נולד עם חשק ללמוד תורה! אלא מה, ברגע שהוא מפנה עצמו לדברים בטלים מה שנקרא פטפוטים ונייעס וכדו' זה מוציא לו את החשק מהלימוד והוא מאבד את זה. הוא מאבד את מה שהוא נולד אתו.**

הפשט הפשוט לכאורה בעבירה מכבה מצוה, מה שהמצוה היתה צריכה להפוך אותך בחשק עצום לזכות עוד ועוד ועוד, אם אתה עושה עבירה זה מכבה את זה. והרבה פעמים אנחנו מבזבזים את החיים על כלום, ואם לא היינו עושים את הדברים האלו היינו נהנים מהלימוד. **והראיה היא, שכל אלו שבאמת השקיעו ולא בזבזו את הזמן - באמת אוהבים ללמוד.**

התורה מתוקה - רק תלך במסלול הנכון...

מרח' רה"י זיע"א אמר לי פעם, וידוע שהוא היה נזהר מאד מאד משקר ומחשש שקר, אפי' מאחוז קטן של שקר הוא היה מתרחק... והוא אמר לי פעם, אני לא מבין בחור שמבין בלימוד - מה היצר הרע יכול להציע לו כתחליף בשביל שיתבטל. **אין שום תענוג בעולם כמו של תורה!!!** הרה"י הרגיש את זה... גם מרח' שה"ת הגר"ח קניבסקי זצ"ל אמר לי פעם מילים דומות.

אלא מה, אנחנו מבזבזים את זה. נולדנו עם טעם ללמוד, אבל עבירה מכבה מצוה. אתה מפטפט ואתה מפסיד את הכל. יש חשבון שהביאו אולי בשם מרח' הסטייפלער זצ"ל. יש הרבה בחורים שלומדים שמונה שעות, ובמשך היום מצטברות להם ארבע שעות שהם מבזבזים על פטפוטים וכדו'. וכתוב בפסוק "אם תעזבני יום יומיים אעזבך" למדת שמונה שעות, דיברת ארבע, כנגד זה - יומיים אעזבך, זה שמונה שעות. הלכת לישון - לא עשית כלום היום. אתה קם מחר בבוקר זה דף חדש נקי וככה מבזבזים חיים.

ובחרת בחיים - האמתיים!

היום כבר סלחו לנו על העוונות אנחנו יותר מרוממים ויש רוח קדושה. שלא נפסיד את זה. אדם נולד עם טעם בלימוד, עם חשק ללמוד ועם אהבה ללימוד. אם לא תתחיל לפתח את האהבה לדברים בטלים - תוכל להגיע לזה. דבר מאד פשוט.

ואם אמרו לנו רבותינו שכל הגזירות שבאים לאחרונה בגזירת הגיוס, בודאי כי אנחנו צריכים להתחזק. ואחד הדברים שאנו צריכים להתחזק הוא שלא יעניין אותנו דברים אחרים, לא לבזבז את החיים על שטויות. לא קיבלנו את החיים בשביל לבזבז אותם על שטויות, בא נצל את זה למה שאנחנו צריכים באמת. למה שהקב"ה אומר לנו.

[יש גם מושג שלימדו אותנו: יש דברים שא"א להבין. יש אנשים שמשוגעים על כדורגל. זה דבר לא מובן, מה יש בזה? כלום. יש כל מיני שטויות כאלו שאתה לא יכול להבין מה יש בזה...

"ונפשי כעפר לכל תהיה"

ואז סיפר לי המנהל הרב גומבו, סיפור מאד מעניין: שסיפר לו יהודי חסידי יקר שיש להם שיעור של ארבעה משתתפים בע"ב, ולומדים אצל הגר"י לנדו, בנו של מרן רה"י רבי דב לנדו שליט"א. והוא סיפר שלפני שבוע יום אחד הוא לא היה יכול למסור את השיעור הקבוע כי הוא היה בירושלים, ולהפתעת כל המשתתפים אז אביו מרן הגאון רבי דב שליט"א בא למסור את השיעור לארבעה אנשים בלי חכמות. ושמעו שרבי דב שואל את בנו אם גם למחרת לא מגיע, אז הוא יבוא גם מחר. אין לו הבדל אם משתתפים עשרות אלפים או ארבעה יהודים. [כך סיפר לו אחד מהארבעה!]

ונוסיף שסיפר לי גיסי הרה"ג אברהם צבי טויב שליט"א שפעם מרן רה"י זיע"א אמר לו מה הדבר שלמדנו אצל החזון אי"ש שבשבוע הבא יום הזכרון שלו: "ונפשי כעפר לכל תהיה".

את זה גם הכרנו אצל מרן רה"י זיע"א...! ונפשי כעפר לכל תהיה. גם אצל מרן רבי חיים קניבסקי זיע"א היה אותו הדבר. ענוה.

ובספר של הג"ר גדליה הוניגסברג שליט"א מספר שהוא שאל פעם את רבי חיים שרואים תלמידי חכמים גדולים, יודעים שהם תלמידי חכמים, אבל לא ידועים ומפורסמים... ופתאום בבת אחת הם נהיו הכי חשובים ומפורסמים כגדולי ישראל, איך זה? מה המידה שהופכת אדם להיות אדם גדול?... רבי חיים לא ענה מיד. הוא חשב וחשב עד שענה, "ענוה".

ענוה. ענוה... אנחנו יודעים שגם בתפילה זה ככה, **מבקשים "ונפשי כעפר לכל תהיה" ורק אח"כ "פתח ליני בתורתך"**. וכך היו החזו"א, ומרן הרב שך, וכל גדולי ישראל זצ"ל ושיבדלח"א, הצטיינו כולם בענוה.

יבואו טהורים ויתעסקו בטהרות. הקדושה והטהרה והמידות טובות מביאים לכל הדרגות הגבוהות.

עמל התורה מקרב לקב"ה

אחרי כל החגים שעברנו, אנחנו מסיימים לבסוף עם שמחת תורה. וכבר המגיד מדובנא שואל, איך מתחבר "שמחת תורה" לשמיני עצרת ומה הקשר ביניהם?... ומדוע באמת אז מסיימים ומתחילים בתורה. הרי מתאים יותר שיהיה בשבועות זמן מתן תורתנו.

דבר שני, כתוב בירושלמי שבא"י סיימו את התורה פעם בשלש שנים. הפשט הפשוט הוא: היציאה שלנו מהימים הגדולים האלו זה להיות קרובים לקב"ה. ואת זה להמשיך כל השנה, וזה רק ע"י לימוד ועמל התורה"ק, קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד.

על ידי התורה הקדושה נדבקים בה".

סיפר לי יהודי סיפור מבהיל... שסיפר לו ראש ישיבת אופקים הג"ר אליעזר איינהורן. שלפני עשרות שנים הוא בא כמגיד שיעור מתחיל, והוא היה צריך להגיד את השיעורים מתחילת השנה באלול. ואלול הראשון שלו זו היתה עבודת פרך למג"ש צעיר. כל הזמן לחשב את הסוגיא שהכל יסתדר ומחושב טוב לפי כל שיטות הראשונים. והיו שם בישיבה גדולי עולם! מרן הג"ר חיים קמיל זצ"ל - ראש הישיבה, ועמו הג"ר יעקב הורביץ זצ"ל, הוא היה צריך לעבוד קשה לראות איך כל שיטה מסודרת. חודש שלם לא היה לו רגע מנוח, וכל הזמן הראש שלו היה תפוס בעמלה של תורה.

פתאום הגיע ראש השנה, הוא נבהל... הוא לא הספיק להכין את עצמו... הוא רץ לרבי חיים קמיל זצ"ל ושאל, איך אני נכנס לראש השנה??? אמר לו רבי חיים קמיל, אני רוצה קודם לברך אותך ואתה תענה אמן. "יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שכל החיים שלך ככה תיכנס לראש השנה..." עם עמל התורה, עם עמל התורה אמיתי - כך מתקרבים לקב"ה.

למדו אותנו "ויילכו אחרי ההבל - ויהבלו". אם אתה עוסק בשטויות אתה מתחיל לשקוע בשטויות. שאתה הולך להיות כל מהותך הבל. אם אתה מתחיל עם נייעס אתה מקבל טעם בזה ושוקע בזה. ברגע ואתה טבעי בלי שטויות אתה מקבל טעם בדברים הנכונים. זה אלף בית].

וכמו היום שתגיד לחילוני לשמור שבת הוא יסתכל עליך כאחד שלא מעלמא הדין. מה... אני לא אוכל להדליק חשמל, ולא אוכל לחמם אוכל ואני לא יכול לנסוע לים ולא לצפות ב... הרסת לי את כל החיים...

אבל כל בעל תשובה מתחיל יגיד לך שהיום הכי יפה זה שבת. רק מה, **אם אתה בא לקדושה אתה נמשך לקדושה ונהנה מזה. אם אתה בא לטומאה - אתה נהנה מזה. יש שני מסלולים ואתה בוחר לך היכן לצעוד. ובחרת בחיים.** אם תבחר בחיים תתחיל גם ליהנות מזה. אחד שהוא באמת רק לומד הוא באמת נהנה מזה. אבל אחד שלא מוכן לזה - עבירה מכבה מצוה.

דבר פשוט מאד. גם נקיים עולם של תורה ונזכה לחיי העוה"ב וגם נזכה לחיים של מתיקות ואושר גם בעוה"ז.

עמל התורה מביא טהרת הלב...

הג"ר שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל (ראש ישיבת 'קרית מלך') הוא היה בעל רגש עצום והיה סוחף את כולם, וידועים היו תפילותיו בימים נוראים בישיבת 'קרית מלך'. חוץ מזה שהוא היה בוכה הרבה, היו לו גם ניגונים, הוא ידע גם הרבה ניגונים ישנים וגם מה שהוא חיבר. אחד הניגונים היפים שלו היה במילים "יודע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו"...

פעם בהזדמנות הוא סיפר איך הוא הגיע לכזה ניגון... הוא היה כותב את ספריו וזאת לעקב, והיה כך אחד שהגרש"י עבד עליו הרבה הרבה, והיה מונח בו הרבה 'עמל התורה'. וכאשר זכה לברך על המוגמר והביאו לו את הספר - אמר רבי שמואל יעקב, הבנתי שאחרי כ"כ הרבה עמל של תורה מוכרח להיות שכעת יש טהרה גדולה באויר, וכעת אפשר להגיע למצב של "יודע כל פעול כי אתה פעלתו", הטהרה הזו נשארת בעולם. ואז התרגשתי, וכך התחבר השיר הזה.

ומיגו דזכי לנפשיה זכי לחבריה, על ידי עמל התורה מביאים לאדם טהרה וקדושה ומתיקות בתנאי שהוא לא מקלקל את זה עם דברים אחרים. ואז הוא גם משפיע הרבה בבית מדרש - וזכות הרבים תלויה בו.

השבוע הייתי בחיידר קרלין. כיבדו אותי להופיע בפני ילדים בכיתה א' שמתחילים ללמוד חומש ויקרא. [נדרך אגב אמר לי פעם מרן רה"י זיע"א, באים אלי הרבה מלמדים עם כיתות שאני אבחן את הילדים על פרקים שהם למדו. אף פעם לא באו אלי להיבחן על סידור... אבל אני מוכן לבחון על הכל גם אם יבואו להיבחן על הסידור].

ושאלתי אותם אני כעת לומד דף היומי, אני לומד מסכת זבחים, וזה קשה! איך אתם מתחילים ויקרא? החומש הכי קשה זה ויקרא...! וכי זה בשביל ילדים בגיל שלכם - שרק מתחילים ללמוד חומש.

אבל מה אומרים חז"ל, יבואו טהורים ויתעסקו בטהרות. תורה זה לא כישרון תורה זה טהרה. מה שאנחנו בעוונותינו קשה לנו, הילד הקטן יכול להבין יותר טוב כי הוא טהור. וכן אמרנו כעת בסליחות בה"ב "טהר טומאתינו ולמאור תורתך עינינו גלי".

אבל אם אנחנו משחקים ומבזבזים את הזמן - - -

החפץ חיים אמר פעם בסוף שמחת תורה, אנחנו כבר שמחנו עם התורה, האם התורה גם שמחה איתנו? ... היא מאושרת איתנו? ... גם היא מרגישה טוב איתנו? ...

התורה סוחבת אותי!!!

ושמעתי מעשה שהיה: היה יהודי שבכל שמחת תורה היה לו מנהג לקחת את הספר תורה הכי כבד שיש, ועם זה לרקוד! ולא עזר שום דבר. כך הוא עשה בכל שנה ושנה. לאט לאט הוא התבגר, וכבר בשארית כוחותיו הוא רקד עם הס"ת הכי כבד. כבר הגיעו שנים שהוא בא עם כסא גלגלים והוא נעמד ורצה דוקא את הס"ת הכי כבד, ועד כמה שהוא יכול לרקוד איתו. הוא היה יהודי בר דעת, ושאלו אותו מאי האי... אמר להם, אצל הנאצים ימ"ש היתה 'צעדת המוות' שאף אחד לא יידע. והם הריצו את היהודים וכבר הם היו לקראת הסוף. אני - מספר היהודי - הייתי בן שמונה עשרה. רצתי רצתי רצתי, לא היה לי כח, עמדת לי אבא שלי, ואמרתי לו הרי בין כה וכה אני יודעים לאן אנו רצים, אני כבר לא מסוגל יותר... מה אני יכול לעשות... אז נשאר פה ואם ח"ו ירו בו זה יהיה הסוף שבין כה והולכים לקראתו. אבא שלי אפילו לא חשב רגע! הוא גם היה חלש מאד, והוא גם לא אכל רק את המעט שנתנו וגם לישון היה קשה באותם ימים, אבל אבא הי"ד לקח אותי על הכתפיים ורץ איתי ביחד!!!

אמר לו היהודי שלי, ככה אתה תאבד גם את עצמך, למה אתה סוחב אותו, לא יישאר לך כח ובסוף שניכם תפלו... אמר לו אבא, אני סוחב אותו!! הוא סוחב אותי!!! אנחנו הזקנים מסתמא נגמור את החיים. אבל אם הוא יינצל, הוא יתחתן, יהיו לו ילדים, יהיה לי ממנו שבת שלם. אני סוחב את עצמי שיהיה לי המשך דורות...

אמר היהודי, אני כל הזמן מדבר אל עצמי ואומר על התורה - אני לא מחזיק את התורה, התורה מחזיקה אותי... היא סוחבת אותי...!!! אם אני היום חי והקמתי ב"ה דור - זה רק בזכותה.

צריך לדעת, כל אדם עובר דברים בחיים, אבל התורה סוחבת אותנו ומרימה אותנו. אם אנחנו לוקחים את התורה ועמלים בה ברצינות, וכן מצאנו שאת ארון הקדוש בכתף ישאו. הארון היה כל כך כבד... אבל בכתף ישאו. אך ברגע ולקחתי אותו בכתף אז הארון נושא את נושאיו. וככה זה כל החיים. אבל אני ואבוי לזה שלוקח את הארון בכתף כדי לקבל טרמפ... כזה אחד הארון היה ממית. אבל אם הלכתי לסחוב אותו, וסחבתי אותו, אז הארון נושא אותי על כפיו. וככה זה כל החיים. אם אני מקבל על עצמי עול תורה, נכון אני אתאמץ אבל אז יתברר לי שהארון נושא את נושאיו.

חשיבות החזרות - וכבוד הספרים

קבלת עול תורה כוללת את מה שהתורה רוצה. צריך עמל התורה. ופה בישיבה יש כמה דברים טובים, תכנית 'הדרך' של חזרות על הלימוד. סיפר לי הגאון רבי ישראל סוקל זצ"ל משיבת 'בית מדרש עליון' שנפטר בשנה האחרונה. הוא היה מתמיד עצום ובעל מעלה גדול. הוא בא פעם למרן הרב שך זצ"ל, וסיפר לו שהוא אומר שיעורים, שאל הרב שך, אתה חוזר על הלימוד או לא?... א"ל איך אני אספיק לחזור, אני צריך להכין שיעורים! נישט גוט, נישט גוט... לא טוב! לא טוב! חייבים לחזור וגם מג"ש צריך למצוא זמן לחזרה.

והדרך עלך זו תכנית כל כך יפה... אפשר לגמור פסחים גם את החלק שלמדו בישיבה וגם את הלימוד של שיש שבת - לזכות להשלים את המסכת. ללמוד פסחים עד פסח. פלאי פלאים... איזה כבוד יותר גדול מלחבר את מסכת פסחים עם פסח...

יש עוד דבר: אם אני רוצה להראות לתורה שהיא יקרה מאד בעיני, זה על ידי סידור הספרים. יש גם הרבה צעירים מפרחי כהונה שיכולים להצטרף... אני משתמש בספר, נהנה ממנו, למה לבזות אותו ולהניח אותו בערימות גבוהות כל כך... אחרי זה הוא מצטער ולא רוצה ליפול לידיים שלי אם אני לא מכבד אותו. בסך הכל, היושר הוא שכל אחד שלומד יחזיר לבד את הספרים שהוא השתמש בהם. **ולישרי לב** - שמחה. זה ימלא אותו גם בשמחה. וצריך לדאוג גם לכבוד הספרים של החבר.

תעשה חשבון הנפש מה רוצים ממך...

אני רוצה רק לסיים:

ביום חמישי מתעדת להיות יום תפילה נגד גזירת הגיוס, ולפעמים אנו שואלים את עצמנו - על מה עשה ה' לנו...

ראיתי משל שתפס אותי: היה סיפור שהיה כביש גדול כמעט ללא מדרכה, לא עברו שם אנשים. בן אדם נסע עם הרכב על הכביש, ופתאום מישוהו זרק עליו אבן גדולה ומעך לו חלק מדלת המכונית!!! הוא נעצר, ויצא מהרכב מלא כעס וראה איזה בחור שעומד שם. אתה זרקת את האבן?? כן. למה?? למה עשית את זה? הוא צעק עליו. אתה מוכן לשמוע אותי? כן. מה יש לך כבר לומר... תסתכל פה מאחורה, יש לי אח נכה והוא לא יכול ללכת בכוחות עצמו. אני סוחב אותו בעגלת נכים. היתה פה אבן שלא ראיתי, והעגלה התהפכה והוא מלא עם דם... אני מסמן לכולם לעצור ואף אחד לא שומע לי... לא היתה לי ברירה, אני מבקש ממך סליחה, אבל תרחם על אח שלי... אחרי זה אתה יכול לתבוע אותי ולעשות מה שאתה רוצה... אותו אחד הסתכל וראה שבאמת אח שלו נמצא שם מוכה וחבול, אז הוא התהפך והוא ביקש סליחה מהבחור, ועזר להם לקום, ורק אח"כ הוא חזר.

הרבה פעמים הקב"ה שולח לי אבן - כי הוא רואה שאני נפלתי. אני נפלתי, לא כי אח שלי נפל. תחשוב רגע... הקב"ה לא עושה לך סתם. כל דבר שבא לבן אדם תתבונן למה זה קרה לך... תעבוד, רוצים ממך משהו... תעשה חשבון נפש... זה מה שאנחנו כעת צועדים לקראת "עצרת המליון", אנחנו כפופים לגדולי ישראל. כל ישיבה תראה איך עושים את זה. אבל לזכור שאם הקב"ה גוזר כזו גזירה - זה לא סתם אבן... הרי הרשעים בעם ישראל היו תמיד, אבל מה השתנה היום, מה קרה אחרי שבעים וחמש שנה?... זה דבר שמימי, הקב"ה תובע מאיתנו, אתה נופל!!! ואתה נפצע - קום לעזור לעצמך. כל אחד יעשה את החשבון הנפש שלו איפה הוא נופל ומה צריך לתקן, אני לא האדם שמוסמך להגיד מה. אבל כל אחד תעשה את החשבון שלך מה רוצים ממך... ובכללות זו גזירה על עולם התורה אז צריכים קבלת עול תורה! וככה אומרים לנו גדו"י.

זה זמן של חשבון נפש... זמן שכל אחד צריך להתחזק... ואז נקוה באמת שהקב"ה יעזור לנו, שתהיה "התחלת זמן" טובה, והמון סייעתא דשמיא. ונזכה לקנות גם את בבא בתרא, וגם לזכור את מסכת פסחים. ויהיה לנו זמן עם סייעתא דשמיא זמן של עלייה בתורה, של יראת שמים ומידות טובות. אמן.

לע"נ

מרת לולו בת

שאל וכתן אצלן ע"ה

נלב"ע ל' תשרי

תנצב"ה

לע"נ

הגאון ר' מאיר סופר זצ"ל

בן הגאון ר' שיימא שמאי זצ"ל

נלב"ע ג' חשוון תשפ"ו

תנצב"ה

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר וכן שיעור דף היומי ועוד, בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ניתן לתרום לגליון מכל עמדות נדרים פלוס ברחבי הארץ באמצעות לחצן קופות נוספות בחיפוש יש להקיש ארחות חיים או קוד מוסד 1000729

כמו"כ ניתן לתרום דרך המערכת הטלפונית הממוחשבת נדרים פון בחיג לטלפון 037630585 שלוחה 2071 או במספר פלא' 053-415-3025

כל מי שיכול לעשות הוראת קבע אפילו של כ5 ש"ח תבוא עליו ברכה, וכל המוסיף... ניתן לקבל את הגליון במייל: 4166058@gmail.com

שיחה מהגאון רבי זאב פהן שליט"א

פרשת וירא

מידת החסד

וזה הבאור בדברי הגמ' גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, שבאמת אין כונת הגמ' משום ריבוי האפשרויות של החסד יותר מן הצדקה, אלא שהמדה של החסד היא גדולה יותר ממדת החסד של צדקה, שהמדה של גמילות חסדים הוא בין בגופו ובין בממונו, שיש בני אדם שמוכנים לתת צדקה מממונם, ואמנם גם זה מדה טובה, שמצד הטבע אנשים נמנעים להוציא ממון לדברים שאינו רואה מה הוא מרויח מזה, ומי שמוכן לתת הוא בעל צדקה אבל עדיין אינו אומר שהוא מוכן לטרוח טרחת הגוף, ומי שמוכן לטרוח גם טרחת הגוף בשביל חסד יש לו מדה יותר נעלה שזה הקרבה אחרת, ואמנם גם בזה יש אנשים שמוכנים כיון שהם מרגישים שהם מקבלים כבוד שהוא הדבר הכי יקר בעולם בעיני בני אדם, [ואפי' שבאמת אין לזה שום משמעות אמיתית והוא כבוד מדומה], אבל המטיב למתים אין זה בשביל כבוד, שהמת לא מגלה הכרת הטוב, ואולי אפי' לא מכיר את הטוב, ואמנם יש אופן אחר גם בזה אבל סתמא דמילתא שהוא חסד של אמת כמו שכתוב בתורה, כי זה חסד בשביל להתחסד, אבל חסד לחיים יתכן שזה מורכב מכח מה שמקבל על זה בגמול או בכבוד, ולכן גדולה גמילות חסדים יותר מהצדקה, שאינו משום ריבוי האפשרויות שיש בגמילות חסדים יותר מהצדקה, אלא מכח החילוק ביניהם מה האדם מוכן להקריב בשביל להטיב לשני.

עיקר מעלת צדקה וגמילות חסדים היא כפי מידת החסד של האדם והמבחן לזה האם מה שאדם עושה הוא מכח מדת החסד הוא כפי השיעור שאדם מוכן להקריב כדי להטיב לשני, שזה מוכיח שההטבה שלו מגיעה מכח מידת החסד, וזהו מעלתה של גמילות חסדים יותר מן הצדקה.

החיבור של הרמב"ם היד החזקה זה חיבור של הלכה של כל התורה ובכמה מקומות הרמב"ם כותב דברי חיזוק, ובהל' מתנות עניים בהל' צדקה הוא מאריך אריכות גדולה על ענין החסד, [ואינני יודע אם יש כזו אריכות במקום אחר ברמב"ם], וכתב הרמב"ם שהצוה של אברהם אבינו לזרעו לכל כלל ישראל עד סוף הדורות זה צדקה ומשפט, מדת החסד היא מדרתו של אברהם אבינו.

כשמבינים דברים אלו אפשר להבין את דברי חז"ל שהכנסת אורחים זה יותר מקבלת פני השכינה, כי לא מדובר על מה שאנחנו מבינים בהכנסת אורחים, אלא אצל אברהם אבינו זה משהו אחר ממה שהמושג שלנו, שאצלו הכל זה מדותיו של הקב"ה.

ואמנם צריך לדעת שאברהם אבינו לא נולד בעל חסד, אלא הוא הגיע למעלה שלו בעבודה, שעבד על חסד והשיג חסד, לנו אסור להגיד כאלו דברים אבל חז"ל אומרים כן, שהשורש של חסד של אברהם אבינו שפגש את שם בן נח ושאלו באיזה זכות יצאתם מן התיבה, [והכונה בזה באיזה זכות זכיתם לבנות את העולם אחרי המבול], ואמר לו שם בן נח שזה בזכות הצדקה, ושאלו אברהם אבינו האם היו שם עניים, ואמר לו שם בזכות הצדקה שעשינו עם הבע"ח, אנחנו נהגנו מדת הצדקה - מדת החסד עם הבע"ח, ובזכות זה יצאנו מהתיבה [והיינו שזכו לבנות את העולם], אמר אברהם אבינו אם ככה זכיתם מכח החסד, אז אני אעשה חסד וחיוזק את עצמו וחייב את עצמו מכח החסד שהם עשו לעשות עוד יותר חסד, מיד

התורה מגלה לנו את ההנהגה של אברהם אבינו בהכנסת אורחים, אברהם אבינו זכה לביקור חולים של הקב"ה אצלו בשלישי למילתו, והקב"ה סיבב שיבואו לו אורחים בזמן שהשכינה אצלו, והוא עזב את השכינה כדי להתעסק בקבלת אורחים, ומכאן הגמ' לומדת שכך היא ההלכה שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה. וצריך להבין איך יתכן כזה דבר, והרי קבלת פני השכינה זה מעין עוה"ב, ובתיאור הכי נעלה שיש לנו אין לנו שום שיכות לתאר מה זה קבלת פני השכינה, ומהו העונג של אברהם אבינו בזמן שהקב"ה נוהג איתו ניהוג של ביקור חולים, אבל אנחנו יכולים להבין שזה מעין עוה"ב להרגיש קרבת אלקים, ולא קרבת אלקים בצורה שאנחנו יכולים לתאר לעצמינו אלא בדרגה שהקב"ה בא לבקר חולה, וזהו עונג רוחני שאין לנו שום אפשרות לתאר את זה*. והמשגיח ז"ל כשדיבר על דברי חז"ל אלו הוא אמר, נכון שכך ההלכה אבל איך אפשר לקיים את ההלכה, איך שייך שאדם יכול להתגבר על הנעימות הרוחנית [שאין לנו שום מושג בזה], ולהחליט אני עוזב את השכינה כדי לקיים הכנסת אורחים, אין לנו שום תיאור מה זה, אבל זה מה שאברהם אבינו עשה, ואם התורה מלמדת אותנו שכך ההלכה אז פשיטא שהוא לא הפסיד מזה כלום אלא הוא גם הרויח, וננסה להבין את הדברים.

כתוב בגמ' בסוכה גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה שהצדקה בממונו, וגמילות חסדים בין בגופו ובין בממונו, והצדקה לחיים וגמילות חסדים בין לחיים ובין למתים, והצדקה לעניים וגמילות חסדים בין לעניים ובין לעשירים, ויש לשאול שהרי הגמ' מדברת על החשיבות הרוחנית של הצדקה וגמילות חסדים, וא"כ מה נפק"מ בריבוי האפשרויות שיש בגמילות חסדים יותר מצדקה, וכי בגלל זה הוא יותר גדול ויותר חשוב, ואמנם הבאור הוא שחסד אינו רק כמו שמבינים בפשטות שהאדם מתחסד עם הנצרך ומטיב איתו ומשלים לו את הצורך שלו, אלא עיקר המעלה של חסד הוא כמה האדם מוכן להקריב משלו כדי להתחסד עם חבירו, והשיעור של החסד מורכב משני דברים אלו, מה אני מעמיד לשני ומה אני מקריב משלי כדי להעמיד לשני.

* לנו אין שום מושג מה המשמעות של קבלת פני השכינה, וכמו שהרמב"ם בפיה"מ בסנהדרין כותב שאין לנו מושג בעונגי עוה"ב, ואין אנחנו יכולים להבין מה זה עונג של עוה"ב, שכן עוה"ב זה העונג שאדם ירגיש בזה שהוא נמצא בהתקרבות עם הקב"ה, ואין לנו שום משל מחיי עוה"ז שיכול להסביר לנו את העונג הזה, ואומר הרמב"ם שהציוור הכי קרוב שיש לעונגי עוה"ב במושגים של עוה"ז הוא הכבוד, וגם זה כאין וכאפס לגבי עוה"ב, כי כבוד בעוה"ז הוא כבוד המדומה, והוא דמיון שהאדם המרגיש הנאת הכבוד הוא מרגיש שהוא קיבל דבר גדול מאד, והוא הדבר הכי יקר לאדם בחיים והוא מוכן להקריב ולהפסיד את כל קניני עוה"ז בשביל להשיג כבוד, וכן האדם מוכן להפסיד הפסדים עצומים כדי לא להתבזות, ואינו דבר אמיתי אבל כך הטבע של האדם, והסיבה לזה כי הכבוד המדומה הוא זיוף של דבר אמיתי, של הכבוד האמיתי שהוא הדבר הכי יקר שיש במציאות, והכבוד המדומה הוא זיוף של הכבוד האמיתי ולכן האדם מוכן להקריב כל מה שיש לו, והכבוד האמיתי הוא העוה"ב, [וגם בעוה"ז מגלים לנו חז"ל שיש מושג של כבוד "אין כבוד אלא תורה", ויש להבין מה הקשר בין תורה לבין כבוד, והביאור בזה שהכבוד הוא עשירות הנפש, שהנפש מקבלת קנינים אמיתיים, והקב"ה ברא את העולם שיש זיוף של הכבוד האמיתי והוא הכבוד המדומה, שהתחושה בנפש של האדם שאם הוא משיג כבוד הוא התעשר, ומכח זה אדם נמנע מעבירות חמורות מאד בגלל פחד שהוא יפסיד כבוד, ואדם עושה פעולות שהוא מחליט שהם פעולות נכונות כדי להשיג כבוד].

"ויטע אשל בבאר שבע", החסד של אברהם אבינו זה היה עבודה ולא היה זה טבע שהביא אותו לידי זה, אלא זה היה עבודה שהוא בנה את עצמו, ובגלל זה "תתן אמת ליעקב חסד לאברהם", מכח מדת החסד של אברהם אבינו הקב"ה נוהג עם אברהם אבינו והצאצאים שלו במידת החסד.

נמצינו למדים שאמנם חסד זה מעלה של ההטבה שהנצרך מקבל מהמטיב, אבל לא זו המדה של חסד, ולא זו המעלה שצריכים להסתפק בזה בלבד אלא זו ההנהגה המעשית אבל המדה של חסד זה משהו אחר, והוא מה האדם מקריב בשביל להטיב עם השני. הרבה אנשים מוכנים לעשות חסד אבל בהגבלה זו שהם לא ירגישו שחסר להם אלא מן המותרות שלהם, ואמנם גם זה מעלה, ויש קמצנים בעולם שגם את זה אינם מוכנים, אבל לא זו המעלה שהתורה קובעת, אלא מה האדם מוכן להקריב משלו כדי להטיב לאחרים.

הרמב"ם מצרף את הצדקה יחד עם החסד, כי מעלת הצדקה מורכב משני דברים האלו, פשיטא שהחפצא של המצוה של צדקה זה להטיב לעניים, אבל המעלה של הצדקה זה מה שהוא מוכן להקריב, ואמנם בלי זה, זה גם שוה הרבה, אבל מה שהתורה מחשיבה את החסד והצדקה זה מה האדם מוכן להקריב.

זו היא המדה של אברהם אבינו, וכמו שהתורה מגלה לנו את ההנהגה של אברהם אבינו לגבי אנשי סדום, וזהו דבר שא"א להבין אותו, מה הוא הקריב בתפילות שלו בשביל סדום שהיה זה הקרבה עצומה, שהוא לא רק ביקש מהקב"ה להציל את סדום ואת הערים, אלא הוא הקריב בשביל זה הקרבה עצומה, שהנה כשלומדים את הפרשה אנחנו לא יכולים להבין בכלל את צורת התפלה של אברהם אבינו מה הוא השקיע, כל בקשה נוספת זו מדידה עצומה מה הוא מבקש כדי להציל את סדום בלי לפגוע בכבוד ה', שהרי הם היו רעים וחטאים לה' מאד, וכדי לבקש עבורם צריכים נקיות עצומה, כי איך אפשר לבקש על אנשים רעים וחטאים לה' מאד בלי לפגוע בכבוד ה', ורק בגלל שאברהם אבינו היה בדרגה העצומה של חסד, וזה היה הנהגה ממידותיו של הקב"ה רק בגלל זה הוא היה יכול להתפלל, ואם מישוהו אחר היה מעתיק את התפילות של אברהם אבינו זה היה פגיעה בהקב"ה, כי הם היו שונאים חסד ולוחמים בשיטה נגד חסד, ורק אברהם אבינו היה יכול לבקש בלי לפגוע בהקב"ה שזה מדה ממידותיו של הקב"ה.

מדת הצדקה נוגע לנו לכל החיים, ולא רק כשפוגשים איזה עני שצריך סיוע, אלא בכל מקום שיש צורך של השני ויש בידינו להשלימו, ואמנם בודאי יש צדקה וביקור חולים אבל אנחנו צריכים לחפש את החסד בביהמ"ד, בצורה שחיים אחד עם השני, לומדים ביחד ונמצאים בשיעור ובישיבה ביחד, כל אחד צריך להרגיש שאני צריך להתעלות אבל החברים שלי צריכים ג"כ להתעלות, ואני צריך להיות מסייע לא רק לעליה של עצמי אלא גם לעליה של אחרים.

התפלות שלנו על הצלחה בתורה בשביל עצמינו ובשביל אחרים מגלה איך אדם צריך להתייחס להיות בתוך כלל ישראל במושג הזה של הצלחה בתורה, שבכל התפלות שלנו אנחנו לא מבקשים על עצמינו כמעט, אלא על הצבור, על כלל ישראל, וכמו שייסדו אנשי כנה"ג את התפלות בלשון רבים, ובהדגשה גדולה מבקשים על כולם, ואין המכוון שאדם לא צריך לבקש על עצמו יותר מאחרים, אלא המכוון הוא שבטבע האדם שגם כשמתפלל בנוסח שתקנו לנו בלשון רבים אינו שם לב שהוא מדבר בלשון

רבים ומייחס את התפלה רק על הצלחת עצמו, וצריך לשים לב להתפלל גם על אחרים.

ונוסף לזה שמבקשים בלשון רבים יש עוד הדגשה בצורת הבקשה איך מבקשים על כולם. שאנחנו מבקשים כל בוקר בברכות התורה ומתפרקים על הקב"ה "והערב נא ה' אלוֹקינו בפניו ובפי עמך בית ישראל" ויש לשאול מהו לשון **בית ישראל**, שלשון זה הוא בלשון התורה וממילא בלשון אנשי כנה"ג לשון של קורבה, וצריך להבין למה כשמבקשים על תורה מבקשים בנוסח זה שכולנו קרובים, וכן במעריב אומרים אהבת עולם **בית ישראל** עמך אהבת, ולמה לא אומרים **ישראל** כמו בשאר מקומות, ועוד יש לשאול שממשיכים ומבקשים מהקב"ה "ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי כל עמך בית ישראל" וצריך להבין מי זה צאצאי כל עמך בית ישראל, וכי יש מישוהו בעולם בעבר ובהווה ובעתיד, שהוא צאצאי עמך בית ישראל ואינו בעצמו בכלל בית ישראל, וא"כ על מי אנחנו מבקשים בזה, והתשובה היא שאנחנו צריכים להרגיש בבקשה על כלל ישראל על תורה כמו שמבקשים על בני משפחה, שאדם שהוא בעל משפחה מבקש על הבנים שלו לא פחות ממה שהוא מבקש על עצמו כי זה ביתו, וככה אנחנו מבקשים על בית ישראל, וזה הביאור מה שאומרים וצאצאי עמך בית ישראל, שכשאדם מבקש על עצמו והצאצאים שלו הוא מבקש עליהם משתי סיבות, כי הוא רוצה שהם יצליחו, והוא מבקש עוד דבר שהוא רוצה להיות האבא והסבא של התלמידי חכמים האלו כי זה מוסיף לו, וכך צריך להיות הרצון של כל יהודי כשמבקש על כל ישראל, שכמו שהוא מרגיש על עצמו שהוא רוצה שהצאצאים שלו יצליחו כך ייסדו לנו שכל אחד צריך להרגיש על השני.

ובודאי שזה עבודה גדולה אבל דבר ראשון צריכים לשים לב, ואם לא שמים לב כל התפילות מרוכזות רק על עצמינו, ואמנם יש מקום שמתפללים על עצמינו וכך צריך להיות שהאדם ירגיש את הצורך בהצלחתו יותר מהצלחת אחרים, ולכן יש מקומות שמתפללים בלשון יחיד, אבל רוב המקומות הם בלשון רבים, ומי שמגביל את זה על עצמו בלבד זה נגד כל ייסוד התפילות שייסדו לנו.

החסד של אברהם אבינו זה שיעור לא כמה אדם מטיב לאחרים אלא כמה הוא מוכן להקריב בשביל טובת אחרים, וזהו מש"כ "בחסד ואמת יכופר עון", כח הכפרה של חסד אינו בגלל שמטיבים עם אחרים אלא הקרבן שבוה מכפר, וכמה שאדם מקריב משלו כדי להטיב לאחרים וזהו הקרבן וזה מה שמכפר, [וכן הוא בתורה שכמה שמקריבים זה כח הכפרה], ואמנם ודאי שיש מעלה גדולה שמטיבים לשני והוא מקבל את ההטבה, אבל המדה של חסד זה כמה האדם מקריב לטובת אחרים, וזה הצוואה של אברהם אבינו לכל הדורות, וכמש"כ "כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו" וזו הסיבה שהקב"ה אוהב את אברהם אבינו.

החסד הגדול ביותר זה מה שהאדם רוצה לסייע ולהטיב לתורה של אחרים, וזהו דבר שהוא נגד הטבע ואם לא משקיעים בזה לא משיגים את זה, וזהו הגדלות של גדולי הדורות שגדלותם היא מה שהם עושים בעצמם עם השיעור כמה הם מטיבים לאחרים, וכמה הם מקריבים מעצמם כדי להטיב לאחרים, ואמנם יש בדבר זה נסיון גדול כי יש כאלו שמוכנים להקריב ולהפסיד את העליה שלהם, אבל זה לא מה שהקב"ה דורש, אלא אחרי שאדם דורש מעצמו את הבנין הרוחני שלו אז הוא יכול גם להקריב בשביל אחרים, ה' יעזור שנזכה לקבל שייכות עם מעלת החסד שזה מה שהאדם מוכן להקריב כדי להטיב עם השני.

נכתב ונערך ע"י אחד השומעים

**להכיר
וליראה מלפניו**
עבודת ה' לאור הפרשה

למלאת הנפש מיראת אלקים

כלא יראת ה' אין הגנה מהתאוות

בפרשתנו אבימלך בא בטענות אל אברהם שאמר על שרה "אחותי היא", ואברהם משיב לו כי חשש מחוסר יראת השמים של תושבי גרר. המלבי"ם מפרש את טענתו של אבימלך, ותשובתו של אברהם - ממנה נפיק יסוד גדול בעבודת ה':

ויאמר אבימלך... מה ראית כי עשית את הדבר הזה... (פירוש: מה ראית פה במדינה שעלה מורא כזו על לבך, וכי ראית שהם שופכי דמים או גוזלים נשים מבעליהם? ואברהם השיבו:

שגם אם נראה איש או עם שהוא פילוסוף גדול וחכם לו נמוסים ישרים, והרגיל את עצמו במדות טובות על פי עצת שכלו, והוא עושה משפט וצדקה הכל על פי עצת שכלו, בכל זאת לא נוכל לבטוח על האיש ההוא או העם ההוא, שבעת תסיתהו תאוותו לעשות רע שתמיד יגבר שכלו על תאוותו, כי בהפך - עת תבער בו אש תאוותו אל אשת חן או הון רעהו באין רואה, אז גם שכלו ילך שולל לרצוח ולנאוף ולעשות כל רע, רק כח אחד נמצא בנפש האדם אשר בו נוכל לבטוח שלא נחטא, והיא מדת היראה השתולה בנפש, עד שממנה יסתעף סעיף אחד שהיא יראת אלקים, עת תמלא הנפש מיראת אלקים המשיקף על נגלהו ונסתריו והצופה אל כל מעשיו, אז גם עת יגבר עליו יצרו יירא ויבוש מהמלך הגדול הרואה את כל מעשיו ויזהר מעשות רע...

ועל זה אמר (אברהם), כי אמרתי הגם שראיתי עמך שהם בעלי מדות טובות עושים משפט וצדקה, ולא ראיתי במי שום דופי, רק חסרון אחד שאין יראת אלקים במקום הזה, והרגוני על דבר אשתי. לא אוכל לבטוח במי, שעת יראו אשה יפה ותבער במי אש התאוה, לא יוכלו לכבוש את יצרם ויהרגו אותי, אחר שלא יראו אלקים, השכל לבדו ונמוסים השכליים לא יעמדו בפני זרועות התאוה.

רק פחד אלקים יכול למנוע אדם מליפול במכמורי התאוה! אדם עובר עבירה בסתר ואומר אל יראני אדם. הפחד כוחו רב למנוע את העבירה. יתכן להסביר זאת, כי אמנם השכל מניא את האדם מלחטוא בהסברים נאים, אך התאוה בהמית היא, וכשהיא מתפרצת - הרי זו בהמה משתוללת! וכעת לא יועיל כל הסבר וכל טעם, אלא רק השוט. הפחד.

היראה - מעצורים

למדנו מכך כמה מוכרחים אנו להגביר בקרבנו את כח היראה. המעצור היחיד הוא היראה, ואדם בלא מעצורים הרי הוא כמכונת

תכלית המעלה - יראת שמים

לאחר שאברהם אבינו עמד בנסיון העשירי, עקידת יצחק - שהיה הנסיון הקשה מכולם, ה' אומר לו "עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה". מה היה ההישג של אברהם כשהגיע לשיא של עבודת ה' שלו, שהיא התכלית של כל הנסיונות - ירא אלקים. בעל יראת שמים.

ירא שמים היא המעלה הגדולה ביותר שיכולה להיות, כפי שאנו רואים מאברהם. ומאידך הפחיתות העמוקה ביותר היא חוסר יראת שמים, כפי שרואים מעמלק; על עמלק נצטוינו למחות את שמו מתחת השמים ולא להשאיר לו כל זכר, ואין הכסא שלם עד שימחה שמו. ציווי מעין זה לא נאמר על שום דבר אחר, מה שמורה על כך שעמלק הוא תכלית הרע. ומה התורה כותבת עליו - "ולא ירא אלקים".

ושלמה המלך כתב, "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור, כי זה כל האדם". ורבינו יונה כתב (שע"ת ג, י), "ידוע תדע כי יראת ה' יסוד המצות, שנאמר "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך", ובזה ירצה ה' את ברואיו, כמו שנאמר "רוצה ה' את יראיו".

ועוד כותב שם (אות יב), ונאמר "יראת ה' אלמדכם", ונאמר אחריו "סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו", למדנו מזה, כי מי שאינו עוסק בעשיית הטוב ובקשת שלום הפר יראת שמים, והוא מן הרשעים, כי לא יירא אלקים. הרי מלמד אותנו רבינו יונה כי יראת שמים אינה רק ענין למצוות שבין אדם למקום, אלא גם המצוות שבין אדם לחברו נכללות ביראת שמים, ומי שעובר עליהן הרי זה אינו ירא.

זכירת ה' מחייבת מעשים טובים

וגם נצטוינו לזכור את ה', ויש לנו מצוות שבהן אנו מתחייבים מכח זה, וכפי שכותב שם (אות כו), מן האזהרות התלויות בלב - השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה כל מקום שנאמר השמר פן ואל הרי זה לא תעשה, הוזהרנו בזה לזכור את השם יתברך בכל עת. וחייב האדם להשתדל לקנות לנפשו תמיד ההנהגות המחויבות מן הזכירה, כמו היראה והצניעות וקישוט המחשבות וטכסים המידות, כי זרע הקודש ישיגו כל הנהגה נאווה והמעטירה בעליה מזכירת השם יתברך, כמו שנאמר "בה' יצדקו ויתהללו כל זרע ישראל".

(תענית א, ג) "אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריית, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים". מחובת יראת השמים להתבונן במה שקורה ולהפיק את הלקח שה' מלמד אותנו בכך.

וצריך כל אחד לראות את עצמו כאילו מעשיו יכריעו את גורל העולם, וכפי שאמרו חז"ל (קידושין מ:): שהעולם נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות.

ללא בלמים הנוסעת במורד הדרך, שסכנתה עצומה ומי יודע אלו אסונות היא תגרום, רח"ל.

יראת העונש

והנה היראה מתחלקת לב' סוגים, יראת הרוממות ויראת העונש. יראת הרוממות היא דרגה גבוהה וקשה להשיג אותה, אך יראת העונש קלה יותר לרכישה, וכפי שכותב המס"י (פרק כד) שהיא קלה מאד להשגה ואין דבר קל כמוה.

ועל ידי שמתבוננים במעשי ה' בעולם מגיעים ליראת העונש, הוא ה' אלקינו בכל הארץ משפטיו, כאשר מתרחשים אסונות ל"ע עלינו להסיק מכך שיש דין ויש דיין. וכפי שכותב הרמב"ם על ענין התעניות

אל תהיה כסוס*

דוחפים אותו הלאה! אלא, שהם סוסים. והם לא מודעים לכך שכוחם רב משל זה ששולט בהם.

הפסוק בתהילים אומר "אשכילך ואורך בדרך זו תלך איעצה עליך עיני, אל תהיו כסוס כפרד אין הבין". יש כאן עצה, אשכילך ואורך, ומה העצה? אל תהיו כסוס. עבור עצה כזו אנו זקוקים לפסוק? והלא דברים פשוטים וברורים הם! אך על פי הדברים האלו יש לבאר, אל תהיו כסוס כפרד אין הבין - יש לכם כוחות, הכירו בהם ולכו עמם. אל תבזבוז את היכולות שלכם.

יוצר האדם

הכוחות העצומים ניתנים באדם עם בריאתו, אך אינם יוצאים אל הפועל עד שהאדם עצמו יעבוד על כך. ומכיון שהכוחות הללו הם מעלתו של אדם על פני הבהמה, נמצא שהוא נוצר כבהמה, והוא הוא שהופך את עצמו לאדם, על ידי עבודת המידות ועבודת המצוות שלו.

בברכות חתן וכלה אומרים פעמיים "יוצר האדם". יתכן לפרש, שהפעם הראשונה מתייחסת לשנות רווקותו, כאשר הוא רווק ועובד על עצמו, וכשהוא בישיבה הוא מקפיד על הסדרים, על הלימוד, על התפילה שתהיה כצורתה, ועל הנהגות נכונות בין אדם לחברו והתחשבות בזולת. כך הוא **יוצר את עצמו** ומכין את עצמו לבניית ביתו, או אז יאמרו עליו בפעם השניה "יוצר האדם".

יקרות האדם

"אדם ביקר" - הפסוק בתהילים מגדיר את האדם כדבר יקר. היצור היקר ביותר שקיים. אבל אם "ולא יבין" - אם האדם עצמו אינו מבין זאת, "נמשל כבהמות נדמו". הוא נחשב כבהמה, אין לו את הערך המיוחד שנוסף לאדם על פני בעלי החיים.

האדם הוא 'יציר כפיו של הקב"ה'. שאר יצורי העולם אינם יצורי כפיו. ה' ברא הכל במאמר פיו, "ויאמר אלקים יהי". אבל על האדם נאמר "נעשה אדם" - כביכול בידיים. הנשמה שבאדם גדולה יותר מן המלאכים, כפי שכותב המס"י (פ"א).

והוא גם תכלית הבריאה! לפיכך נברא אדם יחידי - כדי שיאמר "בשבילי נברא העולם"; הבריאה העצומה על כל חלקיה ופרטיה משתלמת עבור אדם אחד, ואיזה אדם - אני! כל כך יקר אני ששוה ליצור את כל זה בעבורי בלבד. אבל כדי שבאמת יהיה לאדם את המעלה הזו - הוא חייב להכיר בה. ואם לאו, הרי הוא כאדם שברשותו נכסים רבים ועושר גדול והוא לא יודע עליהם, שבפועל אינו עשיר אלא עני.

אל תהיה כסוס!

שמועה מספרת על רבי חיים בריסקער זצ"ל שראה פעם נער גוי מוביל שני סוסים, מוליך אותם בעזרת שוט לכל אשר יחפוץ. תמה רבי חיים, שני סוסים בעלי כח נכנעים לנער צעיר וחלוש? בבעיטה אחת הם

* מתוך שיחת מוריניו שליט"א בשבוע שעבר, עקב כך שהשיחה לא נדפסה מחמת עניני הזמן.

שאיפה לגדלות

"למה צריך שישים מבטו ומגמתו" - להיכן שואף להגיע, לפעמים צריך לחשוב גם על דרגות יותר מהכוחות שלו, לראות שזה הכיוון שלשם אני רוצה להתקרב לקירבת ה' ולדבקות בה', זה מצד אחד צריך שיהיו השאיפות של האדם, כי אם האדם לא עושה לעצמו יעדים גבוהים הוא גם לא עובד בדרגות שלו.

מצד שני אדם שעושה יותר מהכוחות שלו ורוצה ביום אחד להיות מושלם, הוא לא יעבוד ולא יצליח ולא יהיה מסוגל גם בכוחות שלו, אין לו את כוחות הנפש ולא כוחות הגוף וזה ב' העבודות שהאדם צריך.

השאיפה שצריכה להיות לכל אחד לדעת את כל התורה

אם נאמר את זה בשפה שלנו, **כל אדם, כל בחור ישיבה, כל בן תורה - השאיפה צריכה להיות לדעת ש"ס, להיות בקי בש"ס ופוסקים ולדעת את כל התורה כולה.**

לקחת לעצמו דמויות מהדורות הקודמים שמשפריים עליהם שהם אנשים שידעו ש"ס, אנשים שידעו את כל התורה כולה, אנשים שהבינו בעמקות, וכן במושגים בהתמדה כמה אפשר ללמוד בריציפות, וזה יהיה מול העיניים להיכן רוצה להגיע זה השאיפות שצריך לשים מול העיניים שלו, וזה נותן לו כוחות, אם זה בתורה אם בתפילה אם בעבודת ה', דרגות בתפילה דרגות בתיקון המידות.

כך רואים בחז"ל והמס"י ג"כ כותב (פרק כא):

"הנה ממה שיועיל הרבה לקנות החסידות וכו', וכן תועיל הקריאה בסיפור מעשה החסידים באגדות אשר באו שם, כי כל אלה מעוררים את השכל להתייעץ ולעשות כמעשיהם הנחמדים"

האדם צריך להסתכל על התנאים והאמוראים מה שחז"ל מספרים לנו להיכן האנשים השלמים הגיעו.

ב' כוחות מתנגדות שצריך את שניהם

אבל מאידך האדם צריך לדעת שהוא לא בדרגות האלו, מי שיש לו מושגים בהתמדה והוא רוצה ביום אחד להצליח ללמוד יום שלם בלי דברים בטלים הוא לא יצליח, מי שרוצה לדעת את כל הש"ס בבת אחת הוא לא יצליח, אדם צריך לדעת לפי כוחותיו מה הדרך שלו, זה ב' הכוחות שצריך לדעת ביחד, וזה הקושי בעבודת ה' שהאדם צריך לעבוד עם ב' כוחות אלו יחד.

המשגיח ר' אליעזר גינזבורג זצ"ל היה מביא בזה את מש"כ ר' ישראל (אור ישראל אגרת כ') על נקודה זו:

"ובדבר הקשה ההכרח להתגולל בנחת ולהשיגו ברוב זמן ועידן, עם התשוקה להשיגו במהרה.

"ובדבר הקשה ההכרח להתגולל בנחת" - יש דברים שקשה להגיע אליהם ובהם צריך להתקדם בנחת לא מדאי מהר, **"ולהשיגו ברוב זמן ועידן"**, אבל ביחד עם זה **"עם התשוקה להשיגו במהרה"**.

מצד אחד אדם צריך לעבוד בנחת, היום קצת ועוד קצת ועוד קצת ואי אפשר ביום אחד הכל כי לא יצליח, אבל ביחד עם זה צריך שיהיה תשוקה להשיגו במהרה.

וממשיך שם ר' ישראל:

"והן ב' כחות מתנגדות אשר צריך האדם לנגוע בשניהם, כי אם יחדל התשוקה תתרפה המלאכה, ואם תחזק התשוקה ביותר להיות אץ, תשבת כמעט העבודה ולא תשא פרי חלילה, האדם

האדם חפשי בדמיונו ואסור במושכלו

ר' ישראל כותב בתחילת אגרת המוסר:

"האדם חפשי בדמיונו ואסור במושכלו, דמיונו מוליכו שובב בדרך לב רצונו בל יחת מהעתיד הודאי, עת יפקוד ה' על כל מפעליו"

"האדם חפשי בדמיונו" הבר"ע נתן לאדם ב' כוחות כח של דמיון וכח של שכל, ומבאר **"דמיונו מוליכו שובב בדרך לב רצונו בל יחת מהעתיד הודאי, עת יפקוד ה' על כל מפעליו"** - לאדם יש כח רצון, יש לו רצונות להרבה דברים, וכח הרצון עובד בלי שכל, וקורא לזה "כח הדמיון", הרצון רוצה דברים ומשתדל בשביל כל מיני דברים מכח הרצון שלו אבל לא עובד עם שכל, ולפעמים זה לרעתו, הפסד מצוה כנגד שכר עבירה כנגד הפסידה, הכח הרצון של האדם עובד בלי שכל מכח הדמיון שבאדם.

ולזה הקב"ה נתן לאדם "שכל" שהדמיון יהיה "אסור במושכלו" האדם בדמיונו הוא חפשי אבל בשכל הוא קשור, השכל קושר אותו לנהל ולנווט את הדמיון שלו שלא לעשות דברים לרעתו לשמור עליו.

זה הפתיחה של ר' ישראל לאגרת המוסר שהאדם צריך לחזק את לימוד המוסר את השכל שלו על הרצונות, כדי שלא יפול מכח הרצונות שלו לבאר שחת.

וזה עבודת המוסר של האדם שצריך לחזק את עבודת השכל לחשוב מה טוב לו לעצמו, כמו שאומר שהאדם חפשי בדמיונו ורוצה כל מיני דברים אבל "ואסור במושכלו" השכל שלו קושר אותו ומגביל אותו וצריך להשתמש עם השכל ולא ליפול חס ושלוש.

בעבודת ה' צריך להיות עם שאיפות – "חפשי בדמיונו" – עם ידיעה היכן דרגתו

ר' ישראל מדבר על שני כוחות ברצונות לדברים השלילים שצריך לשמור עליהם, אבל יש את ב' כוחות אלו גם לצד הטוב בחלק שהאדם רוצה להתקרב לקב"ה, להתקרב לתורה ולהגיע לשלמות.

החלק של הרצון והדמיון במה שנקרא "השאיפות של האדם" להיכן רוצה להגיע, להיכן צריך להגיע, למה יכול להגיע, כמה זה טוב להגיע לשם וכמה מאושר האדם שהגיע לשלמות בתורה ובעבודה ולקירבת ה', ובה האדם "חפשי בדמיונו" צריך וזה דבר חשוב שיהיו לאדם שאיפות, לחזק מה ראוי להיות ולמה ראוי להגיע ולמה הוא שואף.

אבל האדם צריך לדעת שלפעמים היעד שלשם צריך לרצות ולשואף הוא רק דמיון, אבל במושכלו האדם צריך ללמוד מהשכל היכן בדיוק הוא אוהו ולמה הוא מסוגל במצב שלו, מה התפקיד שלו בדרגה שלו כדי להתקרב לשלמות.

יסוד החסידות – לשים מבטו ומגמתו לדרגות גבוהות

זה ב' הכוחות שיש גם בעבודת ה' וצריך לעבוד עם שניהם, אדם שאין לו "שאיפה לגדלות" ומסתכל כל הזמן רק על הדרגות הקטנות שלו לא רואה את היופי של עבודת ה', אם הוא לא עושה לעצמו מטרה להיכן יכול ורוצה להגיע הוא לא עושה גם מה שיכול.

וזה מה שפתח המסילת ישרים את ספרו:

"יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה שיתברר ויתאמת אצל האדם וכו', ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל מה שהוא עמל כל ימי חייו"

הנלבב המשקיף על עצמו יבין בכלל איך לתוך ביניהם בלי גדר מוגבל"

יש ב' כוחות וכדי להגיע לשלמות האדם צריך לעבוד עם ב' כוחות, לשאוף לגדלות ולראות גדלות להיכן צריך להגיע, מאידך צריך לדעת שאנחנו אנשים קטנים ואין לנו כוחות ואי אפשר ביום אחד להיות כמו פלוני, אלא צריכים לעבוד לאט לאט עוד קצת ועוד קצת כפי הדרגות שלנו עד שנגיע לשלמות.

זה בבחינה מסוימת מה שר' ישראל אומר ש"האדם חפשי בדמיונו ואסור במושכלו", גם לצד הטוב.

אסור להיכנס ליאוש מחמת השאיפות הגבוהות

יש בזה עוד נקודה חשובה, לפעמים דוקא כשאדם מעמיד לעצמו שאיפות גבוהות לגדלות בתורה ועבודה ורואה שלא מצליח זה גורם לו סוג של יאוש וחלישות הדעת, מרוב שצריך לשאוף לגדלות לפעמים רואה שלא יצליח וגורם לו חס ושלום ליאוש וחלישות הדעת וגורם לו להפסיק לגמרי.

וזה דבר חמור מאד ולא טוב, וצריך ביחד עם השאיפות להיות "שמח בחלקו" ולדעת שאם אני עובד בדרגות שלי בכוחות שלי זה רצון ה' וזה מה שאני יכול ובה אני מתקדם וזה מה שמוטל עלי.

צריך האדם להיות שמח במה שהשיג ביחד עם השאיפה לגדלות

באור יחזקאל מבאר שזה היה החטא של קין, הנה קין זכה לדבר עם הקב"ה, אין לנו מושג באיזו דרגה היה, אדם הראשון היה יציר כפיו של הקב"ה וקין היה בן של אדם הראשון וראה אמונה בחוש, והיה בגן עדן ואין לנו מושג באלו דרגות היה ואיזו קירבת ה' היתה לו, ובאמת השיג מעצמו את סוד הקרבות.

אבל הקב"ה לא קיבל את הקרבן שלו, ורש"י אומר שזה מחמת שלא הביא מחלביהן וכנראה היה בזה חטא מסוים, וזה גרם לו ש"נפלו פניו", והדבר הזה שנפלו פניו גרם לו אח"כ לעבור על רציחה להיות "רוצח את אחיו", וגם חז"ל אומרים עליו שהגיע לכפירה, אבל הכל התחיל בזה שלא היה שמח בחלקו ברוחניות.

ובאור יחזקאל (דרכי העבודה עמוד שפא) כותב:

"וביותר יש להוסיף שעלינו להיות שמחים ומרוצים ממצבנו הרוחני, אכן האדם חייב לתבוע ולדרוש מעצמו רבות ולא להסתפק במה שהשיג, אבל אין זה סותר לכך שחייב להיות מרוצה ובעד רצון ממה שהשיג"

זה דבר קשה מאד, מצד אחד כל כך רוצים ושואפים לגדלות אבל לפעמים לוקח זמן ולא מצליחים וצריך להיות בנתיים שמח בחלקו.

חטאו של קין

וכותב:

"יסוד זה מתגלה לנו בתחילתה של תורה "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה ויחר לקין מאד ויפלו פניו, ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך וכי, הנה קין חרה לו ולא היה שבע רצון ממצבו, ולכאורה הרי אי שביעות רצון היתה מפאת דרישה לרוחניות בראותו כי הקב"ה מקבל מנחת הבל אחיו ואילו את קרבנו לא קיבל (ולכאורה הוא דבר טוב), וא"כ הרי זה מדריגה עליונה בהיותו שואף ומבקש להשיג מעלות ורצונו שישעה הי"ת אל מנחתו, ומכל מקום ראינו שהקב"ה תובע אותו על כך ומורה לו שמצב זה של נפילת הפנים והרוגז והכעס על זה שמנחתו אינה מקובלת אינה הדרך הנכונה".

לפעמים אדם לא מצליח ולא רואה את ההצלחה שלו, ולפעמים גם רואה שחבירו מצליח יותר כמו בקין והבל, וזה גורם לו להיות לא מרוצה, וזה חטא שגורם לו לנפילה.

וכמו שכותב שם האור יחזקאל:

"ולחפץ זה היתה תחילת נפילתו של קין, ועל כן אמר לו הקב"ה אם לא תטיב לפתח חטאת רובץ וסופו של קין יוכיח שירד והתדרדר עד שנעשה לרוצח אחיו"

גם אדם שחטא אסור להתעצב אלא רק להשיג תיקון לעתיד

ויש כאן חידוש, בשלמא אדם שעושה בכל כוחו צריך להיות שמח בחלקו אבל קין הרי היה לו חטא, ועם כל זה רואים שגם שודאי צריך לחזור בתשובה ולהתחרט אבל לא להיות שמח הוא חטא גדול מאד.

וכן בספורנו שם כותב:

"ולמה נפלו פניו, כי כשיש לקלקול איזו תקנה אין ראוי להצטער על מה שעבר, אבל ראוי להשתדל להשיג תיקון לעתיד"

אדם שנכשל ונפל צריך לא להיות נפלו פניו, וזה רק גורם לא להצליח ולא להמשיך בעבודת ה', עבודת ה' הוא לחשוב על היעד לחזק ולהתחזק ולנסות להתקרב לקב"ה.

זה ב' הכוחות שכל עובד ה' וכל בחור ישיבה צריך לעבוד איתם, מצד אחד צריך לעבוד עם השאיפות לגדלות, שאיפות לשלמות לתורה בעבודה ובמידות.

מצד שני האדם צריך להכיר את הכוחות שלו ואדרבה לעבוד עם הכוחות שלו לדעת מה הוא יכול ולדעת מה הוא לא יכול, ומה שיכול בדרגות שלו להתקדם להיות שמח, ואם מרגיש שיכול יותר להיות בדבקות בתורה מזמן שעבר כמה צריך לשמוח בזה, האדם צריך בדרגות שלו להסתכל ולחשוב על זה.

ב' חילוקים בין ביקוש הכסף לחיפוש המטמון

אולי אפשר לפרש בזה את הפסוק במשלי פרק ב' "אם תחפשנה כסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה', הפסוק אומר ב' משלים שצריך ללמוד תורה כמו כסף וכמו מטמונים, ומה הכפילות ומה ב' מהלכים אלו, והחפץ חיים (ספרו זכור למרים ובעוד מקומות) מבאר בזה בכמה אופנים.

אחד הביאורים שמבארים בזה הוא את ב' הבחינות האלו, "כסף" שאדם מרויח, יש לו צורך לכסף כדי לפרנס את עצמו ואת בני ביתו, הוא פועל ועובד לפי הכוחות שלו, ואך אדם צריך ללמוד תורה עם הכוחות שלו היכן שאוחז וכל יום מקבל ומגיע לפי מה שעובד – זה הכח של "אם תחפשנה כסף".

משא"כ כמחפש מטמון יש ב' חילוקים בין כסף למטמון, תחילה מטמון זה ריבוי כסף לא סתם מטמינים קצת כסף בתוך האדמה אלא מטמון הוא משהו ענק.

מצד שני אדם כשמחפש מטמון מחפש כי יודע שיש מטמון באזור, ולפעמים אפשר לחפש שבוע שבועיים חודש שנה ולא יוצא עם כלום ולמה מחפש, יש לו שאיפות ויודע שיש מטמון והשאיפות שרוצה להגיע למטמון נותן לו כח לעבוד גם כשלא רואה את הפירות, זה כשאדם מחפש מטמון שרוצה זה הכח של מטמון, בכסף הוא שכיר יום ומקבל את הכסף כל יום, ומטמון הוא דבר גדול מאד ולא רואה את פרי העבודה אבל עצם מה שיש לו שאיפות לגדול נותן לו כח לעבוד גם כשלא רואה את הפירות.

אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה

כך ג"כ בעבודת ה' מצד אחד אדם צריך לראות היכן שאוחז, ברוך ה' לומד עוד סוגיא ועוד סוגיא, וצריך להיות שמח בחלקו במה שיכול.

מאידך צריך לחשוב שיש מטמון יש גדלות בתורה וגם כשלא רואה את הפירות עצם זה שמחפש נותן לו כח לעבוד גם עם הכוחות שיש לו.

אדם שעושה לפי כוחו – לבסוף זוכה למטמון יותר מכפי כוחותיו

ויש בזה עוד דבר חשוב מאד – שבאמת אדם שעובד עם הכוחות שלו פתאום זוכה לסייעתא דשמיא גדולה מאד וזוכה למטמון יותר מהכוחות שלו, התורה היא כמו מטמון ואדם שיעג "נפש עמל עמילה

לוי, אדם עמל בתורה בהתחלה ההצלחה היא כפי העמל שלו, אבל אח"כ הוא שואף לגדלות ורוצה גדלות ויודע שאין לו את הכוחות האלו, **אבל אם עובד עוד ועוד זוכה לסייעתא דשמיא מעל דרך הטבע שיש לפי כוחו.**

ובזה זה התורה דומה לכסף ומטמון, בתורה צריך לעבוד עם השאיפות וגם כשמרגיש שהוא לא בדרגה צריך לשאוף וזה נותן לו כח לעבוד עם הכוחות שלו היכן שאוחז כל אחד עם הכוחות שלו באיכות ובכמות, ולא לעבוד יותר מהכוחות שלו זה מסוכן, אבל אם אדם עובד לפי הכוחות שלו בסוף מגיע למטמון יותר מהכוחות שלו.

משל הטיפש והחכם

דבר זה מבואר גם בחז"ל על הפסוק "כי המצוה הזאת לא נפלאה היא ממך דברים", והמדרש (נצבים פרשה ח סימן ג) מביא על זה:

"רבנן אמרי הטיפש הזה נכנס לבית הכנסת ורואה אותן עוסקים בתורה, והוא אומר להן היאך אדם למד תורה, תחלה אומרים לו תחלה קורא במגילה ואח"כ בספר ואח"כ בנביאים ואח"כ בכתובים, משהוא גומר את המקרא שונה את התלמוד ואח"כ בהלכות ואח"כ באגדות כיון ששומע כך אומר בלבו אימתי אני למד כל זאת וחוזר מן השער הוי בשער לא יפתח פיהו"

הוא רואה תלמידי חכמים עוסקים בתורה ואומר להם איך הגעתם לדרגות האלו בתורה, והם אומרים לו את הסדר, שלא ביום אחד, מתחילה מקרא וכו', והוא אומר איך אני יצליח, ויוצא מבית המדרש, ובפשטות זה נראה שזה סתם עצלות שלא רוצה לעבוד.

אבל המדרש ממשיך:

"א"ר ינאי למה הדבר דומה לכר שהיה תלוי באויר, טיפש אומר מי יוכל להביאו ופקח אומר לא אחד תלה אותו מביא סולם או קנה ומוריד אותו, כך כל מי שהוא טיפש אומר אימתי אקרא כל התורה, ומי שהוא פיקח מהו עושה שונה פרק אחד בכל יום ויום עד שמסיים כל התורה כולה, אמר הקדוש ברוך הוא לא נפלאה היא ואם נפלאה היא ממך שאין אתה עוסק בה הוי כי המצוה הזאת"

יש אולם גבוה שתלוי בו ככר, ואדם רוצה לאכול את הככר, טיפש אומר שאי אפשר להגיע והוא מתייאש, אבל הפיקח אומר הרי משיהו תלה וכמו שמשיהו תלה כך אפשר להוריד, זה המשל, כך מי שטיפש אומר אימתי אני יצליח ללמוד את כל התורה, ומי שפיקח אומר הרי אני לומד פרק כל יום וכו'.

הטיפש מודד לפי כוחותיו והחכם מבין שיש אחרים הצליחו

יש שאילה בפשט המדרש, במשל לטיפש יש טענה איך אפשר להגיע לכזה טענה, והפיקח מגיע בפקחות ואומר איך הגיע לשם כנראה שיש פיתרון ומוצא את הפיתרון ומביא סולם, אבל איך זה קשור לנמשל היכו יש מקום לטעות לטיפש ומה החכמה של הפיקח ומה הסולם.

בהכרח כמו שמפרשים המפרשים, שהטיפש רואה תלמידי חכמים שיוצאים את כל התורה כולה והוא מגיע ועושה חשבון איך אני יצליח אי אפשר להגיע לדבר כזה זה מעל דרך הטבע זה כמו כיכר באויר זה מעל הכוחות שלי, **אבל הפיקח אומר הרי יש תלמידי חכמים שהצליחו ואיך הצליחו וכי יש להם יותר כשרונות יותר ממני, ומה באמת הפיתרון איך מצליחים ואיך הם הצליחו?**

התשובה היא שאל תעשה חשבונות, אתה עובד עם הכוחות שלך, היום פרק אחד בדרגות שלך **ואם אתה עושה מה שאתה יכול תהיה לך סיעתא דשמיא גדולה מאד** שהקב"ה מביא לך מעל הדרגות שלך ותגיע לשלמות בתורה, זה הפיקחות והטיפשות המשל והנמשל.

טעות הטיפש שמנסה לחשבן אם יכול לגמור את בבא בתרא

כלומר כשמתבוננים, הטיפש הזה הטעות שלו היתה שעבד רק עם הכוחות שלו בלי שאיפות ומדד את ההצלחות שלו עם הכוחות שלו איך אני יצליח.

איך אני יצליח לגמור בבא בתרא קעו דפים? זה קשה ואיך אני יצליח – **כך הטיפש התחיל את הזמן** איך אני מצליח וזה גורם לו לא ללמוד, או ללמוד לאט... שהרי בין כך לא מצליח, כך הטיפש אומר, אבל הפיקח אומר ודאי אפשר אני יתחיל ללמוד, עוד דף ועוד דף, עוד סדר, בשישי שבת ובסוף מצליח.

הטיפש מודד לפי הכוחות שלו ושואל איך אפשר להגיע ובאמת לא מגיע, ואז שמתייאש או שלא לומד לפי כוחו אבל לא מגיע, משא"כ הפיקח רואה את המטרה מול העיניים שלו ורואה אנשים גדולים שכן הצליחו והוא לא עושה חשבונות אלא אומר אני מתחיל ללמוד, מוטל עלי חיוב של תלמוד תורה ובכוחות שלי אני עובד מה שאני יכול ובאמת בסוף זוכה מעל הכוחות שלו.

זה הכוונה "כמטמונים תחפשנה" תורה צריך ללמוד גם כמו כסף וגם כמו מטמון, **לדעת שיש מטמון בתורה, יש אור בתורה יש גדלות בתורה, "הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק", יש דרגות שפתאום נפתחים לפני הלומד,** כמו שידוע על גדולי ישראל שלמדו ופתאום זכו לגדלות בתורה וזכו לזה וזכו לזה – ואיך הצליחו כי מה שבבכ שלהם כן עשו ובסוף זכו ליותר מהכוחות שלהם.

לעבוד לפי כוחו בתפילה ולבסוף לזכות למטמון

כך האדם צריך לעבוד בתורה ובכל עבודת ה', וגם בתפילה זה כך אדם אומר אני לא מצליח להתפלל קשה לי לכוון, – אבל זה לא נכון כי בדרגות שלך ברכה אחת אתה יכול לכוון, אתה יכול להשתדל לבוא בזמן עוד פעם ועוד פעם, ופתאום יש סיעתא דשמיא ותצליח, ומי שאומר שבין כך אני לא מצליח זה לא נכון.

אלא אתה מצידיך תעשה בכוחות שלך היכן שאתה אוחז תעבוד בכל כוחו היכן שאתה אוחז, וגם בזה יותר תהיה שמח בחלקך, לא דורשים ממך מה שאתה לא יכול, ותהיה שמח בברכה האחת שאתה יכול לכוון, תהיה שמח שאתה יכול לומר פסוקי דזמרה בלי לדלג גם שזה בלי כוונה, זכית לשיר לקב"ה וגם שזה בלי לכוון זה גם דרגא, היכן שאתה אוחז תהיה שמח – וזה יתן לך כח להתקדם, אם אתה עובד לפי הכח שלך אתה תתקדם בסוף עוד ועוד ותתעלה וזה הדרך להצליח, כך האדם צריך לעבוד.

בלימוד לפי כוחו זוכים כפי היגיעה – ולבסוף יש סיעתא דשמיא

יתכן שזה ג"כ הפשט בגמרא במגילה דף ו: שמביאה ב' בחינות מצד אחד אומרת:

"ואמר רבי יצחק אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמן, לא יגעתי ומצאתי אל תאמן"

אדם אומר שהצליח בלי יגיעה אל תאמן אין דבר כזה להצליח בלי יגיעה, מסתמא הפשט הוא שכפי היגיעה כך המצאת, ואם לא יגיעת אל תאמן שמצאת, וכן אם יגיעת יש מצאת אין דבר כזה שיש יגיעה בלי מציאה.

והגמרא שם מסיימת:

"ולדברי תורה לא אמרן אלא לחדודי, אבל לאוקמי גירסא סיעתא מן שמיא היא"

ויש לפרש בגמרא לפי הנ"ל, שיש את ההצלחה המקומית שאדם לומד ובה יש כלל שצריך יגיעה ובל יגיעה לא הולך, ומאידך אין כזה דבר שאדם יגע ולא רואה את ההצלחות של היגיעה, אבל יש משהו יותר שזוכים בגדלות בתורה מיוחדת וזה תלוי בסיעתא דשמיא.

לחזק את השאיפה בתחילת הזמן לרצות דרגות גבוהות

אדם צריך לעבוד גם כשלא רואה את המטרה לפני העיניים, ולדעת שיש הרבה מטמונים דברים נפלאים בתורה ועבודת ה', דרגות בקירבת ה', אשריך וטוב לך, וכל ההתחלות קשות ובהתחלה לא רואים את זה אבל לדעת שיש את זה וצריך לעבוד, ולפעמים כשלא רואים את התועלת תהיה שמח בחלקך, כך צריכים להתקדם.

חז"ל אומרים (קידושין מ:)

"לעולם יראה אדם עצמו חצוי זכאי וחצוי חייב וכו' שעולם נידון אחר רובו והיחיד אחר רובו" עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות"

- כל העולם כולו מחצה זכאי ומחצה חייב, **ויחיד אחד שמתחזק יכול להכריע את כל העולם לכף זכות**, וחז"ל יחיד שלא מתחזק.

זה החיוב של כל יחיד ויחיד ושל כל ציבור וציבור להתחזק בתורה ובתפילה.

התורה זה הקיום שלנו – הקשר עם הקב"ה

לדעת שהתורה זה הקיום שלנו, ואין לנו שיוך רק התורה הזאת, מה שיש לנו זה רק קירבה לקב"ה רק תורה.

והתורה שלנו זה הישיבות והכוללים אם אין ישיבות אין תורה, וזה הדבר שעל ידו יש לנו קשר עם הקב"ה הישיבות והכוללים, וברור שזה מה שהם יודעים וזה רוצים לעקור.

זעקת העצרת "ורוח קדשך אל תקח ממנו"

ומוטל עלינו להתפלל, אני זוכר שלפני הרבה שנים כשמרן הרב שך זצ"ל היה מאד חולה, **הראש ישיבה ר' גרשון זצ"ל** אמר שיחה ואמר מה מוטל עלינו להתפלל "ורוח קדשך אל תקח ממנו" גדולי ישראל זה רוח קדשך אל תקח ממנו – הם מקרבים אותנו ומחברים אותנו עם הקב"ה.

וכן במצב שלנו, ברוך ה' שיש לנו אפשרות ללמוד תורה בלי הפרעות ולהיות דבוקים בתורה ולשמש תלמידי חכמים זה "רוח קדשך", וזה חסד ה' שתמיד אנחנו מצליחים ללמוד בלי הפרעות, וצריך לחזק את הידיעה כמה אנחנו צריכים את התורה וכמה אנחנו צריכים להיות שקועים בתורה.

זה התפילה שלנו לקב"ה "ורוח קדשך אל תקח ממנו" שיתן לנו אפשרות לשבת וללמוד ולזכות להיות גדולי תורה בלי הפרעות, ודאי זה מחייב חיזוק בעול תורה לכל יחיד ויחיד ולכל ציבור וציבור.

חיזוק להתחיל את סדר ב מוקדם

אני לא בא להוכיח, ברוך ה' לומדים חזק ולומדים בהתמדה ולומדים בדבקות אבל כל פעם יש דבר שאפשר לתקן, **יש דבר שצריך מאד חיזוק והוא הענין של סדר ב' שמתחיל מאד מאוחר**, וגם בזה יש לימוד זכות שלומדים עד מאוחר בלילה וצריך את שנת הצהריים, אבל זה לא בסדר שסדר ב' מתחיל מאוחר, עד כדי כך שמתביישים להיכנס מוקדם והולכים ללמוד במקום אחר, וזה לא בסדר וצריך חיזוק בזה.

לימוד פרק חזקת הבתים כראוי בכמות ובאיכות

וודאי עכשיו בזמן חורף הזה שמתחילים ללמוד פרק "חזקת הבתים", כידוע פרק חזקת הבתים זה פרק שיש בו הרבה יסודות והרבה דברים חשובים מאד של נשים נזיקין, וזה מאד תופס, **תמיד בישיבה פרק חזקת הבתים בסדר ב' הלך מאד טוב יותר משיבות אחרות שלומדים אותו בסדר א'**, אבל אם הסדר מתחיל מאוחר מה נשאר **מחזקת הבתים?** בכמות ובאיכות, אי"כ לומדים פרק חזקת הבתים וזה פרק שהולך טוב וזה הזדמנות להתחזק בזה ולחזק את סדר ב'.

וגם להתקדם בלימוד הפרק, בישיבות לומדים את פרק זה בעיון אבל **כדאי לא לעמוד במקום אלא ללמוד עוד סוגיא ועוד סוגיא ועוד יסודות**, להשתמש עם לימוד חזקת הבתים זה לחזק את הסדר ב', והלואי שהציבור יעשה בזה חיזוק, וזה יהיה לימוד זכות גדול,

והחיזוק מוטל על כל יחיד ויחיד ומוטל על הציבור. ויהיה רצון שכל הגזירות יתבטלו ובחורף הזה נוכל ללמוד בשקיעות בלי הפרעות ונזכה כולנו לחזק את השאיפות וכל אחד יגיע לשאיפות שלו בעזרת ה'.

(שיחה שנמסרה בישיבה יום ג' חשוון פרשת לך לך תשפ"ו)

דברים אלו חשובים כל השנה ובפרט בתחילת הזמן, כשמגיעים לבית המדרש עם רצון חזק ושאיפות חזקות לגמור בבא בתרא ולדעת את כל התורה כולה.

להתחיל את הזמן במחשבה שלא יהיה בראש שום דבר חוץ מבבא בתרא

צריך לחזק את השאיפות ולהכניס את הידיעה כמה זה טוב מי שלומד תורה, וכמה מסכן אדם שלא גדול בתורה ודבוק בדברי אחרים.

צריך בתחילת הזמן לחזק את הידיעות האלו, **לחזק אותנו להיות דבוקים בתורה שלא יהיה לנו משהו אחר בראש חוץ מבבא בתרא, כל השאיפה שלנו היא רק לדעת בבא בתרא ולהבין בבא בתרא** ולשמש תלמידי חכמים בבבא בתרא.

להכניס לעצמינו שצריך לא להסיח דעת לדברים אחרים, היצר הרע תמיד מוצא חדשים לבקרים דברים מעניינים מבחוץ ומבפנים..., החדשות לא נגמרות כל פעם יש דברים חדשים.

וצריך לא להיות מחובר לזה, לדעת ברור שכל היסח הדעת מן התורה הוא על חשבון דברים אחרים.

צריך לדעת לחזק את השאיפות כמה טוב להיות מושלם וגדול בתורה, **כמה מאושר מי שבראש חודש אלול או ב' אב יש לו את בבא בתרא בתוך הכיס שלו**, כמה מאושר אדם שיוגיע אחרי החורף והקיץ עם בבא בתרא, כל אחד לעבוד לפי הכוחות שלו ולהיות שמח בחלקו לפעמים יש יותר הצלחות ופחות הצלחות, ודאי זה ב' הכוחות שצריך להתחיל את הזמן בסיעתא דשמיא וזה הדרך להצלחה.

"לא בחיל ולא בכח"

בקשר לעצרת שיש ביום חמישי, זה דברים פשוטים ולא צריך אפילו לדבר עליהם, וודאי חיוב גמור על כל אחד ואחד להשתתף בזה כמו שגדולי ישראל קבעו, יש צרת הכלל אנחנו לא מבינים בזה אבל זה סוג של השתדלות, וגם זה כח התפילה "עצרת התפילה" ודאי זה דבר חשוב מאד.

צריך לדעת יש כל מיני דיבורים ששומעים, "היום הציבור גדול", בין כך אין להם כח להשתלט עלינו, אנחנו חזקים, אבל זה לא נכון לחשוב כך.

תחילה זה **כוחי ועוצם ידי** לחשוב כך ולא זו הצורה הנכונה לחשוב.

על פי דרך הטבע המצב לא פשוט

דבר שני שזה לא פשוט בכלל, אנחנו בגלות ויש להם כוחות ויש להם יכולות - "כח המלכות" והמצב לא פשוט בכלל, הם רוצים לעקור תורה מישראל ועל פי דרך הטבע המצב לא פשוט בכלל.

זה לא משחק ילדים והמצב לא פשוט בכלל בכלל, וצריך לדעת את זה, יש צרת הכלל ויש צרת הפרט ויש יחידים שסובלים ויש ג"כ צרה של כסף למנהלי הישיבות והמצב לא פשוט בכלל.

"כי אם ברוחי" על ידי קבלת עול תורה יעבור עול מלכות

מה שכן פשוט שהם לא מצליחים, כי אם אנחנו לומדים בהתמדה ומקבלים עול תורה אף אחד לא יכול להפריע לנו מזה, כמו שאמרו חז"ל:

"כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ"

וזה התשובה למצב, לא על פי דרך הטבע אלא על ידי קבלת עול תורה.

עשה מצוה אחת – אשריו שהכריע את כל העולם

תחילה זה מחייב כל יחיד ויחיד באמת להתחזק בתורה בזמן הזה לקבל עליו עול תורה, וזה כח של כל יחיד ויחיד, כל יחיד ויחיד כמה שיכול לחזק לקבל עול תורה הוא מוסיף זכויות לציבור.

דברי השירה

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (זכרים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי זינר שליט"א

רב ביהכ"נ 'דברי שיר' ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת וירא

תורה עם גמילות חסדים

השבוע מסופר בתחילת הפרשה על מדת החסד של אברהם אבינו, שאע"פ שהיה לו סיבות טובות למה הוא פטור מהכנסת אורחים, שהרי זה היה בשלישי למילתו והקב"ה הוציא חמה מנרתיקה, עם כל זה אברהם אבינו חיפש איך הוא יכול לעשות חסד, וצריך לדעת שזה היסוד של חסד, לא לנסות להתפטר מעשיית חסד, אלא אדרבה שיהיה אהבת חסד, ולרדוף אחרי עשיית חסד עם הזולת.

וכתוב בגמ' סוטה (דף י"ד ע"א) 'תורה תחלתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים', והמכוון בזה שהקיום של התורה זה רק אם יהיה יחד עם התורה גמילות חסדים, וסיפר נשיא ישיבת פוניבז' הגאון רבי אברהם כהנמן זצ"ל ששאלו את אביו מרן הרב מפוניבז' זצ"ל מדוע הוא משקיע כל כך הרבה בהקמת מוסדות ליתומים הרי הוא כבר מספיק עסוק בהקמת הישיבה, וענה הרב זצ"ל, שאם רוצים שיהיה קיום לתורה, זה רק אם יהיה חסד יחד עם התורה, ולכן בשביל שיהיה קיום לישיבה מוכרח שיהיה ג"כ עשיית חסד.

ועל ידי גמילות חסדים זוכים לאריכות ימים, וכך יהיה עוד שנים ללימוד תורה ועשיית מצוות, וכמו שמצינו בגמ' ראש השנה (דף י"ח ע"א) 'רבה ואביי מדבית עלי קאתו, רבה דעסק בתורה חיה ארבעין שנין, אביי דעסק בתורה ובגמילות חסדים - חיה שיתין שנין, ע"ש.

ומעשה שאירע באבדך יקר שנולד לו בן ולקראת הברית מילה הוא דאג לקנות את כל צורכי הסעודה, אך מכיון שהיה דחוק מאוד בממון, לא היה לו אפשרות להכין סעודה בשרית, ורק דאג שיהיה את התוספות, והיה לו חבר בעל קייטרינג, ששמע מכך, מיד הוא ניגש אל בעל הברית ואמר לו שכיון שלא מדובר על סעודה ענקית אלא רק כמנין וחצי של סועדים, לכן הוא מוכן ליתן לו במתנה את המנה הברשית וגם להכין אותה, ובעל הברית מאוד שמח מהחסד שהוא עושה איתו, כשהגיע ליל יום הברית נכנס בעל הקייטרינג למחסן להוציא חתיכת בשר להכין לסעודת הברית, והוא גילה לתדהמתו שהדלת של המקפיא הגדול היה פתוח, ואם הוא לא היה נכנס עכשיו המקפיא היה נשאר פתוח עוד כמה ימים, וכל מה שהיה בפנים היה מתקלקל, ושם היה מאוכסן בשר בשווי עשרות אלפי שקלים.... רק בזכות החסד שעשה זכה בעל הקייטרינג להינצל מנזק כספי עצום.

מצות ביקור חולים

"וירא אליו ה' באלני ממרא..." (י"ח - א').

כתב רש"י, 'לבקר את החולה'.

ובפירוש הרא"ש על התורה כתב 'פירוש לפירושו - מלשון וירא מוכח שלא בא אלא לבקר, מדלא כתיב אחריו לא אמירה ולא דיבור, ובא ללמד דרך ארץ שיש לו לאדם לבקר החולה ואפילו לא ידבר עמו דבר, כגון שמצאו ישן וניחא לו כאשר יגידו לו לחולה כי בא פלוני לראותו עושה לו נחת רוח'.

ומבואר מדברי הרא"ש דיש מצות ביקור חולים גם כאשר בא לבקר ומצא את החולה ישן, והטעם מפני שאח"כ יאמרו לחולה שבא פלוני לבקר ויהיה לו נחת רוח בכך.

ויש להקשות, שבגמ' נדרים (דף מ' ע"א) מבואר ב' טעמים למצות ביקור חולים, או שעל ידי שמבקר עוזר לחולה וע"כ גורם לו חיות, או שע"י שמבקר הוא יודע את מצבו ומתפלל עליו שיבריא ויחיה, ומעתה באופן שכתב הרא"ש שמקיים ביקור חולים גם כשהחולה ישן מפני שיהיה לו נח"ר כשיגידו לו, יל"ע דאם איירי באופן שדאג לצרכי החולה והתפלל עליו, א"כ מדוע כתב הרא"ש שהטעם מפני שיהיה בכך נח"ר לחולה כשיגידו לו, ואם איירי שלא דאג לצרכי החולה ולא התפלל עליו, א"כ מדוע נחשב שקיים את המצוה.

וכתב מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל (דעת נוטה תשו' ז') שעיקר מצות ביקור חולים זה להרגיע את החולה שזה חלק מרפואתו, ולכן כתב הרא"ש שעל ידי שישמע החולה קיים מצות ביקור חולים, כיון שזה עיקר המצוה לעשות לו נח"ר.

ועי' שם עוד מה שנשאל מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל על דברי הרא"ש.

ביקור חולים וניחום אבלים דרך הטלפון

והנה באגרות משה (י"ד רכ"ג) דן בארוכה אם מהני ביקור חולים על ידי טלפון.

ולכאורה זה תלוי בטעמים בגמ' בנדרים, שלפי הטעם שביקור חולים זה כדי לעזור לחולה זהו דוקא כשמגיע בפועל לעזור לו, אבל לפי הטעם שביקור חולים זה כדי להתפלל על החולה א"כ אף בטלפון יודע את מצבו, [אך ע"ש שדחה סברא זו, וז"ל 'א"כ למה צריך בכלל לילך לשם יסגי בשאלה מאחרים ויתפלל, אלא צריך לומר שאם לתפלה יותר טוב כשיראה בעצמו, מטעם שיותר מתרגש ומטעם שהתפלה יותר מקובלת כדלעיל'].

כעין זה יש לדון לגבי ניחום אבלים אם מהני בטלפון, ובשעה שישב מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שבעה, התקשר אליו לנחמו מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל, ואז שאל הרב ואזנר את הרב אלישיב בטלפון שאלה זו אם מהני ניחום אבלים דרך הטלפון, ואמר לו הגר"ש, שברמב"ם בהלכות אבל (י"ד ז') כתב 'ניחום אבלים גמילות חסד עם החיים ועם המתים', וא"כ י"ל שדרך הטלפון זהו חסד רק עם החיים אבל לא כלפי המתים, וא"כ חסר בחלק מהמצוה שהוא גם חסד עם המתים.

ביקור חולים גדול לקטן

והנה בגמ' בנדרים (דף ל"ט ע"ב) איתא שביקור חולים אפילו גדול אצל קטן, ומבאר שם בשיטה מקובצת, דכמו שמצינו אצל אברהם אבינו שהקב"ה בא לבקרו, א"כ יש ללמוד שאף גדול אצל קטן יבוא לבקרו בביקור חולים. ולכאורה יש לשאול מה ההר"א שגדול לא יבקר את הקטן בביקור חולים, הרי זה כמו שאר מצוות שכל אחד ואחד חייב בהם.

ומבאר מרן ההפ"ץ חיים זצוק"ל (אהבת חסד ח"ג פרק ג' בהגה') שאין הכוונה לגדול וקטן כפשוטו בגיל, אלא הכוונה גדול במעלתו כלפי אחר שהוא קטן במעלתו, והר"א שכיון שאין זה לפי כבודו של המבקר הוא פטור, וכעין מה שמצינו בהשבת אבידה שיש פטור של זקן ואינה לפי כבודו, א"כ ה"נ הר"א שיהיה פטור, וקמ"ל שאף בכה"ג חייב לבקרו וכמו שמצינו שהקב"ה ביקר את אברהם אבינו.

ביקור חולים לחולה באבר אחד

"וירא אליו ה' באלני ממרא..." (שם).

כתב רש"י 'אמר רבי חמא בר חנינא יום שלישי למילתו היה, ובא הקדוש ברוך הוא ושאל בשלומו'.

וכתב השפתי חכמים, 'ביום ג' הוא נגלה אליו דאז הוא חולה ביותר, כמו שכתוב (לקמן ל"ד - כ"ה) ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים'.

וכתב המהר"ל בגור אריה כאן, דיש הכרח שזה היה ביום השלישי למילתו, מפני שביום הראשון אין הוא נקרא חולה, אלא רק חולשת אבר אחד של המילה ולא נקרא חולה, ורק ביום השלישי שכל הגוף חולה, אז הוא נקרא חולה שיש מצוה לבקרו ע"ש, ומבואר מדבריו שמי שיש לו חולי של אבר אחד אין שייך בו מצות ביקור חולים.

אכן בספר פסקי תשובה (סי' רמ"ב) הקשה על זה מכמה מקומות, יע"ש.

על מה היה כוס של ברכה

"ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באה"ל" (י"ח - ט').

רש"י כאן מביא את הגמ' בבבא מציעא (דף פ"ז ע"א) 'אמר רבי יוסי בר חנינא כדי לשגר לה כוס של ברכה'.

נודה מאד לכל מי שיוכל לסייע בכיסוי הוצאות ההדפסה. להנצחות לע"נ וכיו"ב. נא לפנות למייל mdh036194741@gmail.com או בטל' 0527129867

ויש להקשות ממה שכתב רש"י בפסוק הקודם 'ולחם לא הביא לפי שפירסה שרה נדה, שחור לה אורח כנשים אותו היום, ונטמאת העיסה', וכיון שלא הביאו לחם א"כ מה שייך כוס של ברכה, שזה רק בברכת המזון.

ובמאמר הנפש לרמ"ע מפאנו (פרק י"א) כתב ליישב, שבדורות הראשונים (עוד קודם מתן תורה) שהיו מברכים רק ברכת הזן, היו מברכים ברכה זו על כל מידי דזין, ורק לאחר מתן תורה נתחדשה ההלכה שרק על פת מברכים ברכת המזון, וא"כ אע"פ שהמלאכים לא אכלו פת, הם ברכו ברכת הזן, וזה היה על כוס, ושפיר היה כוס של ברכה.

ומרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל בדעת נוסה כתב ליישב דעת המדרש כאן כשיטת רבן גמליאל במשנה בברכות (דף מ"ד ע"א) שאף על שבעת המינים מברכים ברכת המזון, או כשיטת ר"ע שם שעל כל מידי דקבע מזונו עליו מברך ברכת המזון ואפילו שלק, וא"ש שפיר היה כוס של ברכה.

ובספר תורה תמימה כתב שדחוק לומר דאתא כר"ע, וכתב דצ"ל דאיירי בסתם כוס שברכו עליו והיו כוס של ברכה.

והנה בגמ' בבא מציעא (דף פ"ו ע"ב) איתא 'אמר רבי תנחום בר חנילאי לעולם אל ישנה אדם מן המנהג, שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם, מלאכי השרת ירדו למטה ואכלו לחם, ואכלו סלקא דעתך, אלא אימא נראו כמי שאכלו ושתו', ומלשון הגמ' משמע שהם היו נראין כמי שאכלו לחם, ובתוס' שם הביאו מסדר אליהו רבה שכתוב שם 'לא כאותו שאומר נראין כאוכלין ושותין, אלא אוכלין ושותין ממש, מפני כבודו של אברהם ופליגא אדחכא', ועכ"פ מבואר שהוא הביא לפניהם לחם, וזה דלא כהגמ' שם בהמשך שהביא רש"י שפרסה שרה נדה ולא הביא להם הלחם, ויל"ע.

למה אברהם אבינו לא הביא לחם בפני האורחים

בעיקר מה שהביא רש"י מהגמ' בבבא מציעא שהטעם שאברהם אבינו לא הגיש להם את הלחם מפני שזה נטמא משרה שפירסה נדה, יש להקשות שהרי בגמ' (שם) מבואר שהם נדמו לו כערביים, ורש"י הביא זאת בפסוק ד', וא"כ מה היה חששו של אברהם אבינו שלא הגיש לערביים עיסה טמאה. ועמד בזה רבנו בחיי כאן, וכתב 'ואולי כוונת החכמים שלא רצה להאכילם ממה שלא הורגל לאכול ממנו, ולכאורה כוונתו שאין זה דרך ארץ להביא לאורחים מאכל שהוא עצמו לא אוכל, ואצל אברהם אבינו זה היה בדרגה שאפילו לפני ערביים הוא מקפיד לא ליתן להם מאכל שהוא עצמו לא אוכל. ועוד כתב רבנו בחיי, שהרי זה היה בפסח, ואברהם אבינו חשש שבאותו זמן שנטמאה היא סילקה ידיה מן העיסה, כיון שאברהם אבינו היה אוכל חולין בטהרה, ואברהם אבינו חשש שבאותו זמן העיסה החמיצה, והיא אסורה אפילו בהנאה מפני איסור חמץ, ע"ש.

וכתב החתם סופר ליישב, שהרי זה היה ביר"ט, וביר"ט הותר לבשל רק עבור ישראל ולא עבור נכרי, אלא שהדין הוא שאם בישל עבור ישראל מותר להרבות בשיעורים כיון שזה ראוי אף לישראל, אבל כיון שנטמאה העיסה וזה כבר לא ראוי לישראל, א"כ היה אסור לו לבשל עבורם, וכ"כ בשו"ת בית אפרים (בהקדמה לחלק יו"ד).

עוד י"ל, שהרמב"ן בפרשת ויצא כתב ז"ל 'כי היו הנדות בימי הקדמונים מרוחקות מאד, כי כן שמן מעולם 'נדות' לריחוקן, כי לא יתקרבו אל אדם ולא ידברו בו, כי ידעו הקדמונים בחכמתם שהבלן מזיק, גם מבטן מוליד גנאי ועושה רושם רע כאשר בארו הפילוסופים כו', והיו יושבות בדד באהל לא יכנס בו אדם כו', ואסור ליהנות ממעשה ידיה, ולפ"ז י"ל שלכן לא רצה אברהם אבינו להנות ממעשי ידיה, וביותר יתכן שאף הערביים הקפידו לא לאכול ממעשי ידיה של נדה.

להיזהר מההשפעה של הסביבה

וישכם אברהם בבקר... (כ"ב - ג').

כתב רש"י, נזדרז למצוה.

בגמ' פסחים (דף ד' ע"א) איתא 'תניא כל היום כשר למילה אלא שזרזים מקדימים למצות, שנאמר וישכם אברהם בבקר', ומבואר שהגמ' למדה מכאן את ענין זרזים מקדימים למצות.

הנה יש להקשות, מדוע הגמ' לא למדה ענין זה של זרזים מקדימים מהפסוק לעיל (כ"א - ד') לגבי שילוח ישמעאל, שכתוב שם 'וישכם אברהם בבקר', [ואמנם ממש"כ בפסוק (ט"ו - כ') לאחר הפיכת סדום 'וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה'...'], אין להקשות, כיון דלא היה שם השכמה לצורך מצוה, ואין להוכיח להא דזרזים מקדימים למצות, ועי' תוס' המצויין בסמוך], אך משילוח ישמעאל הרי שם אמר לו הקב"ה לשמוע לקול שרה והיו מצוה [וכ"כ המלבי"ם], וא"כ הוי מצוה ואפשר ללמוד מהתם דזרזים מקדימים למצות.

ושמעתי מידידי הגאון רבי אליהו פאלק זצ"ל בעל מחבר שו"ת מחזה אליהו ועוד... דמשילוח ישמעאל יש לומר דאין ללמוד לשאר מצוות, דהתם על ידי השיהוי חשש אברהם שמא ילמד יצחק מדרכיו הרעים של ישמעאל, וא"כ יש חשש שמא יהיה נזק אם לא יקדים לשולחו, אך בשאר מצוות אין ראייה לזרזים מקדימים למצות.

ויש דבר מענין, שבתפילת שמונה עשרה כתוב ג' פעמים 'מהרה' לגבי גאולה, 'וגאלנו מהרה למען שמך', 'וכסא דוד מהרה לתוכה תכין', 'את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח', אך בברכת ולמלשינים לבד כתוב עוד ג' פעמים 'מהרה', 'וכל אויבך מהרה יכרתו והזדים מהרה תעקר... במהרה בימינו', והטעם בזה, מפני שמהרשעים צריך להתרחק במהרה, בלי התמהמהות, וכל רגע שנמצאים ח"ו ליד הרשעים, צריך להיזהר מאוד מהשפעתם הרעה.

.....

עבודת אברהם אבינו ככהן גדול ביום כיפור

'ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים...' (כ"ב - י"א).

יש כמה פירושים מה הטעם שכתוב כאן שהמלאך קרא 'מן השמים'. בפירוש הטור על התורה כתב שהדבר היה נחוץ, שמא עד שירד המלאך מן השמים ישחטנו בינתיים, ולכן מיד מן השמים דיבר עמו.

ושמעתי מידידי רבי יוסף שטרן שליט"א, שהרי ידוע שעל ידי כל פעולה שאדם עושה אברהם בשמים מלאך, וא"כ יש לומר שהמלאך שקרא לאברהם מן השמים זה היה המלאך שנבאר על ידי הפעולות שעשה אברהם אבינו לעקידת יצחק, וא"כ המלאך היה בשמים ולא היה לו שהות לירד לארץ. [והוסיף עוד, שיל"פ מה שאומרים בתפילה 'רפואה שלימה מן השמים' הכוונה כנ"ל שתבוא הרפואה במהרה בלא שהות מן השמים, ובלי המתנה עד שירד המלאך לארץ].

בספר משך חכמה (פסוק י"ז) כתב ליישב וז"ל 'לפי שבעת העקידה שהיה מקריב אברהם בנו להשם יתברך, היה אז התגלות אלוקית כמו שהיה לכהן גדול ביום הכיפורים לפני ולפנים, שעל זה נאמר 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד', ופירש בירושלמי (יומא פרק א' הלכה ה'), אפילו אותן שכתוב 'פניהם פני אדם', לכן לא היו יכולים להיות על ההר אז, רק קרא מן השמים, שהמלאך לא היה יכול לגשת אל ההר, לכן אמרו (במדרש רבה) כי אברהם היה ככהן גדול אז בעת העקידה, ולכן לא היו יכולים המלאכים לבא שמה'. ומבואר לפי דברי המשך חכמה שאברהם בשעת העקידה היה ככהן גדול ביום הכיפורים, ושמעתי לפ"ז ליישב דלכאורה קשה דמבואר בחז"ל שאברהם אבינו היה בדעתו לעשות את כל הד' עבודות ביצחק, וכמו שהביא רש"י (פסוק י"ג) 'על כל עבודה שעשה ממנו היה מתפלל ואומר יהי רצון שתהא זו כאלו היא עשויה בבני, כאלו בני שחוט, כאלו דמו זרוק, כאלו הוא מופשט, כאלו הוא נקטר ונעשה דשן', והרי אם באמת יצחק היה נשחט אזי אברהם אבינו היה אונן, ואונן פסול לעבודה, אכן לפי דברי המשך חכמה א"ש, שהרי הוא היה ככה"ג שעובד אף אונן.

ובספר הש"ך עה"ת כתב שאם המלאך היה מדבר עמו מן הארץ, אז אברהם אבינו היה טוען לפניו 'דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעים', והוא לא היה נמנע מלשחוט, לכן הוא דיבר אליו מן השמים לומר שגזירת עילאין היא.

.....

'מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו'

התוס' יו"ט בתענית (פ"ב מ"ד) מביא מהר"ן שאברהם אבינו התפלל על הצלתו של יצחק, וזהו התפילה שאברהם אבינו התפלל בהר המוריה.

אכן צ"ב שהרי במדרש משמע שאברהם אבינו היה חפץ לקיים את מה שהקב"ה ציווהו לשחוט את יצחק, וכמו שהביא רש"י (פסוק י"ב) שאברהם אבינו אמר למלאך 'אם כן לחנם באתי לכאן, אעשה בו חבלה ואוציא ממנו מעט דם, אמר לו אל תעש לו מאומה, אל תעש בו מום'.

אמנם יש שפירשו שהכוונה לתפילה שהתפלל אברהם אבינו על האיל ששחט במקום יצחק, וכמבואר בחז"ל שעל כל עבודה ועבודה שעשה באיל אמר יה"ר כאלילו שזה מתקיים ביצחק, וזה התפילה שאברהם אבינו התפלל בהר המוריה.

וכע"ז כתב ראש ישיבת פוניבז' מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א בספרו בד קודש עה"ת, דאיתא בחז"ל שאפרו של יצחק צבור על גבי המזבח, ולכאורה תקשי שהרי בפועל הוא לא הקריבו, וא"כ מה שייך לומר שאפרו צבור על גבי המזבח, וביאר, שהכוונה לאפר של האיל, וכמו שהתפלל אברהם אבינו על כל עבודה ועבודה כאילו היא עשויה בבני, ותפילתו התקבלה.

עוד י"ל, שבתרגום יונתן כאן מבואר שאברהם אבינו התפלל שהקב"ה יזכור את זכות העקידה לבניו, וכן מבואר כאן במדרש, ולפ"ז מבואר היטב שאנחנו מתפללים שהקב"ה יענה לנו לאותה תפילה שאברהם אבינו עצמו התפלל בהר המוריה, שהקב"ה יזכור לנו את זכות עקידת יצחק.

נתרם לעילוי נשמת מרת חנה שרה ע"ה בת הרב אשר ז"ל • נלב"ע ס"ו מרחשוון • ת.נ.צ. ב.ה.

לעילוי נשמת מרן החזון איש
רבינו אברהם ישעיהו בן רבי שסירוב יוסף קרליץ זצוקללה"ה
נלב"ע ס"ו מרחשוון תשי"ד • ת.נ.צ. ב.ה.

לעילוי נשמת ראש ישיבת פוניבז'
מרן הגאון רבינו אלעזר מנחם מן שך זצוקללה"ה
נלב"ע ס"ו מרחשוון תשס"ב • ת.נ.צ. ב.ה.

מילת עבד

אם עבד חייב במילת עצמו

הגרע"א על שו"ע יו"ד סי' רס"ז דן אם עבד חייב בעצמו במילה או רק האדון מצווה למולו, וע"ש שבל' השו"ע משמע שרק האדון חייב.

אם עבד אין חייב למול עצמו אין כרת במילת עבד

וביבמות ה' ב' דנו אם אפשר ללמוד עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת ממילה בשבת, וא"י שם וכי תימא נילף ממילה, מה למילה שכן נכרתו עליה שלש עשרה בריתות, מפסח, מה לפסח שכן כרת, מתמיד, מה לתמיד שכן תדיר, מחדא לא אתיא, תיתי מתרתי. מהי תיתי, ממילה ופסח, שכן כרת, והנה מילה דוחה שבת היינו ביום השמיני והרי אביו אינו חייב כרת ע"ז, וע' בערוך לנר סוכה דף כ"ו דמ"מ יש כרת על הבן וע"כ חשיבא מצוה שיש בה כרת. והנה אם איתא שעבד אין חייב במילת עצמו נמצא שאין שום כרת בעבד, שהרי עבד עצמו אין חייב והאדון אין מוזהר עליו בכרת, והרי גם מילת עבד בשמיני דוחה שבת באופן שנולד לשפחה כנענית ואמו טמאה לידה ע' שבת קל"ד, וא"כ נילף מזה שעשה דוחה ל"ת שיש בו כרת, שו"ר בזכרון שמואל במכתבים שבסוף הספר שעמד בזה.

האב מצווה בחיוב הבן

והנה יש שנקטו שמצות מילת הבן אינו כשאר מצות אלא מצוה לקיים את חיוב הבן, וע' באבני נזר חיו"ד סי' של"ט אות ט' שכ"כ, וע' בב"ק פ"ח א' הצד השווה שבהן שכן אינן בכל המצוות כו', ופרש"י אינן בכל המצוות אלא במקצת דהא אשה מחוייבת בלאוין ועונשים וקטן ישנו במילה, ומשמע בל' זה שאינו רק שבגופו עושים מילה, אלא יש כאן מצוה של הקטן ומצות האב לקיים מצות הבן, וע' בברכת שמואל קידושין סי' י"ח שכ' גדר זה גבי פדיון הבן וכ' שם שבמילה אינו כן.

אם האב חייב במילת בנו שוטה

והנה אם נימא כן שהאב חייב בחיוב הבן יש לדון אם היה הבן שוטה מלידה או סומא לר' יהודה שסומא פטור מן המצוות אם האב חייב למולו. וע' בס' כלי חמדה פ' לך שנקט כן שכל שאין הבן חייב בעצמו אין האב חייב למולו, ויש בזה נפ"מ לדינא לענין אם מותר למולו בשבת ואם מברכים על מילתו.

אדון במילת עבדו שוטה

אולם נ' שאף אם נימא כן הרי זה דוקא במילת בן אבל במילת עבד לפי הצד בהגרע"א שהעבד עצמו אין חייב במילה, א"כ ע"כ שחיוב האדון הוא חיוב עצמי, וא"כ גם אם העבד שוטה או סומא לר' יהודה יש למולו.

מילת טרפה בשבת

וע' מנחת יצחק ז' סי' פ"ח שנשאל אם מברכים מילת בן שוטה והביא מכלי חמדה הנ"ל, וע"ש שהוכיח מילת טרפה שלא יחיה יותר מ"ב חודש, והביא מס' הברית סי' ר"ס נ"ט בשם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל שיש למולו בשבת.

למה כל אנשי אבימלך נענשו על לקיחת שרה

א. בראשית פרק כ' פסוק ז' "ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחייה, ואם אינך משיב דע כי מות תמות אתה וכל אשר לך". צ"ע דבשלמא אבימלך חטא שגזל את שרה, וע' ברמב"ם הל' מלכים פ"ט ה"ט כ' בן נח חייב על הגזל בין שגזל עבדים בין שגזל ישראל ואחד הגזול או הגונב ממון או נפש כו' אבל למה כל אשר לך יענשו.

בד' רמב"ם שאנשי שכס נענשו על שלא קיימו מצות דינים והנה הרמב"ם כ' בפ"ט ממלכים הי"ד וז"ל מצוין על הדינים חייבין להושיב דיינין ושופטים בכל פלך ופלך לדון בשש מצוות אלו ולהזהיר את העם, ובן נח שעבר על אחת משש מצוות אלו יהרג בסייף כו', או שראה אחד שעבר על אחת מאלו ולא דנו והרגו הרי זה יהרג בסייף, ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכס הריגה שהרי שכס גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו. והרמב"ן עה"ת פ' וישלח חולק שאין בן נח שלא דן את חבריו נהרג, ומה שאנשי שכס נתחייבו מיתה משום שעשו עבירות אחרות שחייבין עליהם מיתה. והשתא להרמב"ם אפ"ל שגם כאן כולם מתחייבים מיתה על שאין דנים את אבימלך, אבל להרמב"ן ק'.

אבימלך נתחייב על שגזל את שרה ואיך נפטר ע"י שהחזיר

ב. ויש לעי' עוד שאם מה שלקח אבימלך את שרה חשיב גזלה הרי כבר נתחייב מיתה ואיך יפטר ע"י מה שמשיב, וע' בעירובין ס"ב א' ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה, ולא ניתן להשבון, ופרש"י לא ניתן להשבון דגבי ישראל כתיב והשיב את הגזלה אבל בנכרי לא כתיב השבה, הלכך כיון שעבר נהרג ואינו משלם, ובתו' חלקו וכ' שחייב תשלומין ואין קלב"מ בגוי, אך גם לתו' משמע שאם גזל אינו פטור ע"י ששיב, שזה מצינו רק בישראל שפטור ממלקות של גזילה משום דהוי לאו שניתק לעשה ע' מכות ט"ז, וגבי גוי דחייב מיתה על גזל ל"ש ניתק לעשה, וגם לא מצינו בו עשה, וע' מכות ט"ז בריטב"א שכיון שמשלם אינו לוקה וג"ז ל"ש בגוי שהרי בתו' כ' שאין קלב"מ בגוי.

ג. הנה כ' הפרשת דרכים [דרך מצרים דרוש החמישי] זכ"י תאמר איך דן הקב"ה את המצריים במיתה וממון, והא קי"ל דאין אדם מת ומשלם, וכ' תוס' דגם בב"נ אמרי' קלב"מ, וא"כ כיון דהמצריים נתחייבו מיתה איך נתחייבו ג"כ ממון, הא ל"ק משום דקיי"ל כרבנן דס"ל דלא נאמר כלל זה אלא במיתה בידי אדם, אבל במיתה בידי שמים אדם מת ומשלם.

וכ' החת"ס [חזו"מ צ"א] ידעא דפשיטא להתוס' דל"ש בב"נ קלב"מ היינו משום כדי רשעתו כו' בישראל כתיב וחידוש דין הוא, ומנ"ל לב"נ, והנה בסנהדר' [נו:] זא"ר יוחנן דאמר קרא ויצו ה' א' וכו' ר' יצחק תני איפכא כו', ובתשו' הרמ"א סי' י' העלה דנפקותא בין ר' יוחנן לברייתא דר' יצחק, דלר' יוחנן אין ב"נ מחוייב בדינים שחקק הקב"ה בתורה רק כל מלך יחקוק לו חוקים וגמוסים כרצונו ובהם יתנהגו, אבל אין להם שום חלק בדיני התורה, משא"כ לרבי יצחק מחוייבים בכל דיני תורה שומרים וניזקין ולדון לישראל ולב"נ כל א' כמשפטו ודיניו שחקקה להם תורה, ואם עובר נהרג, והשתא במס' מוכיח

שפיר מרבי יוחנן דס"ל שאינם מחוייבים בדיני תורה ואין לב"ג שום אחיזה במש"כ כדי רשעתו ומחייב בשתי רשעיות, ולי"ש ביה קלב"מ, וא"כ הא דלא ניתן להשבון ע"כ בישראל מיירי, וא"כ מוכח דמשיכה קונה מדר' יוחנן, אך בסנהדר' ועירובין פרש"י אליבא דר' יצחק דס"ל בסנהדר' עפ"ד הרמ"א דהנכרי מחוייב לדון בכל דיני התורה, וכדי רשעתו גם לב"ג יסוב כמו לישראל, ושייד גבי קלב"מ, וממילא כיון דהא דקלב"מ בב"ג תלי בפלוגתא לק"מ קו' תוס' מהא דנטלו מוכסין חמורו, וא"ש נמי דר' יוחנן פליג אברייתא דתני ר' יצחק משום דההוא דנטלו מוכסין חמורו מסייעא ליה לרבי יוחנן].

גזל נפשות בב"ג

ג. והנה במכילתא פ' יתרו אי' נגלה על בני ישמעאל אמר להן מקבלין אתם התורה, אמרו לו מה כתיב בה אמר להם לא תגנוב, אמרו לו זו ברכה שנתן לנו אבינו שנאמר והוא יהיה פרא אדם וכתוב כי גונב גונבתי כו", והובא בילקוט שמעוני סי' רפ"ו, ובזית רענן הק' שהרי גם בני נח מוזהרין על הגזל וא"כ אסורים גם אם לא יקבלו את התורה, ותי' דמוזהרין בגזל ממון אבל לא קאי על נפשות, וק' שהרי מפורש ברמב"ם שכן נח נהרג על גזילת נפשות, וכן נ' בגמ' סנהדרין דף נ"ז וע"ש בס' הר אפרים הביא דיש מתרצים שבישראל נאמר איסור בפנ"ע של גונב נפש, משא"כ בעכו"ם שאינו איסור בפנ"ע אלא בכלל גזילת ממון, ונפ"מ לגונב אדם שאינו שוה כלום כמנוול ומוכה שחין (ע' גיטין מ"ג א') בישראל אסור ובגוי לא, וע"ש בהר אפרים, ופי' זה מוקשה דאטו בני ישמעאל לא רצו לקבל את התורה משום שע"כ לא יוכלו לגנוב מנוול ומוכה שחין.

נ.א.ה. יל"ד דהנה בדיני ישראל הגונב איש חייב מיתה רק אם התעמר בו ומכרו, ובב"ג חייב אף בגונב נפש לבד, ובמנ"ח [ל"ז] כ' משום דהוי בכלל גונב ממון, וא"כ נפ"מ דבמנוול ומוכה שחין לא יתחייב, אך יל"ד עוד דהנה כ' בגליוני הש"ס [קדושין סט.] דהא דבעי' גניבה ומכירה היינו דבגניבה הוי חצי שיעור, וא"כ יל"ד דבב"ג דחייב גם על חצי שיעור א"ש דחייב אף בגניבה או מכירה לבד].

והנה ברש"י סנהדרין נ"ז א' ד"ה על הגזל וכן יפת תואר דהוי נמי גזל שגוזלין את אשתו במלחמה, וכ' בערוך לנר שמבואר ברש"י שאשת איש חשיב גזילה אבל בפנויה לא חשיב גזילה, דאפי' קטנה או נערה שיש לאביה רשות עליה לא שייך גזילה לגבי אביה, שרק בישראל גלי קרא שיש לו זכיות בה ולא בגוי, וע"כ משכח"ל גזילה ביפ"ת רק כשהיא אשת איש שקנויה לבעל ובבא עליה א"צ לגזל אלא תיפול' שהיא אשת איש, אלא שאף שלא בא עליה ואינו חייב משום אשת איש הרי עצם הלכיתה חשיב גזילה, ומבואר שבפנויה לא חשיב שגזלה מעצמה וע"כ.

ובאמת גונב איש לכה' ל"ד לגניבת ממון שמון גונב את הממון מבעליו אך גונב איש כל מקום שהגניבה נמצאת בעליה שם, ואף שמונע ממנו חירות אך זה לא דמי לגניבה אלא כשבת דהדקיה באינדונא, אלא שחידשה שהתורה פרשה בפנ"ע של גונב נפש, אך בעכו"ם שלא נתחדש ד"ז ל"ש גניבה באופן זה, ומה שעכו"ם חייב אם גונב נפש ששייך לאחר וכגון עבד או כמש"כ רש"י שגזל אשת איש.

בד' רמב"ם שגוי מוכר בניו

ויש להוסיף עוד שגם בפנויה משכח"ל גזילה כד' הרמב"ם פ"ט מעבדים ה"ב שעכו"ם מוכר בניו ובנותיו, והנה האחרונים דנו אם ד' הרמב"ם גם בבנו גדול או רק בבנו קטן, וע' בס' מקור ברוך חלק ב', והשתא אם נימא שהוא רק בקטן א"כ יל"ד שדינה הרי היתה קטנה, שהרי נולדה בסוף י"ד שנה שעבד את לבן ואח"כ נשתתה שש שנים ואח"כ היה מעשה דינה, אך מה שגנבו את יוסף הרי היה כשהיה בן שבע עשרה שנה כמבואר ר"פ וישב וע"כ לא חשיב גניבה, וזה מה שאמרו בני ישמעאל שאינם רוצים את התורה משום שרגילים לגניבה כדכתיב כי גנב גונבתי כו'.

גזל פנויה

מעתה יל"ד שדינה היתה ברשות אביה ע"כ לקחת דינה חשיב גזל, אבל כשלקח אבימלך את שרה הרי חשב שהיא פנויה והרי לא היתה ברשות אביה, וא"כ לא חשיב גזילה, ורק אח"כ כשאמר לו הקב"ה שהיא אשת איש ע"כ אם יקחנה לעצמו חשיב גזל, וא"ש שאם משיב את שרה אין עליו חיוב כיון שלא ידע שהיא אשת איש, וע' ברמב"ם פ"י ממלכים ה"א שכן נח ששג פטור (וע' רש"י מכות ט. וסנהדרין ס"ה: תד"ה יצאו).

גזל אשת איש

ובעיקר מה שאשת איש הוי גזילה צ"ב שבגוי אין קידושין ורק מיוחדת לו, ומבואר ברמב"ם שאם רצה הוא או היא לפרוש פורשים ושוב אינה אשת איש, וא"כ נמצא לכה' שאינה קנויה לו שהרי יכולה לפרוש ממנו ולמה חייב משום גזל וצ"ע.

שעבודא דר' נתן בגוי

בקדושין טו. א"ר נתן מנין לנושה בחברו מנה וחברו בחברו, מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה ת"ל ונתן לאשר אשם לו, האם גם באומות העולם היה נהוג דבר זה. ויש להוכיח דסנהדרין קט: 'אליעזר עבד אברהם שהגיע לסדום ושם מי שהיה פוצע את חבריו היה הפגע משלם לפוגע דמי הקזת דם, וא' עשה כן לאליעזר וחייבו השופט לשלם, ופצע אליעזר את השופט ואמר לו שישלם למי שפצע אותו, ונמצא שגם באומות העולם היה נהוג ד"ז. נ.א.ה. יעוי' בדגול מרבבה חו"מ פ"ו דכ' הרשב"א בתשובה סי' תקס"א מסתפק כשהלוה הוא גוי אם שייך שעבודא דר' נתן, והב"י בסימן זה מביאו, ותמהני שלא נזכר מזה דבר בשו"ע ולא באחרונים, וכ' הפ"ת זאיני יודע למה לא הזכיר מדברי הסמ"ע סק"ג במה שכתב משום דהמשכון משועבד לו מדר' נתן, והגם דהסמ"ע מיירי כשהלוה הראשון הוא גוי, מ"מ מצד הסברא נראה דה"ה וכ"ש אם הלוה השני הוא גוי, וגם בנתיבות המשפט [משה"כ סקי"ד] כתב פשיטות 'ובגוי שייך ג"כ שעבודא דר' נתן הן שהלוה השני הוא גוי הן הלוה הראשון, ועיין בכנה"ג בהגהות בית יוסף אות ב' שכתב על דברי הב"י בשם הרשב"א הנ"ל 'ומתשובה המיוחסת להרמב"ם סי' כ"ג נראה דפשיטא ליה דאפילו כשהלוה גוי נאמר דין זה כו', ולפע"ד צ"ע מדוע לא הזכירו דברי הרא"ש בפרק יש נוחלין [ב"ב פ"ח סוף] סי' י"א ובשו"ע אבן העזר סימן ק' סעיף ב', דמבואר בהדיא דגם כשהלוה גוי שייך דין זה דשעבודא דר' נתן, יעו"ש, וכעת ראיתי בתומים [סקי"ג] שהביא גם כן דברי הרא"ש הנ"ל והאריך בזה והעלה לדינא, אם ראובן הלוה לשמעון ושמעון לגוי פשיטא דגוי דנשתעבד לראובן מדר' נתן, ואם ראובן הלוה לגוי וגוי לשמעון, בזה נראה, אם הלוואת גוי לשמעון היתה קודם להלוואת ראובן לא שייך שעבודא דר' נתן, אבל אם קדמה הלוואת ראובן לעובד כוכבים מהלוה דר' נתן, אז לשמעון, בזה יש לספק, אבל אם הגוי שיעבד לראובן מטלטלי אגב קרקע לכוע שמעון משתעבד, ואם ביד שמעון מעות בגזל מיד גוי ודאי משתעבד לראובן, ואם גוי הלוה לראובן וראובן לשמעון והגוי תבעו לשמעון בדין ישראל, בזה ודאי לא שייך דר' נתן דלאשר אשם לו בישראל נאמר, ע"ש, ואולי יל"ד דסברת אפוכי מטרתא למה לי ודאי דאיכא אף בגוי]

מעדני כתא

משיעורי הגאון רבי נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א

פרשת וירא תשפ"ו

הגליון המלא מודפס בפנ"ע ניתן לקבלו גם במייל המסומן למטה

בענין מי שנטל ידו אחת אם מותר לדבר קודם שיברך על נטילת ידים

איכפת לן שהפסיק אחר שנטל ידו, שהברכה תהא חיילא על ידו השניה, והעירני לזה ידידי הגאון המופלא ר' פינחס פיינרוט שליט"א ראש ישיבת תפארת ליפא ליקוואוד.

יבואר אם בהכשר מצוה כל שלא גמר ההכשר הוי הפסק

אכן יש מקום לחלק בזה, דאע"פ דחזו"ן דכל שהתחיל במעשה המצוה אע"פ שלא קיים המצוה תו לא הוי הפסק, מ"מ אפשר דכל זה אינו אלא במקום דהוי מצוה, אבל נטילת ידים שאינו אלא הכשר, דכל מצוותו הוא להכשיר הידים לאכילה, א"כ בזה י"ל דכל שלא גמר נטילתו לא עשה מיד.

אך מדברי הפמ"ג מוכח דאין לחלק בזה, דבפמ"ג י"ד סימן י"ט משב"ז סק"ה כתב וז"ל ודע שאני נסתפקתי אם תפס הקנה לבדו ושטח מחצה ושח אי צריך לחזור ולברך, מי אמרין באמצע המצוה אין צריך, או דלמא דלא התחיל עדיו המצוה דחצי קנה לאו מידי עביד וכו' עכ"ל. ומשמע מדבריו דרק בשחט חצי קנה נסתפק דלאו מידי עביד, אבל בשחט את כל הקנה פשיטא ל' דלא הוי הפסק, והיינו משום דהתחיל כבר במעשה המצוה, ומבואר דגם בדבר שהוא רק הכשר כמו שחיטה לא הוי הפסק.

יבואר אם על נטילה של יד אחת יכול לברך על נטילת ידיים

אולם נראה דגם אם נימא דהוי הפסק, מ"מ יש לדון דיכול לברך גם לדעת הצ"ח הנ"ל דס"ל דאם הפסיק בין הנטילה לברכה הוי הפסק, דאפשר דיכול לברך גם על נטילה של יד אחת, דבקי"ו בעניני נטילת ידים סי' כ"ט [בסופו] נסתפקתי היכא דיש לו רט"י על ידו אחת דנטל רק יד אחת אם מברך על נטילת ידים, דאפשר דלא תיקנו ברכת נט"י רק בנטל שתי ידי, והבאתי שם שבערוך השולחן סי' קס"ג סעי' ב' כתב דלא יברך, אך בשו"ת רב פעלים ח"א סי' ח' כתב דיברך, וא"כ לדעת הרב פעלים הכ"נ יוכל לברך גם על נטילה של יד אחת, ואפשר דהכא גם לדעת הערוך השולחן יכול לברך דהא נטל שתי ידי.

וכדמות ראי' יש להביא לסברת הרב פעלים, מהא דכתב המ"ב בס' דאם נטל ידו אחת וידו אחת טבל בנהר יכול לברך על נט"י גם לדעת הרמ"א דס"ל דאינו מברך על נט"י כשטבל ידיו, ומבואר דגם על נטילה של יד אחת יכול לברך על נט"י.

נשאלתי בנטל ידו אחת ושמע מחבירו ברכת על נטילת ידים, אם מותר לענות אמן.

יבואר אם הפסיק בין הנטילה לברכה הוי הפסק

הנה בספר דרושי צל"ח (דרוש ד' אות כ"ב) כתב וז"ל מאד השגחתי בסעודות שאפילו הלומדים אין נוהגין מלהפסיק בין נטילה לברכת ענט"י, ויותר המה נוהגים מלהפסיק בין ברכת ענט"י לברכת המוציא, וטעות הוא בידם, כי קודם ברכת ענט"י אם שח צריך לטול שנית ואחר ברכת ענט"י הוא רק זהירות בעלמא, עכ"ל.

ומבואר דגם בברכה שמברך לאחר עשיית המצוה הוי הפסק בין הברכה למצוה, וכ"כ במ"ב בס' קס"ה סק"ג דאין לברך ברכת אשר יצר לאחר הנטילה קודם שביד ענט"י כיון דהוי הפסק בין הנטילה לברכה, וכסברא זו מבואר גם בתבואות שור בס' י"ט לגבי שחיטה, דגם באופן שמברך על השחיטה לאחר השחיטה אם סח בין הברכה לשחיטה הוי הפסק, והארנו בענין זה בגליון מעדני כהן 71, וא"כ לכא' הוא הדין גם כשנטל רק ידו אחת מ"מ יהי' אסור להפסיק.

יבואר דלא הוי הפסק כיון שהברכה תחול על נטילת ידו השני

אולם יש מקום לדון דבזה לא הוי הפסק, דהנה לכא' נראה דאם הקדים וברך ענט"י קודם הנטילה ונטל ידו אחת וסח לא הוי הפסק, דהרי זה כמו מי שבירך על המגילה או על ההלל ובאמצע קריאת המגילה או ההלל הפסיק מפני הכבוד דאינו הפסק, ואינו צריך לברך, ואע"פ שכל זמן שלא גמר המגילה או ההלל לא עשה כלום, מ"מ כל שהתחיל במעשה המצוה תו לא הוי הפסק להצריכו ברכה שנית, שהרי זה כמי שהתחיל לאכול והפסיק שאינו צריך ברכה שנית, שכל שכבר התחיל באכילתו וחילל הברכה על אכילה ראשונה הרי זה יכול להפסיק וחילל הברכה על כל אכילתו והכי נמי חילל הברכה על כל המצוה, וא"כ כיון שכבר נטל ידו אחת הרי התחיל במצוה ושוב לא הוי הפסק.

וא"כ לפ"ז יש לומר דהכי נמי בנידון הנ"ל שנטל ידו אחת ודבר ואח"כ נטל ידו השניה וברך כיון שהברכה חיילא על נטילת ידו אחת משום דהוא מעשה המצוה תו לא

בענין הלך עם מזוודה והזיקה מכונית תוך כדי הליכה

מכונית חדשה ויש כבר במכונית כמה שריטות, א"כ בזה אין הדרך שילך לתקן דוקא שריטה זו, ואין ההפסד רק במה שנפחתו דמיה כשימכור את המכונית, ובהרי נצטרך לשומו אגב כל המכוניות, וכשנשום את ההזיק של השריטה אגב כל המכונית לא יהי' לזה משמעות כלל.

יבואר אם המזוודה נפלה מעצמה והזיקה אם חשיב אש או בור

אך יל"ע אם המזוודה עמדה בצדי הדרך, ונפלה מעצמה על המכונית, האם חייב לשלם, ולכא' זה תלוי אם המזוודה נחשבת כאש או כבור, דאם חשיב כאש שפיר יש לחייבו על ההזיק, אבל אם חשיב כבור הרי בור פטור על כלים, וכבר הבאנו מה שמבואר בדברי התוס' בב"ק דף ו' א' כפי מה שפירש בנחלת דוד שם בהא דכותל ואילן שנפלו והזיקו דס"ל דלא חשיב אש אע"פ שהזיקו דרך נפילה, משום דאין יכולין להזיק רק במקומן, ואין הזיקן כאש שהרוח מוליכין לכל מקום, וא"כ גם הכא שאין המזוודה יכולה להזיק רק במקומה דהיינו שתפול במקומה ותזיק לא חשיב אש לשיטת התוס', ואע"פ שהרא"ש שחלק בזה אבל מספיקא לא מפקין ממונו.

יבואר אם בעל המכונית יוציא ממנו יותר מכפי שמחייב הדין אם צריך להודיעו

ובמקרה הנ"ל בעל המכונית לא הי' שומר תורה ומצוות, ואם יאמר לו שעשה שריטה במכונית הוא יוציא ממנו יותר כסף ממה שמחייב הדין, יש להסתפק האם בכח"ג צריך להודיעו שמאחר והוא עתיד לגזולו ואם הוא מאלה שדינים שמורדין אותו לבור אין צריכים לשלם הזיקו דהרי הוא כעמו"ם לכל דבריו.

נשאלתי באחד שהלך עם מזוודה ברחוב, ותוך כדי הליכתו המזוודה נפלה על מכונית שעמדה בצדי הדרך, ונעשה שריטה במכונית, האם חייב לשלם.

והנה כיון דההזיק נעשה ע"י האדם, הרי קי"ל בב"ק דף כ"ו א' דאדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד, וא"כ אפילו שזה נעשה בשוגג מ"מ מתחייב לשלם.

יבואר ביאור החזו"א בהא דבהמה שאכלה ערוגה שמין אותה על גב שדה אחר

אך לכא' לא בכל אופן יתחייב לשלם, דהנה קי"ל בב"ק דף נ"ח ב' דבהמה שאכלה ערוגה שמין אותה אגב שדה, וילפינן לה מקרא ובער בשדה אחר מלמד ששמין על גב שדה אחר, והיינו דאין שמין את הערוגה בפ"ע כמה היא שווה, אלא שמין את כל השדה כמה היא היתה שווה קודם שאכלה את הערוגה וכמה היא שווה לאחר שאכלה את הערוגה, ואת ההפרש חייב לשלם.

אכן בחזו"א [ב"ק סי' ו' סק"ג] כתב וז"ל ויש לעי' היכי שקלקל כותל ביתו, ואי שיימינן כל הבית לא נפחת כספו כלל, וא"כ היכי שיימינן אותו הזיק, ונראה דכיון דאין הבית עומד למכירה אלא לתקן בדקיה משלם מה שחבירו מופסיד בהוצאות התיקון, עכ"ל. והיינו דבאכלה ערוגה שאינו עומד לתקן את ההזיק, וההזיק הוא במה שאינו מקבל את דמי הפירות, בזה שמין את ההזיק אגב כל השדה.

וא"כ לכא' בנידון הנ"ל שעשה שריטה במכונית, יש להבחין, דאם זה מכונית חדשה, שזה השריטה הראשונה שיש במכונית, ובעליו עומד לתקן את השריטה, א"כ ודאי דצריך לשלם כמה שעולה לבעל המכונית התיקון של השריטה, אבל אם אי"ז

להתמיד בקבלות שקבלנו בימים הנוראים ולהיות תמיד כמו נער שמשותק לעלות ולא להתיימש משום מעלה טובה

אבינו 'לתלמידיו של בלעם הרשע': וגם לעניינו, יש 'תלמידיו של אברהם אבינו', ויש גם 'תלמידיו של תרח'. תרח יש לו הרבה מאוד תלמידים, אוהו, מה הם התלמידים של תרח? - יש הרבה מהם. יש בפרט בימי הבחורות, יש הרבה התעוררויות, הרבה שאיפות, בודאי הם השנים העיקריות של השטייגען של האדם, בשנים האלו יכול האדם להגיע ולהעמיד את עצמו באופן כזה שיוכל להיות לאדם גדול, אם מנצלים את ימי הבחורות כראוי בהתמדת התורה, ביגיעת התורה כראוי, בתפילה, אפשר להתגדל ולצאת ממש פאר שבישראל, אלה הם השנים שקובעים את האדם באופן עיקרי, אבל השאיפות של האדם הם 'נע' ו'גד' -

ושמעתי שהרב מפוניבז' זצ"ל שהיה מתלמידיו של החפץ חיים זיע"א אמר שהתפעל הרבה מהחפץ חיים בסוף ימיו שהיה תמיד כמו נער וכל שאיפותיו היו כאדם צעיר שרוצה לכבוש כל העולם כן החפץ חיים היו שאיפותיו עד קטנותו ועד בכלל להשתלם עוד ועוד.

ושמעתי מוקני הגה"צ ר' צבי הכהן קופשיץ זצ"ל שזקני הגרי"ח זונפלד זצ"ל בסוף ימיו הגיע אליו הספר ערוגות הבשם שחיבר ידידו בימי נעוריו כשלמדו יחד אצל הכתב סופר ונתפעל מאוד מהספר ואמר לוקני שגם הוא היה יכול לחבר ספר כזה אלא שהיה משועבד לחכמי ירושלים ותהפוכות עולם שהיו שם והיה צריך לעמוד כסלע איתן כנגד כל הזוממים להכחיד את כרם ד' אלוקי ישראל ולכן לא יכל לחבר ספר זה, אבל אינו מתחרט על מעשיו שעשה, ומכל מקום אמר שעכשיו הוא מתחיל עוד להיות שקוע בתורה ולחדש חידושי תורה, והנה מרן הגרי"ח היה גאון עולם בתורה וביראה ומכל מקום בזקנותו לא נתיימש ועדיין שאף ובקש להגיע למדרגה גבוהה יותר, ואלו הם האחד היוצא לתורה.

ושמעתי מידידי הרב נחמן מולבין שליט"א שלמד בצעירותו ביישיבת כנסת חזקיהו בכפר חסידים, ושמוע מהגה"צ ר' אליהו לאפיאן זצ"ל שהביא הגמ' בכתובות דף ע"ז ע"ב ריב"ל מיכרך בהו ועסיק בתורה אמר אילת אהבים ויעלת חן, אם חן מעלה על לומדיה אנוני לא מוגא, כי הוה שכיב אמרו ליה למלאך המות זיל עביד ליה רעותיה, אזל איתחזי ליה, א"ל אחוי לי דוכתא, אמר ליה לחיי, א"ל הב לי סכינך דלמא מבעת לי באורחא, יהבה ניהליה, כי מטא להתם דליה קא מחוי ליה, שוור נפל לההוא גיסא, נקטיה בקרנא דגלימיה, א"ל בשבועתא דלא אתינא, אמר קודשא בריך הוא אי איתשיל אשבעותא ניהרד אי לא לא ניהרד, ע"כ. ואמר שמי שיש לו הנהגה קבועה שפעם אחת לא עמד בה אפי' שלא עמד בה משום שהיה בזמן של לחץ וכדומה אינה יכולה לעמוד עליו בשעת הדיון, ואם ריב"ל היה פעם אחת נשאל על שבועתו לא היה יכול להשאר בגן עדן, וצריך לראות שלכל אחד יהיה הנהגה טובה קבועה ועל ידי זה זוכה לעתיד לבוא.

ושאלו תלמידיו ר' ראובן ברגר ז"ל ומהו הנהגה של רבינו שנוהג בקביעות ואינו מבטלה מפני דבר בעולם, ואמר להם לימוד המוסר חצי שעה בכל יום.

ושמעתי שהגאון הגדול ר' משה סאלאוויצקי זצ"ל מציירך בבחורות היה לו קביעות של לימוד כמה דפי גמ' בכל יום, והיה ימים שהיה חוזר מעסקו בצרכי ציבור והיה לומד קביעות ונדרם כמה פעמים בלימודו, ואמרו לו שאין זה חשוב לימוד כראוי ועדיף שילך לישון וילמד מחר, ואמר להם שאם לא יעשה כן יבטל קביעותו לגמרי ולכן עדיף שישמר קביעותו אע"פ שאין לימודו כראוי, ובאמת זהו עיקר כוחו של יצה"ר לבטל הקביעות.

ושמעתי מהגה"צ ר' יחזקאל ריכמן שליט"א מטרונטו שסיפר שהגאון ר' מיכל שטרן שליט"א היה חולה מסוכן והוצרך לטיפולים שגורמים לנשירת השער, ואשתו היתה מאוד נסערת ממצב זה שיהיה בלא זקן, והלכו למרן בעל הדרך אמונה זצ"ל ואמר שאם מעולם לא נגע בזקנו בשום מצב לא ינשר שער זקנו כלל, וכן היה שכל שערות גופו נשרו והזקן נשאר כבתולה.

מר' משה שפירא הדרכה, שיאמר לו מהי הנקודה המרכזית שבה ישקיע את כוחותיו ומרצו.

אמר לו ר' משה דבר נפלא, הוא ציטט בפניו את דברי החפץ חיים על התורה' בתחילת פרשת לך לך, זה דבר נפלא, דבר יקר.

אחר כך ראיתי שהדברים הללו כבר כתובים בפירוש בספורנו, שם כבר כתוב את ה'ווארט' הזה של הח"ח, בשינוי לשון כמובן, החפץ חיים נעמד על הפסוק שבסוף הפרשה הקודמת, פרשת נח (בראשית יא, יא) ויקח תרח את אברהם בנו ואת לוט בן הרן בן בנו ואת שרי כלתו אשת אברהם בנו ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבאו עד חרן וישבו שם: אך קודם לכן נקריא בפניכם את דברי הספורנו שם.

והספורנו כתב על הפסוק הזה, בזה הלשון: ללכת ארצה כנען שהיתה מוכנת אל גרם המעלות במושכלות, ורצויה מכל הארצות, כאמרו (דברים יא, יב) ארץ אשר ד' אלוךך דורש אותה, ולא הוזק אורה בגשם המבול כאורי כל שאר הארצות, כאמרו (יחזקאל כב, כד) לא גושמה ביום זעם וכבר אמרו חז"ל "אורה של ארץ ישראל מחכים" (בבא בתרא קנח, ב).

אור כשדים היה מקום של עובדי עבודה זרה. נמרוד בנה שם את העבודה זרה באופן נורא, ותרח החליט לצאת משם, להתרחק משם, וללכת לארץ כנען, הסיבה להחלטתו של תרח היתה טהורה, היה זה רצון ממקום טהור - אך מה קרה בסוף? (שם, לב) וימת תרח בחרן ועל זה כתב הספורנו כך ללכת ארצה כנען ולא השתדל להשיג מה שכוננו להשיג בנסעם מאור כשדים, ולא בא כלל אצל אברהם בהיותו בארץ כנען, ובקראו שם בשם ה', עם כל גדולת שמו אז.

על אף שה'תכלית' של תרח היה לצאת מאור כשדים ללכת ארצה כנען, 'לעלות אל גרם המעלות במושכלות', מכל מקום, בסופו של דבר הוא לא הגשים את חלומו, וימת תרח בחרן. ולעומתו, אברהם אבינו, דבק היה במטרה, והגיע לבסוף אל המטרה הנכספת, הגיע לארץ כנען.

אבל תרח מת בחרן, תרח הרי נפטר הרבה שנים אחרי שאברהם אבינו זכה להגיע לארץ כנען, אבל הוא עצמו לא הגיע לשם, ואפילו שהוא ידע שזהו המקום שאפשר להשיג בו כל-כך-הרבה השגות, ואפילו שאברהם בנו בעצמו הצליח להגיע לשם -

לאברהם? שניהם יצאו! אבל רק אברהם הגיע? מה ההבדל ביניהם?

נצטט כאן את לשונו של החפץ חיים על התורה, הח"ח אינו מביא את הספורנו, אבל שם דגש על הענין הזה מנקודת המבט שלו אברהם אבינו ע"ה, מכיון שהיה בדעתו ללכת ארצה כנען, בא לארץ כנען. ואצל תרח כתיב בפרשה הקודמת (בראשית יא, לא) ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען ללמדך שעל האדם ללכת בדרכי אברהם אבינו, ואם מקבל על עצמו ללכת ארצה כנען, מוכרח הוא לבוא להתם, ולא לשנות מהלכו, או להשאר באמצע הדרך.

יש כאן מוסר השכל נורא! אומר החפץ-חיים, מוסר השכל לכל עובדי השם, הנה ראו, תרח היתה לו תוכנית ללכת אל ארץ כנען, היתה לו שאיפה טהורה, היו לו שאיפות להתעלות, הוא שאף למקומות גבוהים, הוא אפילו החליט ללכת לארץ כנען, הוא הבין שזה מקום קדוש, מקום חשוב, מקום שאפשר להשיג שם השגות, אפשר להיות שם מורם מעם, לא להיות כזה אדם שפל, הוא לא רצה להיות עם כל עובדי האדמה שם באור כשדים שהם עובדי ע"ז רח"ל, רצה ללכת לארץ כנען, הוא אפילו קם והלך לשם, אבל בסופו של דבר הגיע עד חרן, וישב שם, נשאר בחרן, אבל המשיך אל התכלית שלשמו רצה להספיק, ואילו אברהם אבינו, ולוט שנמשך זמן מה אחריו, המשיך את השאיפה הזאת עד קיומה, עד התכלית הנרצה, הוא הגיע לארץ כנען, הוא מימש את השאיפה, לא נח ולא שקט עד שהוציאה אל הפועל.

אומר את ההערה של החפץ חיים בשפה שלי, על דרך המשנה במסכת אבות המהלכת בין 'תלמידיו של אברהם

איתא בקהלת רבה א [כ"ח] אשר עוד בקשה נפשי ולא מצאתי אדם אחד מאלף מצאתי, בנוהג שבעולם אלה בני אדם נכנסין למקרא יוצאין מהן ק' למשנה, יוצאין מהן עשרה לתלמוד, יוצא מהם אחד להוראה, הה"ד אדם אחד מאלף מצאתי, ע"כ. והנה היה נראה שרק אחד מאלף היה יכול לצאת להוראה, אלא שכל האלף שנכנסו לא היו יודעים מי הוא המיועד לצאת להוראה, ונעשו לצוותא להאחד שיוצא להוראה, אבל כל אלו מתחלה לא היו מיועדים לצאת להוראה, וכבר מתחלה היה ידוע מי הוא היוצא להוראה, אלא שהנכנסים אינם יודעים מי הוא, ואילו היו יודעים מי הוא לא היו נכנסים לבית המדרש לעמוד להיות האחד יוצא להוראה.

וכל זה הוא ללא אמת, דבאמת כל אחד הוא מעותר לצאת להוראה, אלא שכל אחד יש לו הרבה מעכבים ונסיונות שונים, ונעצר באמצע עלייתו משום עוכבים שונים, שהיה נראה לו שאינו מצליח ונתיימש מלהגיע למטרה הנכספת, ומה שלא הגיע להוראה הוא משום שנעצר בדרך עלייתו, אבל מי שהמעכבים השונים והנפילות השונות לא עכבוהו מלהמשיך להתעלות, ואחר כך נפילה לא נתיימש והמשיך בעלייתו, וקיים בנפשו "שבע יפול צדיק וקם" ופירש לעצמו והנפילות הם המביאים את האדם לשלימותו, והתרוממות אחר הנפילה היא גדולה יותר ומתקיימת בנפשו, והוא האחד היוצא להוראה, וכל מי שהמעכבים והנפילות עכבוהו ובה לידי יאוש ולא המשיך בדרכו הוא ניהו שאינו יוצא להוראה.

וגם מי שהצליח בדרכו ונעשה תלמיד חכם אבל יש מדרגות שבתחלת דרכו היה בשאיפתו להגיע אליהם ואחר כמה עיכובים כבר נתיימש מלהגיע אליהם והשלים עם מצב עלייתו הבינוני, וגם עצירה זו היא בכלל המעכבים של האחד היוצא להוראה, משום שמי שאינו מתיימש לעולם ותמיד הוא במצב של "נער ישראל ואהבהו" שהוא כצער לימים ששאיפותיו הם ללא גבול הוא היוצא להוראה.

סיפר לי איזה אברך, ת"ח גדול, שכאשר למד בבחורות באחת הישיבות החשובות באמריקה, הגיע לשם לביקור בישיבה הגאון ר' משה שפירא זצ"ל, אותו בחור היה עילוי גדול, עד היום הוא עילוי גדול, ואתם יודעים, שכפי גודל העילויי'שקייט כך גם המחשבות של האדם מתרועעות במוחו ואינן נותנות לו מנוח.

כל אחד יש לו מחשבות, מחשבות על העתיד הרוחני שלו, מחשבות על תיקון המידות ועבודת השם, בפרט בחורים צעירים שמתמודדים עם השאלות המהותיות בחיים, איך אפשר לעשות שטייגען כראוי, ואיך להתעלות כראוי, אלו הם מחשבות יומיומיות של כל בחור, כל צורב, בפרט בימי הבחורות, הוא תוהה בנפשו איזוהי הדרך ילך בה ואיזה המעשה אשר יעשה, מהי הנקודה המרכזית בחייו ששם טמונה הצלחתו, נכון שצריך להתחזק בכל התחומים, אבל הרי כל אחד יש לו נקודה מיוחדת, נקודה מרכזית החולשת על כל המרחב הרוחני, כמו שיש תר"ג מצוות ובא חבקוק והעמידם על אחת (מכות כד, א).

וכשנינו נביאים היו הנביאים אומרים לכל אחד דרכו בעבודה כמש"כ הגר"א שלפנים בישראל היה נקרא הנביא הרואה שהיה רואה כל אחד מה עבודתו ודרך תיקונו בעולם אבל כהיום הנביא אינו אלא אומר דברי מוסר ותוכחות לכן נקרא נביא לשון נבי שפתיים.

והיום, הרבה מאיתנו נבוכים, אמנם ביישיבות העמידו צורת ישיבה עם סדרים ברורים, יש סדר עיון ויש סדר בקיאות, סדר מוסר וסדר הלכה, וזוהי המתכונת להגיע ל'שלימות', אבל עדיין, כל אחד יש לו את התכונות שלו, כל אחד יש לו נקודה מסוימת שהיא מתאימה יותר לכוונותיו, לכשרונותיו, ליכולותיו, ועל ידה הוא מתעלה ונעשה חזק יותר ומשובח.

אז אותו בחור בא אל ר' משה שפירא לשאול מהי ה'נקודה' שלו, הוא ראה את עצמו נע וגד, אולי כך ואולי כך, כל יום נופלת לו מחשבה חדשה, מהלך חדש בדרך הלימוד שלו, בדרך העבודה, דברים חדשים, אולי אפשר כך לעשות שטייגען ואולי אפשר גם כך לעשות שטייגען, והוא מבקש

עמק השבוע

גליון פז

שנה ב

פרשת וירא תשפ"ז והימים שאחריה

עיונים וביאורים במדות הימים בשבוע הבא
מאת הרב גר' ראובן מלך שווארץ שליט"א
מחבר סדרת הספרים גית ראובן, עמקי ראובן, מנחת ראובן ומעיינות ראובן

ימי חודש מרחשון "ימים רגילים"

וסליחות, [וגם באלול יש ימי סליחות], רק בחודש מרחשון בכל החודש מתפללים ואומרים תחנון כרגיל.

הנה לפ"ז נמצא דתשרי ומרחשון הם "שני סוגי ימים הפוכים", ויש נסיון מיוחד במרחשון לחזק ולמצוא דרך לעבוד ד' בהתלהבות אש אף בימים רגילים.

מיוחדים אבל שאני אלול דכל הימים הם מיוחדים, שהם ימי הכנה לראש השנה.

ועד"ז י"ל דבכל חודש חוץ ממרחשון יש ימים שאין אומרים תחנון או שאומרים יותר תחנונים וסליחות, דבימים טובים אין אומרים תחנון ובתעניות אומרים יותר תחנונים

הנה חודש מרחשון הוא החודש היחיד דלית בו ימים מיוחדים. דהנה אף דליכא "יום טוב" בטבת ותמוז, אבל יש בהו תעניות ציבור, ותעניות ציבור הם ג"כ ימים מיוחדים שאינם ימים רגילים, משא"כ במרחשון ליכא יום מיוחד כלל, כל ימי החודש הם "ימים רגילים". [וגם באלול אין ימים

י"ז מרחשון יום מיוחד לירידת גשמים

(הנה בסוגיא בתענית הנ"ל נחלקו התנאים איזה "רביעה" היא בי"ז מרחשון, דלר' מאיר הוא רביעה שלישית, ולר' יהודה הוא רביעה שניה, ולר' יוסי הוא רביעה ראשונה. ולהנבאר נמצא שנחלקו אי המבול התחיל ביום רביעה ראשונה, שניה או שלישית. וצ"ע מהו ביאור מחלוקתם בזה. וצע"ע.)

ועיין בליקוטי הש"ס במסכת תענית דאיתא וז"ל ענין רביעה ראשונה שהוא י"ז במרחשון כי ארז"ל אין האשה מתעברת מביאה ראשונה והנה ביאה ראשונה שה' לישראל עם רחל וכו' מברית העולם ה' ביום שמיני עצרת בסוד משיב הרוח ומוריד הגשם וזה ה' ע"י חבטת ההושענא בהושענא רבה כי ערבה ג' זרע ואינה מתעברת מביאה ראשונה עד שבעה עשר במרחשון שהיא הביאה שנייה ואז יבא המטר בביאה הב' ואח"כ בט"ו בשבט יורדת הרביעה הג' ועולה אש התהום ומחניט האילנות וע"כ הוא ר"ה לאילנות. עכ"ל. הרי שוב משמע די"ז מרחשון הוא יום מיוחד לענין גשמים.

לעולם רבי אליעזר אומר אותו היום שבעה עשר במרחשון היה יום שמזל כימה עולה ביום ומעניות מתגברים ומתוך ששינו מעשיהם שינה הקדוש ברוך הוא עליהם מעשה בראשית והעלה מזל כימה ביום ונטל שני כוכבים והביא מבול לעולם בשלמא לרבי יהושע היינו דכתיב שני אלא לרבי אליעזר מאי שני שני לדין בשלמא לרבי יהושע היינו דשינה אלא לרבי אליעזר מאי שינה כדרב חסדא דאמר רב חסדא ברותחין קלקלו וברותחין נידונו ברותחין קלקלו בעבירה וברותחין נידונו כתיב הכא וישכו המים וכתוב התם וחמת המלך שככה תנו רבנן חכמי ישראל מונין למבול כרבי אליעזר ולתקופה כרבי יהושע חכמי אומות העולם מונין אף למבול כרבי יהושע. הרי למסקנת הסוגיא חכמי ישראל סוברים דהמבול התחיל בי"ז מרחשון, ולכאורה י"ל דזה מראה די"ז מרחשון הוא יום מיוחד לירידת גשמים, וזה מתאים עם הנבאר דיום י"ז מרחשון לחוד הוא יום רביעה לפי כל התנאים.

עיין במס' תענית דף ו ע"א דאיתא דתניא איזו היא רביעה ראשונה הבכירה בשלשה במרחשון בינונית בשבעה בו אפילה בשבעה עשר בו דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בשבעה ובשבעה עשר ובעשרים ושלשה רבי יוסי אומר בשבעה עשר ובעשרים ושלשה ובראש חדש כסליו. הרי דהיום היחיד שהוא "רביעה" לפי כל התנאים הוא יום י"ז במרחשון.

ועיין בפ' נח דכתיב "בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום לחדש ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה וארבת השמים נפתחו". ועי' במס' ר"ה דף יא ע"ב דאיתא דתניא בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום לחדש רבי יהושע אומר אותו היום שבעה עשר באייר היה יום שמזל כימה שוקע ביום ומעניות מתמעטין ומתוך ששינו מעשיהן שינה הקדוש ברוך הוא עליהם מעשה בראשית והעלה מזל כימה ביום ונטל שני כוכבים מכימה והביא מבול

למה"הו יום י"ז מרחשון מיוחד לירידת גשמים

שלענין תענית יחידים פסקו כלם להיות יחידים מתענים משבעה עשר במרחשון ואילך ואיני יודע מה הביאם לכך ומתוך כך נראה לי לפסוק כרבי מאיר אף לענין נדרים כסתם משנה שבתעניות. עכ"ל. ולהנ"ל אפשר דמה שהביאם לכך היינו משום שקיבלו ש"ז מרחשון הוא יום מיוחד לירידת גשמים. וצע"ע בזה.

[עיין בספר השל"ה הק' ספר שמות פרשת שקלים (ג) דאיתא וז"ל איתא במדרש (תנחומא נח י"א) מזמן המבול ואילך כשהגיע י"ז מרחשון ירד גשם מ' יום, וכשנתנה תורה שעמד משה מ' יום בהר נתבטלו אלה, על כן נקרא ירח בול, נשאר מן מבול בהסתלק מ"י. עכ"ל. אולם עיין בספר פרי צדיק פרשת בראשית אות ט"ו דאיתא וז"ל איתא (תנחומא נח) אתה מוצא מן אותה שעה עד שבנה שלמה בית המקדש מ' יום היו עושין גשמים בכל שנה לשום המבול וכשבנה שלמה בית המקדש ביקש רחמים עליהם ופסקו מן העולם כו', שנאמר בירח בול כו'. עכ"ל. וצע"ע בזה.]

והוא יום כ"ו לבריאת עולם שנברא בכ"ה באלול ונקרא היום הזה יום החותם הגדול כנגד השם הגדול שבו נברא העולם ולכך נקרא הושענא רבה. עכ"ל. וי"ז מרחשון הוא יום כ"ו אחרי הו"ר (דמוכ"ב תשרי עד ל' תשרי יש ט' ימים ועוד י"ז ימים מרחשון הוא כ"ו ימים), וא"כ י"ל דמאיזה סיבה דהביאה ראשונה היא כ"ו ימים מתחילת הבריאה (מסתמא זה שייך להא דכ"ו הוא כמנין הו"ה וכדמבואר בדברי רבנו בחיי הנ"ל) הוא הדין דהביאה שניה הוא ב"ז מרחשון, אחרי עוד כ"ו ימים. וא"ש למאד.

עיין במתני' במס' תענית פ"א מ"ד דאיתא הגיע שבעה עשר במרחשון ולא ירדו גשמים התחילו היחידים מתענין שלש תעניות. ועי' במאירי למסכת נדרים דף סב ע"ב דאיתא וז"ל ולענין פסק כתבנו במסכת תענית כרבי מאיר וכמו שאמרו שם שאם הגיע שבעה עשר במרחשון ולא ירדו גשמים מתחילין יחידים להתענות ויש פוסקים כרבי יוסי ולענין נדר מיהא רוב פוסקים כתבוהו כן אלא

הנה יל"ע למה הו"ה התאריך ד"ז מרחשון מיוחד לירידת גשמים, דאה"נ חזינן מהתנאים ומהמבול ומהליקוטי הש"ס דיום י"ז מרחשון הוא יום מיוחד לירידת גשמים, אבל הא גופא צ"ב, למה הו"ה יום י"ז מרחשון מיוחד לירידת גשמים. ולפי הנתבאר בליקוטי הש"ס יש להסביר, דהנה הו"ר הוא יום כ"ו מתחילת הבריאה. (דתחילת הבריאה היתה בכ"ה אלול, דאדם הראשון נברא בא' תשרי, ויום כ"ו הוא בכ"א תשרי דהיינו הו"ר, וראיתי הדגשה זו בראשונים, דעי' ברבנו בחיי על במדבר פ"ד פ"ט דאיתא וז"ל והרמב"ן ז"ל פירש סר צלם מעליהם, שהוסר הצל מעל ראשם, ממה שידוע כי בליל החותם הגדול של הושענא רבה, הוא יום עשרים ושש לבריאת העולם, לא ימצא צל לראש מי שעתיד למות באותה שנה, וזה כאילו אמר כבר נגזרה עליהם. עכ"ל. ועי' ברבנו בחיי בספר כד הקמח ערך ערבה דאיתא וז"ל ויום שביעי של ערבה זה הוא יום כ"א לתשרי כמספר שם יה"ו שבו נחתם העולם לשש קצוות

הקשר בין הדין בימים נוראים ליום י"ז מרחשון

מריבעה ראשונה היא לשאול, וא"כ בע"כ דרביעה ראשונה היא בז' מרחשון, אבל איתא שם דפסקינן כר' יוסי ולר' יוסי הרביעה ראשונה היא ב"ז מרחשון ולא בז' מרחשון, עיי"ש ברש"י ובש"ך ביו"ד סי' ר"כ ס"ק ל"א, והעירו דלהרמב"ם זה לא קשה, דלהרמב"ם הא דר' יוסי הקדים להזכיר י"ז מרחשון אינו משום דסובר דהרביעה ראשונה היא ב"ז מרחשון, אלא משום דסובר דבשנה בכירה הרביעה שני' היא ב"ז מרחשון אבל לעולם י"ל דהרביעה ראשונה היא בז' מרחשון ולכך מתחילים לשאול בז' מרחשון. הנה לפי שיטת הרמב"ם דהג' זמנים שהוזכרו בסוגיא הם ג' זמנים לרביעה שני', לכאן צ"ב קצת דלמה באמת רק הוזכרו הזמנים להרביעה שני' ולא הוזכר הזמן לרביעה ראשונה. והנה עיי"ש בפהמ"ש החדשים דאיתא וז"ל והמטר אשר ירד לפני שבעה עשר במרחשון אינו אלא ממאורעות זמן

פירש דאין הג' זמנים הנ"ל הזמנים של הג' רביעות, אלא הם ג' זמנים לרביעה שני' (ובע"כ שלא גרס "איזו היא רביעה ראשונה" בסוגיא שם, אלא מסתמא גרס כגירסת הר"ח שם "מאימתי זמן רביעה", וכ"ה בפהמ"ש בפרק ח' דמס' פאה וז"ל וזמן רביעה שניה בארץ הצבי בשנה המבכרת הוא ב"ז במרחשון ובשנה הבינונית בכ"ג במרחשון ובשנה המאוחרת בראש חדש כסליו. עכ"ל. וא"כ גם ראש חודש כסלו נכלל ברביעה שני', וא"ש שהרמב"ם סובר כנ"ל דאין היתר הזיתים עד ר"ח כסלו. (אלא דעדיין צ"ב דלמה אזלינן בתר שנה אפילה ולא שנה בינונית לענין היתר הזיתים. עי' בכס"מ ובעוד מפרשים.) נמצא דלהרמב"ם יש ל"ז מרחשון ייחוד אחר, דהוא הזמן דרביעה שניה בשנה בכירה. (הנה בסוגיא הנ"ל בתענית איתא דהלכה כרבן גמליאל דמתחילים לשאול ותן טל ומטר לברכה בז' מרחשון, ואיתא שם דהנפק"מ

הנה ע"ש במס' תענית דף ו' דמבואר לפי גירסא דילן דקיי"ל כר' יוסי דהג' רביעות הן ב"ז מרחשון ובכ"ג בו ובראש חדש כסליו, ולפ"ז י"ז מרחשון אינו רק מיוחד לגשמים בעלמא, אלא הוא מיוחד לתחילת הגשמים. (ועי' בירושלמי במס' קדושין דאיתא ובקידוש השם כתיב מתחלת הקציר עד נתן מים עליהם, מלמד שהיו תלוין משישה עשר בניסן עד שבעה עשר במרחשון והיו העוברים והשבים אומרים מה חטאו אלו שנשתנית עליהן מידת הדין, והיו אומרים על שפשוטו ידיהן בגרים גרוהם.)

[עיין ברמב"ם בהל' מתנ"ע פ"א ה"א דאיתא וז"ל מאימתי מותרין כל אדם בשכחה של זיתים בארץ ישראל אם שכח אותה בראש הזית הרי זה מותר בה מראש חדש כסליו שהוא זמן רביעה שנייה בשנה אפילה. עכ"ל. הרי מבואר דר"ח כסלו הוא זמן רביעה שניה בשנה אפילה. ועי' במפרשים שביארו שהרמב"ם

הנה לפ"ז יש גם עוד ייחוד ל"ז מרחשון, שהוא היום דמתחילים הבני אדם לקבל עיקר ה"תוצאות" מה"דין" שהיה בר"ה ויוהכ"פ והו"ר ושמני"ע, דבאותם ימים היה איזה גזר דין (ועיקר הגמר דין הוא הגמר דין על המים כדמבואר בדיני הו"ר), ועתה יורד גשם מחמת אותו דין או לא יורד גשם מחמת אותו דין, (ובימי נח מבול בא מחמת הדין כדאיתא בסוגיא במס' ר"ה הנ"ל).

שיש הרבה דברים שתלויים דוקא ברביעה שני' ולא ברביעה ראשונה. עיין. הנה לפ"ז נמצא דבין לאידך שיטות ובין להרמב"ם י"ז מרחשון הוא מיוחד לתחילת הגשמים, דלפי אידך שיטות הוא מיוחד לתחילת הגשמים משום שהוא זמן רביעה ראשונה, ולהרמב"ם הוא מיוחד לתחילת הגשמים משום דרביעה שניה הוא תחילת גשמי החורף הבא.

האסיף לא משל תחילת החורף. עכ"ל. הרי דהרמב"ם סובר דיש חילוק יסודי בין הרביעה ראשונה להרביעה שני', דדוקא הרביעה השני' נחשב לגשמים מתחילת החורף, ואפשר דלכך לא הוזכר הזמן דרביעה ראשונה, דדוקא הוזכרו הזמנים להגשמים של השנה הבאה. (ואפשר דזהו הביאור בהא דחז"ל במשנה שם בפאה ובמס' שביעית פ"ט מ"ו ומ"ז

האם י"ז מרחשון הוא "יום הגשמים"

מתי הן הרביעות, ואף שראינו דמבואר מפשטות הסוגיא דקיי"ל כר' יוסי הסובר דרביעה ראשונה הוא בי"ז מרחשון, אבל אפשר דאין זה ההלכה. דעיי"ש דאיתא דהלכה כר"ג הסובר דשואלים ב' מרחשון, ואיתא שם שהנפק"מ דרביעה ראשונה היא לשאול, וא"כ מבואר דקיי"ל דרביעה ראשונה היא ב' מרחשון, וזהו כר' יהודה ודלא כר' יוסי. ועיי"ש ברש"י שבאמת גרס הלכה כר' יהודה. וכיון דקיי"ל להלכה דשואלין ב' מרחשון אפשר דמבואר דקיי"ל כגירסת רש"י ודלא כגירסת דילן. ועיין בטור ביו"ד סי' ר"כ דאיתא וז"ל האוסר עצמו מדבר עד הגשם אסור עד זמן הגשם וכשיגיע זמן הגשם שהוא בא"ז ב' מרחשון ובגולה ס' יום לתקופה מותר אפי' לא ירדו גשמים ואם אומר עד שירדו גשמים או עד הגשמים אסור עד שתדיר רביעה שנייה שהיא בא"י י"ז מרחשון ובגולה ע' יום לתקופה. עכ"ל. ועי' בטור בחו"מ סי' רע"ד דאיתא וז"ל לאחר שנקצרה התבואה הולכים בשביל שעל פני השדות עד שבעה עשר במרחשון שהוא זמן רביעה שנייה ומשם ואילך אינו רשאי ליקנס בשדות שדריסת הרגל קשה להן. עכ"ל. הרי דהטור פסק כר' יהודה. ואף דהשו"ע ביו"ד שם רק הביא דעת הרמב"ם דפסק כר' יוסי, ולא הביא דעת הטור, אבל נראה דהא מיהא דבני אשכנז פוסקים כהטור, דעיי"ש ברמ"א דאיתא וז"ל ובגולה, זמן הגשמים ששים יום אחר התקופה שמתחילין אז השאלה, וזמן רביעה שניה שבעים יום אחר התקופה. עכ"ל. ודוקא לר' יהודה הוי הרביעה שניה י' ימים אחרי הרביעה הראשונה, ולא לר' יוסי, וא"כ לכאורה חזינן דהרמ"א נקט דקיי"ל כהטור. ואף אם תאמר דזהו סתום ברמ"א כיון שלא כתב להדיא דקיי"ל כר'

[ועי' בספר הליקוטים בפרשת ויצא פרק ל"ו דאיתא וז"ל ולהיות כל טובתינו תלויה בזה הבירור, כי כשיושלם כל הבירור יבא משיחנו בע"ה, והבירור תלוי במטר, לכן לא נזכר עונש גדול בתורה כמו מניעת המטר, והשכר היותר גדול ונתתי מטר ארצכם, משום שבמטר תלויה ביאת המשיח, וז"ש ז"ל גדול יום הגשמים כיום קבוץ גלויות, כי מה שייכות לזה עם זה, אלא קבוץ הגלויות עצמן, הוא קבוץ כל הניצוצות הללו שהם שבויים בגלות, ולכן גדול יום הגשמים, כי הוא קבוץ גלויות עצמן, וז"ש בגמ' שובה ה' את שבותינו כאפיקים בנגב, שהוא המטר. עכ"ל.]

ולפי הנתבאר נמצא דהני ז' מעלות נאמרו בעיקר על יום י"ז מרחשון, שהוא יום מיוחד לגשמים, ויום זה יותר משאר ימים נקרא יום הגשמים.

(אבל עי' בספר אמרי אמת ימים אחרונים של סוכות דאיתא וז"ל איתא בגמרא גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה וכו' רבא אמר יותר מיום שניתנה בו תורה שנאמר יערף כמטר לקחי מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול, ואיתא בעבודת ישראל מהמגיד מקאזניץ ז"ל דיום הגשמים הכוונה לשמיני עצרת שמתחילים לומר בו משיב הרוח ומוריד הגשם. עכ"ל. ועע"ש דאיתא וז"ל איתא בגמרא גדול יום הגשמים וכו' יותר מיום שניתנה בו תורה ואיתא דיום הגשמים היינו היום שמתפללים בו על הגשמים, שמיני עצרת גדול יותר משבועות כדאיתא גדולה שמושה של תורה יותר מלמדה וכו' אשר יצק מים וכו'. עכ"ל. הרי מבואר דשמיני עצרת הוא "יום הגשמים". וצע"ע.)

אבל יש להעיר, דאפשר דלהלכה אין הרביעה ראשונה בי"ז מרחשון. דראינו דבסוגיא במס' תענית הנ"ל שיש ג' שיטות

עיין במס' תענית דף ז ע"א דאיתא אמר רבי אבהו גדול יום הגשמים מתחילת המתים דאילו תחילת המתים לצדיקים ואילו גשמים בין לצדיקים בין לרשעים ופליגא דרב יוסף דאמר רב יוסף מתוך שהיא שקולה כתחילת המתים קבעה בתחילת המתים אמר רב יהודה גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה שנאמר יערף כמטר לקחי ואין לקח אלא תורה שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו רבא אמר יותר מיום שניתנה בו תורה שנאמר יערף כמטר לקחי מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול, ועיי"ש בדף ז ע"ב דאיתא אמר רבי חמא ברבי חנינא גדול יום הגשמים כיום שנבראו שמים וארץ שנאמר הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו צדק תפתח ארץ ויפרו ישע וצדקה תצמיח יחד אני ה' בראתיו בראתים לא נאמר אלא בראתיו אמר רב אושעיא גדול יום הגשמים שאפילו ישועה פרה ורבה בו שנאמר תפתח ארץ ויפרו ישע, ועיי"ש בדף ח ע"ב דאיתא ואמר רבי יצחק גדול יום הגשמים שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו שנאמר לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידך וכו' אמר רבי יוחנן גדול יום הגשמים כיום קבוץ גלויות שנאמר שובה ה' את שביתנו כאפיקים בנגב ואין אפיקים אלא מטר שנאמר ויראו אפיקי ים ואמר רבי יוחנן גדול יום הגשמים שאפילו גייסות פוסקות בו שנאמר תלמיה רוח נחת גדודיה.

הרי מבואר בגמ' שיש ז' מעלות ל"יום הגשמים", שהוא גדול מתחילת המתים, שהוא גדול מיום שניתנה בו תורה, שהוא כיום שנבראו שמים וארץ, שאפילו ישועה פרה ורבה בו, שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו, שהוא כיום קבוץ גלויות, שאפילו גייסות פוסקות בו.

השלישית היא בכ"ג מרחשון, ומבואר שם דהנפק"מ מהרביעה השלישית היא "להתענות". וא"כ לכאורה מבואר דלהטור דמתחילים להתענות בשביל גשמים מכ"ג מרחשון ואילך.

אבל למעשה לכא' זה אינו, דעי' בטור או"ח סי' תקע"ה דאיתא וז"ל סדר תעניות שמתענין בא"י על הגשמים כך היא הגיע י"ז במרחשון ולא ירדו הגשמים היחידים מתענין וכו' אבל לא שאר העם הגיע ר"ח כסליו ולא ירדו הגשמים ב"ד גזרין שלש תעניות על הציבור ב' וה' וב'. עכ"ל. הרי מאיזה טעם הטור פסק דהתעניות תלויות ב"ז מרחשון ור"ח כסלו ולא בכ"ג מרחשון, וא"כ אפשר דחזינן דלא קיי"ל כר' יהודה. וצ"ע בזה.

שבפ"ב מהל' תפלה פסק דשואלין ב'ז' במרחשון והיינו כר' יודא וכאן פסק דרביעה ראשונה היא ב"ז במרחשון וכן על המחבר אלא שיש ליישב בדוחק וצ"ע, ונ"ל שמתעם זה נהגו לברך בה"ב בשבת ראשון שאחר ר"ח מרחשון שאע"פ שכתב מהרי"ו בדינין והלכות סי' י"ב שאין להתחיל להתענות בה"ב עד י"ז במרחשון דהוי רביעה ראשונה והכי איתא בספר אבי"ה וכן ראיתי ממהרי"ל ז"ל, והביאו בהגה' מנהגים מ"מ כיון דק"ל דרביעה ראשונה היא ז' במרחשון וכמ"ש אם כן יש לברך ברביעה ראשונה ואם כן לעולם אין פוסקין תענית בה"ב קודם ז' במרחשון. עכ"ל. אולם יש להעיר, דעיי"ש בתענית דף ו' דמבואר דלפי ר' יהודה הרביעה

יהודה, אפ"ה נראה שלמעשה קיי"ל כר' יהודה, דעיי"ש בש"ך בס"ק ל"א דאיתא וז"ל והמחבר והרב השמיטו דעתם משום שתמה בב"י היאך פסקו כר' יודא לגבי ר' יוסי אבל באמת תמהני על תמיהתו שהרי מבואר בש"ס בנדרים (דף ס"ג ע"א) למאי נ"מ לשאלה ולנדרים ולתענית ובשאלה קי"ל שהוא בשבעה במרחשון וכמ"ש הט"ו בא"ח ריש סי' קי"ז והוא מוסכם מכל הפוסקים וכ"כ רש"י רפ"ק דתענית נראה לר' דה"ג אמר רב חסדא הלכה כרבי יודא דאמר ראשונה ב'ז' במרחשון ואז מתחילין לשאול כדלקמן, וכן מוכח שם בש"ס דאמר רב חסדא הלכה כר"ג דשואלין ב'ז' במרחשון והכי קא פסיק הלכתא בש"ס (שם דף י') ואדרבה על הרמב"ם יש לתמוה

החילוק בין י"ז מרחשון לט"ו בשבט לגבי תחנון ותעניות

בגלות. ואין לומר דהשמחה ד"ז במרחשון הוא רק על פי הסוד, ולא עושים יום שמחה לכל הציבור כשהשמחה הוא רק על פי הסוד, דהא גם ההסבר הנ"ל ועוד הרבה הסברים להשמחה דט"ו בשבט הם על פי הסוד, ואפ"ה כל הציבור שמחים בט"ו בשבט וכנ"ל). הנה אולי י"ל, דאה"נ ביום י"ז מרחשון יבוא המטר, אבל לא דוקא שיבוא מהאי מטר שום גידול (והרי בהדי ימות הגשמים בא עונה שהאילנות נחרבות ונעשים כמתים), אלא בעינן שבט"ו בשבט שהקב"ה יביא איזה כח נוסף (שיעלה אש התהום) שעיי"ז יבוא חנטת הפירות. ויש לומר דלכן השמחה הוא בט"ו בשבט, ולא ב"ז במרחשון, שרק בט"ו בשבט חזינן שהגשמים שירדו ב"ז במרחשון יביאו לפירות ולא רק לחורבן ומבול (לאפוקי שנת המבול דהגשמים ד"ז מרחשון רק הביאו לחורבן). וצ"ע בזה.

פירות שחנטו לפני ט"ו בשבט, ולמה הוי זה סיבה ליום שמחה.

והנה לפי הנתבאר בדברי הליקוטי הש"ס לכאורה יש לנו ביאור בהשמחה דט"ו בשבט, דט"ו בשבט הוא "זמן ביאה" וחיבור בין הקב"ה לארץ, דומיא לשמיני עצרת, ולא הוי שמחה כל כך כשמיני עצרת, דשמיני עצרת הוי כמו שמחת חתונה, השמחה של הביאה ראשונה, אבל הא מיהא הוי שמחה משום דהוי זמן ביאה.

אבל לכאורה קשה, דהא גם י"ז במרחשון הוי זמן ביאה, ולא מציינו שום שמחה ב"ז במרחשון.

(ואין לומר דה"ביאה" ד"ז מרחשון רק שייך בארץ ישראל, ולא בגלות, דהא בפשוטו גם הייחוד דט"ו בשבט רק שייך בארץ ישראל, ולא בגלות, ואפ"ה שמחים בט"ו בשבט גם

הנה ראינו המבואר בליקוטי הש"ס ד"ז מרחשון וט"ו בשבט נכללו בסדר אחד דגשמים. והנה ט"ו בשבט הוזכר בשו"ע באו"ח בב' מקומות. בס' קל"א ס"ו מבואר דנהגו שלא ליפול על פניהם בט"ו בשבט, ובס' תקע"ב ס"ג מבואר שיש איזה איסור תענית בט"ו בשבט. והנה בדרך כלל לא אומרים תחנון ויש איסור תענית בימים שהם "ימי שמחה", וא"כ משמע בשו"ע דט"ו בשבט הוא יום שמחה. והמפרשים העירו דצ"ב, למה הוי ט"ו בשבט יום שמחה, הרי בפשוטו הא דאיתא במשנה בריש ראש השנה דט"ו בשבט ראש השנה לאילן הוי דין מדיני תרומות ומעשרות דאין תורמין ומעשרין מפירות שחנטו לפני ט"ו בשבט על פירות שחנטו אחרי ט"ו בשבט, ואין תורמין ומעשרין מפירות שחנטו אחרי ט"ו בשבט על

גליון זה מוקדש

לע"נ הנערה **שרה ריקל** ע"ה בת הרב **ישראל ז"ל**
נא ללמוד ולהתפלל לעילוי נשמתה

אותלמפות
עימוד שוהפון טקסט ליצירה
05276-74041 | 05276-74041

הפצה מרומים וחינוך ספרים
י. בלוי
עד הבית

החלוקה הגדולה של ספרי המחבר
בתי כנסת, בתי מדרש, כוללים וישיבות, ואוצר הספרים
זכאים לקבל ספרים בחינם, וללא עלות משלוח
המלאי מוגבל! | הזריז נשכר!
לפרטים ניתן לפנות למוקד ההזמנות של י. בלוי
bloy.co.il • 054-856-40-33 • bloyseforim@gmail.com
כמו"כ ניתן לרכוש את הספרים בתשלום סמלי

לפניות, הארות, ולהרשמה לקבלת הגיליון מידי שבוע במייל
ניתן לפנות בכתובת: **emekhashavua@gmail.com**
או להשאיר הודעה במספר: **516-581-3597 (001)**
או בפקס: **1532-5326259**
לתרומות והנצחות אפשר לפנות להנ"ל

משמרת למשמרת

חשון תשפ"ו - גיליון מספר 5

גיליון חיזוק להצלת בני התורה

מפגעי הטכנולוגיה בתקשורת

יו"ל ע"י 'ועד בני תורה' - לכשרות התקשורת - ע"ר.

דבר השעה - המלחמה הגדולה!

מרשכבה"ג רבינו מרן הגאון רבי דב לנדו שליט"א בסכנות פגעי הטכנולוגיה

נמסר לבני הישיבות לקראת ימי בין הזמנים - ד' אב תשפ"ה והופץ ע"י מוקד המידע של הוועד

ידוע מה שכתב בספר חובת הלבבות: אמרו על חסיד, שפגע אנשים השבים ממלחמת אויבים, ושללו שלל אחר מלחמה חזקה, אמר להם: שבתם מן המלחמה הקטנה שוללים שלל, התעתדו למלחמה הגדולה. אמרו לו: ומה היא המלחמה הגדולה? אמר להם: מלחמת היצר וחיליו, כולם יודעים שבדורנו חלק גדול מהמלחמה עם היצר וחיליו היא המלחמה בפגעי הטכנולוגיה, האינטרנט והמכשירים הטרפים בכל שום וחניכה דאית להו, הצד השווה שבהם שדרכן להזיק וכוונתן להזיק ופגיעתן רעה, ומורידים את האדם עד שאול תחתית, ושמירתן עליך - כל אחד חייב לשמור את עצמו ובני ביתו, ולהתרחק ביותר מכל הכלים הטמאים ומטמאים.

וצריך לחזור שוב: המלחמה שהיתה כאן בארץ ישראל לאחרונה היא מלחמה קטנה, המלחמה הגדולה היא המלחמה בכלי הטכנולוגיה המושחתים ומשחיתים את הנפש ואת כל היהדות של האדם, ולמה זה מלחמה גדולה? א' מכיון שזה אורב על כל צעד ושעל, וכל הזמן יש דברים מתחדשים וכלים חדשים מסוכנים, וצריך להיות ער ולהתייעץ עם רבנים ועסקנים יראי שמים שיודעים ומזמחים בזה, ולשמוע בקולם, ב' שלא מרגישים מיד בתוצאות הקלקול כ"כ כיון שלפעמים זה בא טיפין טיפין וגם כי אומרים מפעם אחת לא יקרה לי כלום וכיוצא בזה, וזה טעות חמורה שעלולה להביא לאסון גדול, ג' שזה מדבק וחודר משולי המחנה לתוכו רחמנא ליצלו, וידוע מהעוסקים בתחום שרוב רובם של הקלקולים בימינו הוא מהכלים הנ"ל, אשר רבים רבים חללים הפילה לבאר שחת, הנושא הוא כואב מאד וחמור מאד מאד, וראשי הישיבות ורבני הקהלות בכל מקום עמלים בכל כחם לבער נגע זה שהוא הכי נורא בימינו.

אמנם אתם בני הישיבה לא חשודים בזה כלל, אבל אתם תעבירו את הדברים הלאה, וגם שתדעו שהדבר תלוי גם בכם שכמה שתתרחקו אתם יותר ויותר כמטחוי קשת מהפגעים הנ"ל הדבר ישפיע על כל הציבור על בני הישיבות והכוללים וגם על שאינם בני ישיבות.

גם יש לעורר על הפירצה של קוי חדשות למיניהם שמלבד שמסחחים את הדעת משקיעות בלימוד שזה המפתח להצלחה בתורה, ואיך אפשר לצאת כך תלמידי חכמים, יש בהם גם קלקול גדול וסחי ומאוס, וצריך להתנתק מהם ולהתרחק מהם בתכלית.

ד' יצילנו מכל הפגעים שסובבים אותנו, ומכל חורשי הרשע הזוממים להשביט לימוד התורה וקיומה כאן בארץ ישראל, ויהי רצון שנזכה בקרוב לראות בבני ירושלים ובית הבחירה, ובא לציון גואל במהרה אמן.

דבר העורך

במקום לכתוב לכם משהו מרחשי ליבי, אביא בפניכם מילה במילה, טור קצר וקולע שנכתב ע"י אברך יקר כתובנה שעלתה במחשבתו, ונשלח למערכת לזיכוי הרבים.

כמדומני שלאחר קריאת הטור - כל מילה שאוסיף תהיה מיותרת.

ורוממתנו מכל לשון - הייתי שם

הייתי שם, יחד עם מאות אברכים ובחורים, בכל הגילאים ומכל גווי הקשת, במעמד 'נרוממה' לאורם של גדו"י, ובראשם רבן של ישראל רבינו מרן הגאון רבי דב לנדו שליט"א.

האמת היא שבתחילה לא הבנתי מה הקשר אלי; מדוע אני צריך להקדיש מזמני להשתתפות בכנס העוסק בזהירות מפגעי הטכנולוגיה? מה לי ולפגעים אלו? אצלי בבית ב"ה אין אפילו מחשב פשוט...

התובנה שנצנצה בי לאור דבריו המאירים של הדרשן הכתה בי בכרך; הדרשן הסביר ועורר כי בתוך כל המאבק החשוב בכל אתגרי הטכנולוגיה, קצת החמצנו את הפרט החשוב ביותר, זה הנוגע לכל אחד ואחד, גם למי שב"ה גדור לכאורה לחלוטין ומתנזר מכל ענייני המחשב ואביזריו.

הטלפון הכשר, כן, זה שנמצא בכל כים, שזמין לכל ילד, הוא זה הדורש את השמירה המעולה ביותר!

האמת היא שבמידת מה הייתי מודע לכך שניתן להגיע דרך הטלפון הכשר לכל מיני קווים מפוקפקים. הלא הרי מפעם לפעם קיבלתי 'צנתוק' מקו פסול כזה או אחר... אך כרבים וטובים לא הקדשתי לכך מחשבה מרובה.

בעיני, המסר החשוב ביותר העולה מכינוסים אלו, אותם כינסו רבותינו גדו"י, הוא הנקודה הזו: המכשיר הזמין ביותר בכל בית והנגיש לכל נער הוא הוא הסכנה המידית והנפוצה ביותר! חובה קדושה ומוחלטת שלא להזניח את התחום הזה, ולא להתפשר על פחות משמירה מעולה למהדרין מן המהדרין.

והיה"ר שיחיו הדברים לתועלת וחיזוק לכלל ישראל, ושנזכה לגאולה השלימה במהרה בימינו אבי"ר.

'נרוממה שמו'

מושא הדרכה ורוממות ממו"ר ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך דב דיסקין שליט"א בזהירות הנדרשת מפגעי הטכנולוגיה

נמסר בכינוס 'נרוממה' בביה"כ היכל יצחק - מוצש"ק פר' פקודי אור לא' ניסן תשפ"ה

שמענו שדיברו פה כבר על כל הזוויות של חומר הדברים, לא נדבר יותר על הנושא הזה, על אף שאנחנו התוודענו למקרים חמורים מאד בנושא הזה, רק מה שיותר חשוב זה לדעת את הסיבות שאנשים טובים וגדולים נכשלים בזה.

בגמ' כתוב לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב, מרן הרב שך זצוק"ל היה מביא את לשון הרמב"ם שזה לא חומרא אלא איסור, אסור להתקרב לכרם, כל הנפילות מתחילות בזה שמתקרבים לסכנה, אנשים מודעים לסכנות אבל לא יודעים עד כמה, קודם כל הוא חושב שאם זה באקראי רק פעם מסתכל שניה אצל מישהו באוטובוס... הוא חושב שיש כזה מושג באקראי. והדבר

השני שחושב שיש שם דברים טובים ודברים לא טובים, והוא מסתכל רק בדברים הטובים, זה שני המכשולות שנוגדות את כל ההשקפה את כל ההלכה של סחור סחור לכרמא לא תקרב, אין כזה דבר אקראי, אשרי האיש אשר לא הלך אם הלך סופו לעמוד אם עמד סופו לישב, אין באקראי! אדם צריך לדעת מה שאסור אסור אפילו להתקרב, וגם שאין כזה דבר לומר פה יש רק את הדברים המותרים ואני מסתכל רק בזה זה בגדר סחור סחור, כתוב 'אל תשכן באוהלך עולה' אסור לאדם להשאיר בבית שטר פרוע, ולכאור' מה כזה עולה, מדברים על אנשים צדיקים מה יקרה שהוא משאיר שטר פרוע, שמא שמא הוא יגבה עם השטר הזה לכן אסור, הדברים האלה זה הבסיס שצריכים לדעת וזה חסר במודעות, האמת לאמיתה זה שאף אחד לא נפל מזה שהוא קנה סמארטפון, הכל התחיל מהדברים הקטנים האלה, ואנחנו אומרים את זה גם מסברא וגם מידיעה.

צריך לדעת כתוב 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', העולם שואל הסדר הוא הפוך כתוב עין רואה והלב חומד, כמדומני שהתירוץ הוא פשוט, כתוב בגמ' בנדרים בתחילה המליכו

הקב"ה לאברהם על מאתים ארבעים ושלוש איברים ולבסוף על מאתים ארבעים ושמונה איברים שני אברים זה שני העיניים וכו', אומר רש"י בתחילה המליכו הקב"ה על אבריו שהם ברשותו ליהרר מעבירה אבל עיני ואוזניו של אדם אינם ברשותו שהרי על כרחו יראה בעיניו ובאזניו ישמע, ולבסוף כשנימול המליכו הקב"ה אפילו על אלה שלא יסתכל ולא ישמע, כתוב פה בגמ' שאדם לא שולט על העיניים אין כזה דבר שמירת העיניים, ברור שצריך לשמור על העיניים אבל המלחמה מתחילה כשנימול, אחרי שנימול ערלתו כשנימול הבן אדם הלב התאווה והרצונות, אז העיניים שמורים, משל למה הדבר דומה אדם הגיע למושב יש שם יתושים קנה שתי מגבות הוא מעיף את היתושים מפה ומשם, אמרו לו ככה אתה עובד? פה שמים רשתות שלא יכנסו היתושים, זה שמירת העיניים, פה הוא שומר ופה הוא שומר אדם צריך לסגור את עצמו, אנחנו לא בדרגה שיכולים להגיד כמו שכתוב בגמ' שהוא יכל ללכת לשוק של זונות או לקחת את הכלה על הכתפיים, זה אנשים ששלטו על עצמם אנחנו לא בדרגה שיש שליטה, בן אדם צריך לדעת שאין לו שליטה ואסור להתקרב לדברים האלו שמירת העיניים לא עוזר במקרה הזה, זה צריך רשת לסגור את הדברים.

הזכירו פה את הענין של התמכרויות זה באמת דבר שפוגע מאוד מאוד, בציבור בני תורה ההתמכרות יכולה להיות אפי' בדברים שכביכול מותרים אבל אם מתרגל לשמוע בשעה מסוימת דבר מסוים זה בעיה, כתוב 'כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדי לעבדים' אדם יכול לעבוד בבנין מבוקר עד ערב והוא לא נקרא עבד, ואדם יכול לעבוד מעשה מחט העבודה הכי קלה ביותר והוא נקרא עבד, מה מגדיר עבד, פועל יכול לחזור בו אפי' בחצי היום אם אתה יכול לחזור אתה לא עבד אם אתה לא יכול לחזור אתה עבד פשוט עבד, זה ג"כ דבר שכל אחד צריך לבחון את עצמו כשהוא רואה שהוא חצה את הגבול ומשועבד למשהו צריך מיד לחתוך עם זה, הייתי פעם באחד מהארגונים של הצלה הייתי צריך משהו ממנכ"ל הארגון, והוא אומר לי לפני שאתה מדבר איתי תדע שכל מי שנמצא פה כולל אני חולי נפש, אנחנו עומדים עם המכשירים ומחכים כל פעם אם יהיה איהו קריאה, לצערנו אנשים מחכים גם בלי שעובדים בהצלה, הוא אמר מפורש והגדיר את האמת חולי נפש, אדם מביא לעצמו בידיים את ההתמכרויות כל אדם צריך לשער שהוא מרגיש שהוא עבר את הגבול צריך ליהרר לא להגיע למצב כזה כמו שהזכירו פה התמכרות זה לא משנה למה אם זה לדברים המותרים או לדברים האסורים וחדשות, דבר שאדם עושה ברצון זה ברצון, אבל כשאתה מרגיש שאתה לא יכול להתנתק בשעה קבועה בזמן קבוע זה אתה כבר נהיה עבד וזה סתירה לעבדי ה'.

אני רוצה לומר דבר שאני קצת מתעסק בזה וצריכים כולם לדעת את זה, יש מכשירים כשרים למהדרין, גם מכשיר כשר שיש עליו חותמת כשרות והוא כשר באמת, לא מדבר שיש מזויפים ויש תומכים ויש צינתוקים, גם מכשיר כשר באמת צריך לבדוק, אני יכול להראות לכם עכשיו מכשיר כשר, אני יתן לכם מספר שתקשרו ותגיעו לבניה מלאכותית ה"י עם כל הדברים... בטלפון עם הכשר, ולא רק איהו קו של צינתוק וירטואלי, אין שום הגנה היום, מי שיש לו ילדים או שיש לו אחים שיבדוק מה הם עושים לאיפה הם מצלצלים מה הם מחייגים, לא לסמוך על שום דבר גם בדברים שהושבים שזה בסדר זה לא בסדר, הדברים צריכים תיקון לא הכל אפשר לתקן, בכל אופן כל אחד שלא יסמוך, כל אחד צריך לדאוג שידאג לעצמו ולא לסמוך על שום דבר, לדאוג לעצמו למשפחה שלו, ובעז"ה אם באמת כמו ששמענו פה את כל הדברים הנוראים שיש בדברים האלה, אבל אם אנחנו נשמור לא להתקרב לזה זה כבר ישפיע מאוד.

נספר רק סיפור קטן, בא אלי אברך ואומר שאשתו צריכה מחשב לצורך העבודה, ובא לשאול על כל הסיונים עם כל הדברים האלה, אמרתי לו תשמע אני לא רב יש רבנים ויש אנשים שמתעסקים בזה מומחים, אבל דבר אחד אני יכול להגיד לך בודאות, גם אם היא צריכה מחשב שיהיה לה קוד שאתה לא יכול לגשת אליו, הוא ברגע הראשון מאוד היה אכפת לו, זה ערער לו את כל הסמכות שבבית שאשתו יש לה גישה והוא הרב הוא התלמיד חכם הוא לא יכול לדעת איך נוגעים במחשב, אמרתי לו זה ברור לי אם היא יכולה לעבוד או לא זה תשאל רב, אבל שאתה אסור לך להתקרב לזה זה אני בטוח לא צריך לשאול רב, הוא לא כ"כ הבין, אחרי קצת זמן הוא הגיע להגיד לי יישר כח הצלת אותי, אם הייתי מתקרב פעם למחשב לא הייתי יוצא מזה מכל מיני תירוצים, ככה הוא פשוט ידע זה שייך לאשתו זה לא שייך אליו גם במקום שמותר, סחור סחור לכרמא לא תקרב מי שלא צריך מי שאסור שלא יתקרב, לא להתחכם בכל מיני דברים לא להתקרב לא בעראי ולא בדברים המותרים, אם כתוב בגמרא משמרת למשמרת כל התורה מלאה עם שמירות וסייגים האלה עשו סייג לתורה, בעז"ה בזכות כל החיוקים האלה יהיה ס"ד שהקב"ה ירחם עלינו ועם כל הנסיונות נוכל לעמוד בהם בס"ד.

"הביאנו המלך חדריו"

מזכיר הועד, הג"ר אליהו קמינסקי שליט"א, בדברים מיוחדים בקהילת הקודש רמת אלהן בראשות ובמעמד המרא דאתרא מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א, במסגרת שבתות החיוק בקהילות הקודש נגד פגעי הטכנולוגיה, לאור קריאת מרן ורבנן ובראשם רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א.

מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א סיים את שיעורו הקבוע במוצ"ש פר' תצווה באורח נדיר קודם הזמן, וכיבד את שלוחם של גדו"י שליט"א לנושא כשרות התקשורת הגר"ר אליהו קמינסקי, מזכיר ועד בני תורה, להביא בפני הציבור את הסכנות וחובת הזהירות הנדרשת גם בקרב ציבור בני התורה.

לאור החשיבות הרבה אותה מייחסים גדולי הדור לעניינים אלו, נביא כאן את דברי מזכיר הועד הגר"ר אליהו קמינסקי שליט"א:

"בהורמנא דרבינו מרן המרא דאתרא שליט"א,

הייתי החודש אצל גדולי ישראל שליט"א והם ישבו זמן ממושך מאוד על פגעי הטכנולוגיה לפרטי פרטים, מה אפשר לתקן ולהציל? הלב ממש כואב: גדולי ישראל סגרו את הגמרא שלהם, שמגינה על כולנו, וישבו לזמן כל כך ממושך להיכנס לפרטי פרטים של הטכנולוגיה?!

רבן של ישראל רבינו מרן הגאון רבי דב לנדו שליט"א כתב החודש מכתב חריף הזועק להתחזק מפני פגעי הטכנולוגיה. והשאלה היא: מה צריך את זה? הרי אפילו הגוים להבדיל אלף אלפי הבדלות, זועקים על הסכנות שיש בטכנולוגיה... למה צריך את גדולי ישראל שיעוררו על העניין?!

והתשובה היא שיש דבר חשוב שצריך לדעת: אברכים חושבים - אני?! יש לי רק טלפון כשר!... אדם שיש לו מחשב עם אינטרנט מסונן, או אפילו אדם שאינו מחזיק מחשב בביתו כלל, רק יורד לחדרי מחשבים, חושב: עלי לא מדברים... ובכן, זוהי בעיה חמורה, שאברך חושב שכאשר הוא שולח את בנו לשיבה עם טלפון כשר - הוא מסודר... אך האמת היא שיתכן שהמכשיר פשוט מזויף! ישנם הרבה זיופים. יכול להיות שהמכשיר הכשר המקורי הזה נפרץ בקלות, וגם אם הוא יהיה מכשיר כשר וחסום - עדיין ניתן לחייג ממנו למקומות נוראים.

התקשר אליי אבא של בחור ישיבה, שהבן שלו לא היה מופיע כלל בבוקר לישיבה לאורך כל הבוקר, ואמר לי: אני לא מבין, הוא הולך לישון מייד כאשר הוא חוזר מהישיבה, למה הוא לא מצליח לקום? שאלתי אותו: אולי יש לו טלפון? הוא ענה לי: יש לו טלפון כשר, ישן, עם סדק במסך, שהוא משתמש בו בתור שעון מעורר. אמרתי לו: תוציא פירוט שיחות לטלפון, אולי זו תהיה התשובה... הוא הוציא פירוט שיחות וחשכו עיניו: הבן שלו היה מתקשר עד 3 לפנות בוקר ושומע דברים נוראיים, הוא לא האמין! מטלפון כשר... איזה נזק יכול להיות... הוא לא חלם.

היום נפתחים חדרי מחשבים בכל פינה, וכולם בטוחים שאם אני בכלל לא מחזיק מחשב בבית - אני מסודר. בכל רחוב נפתחים שניים שלושה חדרי מחשבים, מה אתם חושבים? שכולם יושבים שם ושולחים מיילים כל היום?! רק עם הבנק הם מדברים כל הזמן...?!

צריך לדעת דבר אחד: גם מי שחושב שזה מוגן, והוא יכול להיות רגוע, צריך לדעת שיש בעיה! מחובתו ללכת ולוודא מול אלו המטפלים בזה, אלו שגדולי ישראל מינו כדי ללכת ולברר את נושא הטכנולוגיה, שיגידו לו מהם הפתרונות שאכן ישאירו אותו מוגן. צריך לדעת שיש פתרונות לדברים האלו, וגדולי ישראל דואגים ונערכים לפתרונות נוספים.

הציבור יצא בתחושת חיוק ורוממות מיוחדת, לבדוק אצלם ואצל אנשי ביתם לבל יכשלו בפגעי הטכנולוגיה והזמן.

במעמד השתתפו הגרמ"ש אדלשטיין שליט"א, מרא דאתרא דקהילת נאות יוסף ומאות מתושבי השכונה.

מהנעשה והנשמע!

- התעוררות ציבורית בקהילות הקודש ברחבי הארץ כאשר מחלחלת ומתחזקת ההבנה הציבורית כי אין להסתפק כלל בכשרות הרגילה לפלאפונים, והצטרפות נרחבת למסלולים בחברות תקשורת בהם יש פיקוח וסינון אפקטיביים בכשרות הוועד.
- בעיר אופקים יצאו רבני הקהילה במכתב מיוחד קריאת קודש בו כתבו: "בקריאה של חיבה אל כלל בני הקהילה שיחיו, כאשר ידוע גודל המכשולות שיכולים להיות אף בפלאפונים הכשרים, וזאת ע"י קווי תוכן פסולים ושליליים שאין יכולת בידי 'ועדת הרבנים לענייני תקשורת' לחסום זאת". על המכתב חתמו הגר"י טשנר הגר"ע אוהיון הגר"י פינקוס הגר"א אינהורן הגר"י אביטל הגרמ"ל כהן והגר"נ מלכה שליט"א
- הגאון הגדול רבי נתן זוכובסקי שליט"א יו"ר הוועדה הרוחנית של יתד נאמן ודגל התורה שביקש לעבור לכשרות המהודרת, התקשר במיוחד להודות למזכיר הוועד ואמר: 'איני מבין איך יש אנשים שאין להם את זה... ודאי הרבה אנשים שצריכים את זה לא יודעים את ההמצאה הנפלאה הזו. אני מרגיש שחובה ליידע את הציבור על הפתרון הזה', ובירך במילים חמות את הוועד והחברה הפועלת תחת כשרות הוועד בברכת הצלחה. 'תזכו להמשיך לעמוד איתנים נגד כל המפרעים', והוסיף ואמר למזכיר הוועד: 'אתה עושה דברים גדולים ובע"ה תצליח בכל מעשיך'.
- בשלהי חודש תמוז התקבלה ברגשות שמחה בציבור בני התורה המודעה שפורסמה ע"י ענקית קווי התוכן - חברת 'ימות המשיח' - בביטאון עולם התורה 'יתד נאמן', על כך שהחברה מקבלת על עצמה את כללי הפיקוח של הוועד ותחיל אותם בכלל קווי החברה. למודעה צורף אישור הוועד כי הדברים נכונים. (המודעה מתפרסמת בעמוד 4 בגיליון זה)
- עם פרסום המודעה ובו זמנית עם התחלת ביצוע החסימות בפועל, תוגבר מוקד המענה האנושי של הוועד ואף הורחבו שעות הפעילות בכדי לתת מענה לאלפים רבים שפנו, הן בשביל להודות ולחזק את ידי הוועד על הבשורה החשובה, והן על מנת לעדכן על מספרים נוספים לחסימה.
- בשל גודל המערכות ומספרם העצום של קווי התוכן, תהליך הניקוי המוחלט של המערכות באופן יסודי וסופי לוקח זמן. לכן, על אף המערכות האוטומטיות לזיהוי קווים בעייתיים, והמאמצים הנעשים ע"י הוועד לזיהוי קווים אלה, עדיין ישנה תועלת בדיווחים המגיעים למוקד ע"י הציבור היקר, ותודתנו מסורה למדווחים הרבים. כמו"כ התקבלו פניות רבות על חסימות שאינן מוצדקות, לדעתם של הפונים. יש לציין שאכן מתוך אלפים רבים של קווים שנבדקים ייתכנו טעויות. נעשים מאמצים רבים ע"י הוועד לבדוק את הקווים ולטפל בפניות אלו במהירות האפשרית.
- בנוסף, עם החלת החסימות פנו רבים ממנהלי קווי התוכן השונים למוקד הוועד, ע"מ לקבל את ההנחיות והכללים של רבני הוועד להפעלת קווים, ואכן בס"ד רבים מבעלי הקווים שינו את את תפריטי הקווים שברשותם לאופן התואם את רוח התורה.
- בעקבות פרצה חמורה שהתגלתה בעמדות מחשבים להורדת שיעורי תורה ברחבי הארץ, פורסמה ע"י הוועד מודעה מיוחדת לציבור ההורים ולגבאי בתי הכנסת בעיתון יתד נאמן - 'להזהיר גדולים על הקטנים'. לאחר פרסום המודעה פנו למוקד הוועד מאות גבאי בתי כנסת והורים מודאגים, וכן ארגונים אשר פועלים בפלטפורמות אלו, לקבלת הסבר על הדרכים להתמודדות מול הבעיה.
- במוקד המידע של הוועד מסכמים בסיפוק את החודש האחרון עם שגשוג ועליה משמעותית בהיקף הפעילות: כ- 12,000 שיחות נכנסות למוקד, כ- 2000 שיחות שנענו ע"י המענה האנושי, תגבור צוות המענה האנושי ע"י הנציגים - אברכים יקרים שהוסמכו לכך על ידי רבני הוועד, 348 קווי תוכן שנבדקו, 23 שאלות שהועברו להכרעת רבני הוועד, ועוד כהנה וכהנה.

מכתבים למערכת

בס"ד

לכבוד ועד בני תורה לכשרות התקשורת מיסודו של רבינו מרן הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל
שלום וברכה.

לפני כחודש העברתי את המנוי של קו הפלאפון של בני בן ה-14 לחברה שבפיקוח הוועד, ואני מחזק את ידיכם בכל מה שאתם עושים. בכל יום שעובר אני נוכח לראות עד כמה התיקון שהביא הוועד בנושא הוא חובה גמורה. הן בהשפעה החיובית שאני רואה אצל בני נ"י, והן מחוץ לבית. אני עולה במעלית לכולל (אחד הכוללים החשובים בעיר...), ואני רואה אברך המאזין לתוכניות רדיו מהטלפון הכשר שלו... אנשים לא מבינים עד כמה הדבר נצרך.

בהצלחה רבה

מ.א. ב"ב

בס"ד, כח' בתמוז תשפ"ה

לכבוד "ועד בני תורה לכשרות התקשורת"

ברכות ויקר!

אני פונה אליכם בלב מלא הערכה ותודה עמוקה על פעילותכם הברוכה והמסורה למען טוהר המחנה וקדושת עמנו. כמי שהיה רגיל בעבר לעובדה כי כל מכשירי הטלפון שברשותי היו תחת ועדת כשרות כללית, נחשפתי כעת - דרך פועלכם - לרמות הידור שלא הכרתי מעולם, למחשבה עמוקה שיוודת עד לפרטים הקטנים ביותר, ואשר חורגת בהרבה מכל מה ששיעורתי בנפשי כי הוא אפשרי.

פעולתכם ניכרת במיוחד בימים מורכבים אלו, כשגם בעת אזעקות "צבע אדום", אנו יכולים להיות סמוכים ובטוחים כי שלוחות בעייתיות חסומות, וכי גם ברגעי חירום לא נבוא לידי ניסיון. זוהי מחשבה עילאית המעידה על מסירות נפש של ממש ועל ראייה צלולה ובהירה של צרכי ציבור יראי השם בכל עת ובכל מצב.

יתירה מכך, ניכרת גם המחשבה שהוקדשה לגבי עדכוני החדשות, כאשר מצד אחד מאפשרים חיבור לקווים בהם יש אפשרות להתעדכן בנעשה בצורה מלאה המתאימה לכלל המגזרים, ללא הודעות ארוכות ומייגעויות, ומנגד - נשמרת רמה רוחנית גבוהה ללא תכנים פסולים שמקורם בתקשורת הכללית. ניכר המאמץ לצמצם ביטול תורה ופגיעה בסדרי הלימוד במידת האפשר, יחד עם שמירה קפדנית על קדושת הזמן והנפש.

בפרט בימים אלו, שיתוף הפעולה של הוועד עם חברות קווי תוכן על מנת להסיר כל מכשול, ובד בבד להכניס הידורים נפלאים, הוא צעד מבורך ופורץ דרך. נתתם דוגמה ומופת לכך שאפשר לפעול במרץ ובנחישות למען הכלל, מבלי להסתפק בצעקות "געוואלד" בלבד. אתם עוסקים בתיקון עולם אמיתי, מתוך הבנה עמוקה של האתגרים הטכנולוגיים והרוחניים של דורנו.

אני מקנא בזכותכם העצומה לעסוק בקודש הקודשים הזה, ולהיות שותפים פעילים כל כך בחיזוק חומות התורה והקדושה.

עז רצוני לתרום למען הצלחת מערכה זו, שכן היא נוגעת לליבו של כל יהודי ירא שמיים. אנא יידעו אותי כיצד אוכל לסייע ולהיות שותף לעשייה כה חשובה.

בברכה והערכה עצומה,

י.ד. ירושלים

אשר יגורנו...

מוקד מידע לפתרונות כשרות בתקשורת ש"ע 'וועד בני תורה'
טל': 03-313-5556 - אימייל: a033135556@gmail.com

עדכון מס' 7:

פרצה חדשה ומדאיגה: קווי בינה מלאכותית בפלאפון הכשר!

בשעות האחרונות התקבלו במוקד פניות רבות מרבנים, אנשי חינוך, ומשגיחים, אשר הבינו חדרה רבה נוכח התפשטות תופעה חדשה ומדאיגה - קווים המאפשרים שימוש בשרותי בינה מלאכותית דרך שיחות טלפון לקווים, שניתן להתקשר אליהם מקווים כשרים בטלפונים כשרים רגילים. ומאפשרים גישה לכל התוכן הקיים בעולמות הבינה המלאכותית. כאשר בדרך כלל בקווים אלו, וכן בקווים נוספים, שניתן להשתמש מהטלפונים הכשרים הרגילים - ניתן להאזין גם לשידורי רדיו וטלוויזיה מלאים, בכל עת.

שיחות אלו מציבות אתגרים משמעותיים מבחינה רוחנית וחינוכית, מאחר שהן מאפשרות תקשורת חופשית ומאפשרות מידע שידוע כמוביל לכל הדברים החמורים ד"ל, וכידוע כי רבים חללים הפילה. כאשר קווים אלו קיימים ללא פיקוח, ועלולים הצעירים להיחשף לתכנים שיסכנו אותם, ויפגעו בכל חינוכם וטהרתם, המצב הוא שעם התפתחות הטכנולוגיה קמים קווים שכאלו כפטריות רעל אחרי הגשם, ובמצאות הטכנולוגית המתפתחת, חיוני לנקוט באמצעים אחרים ומושכלים שימנעו חשיפה לסכנות אלו.

הפיתרון:

ע"כ, אנו קוראים לכל מי שחרד לשלמותו הרוחנית ושל בני משפחתו, חובה להשתמש אך ורק בקווים המפוקחים ומסוננים בהתאמה לצרכי ציבור בני התורה, חיוני לדעת כי בקווי הטלפון המאושרים על ידי 'ועד בני תורה', אשר כוללים רמת סינון קפדנית ומתקדמת, ופועלת לספק הגנה מפני שיחות מסוג זה. מערכת הגנה זו נועדה לאפשר שימוש בטלפון בצורה מבוקרת, תוך שמירה על סינון המונע עקיפות, ומתוך מחויבות למנוע פגיעה בשימושים נצרכים.

וראוי לכל אב ומחנך להתייעץ, היאך להגן על בני ביתו ותלמידיו, עם אנשי החינוך המתמחים בפתרונות בנושא במוקד המידע בטלפון:

03-313-5556

ברכה
מזכירות הוועד

חובה לדעת!

למה לא עברתי עדיין? למה לא ידעתי שאפשר לנייד את המספר?
למה לא ידעתי שיש פתרון לבעיית קווי הנייעס? למה לא ידעתי שזה קל כל כך לעבור לחברה מהודרת תחת כשרות הוועד?

אלו מקצת השאלות בהם נתקלים חברי הוועד מידי יום, בין בהיכלי הכוללים והשיבות ובין בטלפונים הרבים הזורמים למוקד.

לכן אנחנו כאן! באנו לספר לציבור בני התורה ועמך בית ישראל:

יש פתרון! מושלם! ובקלות!

יש פתרון לבעיית קווי הנייעס!

יש פתרון לבעיית תומכי הכשר!

יש פתרון למטרד הצנתוקים!

הפתרון הוא מושלם, ללא עקיפות!

המעבר הוא בקלות ובמהירות!

תוך דקות ספורות הקו שלך יכול להיות מפקח ומהודר!

אל תגיד מחר! עכשיו זה הזמן! אם לא עכשיו אימתי!

לפרטים על התחברות והצטרפות לחברת התקשורת המהודרת

'סימהדרין' המאושרת ע"י הוועד חייגו עכשיו: *6060

ימות המשיח

עתיד התקשורת כבר כאן

בס"ד תמוז תשפ"ה

מהדרים בכשרות

לאחרונה החלה "ימות המשיח" בהידור על הידור, לשתף פעולה עם ועד בני תורה, אשר בודק את הדיווחים לפי הנחיות הכשרות של גדולי ישראל רבני הוועד.

אשר על כן נקרא הציבור הקדוש, שאם אי מי נתקל בקו המשמיע תכנים שבעיניו אינם ראויים, נא לזרוח בהקדם במנגנון, על ידי הקשה על 0 במהלך ההשמעה. (שלושת הדיווח על תכנים הנחשדים כבעייתיים, הפועלת בכלל הקווים הפועלים במסגרת ימות המשיח).

בנוסף, בשלב זה, לעיתים יתכן תקלות בהם ייחשמו קווים שונים שלדעתכם ניתן לפתוחם. במידה ונתקלתם בחסימה שלטעמכם אינה מוצדקת, נא לפנות למוקד הכשרות של ועד בני תורה במספר 03-313-5556, שם נעשים מירב המאמצים לבדוק את המניות ולשחרר חסימות מיותרות ללא עכבות.

כידוע, חברת "ימות המשיח" היא הראשונה שפיתחה מנגנון מיוחד למניעת מכשולות של תוכן פסול בקווי מידע קולי, המאפשר דיווח על כל תוכן פסול במהלך ההאזנה לקו, ומאפשר חסרתו בזמן אמת. זהו הידור גדול שנעשה על ידי ימות המשיח ושלא היה קיים באף חברה אחרת.

ברכה
חברת ימות המשיח

הגנו לאשר כי כל הדברים האמורים נכונים
אור לכ"ו תמוז תשפ"ה
מזכירות הוועד בני תורה

לידיעת הציבור

להלן רשימת המוקדים ברחבי הארץ בהם ניתן לרכוש את המוצרים המשווקים על ידי חברת התקשורת 'סימ מהדרין' העומדת תחת פיקוחו (מכשירים, וכרטיסים סים). המוצרים אינם מאפשרים שימוש בשיאומי, יזופים ותומכי כשר למיניהם.

מוקד ראשי 6060*

ירושלים:

- טוה יוקב המוקד מיר - 055-760-7402
- בר איק - 052-717-6255
- רשת יד - 055-678-8066
- בית גני תחת ענן הסליל רח הפתח 54
- נציג יד בביל שכונת העיר - 058-326-0997

בני ברק:

- גן רשאי - 055-760-9711
- איזקוביץ - 055-760-0055
- לודמן - 055-760-0056
- מכסר קר - תחת פיקוח פון רחוב הרב נתן 100
- יזקון סאר - 055-760-6384
- סאמר - 055-760-5605
- השמירי - תחת קומפיוטק רח"ע 154
- פרדיס - 055-760-6568
- רמת אלחנן - 053-415-3025
- ישיבת פסבי - 055-760-9457
- ישיבת ארזות תורה - 055-760-6284
- משכנת יוקב - 055-760-1221
- שכונת קרית הרצוג - 055-760-3623
- נציג יד בביל שכונת העיר - 055-760-8000

מודיעין עילית:

- קרית ספר - 055-760-6414
- חוץ דוד - 053-418-6826
- אחת ברפכיל - 055-760-8468

בית שמש:

- רשת יד רחם אברהם - 055-760-0057
- רמה א' - מעבדה רחם סליל רח"ע חל קישון 19

אלעד:

- רח"ב בן זכאי - הבניס ליער - 050-410-9726
- תחת ענן הסליל רח"ע חל קישון 21
- חברת יד ישרי להחמט מכשירים וסימס ברחבי הארץ - 03-9555-600

שימו לב! הציגים הם לצורך קבלת הפלאפון/סים. הפעלת קווים רק במוקד החברה *6060

ברכה - מזכירות הוועד

לידיעת הציבור!

שתי הקויות החדשות בחברת התקשורת

055-760

055-410

מאושרת ע"י ועדות תחת פיקוחו.
יזקין כי קויות אלו אינן מאפשרות שימוש בשיאומי, יזופים ותומכי כשר למיניהם.

הגליון הונצח לע"נ

הגאון רבי משה דב ב"ר
רפאל שמואל יעקב רוז זצ"ל
גלב"ע בשב"ק ואתחנן
י"ג מנחם אב תשפ"ד
ת.נ.צ.ב.ה.

ניתן לשלוח הערות והארות וסיפורים
ממקור ראשון בלבד למייל המערכת:
alon055760@gmail.com
לתרומות לטובת סיוע בפרסום הגליון
ולהנצחת יקיריכם ליכות וברכה
בגיליונות הבאים בפניה למייל הנ"ל.

תוספת שבת

זמני הדלק"נ שבת פרשת וירא
ירושלים: 4:09 מוקדם: 3:59
בני ברק: 4:23 מוקדם: 4:13
מודיעין עילית: 4:18 מוקדם: 4:08
חיפה: 4:15 מוקדם: 4:05
טבריה: 4:11 מוקדם: 4:01

השבוע
העלון לע"נ
מרת פרידה
בת רבי
ישראל בנציון
נויבירט ע"ה

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

הלימוד למעשה מ'עצרת המיליון', לצאת מוקדם בכל ער"ש...
ונבאר שיש שלשה חלקים במצוות הקשורות לתוספת שבת.

בכבוד ראש מִיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך, וחכמים הראשונים היו מקבצין תלמידיהן בערב שבת, ומתעטפים ואומרים בואו ונצא לקראת שבת המלך.

וכן פסקו טור וש"ע סי' רס"ב ס"ג: ילבש בגדיו הנאים, וישמח בביאת שבת כיוצא לקראת המלך וכיוצא לקראת חתן וכלה, ואמר בואו ונצא לקראת שבת מלכתא, ר' ינאי אומר בואי כלה, בואי כלה (ב"ק לב).

וכן כתב הרמב"ם הל' חובל ומזיק פ"ו ה"ט: ואם היה ערב שבת בין השמשות פטור, מפני שהוא רץ ברשות, כדי שלא תכנס השבת והוא אינו פנוי [והיינו כנ"ל שצריך להיות פנוי בערב כניסת שבת ליחל להקבלת פני שבת]. וממילא גם לדיעה שמספיק עשר דק' לתוספת שבת, יש להשאיר זמן נוסף גם להיות 'מצפה לשבת', ולקבל פני שבת, ולכאוף כשמתפללים בזמן זה מנחה מפסידים זאת... ובפרט המתפללים מנחה בביה"ש כבר תמה עליהם מרן הגר"ש ואזנר זצוק"ל בשו"ת שבט הלוי ח"י תשובה נ'.

הלימוד למעשה מ'עצרת המיליון'

החלק השלישי במצוות 'קבלת פני שבת' הוא 'לצפות' לשבת!! ובפרט כעת שזכינו לקדש ה' ברבים 'בעצרת המיליון', וראינו כמה היה חשוב לציבור להגיע בזמן, ולכן רבים הקדימו להגיע כבר לילה קודם או מיד על הבוקר... וכבר שעה ארוכה לפני העצרת רבים מאד כבר ישבו וציפו 'מתי תתחיל העצרת'... וכך יש לעשות מידי שבת, לבוא מוקדם ופשוט לצפות לשבת שתבוא...

שהרי מצוות תוספת שבת נתפרשה בשו"ע בסי' רס"א, [ודינה תוספת בשביתה ואיסור מלאכה, ונלמדת מיוה"כ שבו אין מצות קבלת פניו כבשבת], ומצוות קבלת פני שבת נתפרשה בשו"ע סי' רס"ב [ודינה מגדר כבוד שבת וזכירתה, ומבואר בגמ' שיש לקבלה כמלך ובשירה, גמ' ב"ק לב, שבת קיט, ולשו"ת הרשב"א ח"ד סי' רצ"ה היא בכלל מצוות זכור] עי' שם היטב. והבאנו דבריו בעבר בעלון 286. וביאר הבן איש חי שלאחר שכבר נכנסה השבת, לא שייך לקבל פניה,

ובתוך מצוות 'קבלת פני שבת' יש גם חלק שלישי, והוא 'לצפות' לשבת!! כדברי הרמב"ם (שבת ל' ב') איזהו כבוד, זה שאמרו חכמים שמצוה על אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת מפני כבוד השבת, ומתעטף בציצית, ויושב

הלימודים מפרשיות לך לך וירא, לסגולת הזכרון בתורה,

ובו יבואר 'מעלת הציפיה' למצוות ובפרט למצוות שבת לתפילה, למצוות א"י, ולמשיח,

דברי הסטיפלר במעלת הציפיה למצוות

ושע"י הציפיה למצוות זוכרים הלימוד.

ועוד מעלה בציפיה לשבת, הרמוזה בפרשיות שבוע שאנו עומדים בהם, כתב רבינו מרן הסטיפלר זיע"א בספרו ברכת פריץ על פר' לך לך (ע"ש) שהטעם שה' לא גילה מיד לאברהם שילך לא"י, אלא אמר לו 'לך לך מארצך וממולדתך אל הארץ אשר אראך', וביארו חז"ל: 'לחבבה בעיניו וליתן לו שכר על כל פסיעה' ולמד מזה הסטיפלר יסוד גדול: שדבר מתחבב אצל האדם ע"י שהוא מחפש אחריו ומשתוקק אליו זמן רב קודם השגתו, ואילו היה בא לו אותו דבר עצמו בהיסח הדעת ובלא התשוקה להשגתו לא היתה חביבה בעיניו!! ולכן ה' לא גילה לו מיד שהולך לא"י, רואים שיש מצוה לחבב כניסה לא"י,

וממשיך הסטיפלר, וז"ל: ולמדנו מכאן לעניין לימוד התורה כי מי שהוא יר"ש ומשתוקק מאוד להבין אמיתות הדברים ויגע ומשתדל לחפש אחריהם כפי כוחו זמן רב, אז כשזוכה שהדברים מתבררים אצלו ומשיגם, הם חביבים בעיניו למאוד, אבל מי שאינו משתוקק מאד להשגתו, והדברים באו לו בקלות בלא יגיעה וחיפוש, אז נופל בהרבה חשיבות הדברים אצלו, והביא ראיה שהרי דבר שעושה לאדם רושם מסוים, (שמחה או עצב)

זה נשאר חקוק לו משא"כ מה שלא עושה רושם מיד שוכח, וכגמ' 'מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה' וממילא יוצא מכאן שהזכרון לזכור תלמודו הוא לפי ערך רוב תשוקתו והשתדלותו להשגת התורה, ולפי רוב השמחה שבא לו בהשגת דבר מדברי התורה כן יהא זכירתו במה שלמד, (ע"ש), ועיין גם בדרכי החיזוק בפרק ב' של דרך הלימוד, במעלת הסקרנות בלימוד) וממילא יוצא לפי זה שהטעם של ציפיה לשבת הוא גם כדי להחשיב את השבת אצלנו, וכרמב"ם הנ"ל.

וכן בהכנסת אורחים בפר' וירא רואים שהקב"ה הוציא חמה מנרתיקה כדי שלא יבואו אורחים לאברהם, ולאחמ"כ הוצרך להביא מלאכים, והטעם משום שרצה ה' שאברהם 'יצפה' לאורחים ורק אז שלח לו מלאכים לאורחים.

וכן בתפילה מצאנו שכדי שהתפילה תתקבל צריך להרגיש אומלל, וכך לבקש רחמים ותחנונים, (יעויין בדרכי החיזוק למרן הגר"ג אדלשטיין זיע"א תפילה פרק ח' אות ו') ולכן מצאנו שהחזון בתעניות צריך שיהיה ביתו ריקם, כדי שיהיה ליבו שלם בתפילה, שהכוונה שהוא מתפלל יותר בהשתוקקות 'וכעני בפתח', וכך יותר מתקבלת התפילה, וכן מסביר רבי אליהו לופיאן זצ"ל שמשם ביקש שימנו לו מחליף אמר ש'לא תהיה

לכבוד ביהמ"ק וביהכנ"ס.

ואולי זה גם הסבר לשאלה שנשאלת בשמים לאדם אחר פטירתו 'ציפית לישועה' שיש חיוב 'לצפות לגאולה', ועצם הציפיה נותנת חשיבות ומזרזת שיקויים... ומי שאינו מצפה חסר לו בחביבות, ויש עליו תביעה ע"ז... וכבר אמרו חז"ל (שבת קיח:) שכשומרים שני שבתות 'מיד' הם נגאלין, וממילא אולי תרוויהו איתניהו וכשמצפה לשבת הוא גם מצפה לגאולה, ואולי לכן כל הלכה דודי' מבואר על הגאולה.. ואכן במדרש ויקרא רבה, פר' ויקרא פ"ג ס' א כתב שאין ישראל נגאלים אלא בזכות השבת. ויה"ר שנזכה לגאולה בקרוב. (רוב הנ"ל נכתב בסיוע 'תמצית' להגרמ"ש קארפ שליט"א וישר כחו).

חידוש הצ"ח: רב ירמיה הוריד 'מילה' ומיעט מעט בכבוד התורה בשביל עוד שניה תוספת שבת!!

של תוספת שבת, ולכן שאל 'ומי בדיל' ולא 'ומי בדיל מר', אמנם אם היה תלמידו ממש היה מחויב לכבדו ולומר 'למר' שאל"כ הוי אפיקורס, ומזה הוכיחה הגמ' שהיה תלמיד חבר, ורק לכתחילה היה עליו לומר 'ומי בדיל מר', ובשביל תוספת שבת לא אמר 'מר'.

וז"ל הגמ' בברכות כז: שאני רבי ירמיה בר אבא דתלמיד חבר הוה והיינו דקאמר ליה רבי ירמיה בר אבא לרב מי בדילת אמר ליה אין בדילנא ולא אמר מי בדיל מר... וז"ל הצ"ח, בתו"ד: ור"י שלא אמר מר, הינו משום שרצה לידע אם קיבל רב שבת בתפילתו, והיה רצונו גם הוא 'תיכף' שבת, שזריזין מקדימין למצוות להוסיף מחול על הקודש, ולכן קיצר בלשונו בתכלית הקיצור האפשרי, ואמר מי בדילת, ולא האריך לומר מר, וכ"ז בתלמיד חבר אבל בתלמיד גמור הוא אפיקורתא ממש אם אומר לנוכח מי בדילת, ושפיר הוכיח דר"י תלמיד חבר הוה, עכ"ל.

עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה, מה עניין להוסיף זאת? וכי הקב"ה לא יודע הטעם למה צריך למנות למשה מחליף? אלא רצה להסביר לעצמו בצורך הדחוף של התפילה וכך היא מתקבלת יותר,

וכן מצאנו שחסידיהם הראשונים היו שוהין שעה אחת לפני ואחרי התפילה, (ריש סי' צ"ג, ורמב"ם תפילה ד' טז), ופסק המשנ"ב (סק"א) שגם שאר העם שאינם חסידים ישהו מעט לפני התפילה ולאחריה, ואולי זה גם מטעם שמגדיל מעלת התפילה כשמצפים לה, וכך היא מתקבלת יותר. ויותר שרואים שה' כועס מאד כשמאחרים לתפילה, ועיויין בעלון מס' 293 הבאנו מספר רשימות שיעורים דבר נפלא שקישר בין כבוד שבת ויו"ט

כתוב בגמ' בברכות כז: שרב התפלל מוקדם מעריב של ליל שבת ורב ירמיה שאלוהו האם התכוון גם לקבל שבת ולפרוש ממלאכה, ושאלו בנוסח 'ומי בדילת' ולא בנוסח 'ומי בדיל מר',

וכתב ע"ז הצ"ח שם (על תירוץ שני של תוס' ד"ה והנותן) שתלמיד גמור אסור לשאול שלום לרבו, ומה שתמיד נאמר שיעור של שלום עליך רבי, בתלמיד חבר נאמר, שגם הוא לכתחילה ראוי לו לומר 'שלום עליך רבי' ובגמ' רב ירמיה שאל שאלה לרב, שהיה תלמיד חבר שלו ולא אמר לו 'מר', ומסביר הצ"ח שהטעם שרב ירמיה לא דיבר לרב בכבוד יתר, ואמר לו מר, שהרי גם תלמיד חבר לכתחילה ראוי לכבד לרבו אפי' שהוא גם חברו, משום ששאל לרב האם קיבל כבר שבת, ומדובר שרב הקדים בתפילת מעריב ליל שבת, ואם רב קיבל שבת בתפילתו אז גם רב ירמיה רוצה 'מיד' לקבל שבת, וממילא אם יגיד ומי בדיל מר' יפסיד שניה

מכתב רבני העיר קרית ספר שליט"א בקריאה לצאת מוקדם בערב שבת

ק"ק מודיעין עלילת

בראשות אב"ד רבי חיים חנוך רבי מאיר קסלר שליט"א

לחשוב עירנו חוקרים העיי

באנו בזאת לעורר את הציבור היקר לקראת החורף הבליט, בדבר הזהירות בכבוד שבת קודשנו, והזהירות בהכנות וסיועם מבעוד יום, ולהיות מנוי לקבל את שבת מלמטה, כפי ש"הרמב"ם" אזהרו כבוד וכו' ויושב בכבוד ראש מוחל לקבל מני השבת, כמו שהא דאגא לקראת המלך.

ונדרשת זהירות מיוחדת ביציאת לדרך, שהמציאות מוכיחה ששני שבוע בשבוע יטען תשקול ונאמרים מאחרים לבוא לפתח חפצם, [אמנם] הדבר כרוך בחילול שבת הי"ן, וזכרה עליו לתקדים את היציאה לדרך מבעוד מועד, וכפי שנקבע יש לקחת בחשבון שהתנהגות ח"י לא יאחר מ-80 דקות לפני השקיעה, וכל המקדים ח"י זה משובח.

וכן חובה להימנע מלנועץ בחובו של ע"ר לאחר ש"ן חלוקת נרות, וכבר קיבלו ע"י רוב הציבור ככולו הנהגה זו ומתקשר ש"י על ידם ושומרים הרבה מאד, ובסער שמירת השבת והזהירות בכבודה נוכח לשמירה ממונים רעים המתרגשים ובאים לעולם וזוהמת השבת תנו ותמרוש עליו סוסת רחמים ושלום.

בברכה

מאיר קסלר	ישראל יזכורנו	יחיה קנר	שמחה ויהודה ונחמני
יחיה קסלר	שמחה מנח	אפרים ויטלר	אברהם מיטלר
ישיעו לוי	יעקב בן שושן	משה מרדכי קארפ	שמחה לוי
חיים אבנר	חיים חנוך מנח	דוד יעקב ויטלר	דוד יעקב ויטלר
יעקב אבנר	ישראל דוד ויטלר	אליהו קסלר	אליהו קסלר
עובדיה ויטלר	עובדיה ויטלר	משה יעקב ויטלר	משה יעקב ויטלר
דוד חיים ויטלר	דוד חיים ויטלר	יחיה ר' מנחם	יחיה ר' מנחם
ישראל ויטלר	ישראל ויטלר	אפרים ויטלר	אפרים ויטלר
אליהו ויטלר	אליהו ויטלר	דוד חיים ויטלר	דוד חיים ויטלר
יחיה ויטלר	יחיה ויטלר	משה אפרים ויטלר	משה אפרים ויטלר
יחיה ויטלר	יחיה ויטלר	דוד חיים ויטלר	דוד חיים ויטלר

המחברים: אב"ד רבי חיים חנוך רבי מאיר קסלר שליט"א, יחיה קנר, אפרים ויטלר, אברהם מיטלר, ישיעו לוי, יעקב בן שושן, משה מרדכי קארפ, שמחה לוי, דוד יעקב ויטלר, ישראל דוד ויטלר, אליהו קסלר, משה יעקב ויטלר, עובדיה ויטלר, דוד חיים ויטלר, ישראל ויטלר, אליהו ויטלר, יחיה ויטלר, יחיה ויטלר, משה אפרים ויטלר, משה אפרים ויטלר, דוד חיים ויטלר, דוד חיים ויטלר.

הגאון הגדול רבי מנשה קליין זצוק"ל בעל "משנה הלכות" בספרו "דרך ישרה" על האורחות חיים להרא"ש: המתפלל מנחה מאוחר מפסיד תוספת שבת!

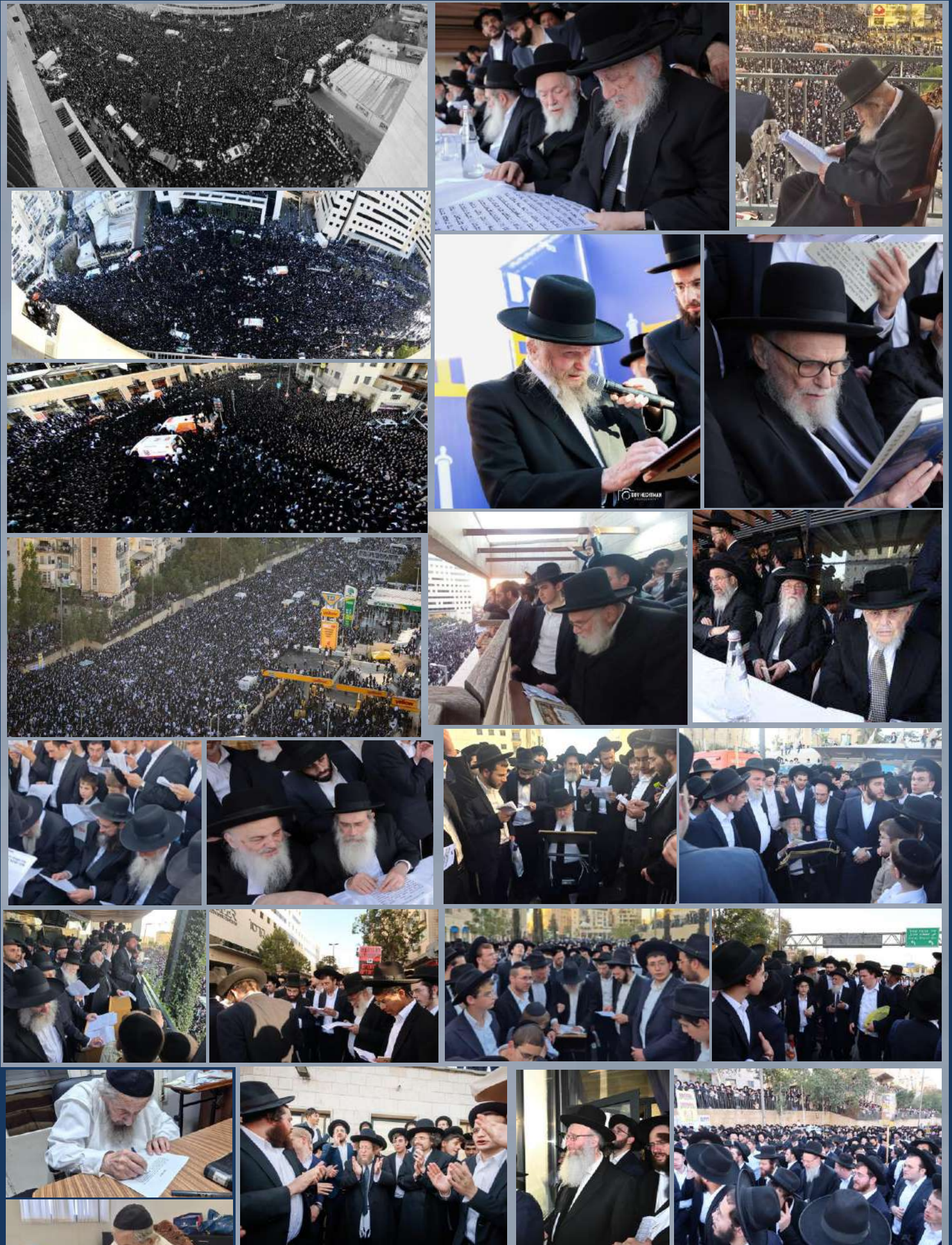
לומר כוונת רבינו דווקא שיתפלל קודם מנחה דכל שלא התפלל מנחה הו"ל כמתכוון בפירוש שלא יחול עליו שבת, שהרי רוצה עדיין בתפילת מנחה, אבל מאחר שהתפלל ממילא חל עליו קדושת שבת, ובפרט שבכיון התפלל מנחה קודם יותר מבחול... (עיי"ש), עכ"פ רואים מדבריו שאכן חלק הגר"מ קליין זצ"ל על דברי הגרבי"י זילבר זצ"ל בספרו על האורחות חיים לרא"ש שלמד בדעת המשנ"ב שיש לפרוש ממלאכה כחצי שעה או שליש שעה לפני השקיעה, וסבר שלכן יש לגמור מנחה ולקבל שבת בפה לפחות 20 דק' לפני השקיעה! (עי' בספרו בהרחבה), אבל הסכים עמו שכשמתאחר בתפילת מנחה סמוך ממש לשקיעה, מפסיד מצווה דאורייתא של תוספת שבת!!!, וכן כתב מרן הגר"ש ואזנר זצוק"ל בשבט הלוי סימן נ' צ"ע על המתפללים מנחה בזמן בין השמשות עיי"ש. (ואכן אצלו התפללו 30 דק' לפני השקיעה!)

וז"ל הרא"ש (אות י"ט): "שלא יכניס עצמו בספק חשיכה, ויזהיר בני ביתו על שמירת שבת, ויקדים להתפלל ערב שבת תפילת המנחה כדי שיקבל עליו השבת מבעוד יום" וכתב ע"ז גאב"ד אנגווער זצוק"ל וז"ל: ויקדים להתפלל ערב שבת תפילת המנחה כדי שיקבל עליו השבת מבעוד יום, נראה כיון דקיי"ל תוספת שבת דאורייתא כמו שכתבו התוס' ועייין ר"ה ט. ואם יאחר תפילת מנחה לא יוכל לקבל שבת דאין מקבלין השבת קודם תפילת המנחה, עייין שו"ע סי' רס"ג סעיף ט"ו וכיון דצריך לקבל שבת קודם צריך להקדים תפילת המנחה.

ובהמשך דבריו כתב וז"ל: ובמקום אחר (א.ה.) הגרבי"י זילבר זצ"ל) דייק מדבריו רבינו דמצוות תוס' שבת אינו מקיים ע"י פרישה ממלאכות אסורות גרידא אלא בעי לקבל עליו בפירוש ע"י אמירת מזמור שיר ליום השבת, ולפענ"ד אינו מוכרח, די

קידוש השם מיוחד עת התאספו כלל הציבור החרדי בראשות מרנן ורבינו זבראשם רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א לעצרת המיליון בשערי העיר ירושלים לעצרת תפילה ומחאה בעקבות גזירת הגיוס ומעצר בני הישיבות

רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א עבר ותיקן את החלטות העצרת לפני שיצא ממעונו להשתתף בעצרת המיליון בשערי העיר ירושלים, שם שהה בבית 'ועד הישיבות' בסמוך, ושקד על תלמודו עד לתחילת העצרת אז יצא להשתתף בתפילה וזעקה יחד עם כל עמך בית ישראל.

מרון החזון איש' זיע"א משתתף
בחופת אחיינו מרון זיע"א

מרון זיע"א מעתיר על ציון דודו
מרון החזון איש' זיע"א

לדגל יום היארצייט
של מרנא ה'חזון איש'
דודו ורבו של רבינו מרון זיע"א

יתקיים על ידי
'שיח התורה'

סדר לימוד בתורתו ובספריו

ביום היארצייט ה-ט"ב,
יום חמישי העשירי

כל הלומדים שילמדו לכל הפחות
חצי שעה מתורתו וספריו

יכנסו להגרלה מיוחדת בה יוגרלו:

תלושי שי בעווי
1000 ש"ח

סמ של כל ספרי
ה'חזון איש'

השיעור לעילוי נשמתו

יתקיים אי"ה בבמנין שבבית רבינו מרון זיע"א
ביום חמישי, לאחר תפילת וותיקין
על ידי בן רבינו מרון זיע"א,
הגאון רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א
בענין מצוות אכילת פת בחול המועד

להרשמה ולהשתתפות:

03-3085000

או ב'שיח התורה' שבעמדות 'נדרים פלוס'

מכון להאדרת ספרי רשומה:
מרון חזון איש' קניבסקי זצוק"ל

